

PÁPAI PEDAGÓGUS LEXIKON

Főszerkesztő
TUNGLI GYULA

Társszerkesztők
MEZEI ZSOLT
MÉSZÁROSNÉ STENGER KATALIN

Pápai Művelődéstörténeti Társaság
1997

A lexikon készítői

Lektorok:

Somfai Balázs, Tölgyesi József

Munkatársak:

Balassa Benő	(B. B.)
Exner István	(E. I.)
Farkas Edit	(F. E.)
Gáti Samuné	(G. S.-né)
Heitler László	(H. L.)
Huszár János	(H. J.)
Mészárosné Stenger Katalin	(M. S. K.)
Mezei Zsolt	(M. Zs.)
Szabó Géza	(Sz. G.)
Tóth Kálmánné	(T. K.-né)
Tungli Gyula	(T. Gy.)

Technikai munkatársak:

Babos János (fotók)
Bálintné Balassa Krisztina

Borítóterv:

Ürmös Péter

*A kötet megjelenését
Pápa Város Önkormányzata,
a Veszprém Megye Kultúrájáért Alapítvány,
a Pápai Türr Alma-Mater Alapítvány és
az Ezeréves a Magyarországi Iskola Alapítvány támogatta.*

ISBN 963 04 8813 2

**Készült a Jókai Mór Városi Könyvtár
Kötészeti és Sokszorosító Műhelyében, 1997-ben
Felelős vezető: dr. Hermann István igazgató**

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó

Útmutató a kötet használatához

Rövidítések és források

Lexikon

Fotók

Névtár

ELŐSZÓ

Kettős évfordulót ünnepelt 1996-ban az ország. A honfoglalás 1100. és az első magyarországi iskola fennállásának 1000. évfordulóját.

Az iskolát mindig a benne dolgozó tanítók, tanárok formálták, alakították esetenként ösztönösen, máskor tudatosan, de mindig jobbító szándékkal. Így volt ez Pápa iskolaváros történetében is. Pápát egykor a "Dunántúl Athénjének", máskor egyik híres iskoláját "a szellem és a tudás ritka szigetének" nevezték. Nyilván azért, mert kiváló tanítói, tanárai révén sok művelt embert adott az országnak.

E lexikonnak az a célja, hogy a város sokszínű művelődéstörténetét lezárult életutak, életművek alapján — a lexikonszerkesztés műfaji követelményeinek megfelelően — mutassa be. Úgy gondoljuk, hogy egy-egy befejezett életpálya hű tükrö a kor társadalmi viszonyainak. Közismert tény, hogy könnyebb a múltat — így a pedagóguspályát is — bizonyos történelmi távlatból megítélni, mint a történések idején. Bizunk benne, hogy az utókor majd a mi generációnkról is hasonló tablót készít, s folyamatosan kiegészíti munkánkat. Gyűjteményünkkel azt szeretnénk elérni, hogy azok a pedagógusok, akik tisztességgel és becsülettel nemzedékek egész sorát nevelték fel mindennapi szívós és következetes munkával, kilépjenek a névtelenségből és a feledés homályából. Ezt diktálja az emberi tisztesség, az egykori tanítványok köszönete, de ezt diktálja önbecsülésünk is.

Lexikonunk ötéves kollektív gyűjtőmunka eredménye. Munkatársaimmal több mint 1400, valamikor Pápán tanító pedagógusról sikerült adatokat összegyűjtenünk. Olyanokról, akiről — írásbeli vagy szóbeli források alapján — bizonyítani tudjuk, hogy az illető nevelő az elmúlt kétszáz esztendő bizonyos időpontjában, tanévében Pápán tanított. E célból átnéztük a város két könyvtárában fellelhető összes értesítőt (évkönyvet), az iskolákkal kapcsolatos városi kiadványokat, az országos és Veszprém megyei lexikonokat, az állami és az egyházi levéltárakban található törzslapokat, iskolai dokumentumokat, és támaszkodtunk a megbízható kortársi-munkatársi visszaemlékezésekre is. Természetesen egyetlen hitelt érdemlő levéltári adat (név, munkahely, évszám) nem elegendő egy névcikk elkészítéséhez. Ezért mi, a szerkesztők, úgy ítéltük meg, hogy a több mint ezernégyszáz névből 387 pedagógusról rendelkezünk annyi adattal, hogy abból névcikk készülhet. (Ennek tartalmazni kell az azonosító, az adathordozó és a hitelesítő részt.) Így tehát **névcikk készült mindazokról a nevelőkről, akiről elegendő megbízható (írásbeli és szóbeli) információval rendelkezünk, már nincsenek az élők sorában és legalább két tanévet folyamatosan tanítottak Pápán.** A szerkesztők tapasztalatból tudják, hogy a névcikkek száma folyamatosan növelhető, hiszen még a kézirat nyomdába adását megelőzően is érkeztek újabb és újabb adatok.

A lexikon adatainak gyűjtését 1996. december 31-ével zártuk le. Gyűjteményünk az elmúlt két évszázad pedagógusairól ad áttekintő képet, de néhány kiemelkedő nevelő esetében olykor messzebbre is visszanyúlunk (Kocsi Csergő Bálint, Séllyei István, Táncz Menyhért). Közigazgatási szempontból az 1996-os állapotot vettük figyelembe, tehát a városhoz tartozó három település — Borsosgyőr, Kéttornyúlak és Tapolcafa — is szerepel a lexikonban.

A szerkesztők tisztában vannak azzal — bár a viszonylagos teljességre törekedtek —, hogy a lexikonnak vannak hiányosságai, és még számos fontos név kimaradt. Olyan nevek, akiknek feltétlenül szerepelniük kellene. Ezért az Olvasótól, a lexikon használójától előre szíves elnézést kérünk. Ugyanakkor úgy véljük, hogy az igazán nagy és fáradságos munkát elvégeztük: ennek a kötetnek a kiegészítése — **egy pótkötet elkészítése** — a jelenlegi úttörő munkánál már könnyebb feladat lesz. Zárójelben jegyezzük meg, hogy ismereteink szerint kezdeményezésünk egyedülálló az 1945 utáni magyar pedagógiatörténet-írásban. Kötetünk előzményeként, társműveként kell azonban említenünk **Deák Gyula: Polgári iskolai író-tanárok élete és munkái (Bp., 1942)** című lexikonát, mely példaként lebegett a szemünk előtt.

Közetünkben közel száz fotót is közlünk. A szempont itt is gyakorlatias volt: azok szerepelnek, akiről közölhető felvétellel rendelkezünk, de a képanyag mennyiségének határt szabtak a terjedelmi korlátok is.

A Pedagóguslexikont a Pápai Művelődéstörténeti Társaság tagjai készítették. Rajtuk kívül az összeállításban négy nyugdíjas pedagógus is közreműködött: Farkas Edit, Gáti Samuné, Huszár János és Tóth Kálmánné több névcikket írtak. Nekik is és mindazoknak, akik adatközléssel vagy egyéb módon segítettek munkánkat, köszönetet mondunk. Köszönjük továbbá a Pápai Református Gyűjtemény Könyvtárának, a Jókai Mór Városi Könyvtárnak, a Polgármesteri Hivatalnak, az iskolák és közművelődési intézmények igazgatóinak, a Veszprém Megyei Levéltárnak, a lektoroknak, a gépiróknak és a szövegszerkesztőknek önzetlen segítségét. Köszönjük a szponzoroknak, s mindazoknak, akik valamilyen formában hozzájárultak ahhoz, hogy ez a lexikon az Ezeréves Magyarországi Iskola emlékére elkészülhetett, s 1997-ben megjelenhetett.

Dr.. Tungli Gyula

ÚTMUTATÓ A KÖTET HASZNÁLATÁHOZ

LEXIKON

A lexikoncikk felépítése a Magyar Életrajzi Lexikon szerkesztési módszerét követi:

1. Életrajzi adatok. (Az illető neve, születési és halálozási adatai, tanulmányai, munkássága).
2. Az illető személy *Fő művei*: ...
3. "IROD.:" A rá vonatkozó irodalom. (Értelemszerűen azoknál, akik sohasem publikáltak, s publikáció sem készült róluk, a 2. és 3. pont elmarad.)
4. "F.:" a nem publikált vagy szóbeli közlések forrásai.

NÉVTÁR

Itt található ábécérendben - a fellelt adatokkal együtt - azoknak az egykori pedagógusoknak a névjegyzéke, akikről kevés, vagy nem egészen megbízható adatokkal rendelkezünk. Nevüket végzettségük (tanító, tanár, esetenként megbízatásuk), majd működésük évszáma(i) követi(k).

FÜGGELÉK

A pedagógusok életrajzi adatai között nagyon sok pápai iskola neve szerepel — nagyon sokféle alakban. Ezek a névváltozások a történelmi korok változásait is tükrözik. A függelék az iskolák átalakulásait, struktúraváltozásait igyekszik szemléltetni, a könnyebb érthetőség kedvéért. Az intézmények az eredeti fenntartók szerinti csoportbontásban találhatóak.

RÖVIDÍTÉSEK ÉS FORRÁSOK

ált. = általános
Bp., bp.-i = Budapest, budapesti
DREK = Dunántúli Református Egyházkerület
Dtúl, dtúli = Dunántúl, dunántúli
ELTE = Eötvös Loránd Tudományegyetem
é. n. = évszám nélkül
ért. = értesítő
ev. = evangélikus
F. = források (publikálatlan anyag)
gimn. = gimnázium
h. n. = hely nélkül
ig., ig.h. = igazgató, igazgató-helyettes
ifj. = ifjabb
IROD. = az adott személyre vonatkozó irodalom (publikált anyag)
isk. = iskola
JMVK = Jókai Mór Városi Könyvtár
koll. = kollégium
l. = levelező (MTA-tagság)
m. = magyar
Megyei Önk. irattára = Veszprém Megyei Önkormányzat (korábban Megyei Tanács) irattára
Mo., mo.-i = Magyarország, magyarországi
ny. = nyugállományú
P. = Pápa
Phalma = Pannonhalma
polg. = polgári
r. = rendes (MTA-tagság)
ref. = református
róm. kat. = római katolikus
s. = sírja
sz. = szakos
társ. = társaság
uo. = ugyanott
VeML = Veszprém Megyei Levéltár
VKM = Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium

* * *

Bakonyvári 1896 = Bakonyvári Ildefonz: A pápai kath. gymnasium története a pálosok idejében. Pápa, 1896.
Bakonyvári 1898 = Bakonyvári Ildefonz: A pápai kath. gimnázium története a pannonhalmi bencések idejében. Pápa, 1898.
Bencés ért. (Pápa) = A pápai szent Benedek-rendi kath. szent Mór Gimnázium évkönyve az ... évről
Berkó-Legányi = A pannonhalmi Szent Benedek-rend névtára (összeáll. Berkó Pál és Legányi Norbert, szerk. Szennay András) 1802-1986. Pannonhalma, 1986.
Bibliográfia 1975 = Bibliográfia Veszprém megye pedagógusainak irodalmi munkásságáról (szerk. Tolnai Valéria) Veszprém, 1975.
Centenárium 1993 = Pápa zenei centenáriuma (szerk. Tungli Gyula) A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai 6. Pápa, 1995.
Deák 1942 = Polgári iskolai író-tanárok élete és munkái. Bp., 1942.
Dtúli Szle = Dunántúli Szemle
Dtúli vármegyék = Dunántúli vármegyék (szerk. Szeghalmy Gyula) Bp., 1937.
EPHK = Egyetemes Philologiai Közlemények

ÉTTK = Értekezések a történeti tudományok köréből

Gaál = Gaál Zoltán: Életpályák, életművek. Győr, 1987.

Gulyás (új sorozat) = Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. Új sorozat. Megindította id. Szinnyei József. I-XVII. Bp., 1939-1995.

Győri Szle = Győri Szemle

Harmath-Katsányi 1984 = Harmath István-Katsányi Sándor: Veszprém megye irodalmi hagyományai. Veszprém, 1984.

Hermann 1995 = Ifjú Hermann István: A pápai temetők története. (A pápai Jókai Kör Kiadványai 4.) Pápa, 1995.

Huszár : Nagy egyéniségek = Huszár János: Nagy egyéniségek a pápai iskolák katedráin = Megyei Pedagógiai Körkép, 1989/3-4. sz. 48.

Huszár: Izr. polg. = Huszár Péter: A pápai izraelita polgári fiúiskola története 1899-1929. Pápa, 1996.

ItK = Irodalomtörténeti Közlemények

Izr. polg. ért. = A pápai orth. izraelita hitközség Polgári Fiúiskolájának értesítője az ... évről.

Jókai Kör emlk. 1993 = A Jókai Kör emlékkönyve. (szerk. Huszár János) Pápa, 1993.

Kapossy 1905 = Kapossy Lucián (szerk.): Pápa város egyetemes leírása. Pápa, 1905. (Reprint kiad. 1989.)

Kat. Lex. 1933 = Katolikus Lexikon (szerk. Bangha Béla) Bp., 1933.

Kat. Szle = Katolikus Szemle

Koll. anyakv. 1940. = A Pápai Református Kollégium tanárainak anyakönyve (Kézirat a DREK Könyvtárában)

Koll. tört. 1896 = Kis Ernő: A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főis- kolájának története 1531-1895. Pápa, 1896.

Koll. tört. 1931 = Lampérth Géza: A Pápai Református Főiskola története 1531-1931. Pápa, 1931.

Koll. tört. 1981 = A pápai kollégium története. (szerk. Trócsányi Zsolt) Bp., 1981.

Közp. tört. 1989 = Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskola 1939-1989. (szerk. Erdő Imre) Pápa, 1989.

Láng Jehuda 1972 = Láng Jehuda-Gyula: A pápai zsidóság emlékkönyve. Tel-Aviv, 1972.

M. Ped. Lex. 1934 = Magyar Pedagógiai Lexikon I-II. (szerk. Kemény Ferenc) 1934.

M. Zenei Almanach 1944 = Magyar Zenei Almanach (szerk. Papp Viktor) Bp., 1944.

MÉL = Magyar Életrajzi Lexikon I.(1967), II. (1982), III. (1985), IV. kieg. (1994).

Mészáros = Mészáros István: A pápai bencés gimnázium (Magyar Bencés Gimnáziumok) (h. n.), 1988.

Meszlényi = Meszlényi Antal: A magyar hercegprímások arcképsorozata 1707-1945. Bp., 1970.

Mezei Zsolt: Értekezések a történeti tudományok köréből: tartalommutató. Pápa, 1996. (A Pápai Református Gyűjtemény kiadványai 1.)

Mezőg. tört. 1986 = Novák Imre: A pápai Mezőgazdasági Szakközépiskola és Élelmiszeripari Szakmunkásképző Intézet története megalakulásától napjainkig. Szakdolgozat, Gödöllői Agrártudományi Egyetem, 1986.

Mezőg. tört. 1992 = Balla Imre: A Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola, Élelmiszeripari és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet története 1892-1992. Pápa, 1992.

MKSzle = Magyar Könyvszemle

Nádasdy: Nőnevelő 1988 = Nádasdy Lajos: Fejezetek a pápai Refromátus Nőnevelő Intézet történetéből. Pápa, 1988.

Nagytemplom 200 = Tudományos konferencia a pápai Nagytemplom felszentelésének 200. évfordulójára: 1795. május 3 — 1995. május 3. (szerk. Hermann István) Pápa, 1995.

Nátus ért. = A Dunántúli Református Egyházkerület pápai Nőnevelő- intézetének értesítője az ... évről.

Napló = Veszprém megye napilapja

Nagylexikon = Magyar Nagylexikon I-IV.

Nyr = Magyar Nyelvőr

PáL = Pápai Lapok

Pápai színjátszás = Somfainé Pados Mária: Adalékok a pápai műkedvelő színjátszás történetéhez 1930-1975. (Jókai Füzetek 1.) Pápa, 1988.

Ped. Lex. 1979 = Pedagógiai Lexikon I-IV. (szerk. Nagy Sándor). Bp., 1979.

PeL = Pedagógusok Lapja

Petőfi emlk. 1994 = A pápai Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola emlékkönyve (szerk. Somfai János és Somfai Jánosné Keresszegi Hajnalka). Pápa, 1994.

Petrik 1908 = Petrik Géza: Magyar könyvészet 1886-1900. Bp., 1908.

PH = Pápai Hírlap

Phalmi Szle = Pannonhalmi Szemle

PIK = Polgári Iskolai Közlöny

PRT = A pannonhalmi szent Benedek-rend története (szerk. Erdélyi László). Bp., 1902-1912.

Ranolder ért. = A pauli szent Vincéről nevezett Irgalmas Nővérek pápai tanítóképző intézetének és polgári leányiskolájának évkönyve az ... évről.

Révai = Révai Nagy Lexikona

Róm. kat. isk. = A pápai államilag segélyezett róm. kat. polgári fiúiskola évkönyve az ... évről.

Schermann = Schermann Egyed: A pannonhalmi szent Benedek-rend tagjai 1802-1918. Bp., 1918.

Sz = Századok 1867-

Sziklay 1941 = Sziklay János: Dunántúli kulturmunkások. Bp., 1941.

Szöllősi = Szöllősi Károly: Az Osztrák-Magyar Monarchia összes szerzetes rendjeinek történeti és statisztikai rajza, különös tekintettel azok irodalmi és tanügyi működésére. Arad, 1878.

Tanítóképző ért. = A pápai M. Kir. Áll. Tanítóképző-intézet értesítője az ... tanévről.

Tanítóképző emlk. 1996 = Éhártné Varga Zsuzsa: A pápai Állami Tanítóképző Intézet emlékkönyve 1896-1996. Pápa, 1996. (kézirat)

Tanulmányok 1994 = Tanulmányok Pápa város történetéből a kezdetektől 1970-ig (főszerk. Kubinyi András) Pápa, 1994.

Türr évk. 1988 = A pápai Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola jubileumi évkönyve 1638-1988. (szerk. Heitler László) Pápa, 1988.

ÚMIL = Új Magyar Irodalmi Lexikon (főszerk. Péter László) Bp., 1994.

Veszpréminé 1986 = Veszpréminé Turtsányi Valéria: Pápa város kulturális helyzete. Pápa, 1986. (szakdolgozat)

Veszprémmegyei fejek 1929 = Veszprémmegyei fejek 1919-1929. (szerk. Hahn Ferenc és Zsadányi Oszkár). Veszprém, 1929.

VMHT = Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok

VMMK = Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei

Vezényi = Vezényi Pál: Egy elfelejtett iskola tanárai = Heti Magyarország 1994. január 21.

„Okuljatok mindannyian e példán.
Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több és most sem él
s mint fán se nő egyforma két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.”

(Kosztolányi Dezső: Halotti beszéd)

LEXIKON

ANDÓ József (Csap, 1916 — Pápa, 1990): magyar-történelem-német sz. középiskolai tanár, szak-középisk. ig. Alsófokú tanulmányait Pápán végezte. 1936-ban, a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben tanítói oklevelet, később Szegeden polgári iskolai magyar-német szakos tanári oklevelet szerzett. Pedagógiai tevékenységét a pápai Róm. Kat. Polg. Fiúiskolában kezdte, ahol 1941-48-ig tanított. További munkahelyei: Kertvárosi Ált. Isk. (1948--60), Türr István Gimn., illetve 1960-77-ig a Jókai Mór Közgazd. Szakközépisk. Közben elvégezte az ELTE Bölcsészettudományi Karán a magyar-történelem szakot, középisk. tanári oklevelet szerzett. A Jókai Szakközépisk.-ban 1960-72-ig ig.h., majd 1972-77-ig, nyugdíjazásáig ig. Iskolai és iskolán kívüli nyelvtanári (német-orosz) munkája is jelentős. 1941-48-ig a pápai cserkészmozgalom egyik ismert vezetője volt. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Közg. ért. 1989. 14-15. • Türr évk. 1988.
F.: Megyei Önk. irattára.

(Sz.Gy.)

ANTAL Gábor (Szentkirályszabadja, 1843 — Komárom, 1914): teológiai akadémiai tanár, ref. püspök. Pápai, berlini és zürichi tanulmányok után 1869-től akadémiai tanár Pápán, 1888-tól lelkész Ácson. A Dunántúli Ref. Egyházkerület tanácsbírája 1890-től és aljegyzője 1892-től, majd püspöke. 1896-tól egyben komáromi lelkész, főrendiházi tag, szabadkőműves, a pápai Kölcsey páholy alapító tagja (1874). Társaival együtt számos városi egyesületet (önkéntes tűzoltók, jótékonyági nőegylet stb.) alapított. A *Pápai Lapok* megindítója P. Szabó Károllyal 1875-ben. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság alelnöke (1903), majd elnöke (1907). S.: Komárom, t.

IROD.: Antal Géza: Antal Gábor teológiai akadémiai tanár, országgyűlési képviselő. Pápa, 1914. • Koll. évk. 1914. • Nagylexikon II. 1993. 116.

(T.Gy.)

ANTAL Géza (Tata, 1866 — Pápa, 1934): Pápán, Utrechtben és Berlinben tanult teológiát. 1888-tól a ref. főgimn., 1898-tól a ref. teológiai főiskola tanára Pápán. 1905-06-ban az USA-ban a kivándorolt magyarok helyzetét tanulmányozta. 1910 és 1918 között nemzeti munkapárti programmal országgyűlési képviselő volt. 1919 őszétől néhány évig Hollandiában előadásaival és publicisztikai tevékenységével a holland-magyar barátság elmélyítésén fáradozott. 1924-től a Dunántúli Ref. Egyházkerület püspöke és komáromi lelkész. 1881-től a *Pápai Lapok* munkatársa. Ebben a lapban jelentek meg költeményei saját, valamint "Lantay Győző" és "-1-" nevek alatt. Írt még a *Tata-tóvárosi Hírmondóban*, a *Dunántúli*, a győri *Hazánk*, a *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* c. periodikákba és a *Sárospataki Lapba*.

Saját költségén építette meg egyházkerülete levéltárát. Végrendeletében könyvtárát és vagyonát a pápai ref. főiskolára hagyta. Valláserkölcsi és történeti tanulmányai hazai, német és holland folyóiratokban jelentek meg. Felesége Adél Opzoozer író nő. Az ember tragédiáját holland nyelvre fordította. *Fő művei: Die hollandische Philosophie in XIX. Jahrhundert (Utrecht, 1888); Fichte és az ethicizmus az újabb vallásbölcseletben. (Pápa, 1891); Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból. (Pápa, 1908); Pápa irodalomtörténete In: Kapossy 1905. 252.*

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 276. • Hermann 1995. 41. • Nagylexikon II. 1993. 116.

(T.Gy.)

ARADI Alajosné LÁSD KOPEK MÁRIA

ÁCS Ferenc (Pápa, 1939 — uo., 1992): tanító. Tanulmányait a pápai Áll. Tanítóképzőben végezte. 1957-ben kapott tanítói oklevelet. Nevelői pályáját a bakonyoszlópi ált. isk.-ban kezdte, majd Gyarmat és Vaszar községek iskoláiban folytatta. 1961-től haláláig a pápai II.sz. Ált. Isk.-ban dolgozott. Évtizedeken át testnevelés és technika tantárgyakat tanított. Városi sportmunkája elismeréseként Eszterházy Miksa-díjjal tüntették ki (1991). Emlékére sportversenyeket rendeznek. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Interjú Á. F.-cel = Napló, 1991. szept. 5. 7. • Rátz Ottó: Ács Ferenc halálára. = PH, 1992. aug. 17. 10.

F: Nagy László Ált. Isk. irattára.

(T.Gy.)

ÁGOSTON József (Nagygeresd [Baranya m.], 1909 — Pápa, 1977): ev. kántortanító. Kántori oklevelet szerzett 1929-ben, ettől kezdve az államosításig, 1948-ig, Pápán a gyülekezet tanítója és kántora. Vezette a pápai Ev. Énekkart és Zenepártoló Egyesületet, valamint a Pápai Ipartestületi Dalkört. 1948-70-ig, nyugdíjazásáig, a II. sz. Ált. Isk. nevelője és a városi napköziotthon ig.-ja. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Hermann 1995. 43. • A m. muzsika könyve (szerk. Molnár Imre) Bp., 1936. • M. Zenei Almanach (szerk. Papp Viktor) Bp., 1944.

(T.Gy.)

ÁRVA József (Nagysomkút, 1895 — Bp., 1948): történelem-földrajz sz. középisk. tanár. A M. Földrajzi Társ. tagja. 1943-48-ig a pápai ref. kereskedelmi isk. tanára és a városban 1946-49-ig működő Pefőfi Sándor Népi Kollégium nevelője volt. Vezetésével fellendült Pápán a honismereti mozgalom. Áldozatos nevelőmunkája is hozzájárult ahhoz, hogy az 1947/48-as tanévben a pápai NÉKOSZ-t az ország legjobb középiskolai kollégiumaként tartották számon.

IROD.: Koll. évk. 1947/48.

F: Pápai népi kollégiumok 1946-49 (szerk.: Bíró István, Jávor Pál, Somogyi Gyula) Bp., 1976. Lelőhely: JVMK, Pápa

(T.Gy.)

ARZ Gusztáv (Továrnok [Nyitra vm.], 1907 — Pápa, 1979): mérnök-tanár. 1929-ben a M. Kir. József Nádor Műegyetemen szerzett gépészmérnöki diplomát. Néhány hónapig a fővárosi telefongyárban kapott munkát, a gazdasági világválság idején házitanító. Az 1930-as évek elején került Páparra a Perutz-gyárba, ahol előbb szakmunkás, majd a II. világháború idején a hadiüzemnek nyilvánított vállalat főmérnöke. 1945-ben B-listázták. 1945-48-ig lakatossegéd. 1948-51-ig a MŰM 304-es Ipari Szakmunkásképző Intézetének óraadó, 1951-68-ig főhivatású tanára. Közben tanított a Dolgozók Középiszkolája textilipari tagozatán is. 1968-79-ig Pápán nyugdíjas. S.: P., Kálvária t.

F.: Acsády Ignác Ipari Szakközépisk. és Szakmunkásképző Intézet irattára. • Fia, dr. Arz Gusztáv írásbeli közlése (1996). • Czotter Sándor ny. szakközépisk. ig. h. szóbeli közlése (1995).

(M.S.K.)

BABOS Ernő (Takácsi, 1929 — Pápa, 1967): biológia-földrajz sz. középiszkolai tanár. Alsófokú tanulmányait a takácsi ev. elemi népiskolában végezte. Pápán a Ref. Kollégium gimnáziumában érettségizett. 1950-54-ig az ELTE Természet-tudományi Karának hallgatója. 1954-ben szerzett tanári diplomát. 1954-67-ig a Türr István Gimn. tanára volt. Fiatalon, türelemmel viselt súlyos betegség után hunyt el. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Türr évk. 1988 153.

F.: Murai Józsefné ny. gimn. tanár visszaemlékezése. (1995)

(T.Gy.)

BACSA Imre (Szeghalom, 1926 — Pápa, 1996): magyar-országi sz. középiszkolai tanár. 1958-ban a szegedi egyetemen szerzett diplomát. 1958-95-ig a pápai Petőfi Gimn. tanára volt. 1995-96-ban Pápán nyugdíjas. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Petőfi emlék. 1994. 63.

F.: Petőfi Gimn. irattára (1996).

(T. Gy.)

BAJTAY (Barát) Oros Imre (Zalaegerszeg, 1917 — Phalma, 1965): bencés szerzetes, hittan-tanár, teológiai doktor. 1943-44-ig főiskolai tanár Phalmán, 1944-50-ig gimn. tanár Pápán. 1950-65-ig gimn. majd főiskolai tanár. Pápai működése idején a diákönkormányzat vezetője volt. 1945-48-ig a hittanórák mellett a bencés ált. isk. egy osztályában mennyiségtant is tanított.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1944/ 48. • Berkó-Legányi 211.

(T.Gy.)

BAKONYI Sarolta, Zsirai Lajosné, Takács Sándorné (Pákozd, 1918 — Veszprém, 1994): orosz sz. ált. isk. tanárnő. Középiszk. tanulmányait a Ref. Nőnevelő Intézetben végezte. Tanári oklevelét 1953-ban Bp.-en, a Pedagógiai Főiskolán kapta. 1952-től

nyugdíjazásáig (1973) a Jókai Ált. Isk.-ban tanított. Nyugdíjasként Veszprémben élt. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Györy Endréné Abonyi Éva ny. szakoktató szóbeli közlése.

(T.Gy.)

BAKONYVÁRI Ildefonz János (Bakonybánk, 1857 — Bársonyos, 1903): bencés szerzetes, történelem-latin sz. középiszkolai tanár. Oktatott Kőszegen és Komáromban, majd a pápai bencés gimn.-ban 1893-96-ig történelmet, vallástant, magyart és szépírást tanított. Tagja volt a M. Földrajzi Társ.-nak, a pápai bencés iskola történetéről írott munkái ma is nélkülözhetetlenek. *Fő művei: A pápai kath. gimnázium története a pálosok idejében. (P., 1896); A pápai kath. gymnasium története a pannonhalmi bencések idejében 1806-1896. (P., 1898); A [pápai] bencés rendház és a gimnázium (kézirat, é. n.)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1893-96. • Berkó-Legányi 117. • Gaál 24-26. • Gulyás (új sorozat) I. 1104. • PRT VI/B. • Türr évk. 1988. 214.

(M. Zs.)

BAKSA József (Magyarszeccsöd [Vas vm.], 1914 — Győr, 1989): gyakorló isk. tanító, tanítóképző intézeti tanár, ig. h. Tanítói oklevelét a pápai áll. tanítóképzőben szerezte 1934-ben. Speciális szakvizsgák letétele után ugyanott tanító, majd gyakorló isk. ig. Pápai működése idején a város kulturális életének ismert személyisége. 1959-ben a tanítóképző ig.-ja, 1959-75-ig a győri Felsőfokú Tanítóképző Intézet ig. helyettese. Időközben a bp.-i ELTE-n középiszkolai tanári és bölcsészdoktori oklevelet szerzett. Pápán és Győrben is a tanítójelöltek gyakorlati képzését irányította. 1975-89-ig Győrben nyugdíjas. S.: Győr. *Fő művei: Jártasságok és készségek szervezett alakításának problémája In: Tanulmányok a neveléstudomány köréből. (Bp. 1966) 325-343.; Az egyén és a közösség In: Tanítók kézikönyvtára, (Bp. 1969) 40-57.*

IROD.: Ped. Lex. I. 1979. 114. • Tanítóképző ért. 1933/48.

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet névsora 1945/46. (a DREK Könyvtárban)

(T.Gy.)

BALLAGI (Bloch) Mór (Inóc [Zemplén vm.], 1815 — Bp., 1891): izr. tanító, ref. teol. tanár, nyelvész, szerkesztő. Pápához tanulmányait (1831-ben a városi Beth Hammadasban, 1837-38-ban a ref. főiskolán filozófiát és teológiát tanult) és az izr. elemi isk.-ban történő tanítása (m. nyelv) révén kötődött (1839 körül). Országos hírnevet nyelvünk tudósaként (1841-ben lett a MTA tagja), valamint az 1848/49-es szabadságharcban való részvételével szerzett. Kiváló képességét mint teol. tanár kamatoztatta (1851-55-ig Kecskeméten, 1855-77-ig Bp.-en) *Fő művei: Izrael könyörgése egész évre: Imakönyv (Pápa?); A zsidókról (Pest, 1840); Magyar példabeszédek: Közmondások, szóljársok gyűjteménye (I-II. Szarvas,*

1850); *Protestáns naptár 1858. évre; A magyar nyelv teljes szótára (I-II. Pest, 1866-1873); A tudomány fejlődése hajdan és most. (H. n. 1870); Szókészletek ortholog szabályozása és az iskola = Bp-i Szle 1890; Magyar-német és német-magyar kézisztár (Bp., 1893-); Protestáns Egyházi és Iskolai Lap (cikkek, 1858-)*

IROD.: Révai II. 508-509. • MÉL I. 94. • Harmath-Katsányi 268. • Láng Jehuda 1972. 44. • Jegyzetek az Emlékezéseimhez. In: Ravasz László: Emlékezéseim. Bp., 1992. 413. • Kapossy 1905. 246.

(M.S.K.)

BALOGH Albin Lajos (Kassa, 1887 — Bp., 1958): bencés szerzetes, latin-történelem sz. középisk. tanár, tanügyi főtanácsos (1939), a Kat. Tanügyi Főhatóság ig.-ja 1943-48 között. Tanított Győrben, Esztergomban, főiskolai tanárként Phalmán (1911-15), Pápán 1930-33-ig ig.-ként irányította az iskolát. 1933-tól ismét esztergomi házfőnök és ig. Történelem-tankönyvet és módszertani szemelvénygyűjteményt állított össze gimn. tanulók számára, dolgozott a *Pápa és Vidéke* c. lapnál. *Fő művei: A m. pénz története az Árpádok idejében (Bp., 1912); Phalma a múltban és napjainkban (Ungvár, 1913); Művelődés Mo. földjén (Bp., 1925 [1924]); Ország és nyelv: határok és nemzetiségek a m. történelemben (Bp., 1928); Szent Imre herceg (Esztergom, 1930); Pannonia őskereszténysége I. (Bp., 1932 [1931]); Szent István király, a honalapító (Bp., 1945).*

IROD.: Bencés ért. (Esztergom) 1939/40. • Bencés ért (Pápa) 1929/33. • Berkó-Legányi 152. • Gulyás (új sorozat) II. 72. (M. Zs.)

BALOGH Ilona, Draskaba Béláné (Pápa, 1928 — uo., 1990): ált. isk. tanító. Oklevelét a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében szerezte. Több iskolában tanított (Nagyvenyim, Bodajk, Magyaralmás, Mór, Nagygyimót), majd családja Pápán telepedett le. 1955-83-ig a Hámán Kató Ált. Isk. osztálytanítója volt. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Erkel Ferenc Ált. Isk. irattára.

(T.Gy.)

BARÁTH Ferenc (Pápa, 1824 — Pápa, 1891): történelem-földrajz sz. középisk. és főiskolai tanár, tankönyvíró, ügyvéd. Tanulmányait Pápán a Ref. Koll.-ban végezte. Az 1848-49-es szabadságharcban honvédtisztként vett részt (fegyverei a Dtúli Ref. Egyházkerület Gyűjteményében vannak). 1849-53-ig a jogi tanszéken, 1853-67-ig a gimn.-ban a történelmet és a földrajzot tanította. 1863-ban ügyvédi vizsgát tett. 1867-től 9 évig Veszprém főszolgabírája. 1876-85-ig a Kollégium 2. sz. jogi tanszékének tanára. Ettől kezdve 1890-ig a főiskola tanítóképző intézetében magyar nyelvet, történelmet, földrajzot tanított. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Egyetemes polgári (politikai) földrajz gimnáziumi használatra. (Pápa, 1864); Mérés*

természettani földrajz, az algimnázium használatára. (Pápa, 1864)

IROD.: Koll. tört. 1981. 262. • Hermann 1995. 40. • Tungli Gyula :Egy pápai nemzetőr (B. F.) emlékezete = Napló, 1996. márc. 15. 9.

(T.Gy.)

BARCSAI Tibor (Sopron, 1914 — Győr 1985): tanítóképző intézeti biológia-földrajz sz. tanár, szakfelügyelő, bölcsészdoktor. A szegedi egyetemen, majd az Apponyi Koll.-ban szerzett középiskolai és tanítóképző intézeti tanári és doktori oklevelet. Pedagógus-pályáját tanítóképzőkben (Sopron, Miskolc, Pápa) kezdte. Ezt 7 évre megszakította a II. világháború és a hadifogság. 1947-57-ig a pápai áll. tanítóképző tanára, majd 1957-58-ban az újonnan szervezett Makarenkó Koll. ig.-ja. 1958-60-ig Ajkán gimn. ig., 1960-67-ig a győri tanítóképző, 1967-75-ig a pápai Türr I. Gimn., 1975-78-ig a Jókai Mór Közgazd. Szakközépisk. tanára, s közben 11 évig Veszprém megye középiskoláiban szaktárgyai felügyeletét is ellátta. 1978-85-ig Győrben nyugdíjas. Közlekedési baleset áldozata lett. S.: Győr. *Fő művei: Adatok Tapolca környezetismereti feldolgozásához (Nagy Jenő társszerzővel) In: Embernevelés: A Győri Tanítóképző Intézet tanárainak pedagógiai tanulmányai. 3. (Győr, 1966) 292-305.*

IROD.: Bibliográfia 1975. 32. • Tanítóképző ért. 1947. • Türr. évk. 1988. 153.

(T.Gy.)

BARCSI József (Szászváros [Hunyad vm.], 1858 — Pápa, 1942): természetrajz-vegytan-földrajz sz. középisk. tanár. Alsó és középfokú tanulmányait Szászrégenben és Kolozsvárott végezte. Tanári oklevelét a kolozsvári egyetemen kapta 1888-ban. Tanári pályáját Szászrégenben kezdte, majd a mezőtúri ref. gimn.-ban folytatta. 1901-24-ig a pápai ref. főgimn. tanára. A természet titkainak bűvára volt. Tanulmányutakat tett Egyiptomban (1896) és Olaszországban (1902). A természettudomány mellett az irodalom is érdekelte. Egyik pályamunkáját a MTA dícséretben részesítette. 1924-42 között nyugállományban Pápán. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: A növényi sejt (Pápa, 1892); Váli Ferenc életrajza (Pápa, 1911)*

IROD.: Koll. ért. 1942/43. (nekrológ)

F.: Koll. anyakv. 1940. 18-33.

(T. Gy.)

BÁNOVICS Szulpic Alajos (Kossut [Pozsony m.] 1801 — Pápa, 1868): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 30 éven keresztül (1822-52) Nagyszombatban és Pozsonyban tanított. 1855-től haláláig a pápai bencés rendház főnöke, 1864-től a gimn. ig.-ja is. Végrendeletében 780 forintot hagyott tehetséges, de szegény diákok megsegítésére. Az 1871 és 1948 között működött "Szulpic-egylet" 77 éven át támogatta a rászoruló diákokat.

IROD.: Bakonyvári 1898. • Bencés ért. (Pápa) 1855/68. • Berkó-Legányi 58. • Türr évk. 1988. 215.

(M. Zs.)

BÁRÁNY László (Kövágóörs, 1905 — Pápa, 1969): ev. hitoktató. Középisk. tanulmányait a sümegi gimn.-ban végezte. Hitoktatói oklevelét a soproni Ev. Teológiai Akadémián szerezte. 1931-65-ig hittant tanított a város iskoláiban (Jókai Ált. Isk., Kertváros). Nyugdíjasként is itt élt. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Leánya, Stubán Zsigmondné Bárány Ildikó szóbeli közlése (1995).

(T.Gy.)

BENEDEK Sándor (Felsőőr, 1904 — Budapest, 1983): ref. lelkész, teológiai tanár. A gimn.-ot Felsőlövön végezte, teológiát Pápán (1923-25, 1927), Bécsben (1925-26), Marburgban (1926) és Baselban (1926-27) tanult. 1933-ban a debreceni tudományegyetemen teológiából doktorátust, majd gyakorlati teológiából magántanári fokozatot szerzett. 1938-tól a teológia helyettes, 1939-től rendes tanára Pápán. 1947-48-ban Pápán szerkesztette az "Új Ösvény" című havilapot. 1953-tól 1966 végéig, nyugalomba vonulásáig Nagydorogon lelképásztor. Ezután haláláig a Ráday Könyvtár munkatársa. Cikkei, tanulmányai jelentek meg a protestáns folyóiratokban és lapokban. *Fő művei: Tóth Ferenc gyakorlati teológiája (Debrecen, 1933), Miről prédikált Tóth Ferenc? (Pápa, 1945), A jövő egyháza és annak szolgálata (Pápa, 1947), A magyarországi református istentiszteletének múltja (Órisziget, 1971).*

IROD.: Pataky László: Dr. B. S. 1904-1983. = Reformátusok Lapja 1983. • Tóth Károly-Benda Kálmán: Utolsó búcsú B. S. professzortól In: A Ráday Gyűjtemény Évkönyve IV-V. (1984-85). • Zoványi: Lexikon 66.

(B. B.)

BENESCH János (Pozsony, 1901 — Pápa, 1978): tanító, mennysiségtan-termesztan sz. ált. isk. tanár (Pécs, 1955). Középkiskolai tanulmányait a pozsonyi ev. líceumban végezte, képesítő vizsgát 1935-ben tett a pozsonyi áll. tanítóképzőben. 1935-46-ig a dióspatonyi ref. elemi isk. tanítója, majd — Csehszlovákiából kiutasítva — 1946-48-ig a pápai ref. ált., 1948-65-ig az I. sz. Fiúisk. tanára volt. 1965-78-ig Pápán nyugállományban. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Félegyházi Gregosits Irén: Öt levél (között. Konceol László) Győr, 1990. 152. • Hermann 1995. 41.

(T. Gy.)

BÉKEFI Aladár Gábor (Románd, 1911 — Szombathely, 1986): ének-zene sz. tanítóképző-intézeti tanár. Tanulmányait a pápai tanítóképzőben, és a bp.-i Zeneakadémián végezte. 1933-ban Pápán tanítói, 1948-ban Bp.-en középisk. tanári oklevelét szerzett. 1933-39-ig Marcaltón, 1939-44-ig Felsőörsön, 1946-51-ig a pápai Zalka Máté Ált. Isk.-ban, 1951-58-ig az Áll. Tanítóképző Intézetben, 1958-59-ben a Türr István Gimn.-ban, 1959-86-ig a

Szombathelyi Tanárképző Főiskolán tanított. Pápán és Szombathelyen is tevékenyen részt vett a város zenei életében. Pápán 1945-48 között egy ideig ő vezette a pápai Perutz Gyár énekkarát, 1957-59-ig a Petőfi Gimn. zenekarát. Hamvai a marcaltői temetőben nyugszanak. *Fő művei: Ave Maria (szólóének és orgonakiséret, Heinbronn, 1944); Dózsa-ének (gyermekkarra és zongorára); Búcsú Kemenesaljától: kánon; 3 szolamú coda Berzsényi Dániel versére.; zenei szaklapokban számos cikke és közleménye jelent meg.*

IROD.: Tanítóképző ért. 1944/48.

F.: Némethné Békefi Zsuzsa gimn. tanár írásbeli közlése (1995)

(T.Gy.)

BÉKEFI Aladár Gáborné LÁSD Nagy Irén

BIHARI Artur (Berettyóújfalu [Bihar vm.], 1893 — ?, 1944 ?) : magyar-történelem sz. polg. iskolai tanár. 1921-24-ig a kolozsvári, 1924-29-ig a pápai izr. polg. fiúiskolában tanított. Amikor ez az iskola beolvadt a róm. kat. polgári iskolába, az igazgatót és két tanárt (köztük őt is) átvette a róm. kat. egyházközség. 1944-ben deportálták, nem tért vissza. *Fő művei: A magyar helyesírás eredményesebb tanításáról = Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közöny, 1934; Számonkérés és osztályozás = uo., 1939*

IROD.: Deák 1942. 44.

(T.Gy.)

BÍRÓ Károly (Pápa, 1899 — ?, ?): népisk. tanító. 1914-17-ig az Áll. Tanítóképző Intézetben tanult Pápán. 1926-ig hiányoznak az életére vonatkozó adatok. 1926-41 szeptember 4-ig a róm. kat. elemi népiskolában tanított. 1942. szeptember 1-től nyugdíjazásáig, 1961. augusztus 31-ig a pápai Szakirányú Iparos Tanonciskola munkatársaként számtant tanított és gondozta a tanári könyvtárat.

F.: Acsády Ignác Szakközépisk. és Ipari Szakmunkásképző Intézet irattára.

(M. S. K.)

BÍRÓ Károly (Pápa, 1914 — Pápa, 1975): ált. isk. rajz sz. tanító, festőművész. 1951-től a Veszprém megyei képzőművész munkacsoport alapító tagja. 1935-ben végzett az áll. tanítóképzőben. Pápán több iskolatípusban (polg., gimn., ált.) rajzot tanított. Egy időben Veszprém megyében a rajztanítás általános-és középiskolai felügyeletét is ellátta. 1935-től a negyvenes évek elejéig a Nagytemplom, illetőleg a Szent Anna-templom kántoraként teljesített szolgálatot. A II. világháború kitörése előtt egy ideig a Munkásotthon énekkarát vezette. Élete, művészi munkássága elsősorban Pápához és a Dunántúlhoz kötődött. Műalkotásai megtalálhatók a Múcsarnokban, a M. Nemzeti Galériában, magánszemélyek tulajdonában. Több mint 60

kiállítás volt, ebből tíz önálló. Közülük egyik legrangosabb a bp.-i, a Pedagógus Képzőművészek Országos Kiállításán való szereplése 1962-ben. Jelentős a város életével kapcsolatos közirói tevékenysége is. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Kilátás a várkertből [Akvarell] (1955, Múcsarnok); Közle [olaj] (1955, Reprodukciója megjelent a "Köznevelés Galériája" mellékleteként 1955-ben); Október [olaj] (1960); Zebegény [akvarell] (1960); Edvi malom [olaj] (1960); Öreg malom [akvarell] (1960); Kossuth utca [akvarell] (1965); Malom [olaj] (1967)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1947/48. • Heitler László: Képzőművészet Pápán. Pápai Hirdető kiadványa. 1977. • Deregán Gábor: Bíró Károly képeiről = PL, 1960/8, 1963/1. sz. • Vajkai Aurél: A Veszprém megyei Képzőművészeti munkacsoport képképzése a pápai Helytörténeti Múzeumban. II., XIX. és XX. századi magyar rajz- és éremművészeti kiállítás. Pápa, 1971. október-november. 13. • Gaál 1987. 181.

F.: Gábrriel Sándorné tulajdonában levő emlékek és írásos dokumentumok.

(T. Gy.)

BÍRÓ Károly (Pápa, 1926 — Pápa, 1974): szakoktató, az anyagismeret tanára. Ifjú korában géplakatos volt, a fronton maradandó sebesülés érte; másfél évet töltött kórházban. 1953 szeptemberében került az ipariskolához, a MŰM -höz szakoktatónak. A munka mellett elvégezte a Gépipari Technikumot. 1957-74-ig vasas szakmai ismereteket és anyagismeretet tanított. 1965-ben beiratkozott a Bp.-i Műszaki Egyetem technikus-tanárképző szakára, 1968-ban diplomázott. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Acsády Ignác Szakközépisk. és Ipari Szakmunkásképző Intézet irattára. • Dr. Karácsony Imréné Bíró Katalin közlése. (1995)

(M.S.K.)

BÍRÓ Károlyné

LÁSD Jäger Gabriella

BÍRÓ Lucián Géza (Zsitvaúj- falu, 1898 — Komarno, 1990): bencés szerzetes, magyar-latin sz. középiskolai tanár. 1922-39-ig a komarnói, 1939-45-ig a pápai bencés gimn. tanára, ig.-ja. Magyar helyesírási szótára, nyelvtankönyve a felvidéki magyar iskolák nélkülözhetetlen segédeszköze volt. *Fő művei: Kis égi lant: énekek és imádságok (Komarno, 1924); M. helyesírási szótár (Komárom, 1924); M. nyelvkönyv a szlovenszói m. tannyelvű középiskolák I-III. osztálya számára (Komarno, 1924-25); Kincses-könyv (Galánta, 1936); Miatyánk: ima- és énekeskönyv (Nagyszombat, 1969). Szerkesztette a Virágos Kert (1927-39) és a Tábortűz (1928-39) c. folyóiratokat.*

IROD.: Bencés ért. (Komárom) 1939. • Bencés ért. (Pápa) 1939/45. • Berkó-Legányi 172. • Cornides István: Szabálytalan interjú B. L. bencés tanárral = Magyarok, 1990. • Gaál 37-39. • Gulyás (új sorozat) III. 415.

(M. Zs.)

BLAU Henrik (Pápa, 1871 — ?, ?): héber nyelvtanár, izr. polg. isk. ig. Pályáját 1894-ben kezdte a pápai izr. elemi isk.-ban, 1899-ben tanára,

1912-ben ig.-ja lett a polg. fiúisk.-nak. Egy időben vezette a női kereskedelmi szaktanfolyamot is. Három évtizedig volt az intézmény tanára, ebből 18 évig (1912-30) ig.-ja. Működésének első felére esik az iskola fénykora (1912-24). Ebben az időben számottevően növekedett a tanulók létszáma — keresztény tanulók is nagy számban (42%) tanultak itt — s jó volt a képzés színvonala is. Utazott Ausztriában és Romániában, előadásokat tartott különböző pápai egyesületekben (Leányegyesület, Felsővárosi/Alsóvárosi Olvasókör, Munkásotthon, Ifjúsági Egyesület). 1921-ben ünnepelték tanárságának 25. (valójában 27.) jubileumát. 1934-ben nyugdíjazták, s Horthy kormányzótól kitüntetést kapott. A kereskedelmi tanfolyamot 1940-ig igazgatta. *Fő művei: Peh el Peh: zsidó szólásmondások népszerű gyűjteménye (szerk.: Blau Henrik és Láng Károly, é. n.); Az énektanításról (Pápa, 1914); Blau Henrik — Schor Ernő: Eszter királynő (3 felvonásos operett). Publikációs jelentek meg a Polgári Iskolai Közlönyben (1904, 1906), az Izraelita Tanügyi Értesítőben (1905), a Pápai Hírlapban (1911/32), a Pápai Lapokban (1912/34,35), az Országos Polgári Iskolai Tanár-egyesület Közlönyében (1938/9), valamint a pápai Izr. Polgári Fiúiskola értesítőiben (1912, 1914, 1916, 1924, 1929); Szájról-szájra: magyar-jiddis szógyűjtemény (szerk. B. H. és Láng Károly. Pápa, 1941. repr. 1995.)*

IROD.: Deák 1942. 46. • Gulyás (új sorozat) III. 511. • Izr. ért. 1915/16, 1923/24. • Láng Jehuda 1972. 46-49, 76.

(M.S.K.)

BLAZOVICH Jákó Fülöp (Répcesarud [Sopron m.], 1886 — Phalma, 1952): bencés szerzetes, matematika-fizika sz. középiskolai tanár. A rend pápai, győri gimn.-ában és a phalmi főiskolán tanított. Pápán 1911-21-ig tanárként, 1921-24-ig ig.-ként működött. 1916-ban katonai lelkész. 1924 és 1930 között Habsburg Ottó nevelője és tanulmányi felügyelője Lequeitióban [Spanyolország]. 1931-től tanár Győrött. *Fő művei: A csend mélységéből (Bp., 1935); A legfájóbb válság (uo., 1935); A nagy szifinx (uo., 1936). Vezércikkirója (1912/24), 1920-tól főszerkesztője a Pápa és Vidéke c. lapnak, 1939-től a Phalmi Szle főszerkesztője.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1911/24. • Berkó-Legányi 153. • Gaál 39-41. • Gulyás (új sorozat) III. 518. • PRT VI/B.

(M. Zs.)

BOCSOR István (Enying, 1807 — Pápa, 1885): ref. jogakadémiai tanár. Az elemi iskola alsó tagozatát szülővárosában kezdte. Tanulmányait 1819-32-ig Pápán végezte, a ref. főiskolán teológiai és jogi képesítést szerzett. Utána két esztendeig a heidelbergi és berlini egyetemen folytatott tanulmányokat. Hazatérve 1837-től Pápán a Koll. jogi fakultásán egyetemes és magyar történelmet tanított, előadásait saját maga írta. Minden óráját magyar nyelven tartotta, bár kitűnően tudott latinul

és németül. Az 1840-es években tanítványa volt Petőfi, Jókai és Orlai Petrics Soma. Szerepet játszott a Képzőtársaság életének fellendítésében. 1848-ban szülővárosa nemzetgyűlési képviselőnek választotta. 1849. januárjában visszatért Pápara, s visszavonultan csak a tanításnak és a tudománynak élt. Az önkényuralom idején történelemórái tanítványaira, sőt a város közönségére is nagy hatással voltak. Alakját Kozma Andor "A kárhágói harangok" című versében örökítette meg. Az 1840-es években megszervezte a Pápai Kaszinót, a Zeneiskolát, 1867 után pedig a városi rajz és ipariskolát. 1882-ben tanári működése 50. évfordulóján köszöntötte a Koll. tanári kara és ifjúsága. S.: P., Alsóvárosi t. Egykori házát a Széchenyi utcában emléktábla jelöli. A város egyik kollégiumát 1961-ben róla nevezték el. *Fő művei: Halotti versek Mándi Márton István utolsó tisztességtételére (Veszprém, 1831); Francia nyelvtudomány (Pápa, 1839); Számviteli kézikönyv (Pápa, 1843); Bírálatok a Pesten felállítandó Protestáns Fiskola tanítási rendszerét tárgyaló jutalmazott pályamunkák fölött (Pápa, 1845); Latin nyelvtan a 3. osztály folyamához (Pápa, 1846); Magyarország történelme különös tekintettel a jogfejlődésre (Pápa, 1861-69); c./ kéziratok: Világtörténetek rövid rajza (kézirat, Pápa, 1831); Középkori történetek (kézirat, Pápa, 1863-64); Magyarország története (kézirat, Pápa, 1844); Világtörténetek rövid rajza (kézirat, Pápa, 1837, 3 köt.); Újabb kori világtörténelem (kézirat, Pápa, 1877-78); Erkölcsstan (kézirat, Pápa, é.n.); A pápai Kaszinó története (Pápa, 1885). Cikkei, tanulmányai jelentek meg az Athneumban, a győri Hazánkban (1848), a Magyar Sajtóban (1866-1864).*

IROD.: Bíró Sándor: Történelemtanításunk a XIX. század első felében (Bp., 1960). • Harmath-Katsányi 1984. 267. • Hermann 1995. 39. • Hét évszázad magyar versei II. Bp. 1966. 339. • MÉL 1982. I. 225. • Koll. tört. 1981. 402. • Tungli Gyula: Emlékezés Bocsor Istvánra = VMMK 1967. (6). • Zoványi: Lexikon 83.

F.: Kéziratok munkái a DREK Könyvtárban.

(T.Gy.)

BODÓ Aurél (Debrecen, 1915 — Focsani [hadifogolytábor Romániában], 1945): rajz-művészettörténet sz. középiskolai tanár, 1939-44-ig a pápai bencés gimn. pedagógusa. Tanulmányait a bp.-i képzőművészeti főiskolán végezte (1934-39). 1944-ben Bíró Lucián ig. megbízása alapján megalkotta szent Benedek szobrának gipszmintáját, melyet csak halála után, 1949-ben helyeztek el a pápai bencés templomban. *Műve: Veronika kendője (58x38 festmény, 1940 körül. Kiállítva a gimn. 350 éves ünnepségén 1988-ban).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1939/45. • Gaál 165-167.

(M. Zs.)

BODOLA Gyula (Feldoboly [Háromszék vm.], ? — Kamance [Galícia], 1914): magyar-latin sz. középisk. tanár, bölcsészdoktor. Az elemi isk.-t

szülőfalujában végezte, majd a sepsiszentgyörgyi Mikó Koll.-ban tanult. A kolozsvári egyetemen szerzett középiskolai tanári diplomát és doktorátust. Pályáját a kolozsvári koll.-ban kezdte, majd 1910-14-ig a pápai Ref. Főgimn.-ban tanított. Számos irodalmi és néprajzi témájú dolgozatot írt. Az I. világháborúban tartalékos hadnagyként szolgált, s 1914. szeptember 24-én hősi halált halt a galíciai hadszíntéren. *Műve: Miért hagyta el Petőfi Pápát? = Koll. ért 1913/14. 47-56. (Klly. Pápa, 1914.)*

IROD.: Faragó János: Dr. B. Gy. emlékezete = Koll. ért. 1914/15. 3-8. • Tóth Endre: Dr. B. Gy. tragikus dicsősége = Koll. ért. 1934/35. 67-75.

(T.Gy.)

BODOLAY Jenő (Beregszász, 1893 — Bp., 1964): középisk. rajztanár, a pápai Ipariskola ig.-ja. Beregszászon érettségizett 1912-ben. Majd 1916-ban elvégezte a bp.-i Képzőművészeti Főiskolát. 1916-23-ig Kunszentmártonban a ref. főgimn.-ban rajzot tanított. 1923-48-ig a pápai Városi Nőiskola (1945 után a Városi Szakiskola) ig.-ja. Jelentős szerepe volt a város kulturális életében is. Az intézet növendékeinek munkáiból év végén kiállításokat rendezett. Emellett cserkészcsapatot szervezett, könyvtárat létesített.

IROD.: Veszprémmegyei fejek 1929.

F.: Bodolay Géza dr. szóbeli közlése (1995).

(M. S. K.)

BOKSAY Endre (Huszt, 1882 — Pápa, 1940): gimn.-i rajztanár, a bp.-i képzőművészeti főiskolán tanult. 1910-39 között a pápai bencés gimn. világi tanára. 1919-ben ideiglenesen megbízták az iskola vezetésével. Az I. világháború alatt 34 hónapot töltött a fronton, ahol meg is sebesült. A pápai Keresztényszocialista Pártnak titkára, majd elnöke volt. 1919-20-ban és 1925-31-ben szerkesztette a *Pápa és Vidéke* c. lapot.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1910/40. • M. Nemzet 1940. április 10.

(M. Zs.)

BOLDOGHY Máriusz József (Tát, 1895 — Bicske, 1957): bencés szerzetes, földrajz sz. középiskolai tanár. Teológiai és bölcsészettudományi tanulmányait Phalmán és Bp.-en végezte. Tanított a rend dtúli gimn.-aiban (Komárom, Bp., és Pápa). Főiskolai tanár volt Phalmán. Pápan 1920-28-ig, 1931-33-ig és 1947-48-ig gimn.-i tanár, (1947-48-ig ált. isk. ig. h. is). 1950-57-ig a bicskei áll. gimn. tanára.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1920/28, 1947/48. • Berkó-Legányi 168.

(T.Gy.)

BORBÉLY Sándor (Nagyszalonta, 1915 — Pápa, 1975): matematika-fizika sz. középisk. tanár. Kisiparos család gyermekeként született Nagyszalontán. A középisk. alsó négy osztályát szülővárosa román liceumban végezte. Rokoni segítségével került

Debrecenbe, ahol a Ref. Koll.-ban folytatta tanulmányait. Érettségi után a debreceni egyetemre iratkozott be, ahol matematika-fizika szakos középisk. tanári oklevelet szerzett. Pedagógiai pályáját 1939-ben a debreceni ref. polg. isk.-ban óraadóként kezdte. 1940-ben a pápai Ref. Gimn.-ba kapott meghívást, ahol az intézmény államosításáig tanított. Ekkor a Türr István Gimn.-ba helyezték át. Itt 1954-69-ig ig. h. 1969-ben az ig.-i teendők ellátására kapott megbízást. 1968-ban kiváló tanári kitüntetését kapott. A gimn. vezetését 1975. október 15-én történt nyugdíjazásáig látta el. Hosszú, súlyos betegség után, 60 éves korában halt meg. Hamvai: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Hermann 1995. 43. • Koll. ért. 1940/52. • Türr évk. 1988. 153.

F: 1959. április 1-jén készült önéletrajza • 1969. október 16-án kiállított törzslap, Megyei Önk. irattára.

(Sz.G.)

BOROSAY Dávid Lajos (Újkér, 1854 — Tihany, 1929): bencés szerzetes, gimn. tanár. Pápán 1881-85-ig mennyiségtant, természettant, földrajzot, ábrázoló geometriát, németet és vallástant tanított. Ezután Phalmán főiskolai, majd Esztergomban és Sopronban gimn. tanár. Sopronban 10 évig igazgató (1915-25), majd nyugalmában. *Fő művei: A tudat mibenléte és alapjai (P., 1882. Klny. a bencés gimn. ért.-jéből); Gauss-féle görbületi mérték (uo., 1883. Klny. uo.); Algebra a középiskolák számára (Bp., 1901); Geometria a középiskolák I. oszt. számára (uo. 1904-06); A differenciál és integrálszámítás elemei (Bp., 1914); Számítan és az algebra a leányközépiskolák 3. oszt. számára (uo., 1918)*

IROD.: Bencés ért. (Esztergom) 1939/40. • Berkó-Legányi 114. • Gulyás (új sorozat) III. 989. • PRT VI/B. • Sárközi Pál: B. D. = Phalmi Szle 1929.

(M. Zs.)

BORSÁNYI Gábor (Kajászó [Fejér vm.], 1924 — Tapolca, 1988): középisk. ének- és zenetanár, gimn. ig.h. zeneiskolai ig. Az elemiit szülőfalujában, a polgárit Bp.-en végezte. 1944-ben a nagykörösi Ref. Líceum és Tanítóképző Intézetben kapott oklevelet. 1944-48 között a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán ének- és zenetanári oklevelet szerzett. 1948-52-ig a pápai Ref. Koll. tanára volt, egyházzene, zenetörténetet oktatott. A Koll. államosítása után (1952) elhelyezték Tapolcára. 1956-61-ig gimn. tanárként dolgozott Tapolcán, közben biológia sz. középisk. tanári oklevelet szerzett az ELTE-n. 1961-71-ig a Batsányi Gimn. ig.h.-e, az énekkar vezetője. Ő volt a tapolcai zeneisk. alapítója és első ig.-ja (1971-86). Nyugállományban 1986-88. Poszthumusz kitüntetés: "Tapolca Városért" (1996).

IROD.: Ki kicsoda a magyar zenében? (szerk.: Székely András) Bp., 1979. 55. • Pápa zenei centenáriuma 50. • Tapolcai életrajzok (szerk. Reindl Erzsébet). Tapolca, 1996. 2-3.

(T.Gy.)

BORSOS István (Ászár [Komárom vm.], 1863 — Bp., 1918): görög-latin sz. középisk. tanár. Éveken át a pápai Ref. Koll. tanára, majd nagykönyvtárának ig.-ja volt. Ő katalogizálta először a bibliotékában található anyagot. A Koll. régiségtani és filológiai gyűjteményét is ő rendezte. Több történeti és egyéb mű szerzője, számos pápai sajtóorgánium állandó munkatársa. Alapítványt tett, melynek kamataiból az intézet a latin nyelv tanulásában a legjobb eredményt elérő diákokat jutalmazta. Az alapítványt 1991-ben felélesztették. *Fő művei: A pápai főiskolai könyvtár katalógusa és rövid története, (I-II. 1901, 1911); Új magyar nábob (regény); A pápai főiskola éremgyűjteményének leírása (I-II. 1909, 1911); Kollégiumi történetek (1910).*

IROD.: Hermann 1995. 42. • lic. Rác Kálmán: Emléksorok Borsos Istvánról = Koll.ért. 1917/18. 51-60. • (O.Y.): Alapítvány jó latinoknak = PH 1991/4. sz. 5.

(T.Gy.)

BORSÓ Gellért (Keszthely, 1758 — Győr, 1826): bencés szerzetes, paptanár, gimn. ig. Előbb a rend győri gimnáziumában tanított, majd Phalmán volt lelkész és hitszónok. Pápára 1806. október 25-én, négy rendtársával (Kovács Márk, Kovács Willebald, Hajnal Orbán és Polgár Ince) együtt érkezett, és az itteni algimn.-ban november 9-én megkezdtek a tanítást. A 142 évig működő egyházi középiskolának (1915-től 8 osztályos főgimn.) ő volt 1806-1812-ig az első ig.-ja. Utána — haláláig — a rend dunántúli kolostoraiban lelkészként teljesített szolgálatot.

IROD.: Berkó-Legányi 1986. 16. • Türr évk. 1988. 33.

(T.Gy.)

BUDAY Lajos (Kapunvár, 1876 — ?, ?): tanítóképző-intézeti rajztanár. Polg. isk.-i tanulmányait Kapunváron és Kanizsán kezdte, majd a Székelyudvarhelyi Áll. Főreál-isk.-ban fejezte be. Tanári diplomát a Bp.-i Képzőművészeti Főiskolán kapott. Nevelői pályáját Turócszentmártonban kezdte, majd Gyergyószentmiklóson folytatta. Ezt követően a tapolcai Polg. Fiúisk.-ban kapott rajztanári állást. 1917-től a nyíregyházi, majd néhány év múlva a pápai tanítóképzőben nyert hasonló beosztást. 1923-ban tanítványai legjobb munkáiból kiállítását rendezett. Elmélyülten foglalkozott a rajzoktatás módszertani kérdéseivel. Erről két kultuszminiszteri elismerés tanúskodik. Elismerésre méltó közéleti tevékenysége is. Számos helyi és országos társaságnak (Jókai Kör, Rajztanárok Országos Egyesülete) volt tagja. Nyugdíjazása (1936) után is hosszabb ideig tanított, illetve helyettesített. Nyaranta egykori diákjaival intenzív kapcsolatot tartott fenn keszthelyi villájában. 1947-ben Rákosligetben élt.

IROD.: Tanítóképző ért. 1936. 3-5.

F: Áll. Tanítóképző Intézet irattára 158/1936, 521/1940. sz.

(T.Gy.)

BUDAY Lajos György (Tapolca, 1911 — Pécs, 1965): tanítóképző-intézeti tanár, festőművész. Tanulmányait a Bp.-i Képzőművészeti Főiskolán végezte. 1936-48-ig a pápai Áll. Tanítóképző Intézet, majd 1948-56-ig a Pécsi Pedagógiai Főiskola, 1956-61-ig a Szegedi Pedagógiai Főiskola tanszékvezető tanára. Életétől gyógyíthatatlan betegsége miatt vált meg. Pécssett temették el. *Fő művei: Szemléltető rajzok a népiskolában. (Nemzetnevelők Könyvtára. V. Bp., 1943). Mecseki szőlőskertek. (festmény, 1955. Pécs város díjával kitüntetve); Pécsi katonalázadás (festmény, 1959). Képei 17 kiállításon szerepeltek, ebből 4 önálló kiállítás (Pápa, 1937, Pécs, 1955, Pécs, 1959, Szeged, 1959) volt. A magyar rajzoktatás 100 éve 1800-1900 In: A Szegedi Pedagógiai Főiskola Évkönyve (1956). Számos cikke, tanulmánya jelent meg a Rajzoktatásban, a Néptanítók Lapjában, továbbá a pécsi és szegedi Pedagógiai Főiskola Évkönyveiben. Jegyzetet írt a főiskolai hallgatóknak "Szak-didaktika" (Pécs, 1952), és "Ábrázoló geometriai példatár" (I-II., Pécs, 1955-56) címmel.*

IROD.: Deák 1942. 58. • Tanítóképző ért. 1936/48.

F.: A Pápai Pedagógus-szakszervezet névsora. 1945/46. • Tölgyes László ny. tanítóképző int. tanár szóbeli közlése.(1995)

(T.Gy.)

BULLA Andor (Keszthely, 1899 — Pápa, 1969): középiskolai biológia-gazdaságtan tanár. Az elemi isk. alsó négy osztályát szülővárosában, a gimn. 8 osztályát a keszthelyi premontrei főgimn.-ban végezte. Érettségi után tiszti iskolára, majd az olasz frontra került, ahol súlyos sebesülés érte. 1918-ban beiratkozott a keszthelyi Gazdasági Akadémiára és gazdaszti oklevelet szerzett. 1923-29-ig a mezőgazdaság különböző területein dolgozott. 1929-ben címzetes tanársegéd volt a Gazdasági Akadémián. 1930-33-ig a csurgói áll. tanítóképző helyettes tanára, 1933-tól — pedagógiai kiegészítő vizsga után — a pápai Áll. Tanítóképző tanárává nevezték ki. 1940-49-ig a szombathelyi és a székesfehérvári tankerület tanítóképzőinek szakfelügyelőjeként dolgozott. 1947-48-ban a pápai képző ig. helyettese. 1948-52-ig a Ranolder Intézet jogutódjának, a Zrínyi Iлона Gimn.-nak, 1952-től a Petőfi Gimn.-nak az ig.-ja. 1968-69-ig nyugállományban. S.: P., Alsóvárosi t

IROD.: Emlékezzünk néhai neves tanárainkra: Bulla Andor. In: Petőfi emlé. 1994. 53-55. • Tanítóképző ért. 1939/48.

F.: Petőfi Gimn. irattára.

(G. S.-né)

BUVÁRI Énoch (Szombathely, 1932 — Pápa, 1982): ének-zene-testnevelés sz. tanár. A pedagógiai főiskolát Pécssett végezte. 1953-75-ig az I.sz. Ált. Isk. tanára, majd egy évig a II. számúé, 1976-tól haláláig a 304. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézeté. Testnevelő tanárként 11 évig volt szakfelügyelő. Sírja: P., Alsóvárosi t. *Műve: A heti három*

testnevelési óráról = Megyei Ped. Híradó, 1974/5. sz. 20-21.; Művészi torna, atlétika, játék, talajgyakorlatok és testnevelés = Megyei Ped. Híradó 1973/3. sz. 14-15.

IROD.: Bibliográfia 1975. 41.

F.: Acsády Ignác Szakközépisk. és Ipari Szakmunkásképző Intézet irattára.

(M.S.K.)

BÜCHLER E. Charitas (? , 1877 — Pápa, 1940): irgalmasrendi nővér, magyar-történelem sz. középiskolai tanár. Képesítését 1902-ben a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerezte. 1910-től nyugdíjazásáig, 1935-ig a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében tanított.

IROD.: Marácz Margit: Charitas nővér (nekrológ) = Ranolder ért. 1940.

(F.E.)

CSANAKY Mihály (Nagycenk, 1893 — ?,?): ált. isk. szaktanító, ig. Az elemi Nagycenken, az algimn.-ot Sopronban végezte. 1912-ben a pápai tanítóképzőben szerzett tanítói oklevelet. Az első világháborúban megsebesült. 1918-22-ig számos áll. népisk.-ban tanított. 1937-40-ig a zalaszentgróti, majd 1940-48-ig a Pápa-Kertvárosi áll. népisk. (ált. isk.) ig.-ja s Veszprém megye VIII. körzetének iskola- felügyelője. 1948-52-ig a III. sz. Ált. Fiú- és Leányisk. ig. helyettese, 1952-től a II. sz. Ált. Leányisk. szaktanítója. A második világháború alatt többször teljesített katonai szolgálatot tartalékos tisztként. S.: Kálvária t.

F.: Sajátkezű önéletrajza (1952).

(T. Gy.)

CSAPÓ Gyula (Felsőörs, 1916 — Pápa, 1991): magyar-latin sz. középisk. tanár. Elemi isk. tanulmányait a felsőöri iskolában végezte. Tízéves korától a Pápai Ref. Koll. diákja volt. Itt érettségizett, majd lelkészi képesítést szerzett. Ezután a debreceni tudományegyetem bölcsészkarán tanult, s magyar-latin szakos középisk. tanári diplomát kapott. 1943-52-ig a pápai Koll., majd 1952-76-ig a Türr Gimn. tanára volt. Óraadóként ugyanitt még közel egy évtizeden át dolgozott. A Türr István Gimn.-ban általa vezetett önképzőkör számos kiváló irodalmárt és író adott az országnak (pl. Vathy Zsuzsa, Kristóf Attila). *Fő művei: Pápa az irodalomban = Pápa (útikalauz (Bp., 1967. 31-41.); A kísérletezéstől a költészet megújításáig = Napló, 1971. november 13.*

IROD.: Hauber Károly: Csapó Gyula = PH 1991. július 5. 1. • Koll. ért. 1943/48. • Türr évk. 1988. 153.

(T.Gy.)

CSÁSZÁR Ede (Magyarsók [Nyitra vm.], 1883 — Bp., 1973): ref. címzetes tanító, ig. Tanulmányait a pápai Koll.-ban kezdte, majd a tanítóképzőben folytatta. 1903-ban kapott tanítói oklevelet, s kántori vizsgát is tett. Az I. világháború idején katona, majd hadifogoly.(Itt jól megtanult oroszul.) Előbb

Nagykoston, Ispánkon tanított, majd 1929-45-ig a pápai II. sz. Ref. Elemi Isk. ig.-tanítója. 1939-45-ig a Dtüli Ref. Egyházkerület Tanítóegyesületének elnöke és számos társadalmi szervezet tagja. Vezette a munkásdalárdát. Valamennyi munkahelyén énekkart, műkedvelő csoportot és olvasókört szervezett. 1945-73-ig nyugállományban. 1945-55-ig az Őrségben élt, Őriszentpéteren és Ispánkon, az ált. isk.-ban óraadóként orosz nyelvet tanított.

IROD.: Koll. ért. 1930/44.

F.: Fia, Császár Ede nyugdíjas egyetemi tanár (Egyesült Államok) levele (1996).

(H.J.)

CSÁSZÁR Elemér (Gige [Somogy vm.], 1891 — Bp., 1955): fizikus, gimn., majd egyetemi tanár. Tanulmányait a berlini és a bp.-i tudományegyetemen végezte. 1915-21 között a pápai Ref. Koll. Gimnáziumának tanára. Főként a sugárzások kérdéseivel foglalkozott, e témakörben kül- és belföldi szakfolyóiratokban több tanulmánya jelent meg. A röntgensugárzás energiájának mérésére új készüléket szerkesztett. A Természettudományi Társ.-nak hosszabb időn át volt a titkára. *Fő művei: A fekete sugárzás újabb elméleti és kísérleti vizsgálata* (= Koll. ért. 1917/18); *A Planck-féle formula vizsgálata fényelektromos úton* (= *Matematikai és Természettudományi Értesítő, Bp., 1923*); *A röntgensugárzás és gyakorlati alkalmazása* (Bp., 1934); *A sugarak világa* (Bp., 1937)

IROD.: Koll. ért. 1917/18. • MÉL I. 1967. 300.

(T. Gy.)

CSÁSZÁR Emma, Markó Lászlóné (Kéttornyúlak, 1938 — Pápa, 1995): ált. isk. technikatánár. Tanulmányait Pápán végezte, tanítói oklevelét 1957-ben kapta. Előbb a bakonyzücsi, majd a pápai Kilián György Ált. Isk.-ban tanított. Időközben a Pécsi Tanárképző Főiskola levelező tagozatán technika tantárgyból tanári képesítést is szerzett. 1985-95-ig a Jókai Mór Közg. Szakközépisk. koll.-ának nevelőtanára volt. 1993-95-ig nyugdíjasként Pápán élt. S.: Kéttornyúlak.

F.: Kilián György Ált. Isk. évkönyve. (1995). • A család tulajdonában levő dokumentumok.

(T. Gy.)

CSÁSZÁR Géza (Dáka, 1933 — Pápa, 1979): mezőgazdasági mérnök, szakközépiskolai tanár. Tanulmányait a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen végezte. Mérnöki oklevelét 1958-ban, tanári képesítését 1962-ben szerezte. 1962-72-ig az intézet tanára, 1972-79-ig ig. helyettese, a gyakorlati oktatás vezetője. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Mezőg. tört. 1992. 77, 123.

F.: Bathány Lajos Mezőg. és Keresk. Szakközépisk. irattára.

(T. Gy.)

CSEKEY Jolán, Marczély Kornélné (Alsóvárad [Bars vm.], 1892 — Pápa, 1978): magyar-történelem

sz. polg. isk. tanár. 1913-16-ig a debreceni felsőbb leányiskolában, 1916-20-ig a pápai ref. tanítóképző gyakorló isk.-jában tanított. 1920-48-ig a Ref. Nőnevelő Intézet polg. isk. tagozatának tanára. S.: P., Alsóvárosi t. *Műve: Kossuth Lajosról = Nátus ért. 1936.*

IROD.: Deák 1942. 295. • Nátus ért. 1914/48.

(T. Gy.)

CSEKŐ Árpád (Csákvár, 1902 — Bp., 1993): kántortanító, mennyiségtan-természettan-vegytan sz. középisk. és tanítóképző-intézeti tanár, egyetemi docens. Elemi és középiskolai tanulmányait Csákváron végezte. A pápai tanítóképzőben tanítói, majd a bp.-i Polg. Isk. Tanárképző Főiskola (1924) és az Apponyi Koll. elvégzése után tanítóképző intézeti tanári diplomát kapott. Előbb a jászberényi tanítóképző tanára, majd 1939-45-ig a pápai képző ig.-ja volt. 1945-ben B-listázták. 1945-47-ig alkalmi munkás, majd lakatossegéd. 1950-60-ig a bp.-i tanítóképző, majd a bp.-i Szilágyi, később a Petőfi Gimn. tanára. 1960-84-ig az ELTE Kísérleti Fizikai Tanszékének oktatója. 1969-84-ig nyugdíjasként a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola tanára. 1984-93-ig az Orsz. Pedagógiai Könyvtár és Múzeum szaktanácsadója volt. Munkáját 1971-ben "Kiváló Újító" oklevéllel, 1992-ben a Magyar Köztársaság Érdemrendje Kiskeresztjével ismerték el. S.: Bp. *Fő művei: Mennyiségtan és fizikai tanulói kísérletek* (Jászberény, 1935); *Csekő-Koczkás: A fizika csodavilága* (Bp., 1949); *Csekő-Jeges: Természettan a liceum IV. osztálya számára*. (Bp., 1951); *Fizikai kísérletek és eszközök* (Bp., 1950); *Tématervek fizikai szakköröknek* (Bp., 1963). *A általa összeállított Csekő-láda (1949) az ország ált. iskoláiban segítette a fizikai kísérletek bemutatását. Kísérleteim, eszközeim, értekezéseim címmel 100 leírást közölt a Fizikai Szemle 1993/9. számában. A különböző szaklapokban 127 közleménye jelent meg, több, mint 200 újításért Újító oklevéllel jutalmazták.*

IROD.: Kálmán Attila Cs. Á. temetésén elmondott búcsúbeszéde. = Fizikai Szle 1993/9. sz. • Tanítóképző ért. 1938/45.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(E. I.)

CSEPELI Sándor (? , 1828 — ?, 1894): latin-német sz. középisk. tanár. Tanulmányait Csurgón, Sopronban és Pápán végezte. 1844-46 között a Kollégium Képzőtársaságának tagja. Eredetileg német nyelvet tanított. Széleskörű irodalmi és nyelvi ismerettel rendelkezett. 1856-60 között a Képzőtársaság tanárelnöke. 1860-ban gimn. ig., 1862-ben Pesten ügyvédi irodát nyitott. *Művei: Egy vörös kalap, mely elázott* (Pápa, 1860); *Elbeszélések és versek.*

IROD.: Koll. tört. 1981., 261.

(T. Gy.)

CSSERTŐ (Czethoffer) Antal (Csepreg, 1901 — Sopron, 1973): egyházmegyei áldozópap, okl.

hitoktató, teológiai doktor. A soproni bencés gimn.-ban érettségizett. Teológiai tanulmányait az innsbrucki egyetemen végezte. 1926-ban szentelték pappá. 1926-27-ben Pápán káplán, majd 1927-48-ig a tanítóképző katolikus növendékeinek hittanára. 1927-ben a Tanítóképzőben megalakította a cserkészcsapatot, sőt ő volt a szervezője a 456. sz. Zágoni Mikes Kelemen iparos cserkészcsapatnak is. Szembefordult korának szélsőséges irányzataival 1944-ben és 1948-ban is. 1951-58-ig Pápateszéren, 1959-69-ig Márkón volt plébános. Hosszan tartó betegség után a soproni kórházban halt meg. Nagylózsón temették el.

IROD.: Tanítóképző ért. 1927/48. • Veszprém megyei fejek 1919-29. • Nagytemplom 200. 56.

F.: Dr. Körmeny József, a Veszprémi Érseki Levéltár ig.-jának írásbeli közlése.

(T.Gy.)

CSIKY István (Dombó [Kisküküllő vm.], ? — Pápa, 1940): tanítóképző-intézeti rajztanár. Székelykeresztúron, az unitáriusok koll.-ában kezdte meg működését 1896-ban. 1905-06-ban a monori, 1906-18-ig ismét a székelykeresztúri, 1918-19-ben a máramarosszigeti, 1919-27-ig a nyíregyházi, majd 1927.37.ig a Pápai Áll. Tanítóképző Intézet tanára. A rajz mellett más tárgyakat (testnevelés, kézimunka) is eredményesen tanított. Pápán mint tanárelnök évek óta vezette az intézeti sportkört. A szegény diákokat anyagilag támogatta. Tagja volt az Orsz. Képzőművészeti Társulatnak, a Rajztanárok Orsz. Egyesületének, a Tanítóképzős Tanárok Egyesületének, a Magyarországi Tanítók Eötvös-alapjának és a Revíziós Ligának. 1937-40 között Pápán élt nyugállományban.

IROD.: Tanítóképző ért. 1935. 33., 1936. 26., 1937. 5-6., 1941. 6.

(T.Gy.)

CSIPŐ Lajos (Baja, 1914 — Seljavnoe [Szovjetunió], 1942): magyar-német sz. középisk. tanár. 1939-1942-ig a pápai Ref. Koll. gimnáziumi tanára. Rövid működése után 1942-ben tartalékos zászlósként a frontra került. 1942. július 28-án a Don melletti harcokban esett el. Utolsó fényképét a róla készült nekrológ őrzi.

IROD.: Rab István: Cs. L. (1914 - 1942) = Koll. ért. 1944. • Koll. tört. 1981. 203.

(T.Gy.)

CSIZMADIA Ferenc (Bp., 1931 — Pápa, 1996): tanító, természetrajz-kémia sz. ált. isk. tanár, ig. Tanulmányait 1946-tól a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben végezte, itt kapott tanítói oklevelet 1951-ben. Ezután Vanyolán dolgozott, majd a bakony-szücsi isk. ig.-ja lett. Közben elvégezte az Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskolát. 1958-65-ig a járási tanácsnál volt tanulmányi felügyelő. 1965-től az I. sz. Ált. Isk. tanára, majd a Jókai Mór Ált. Isk. ig. helyettese, 1973-77-ig ig.-ja. 1977-82 között Pápa Város Tanácsa VB művelődési osztályvezetője

volt. 1982-88-ig a Zalka Máté Ált. Isk. ig.-ja, majd nyugdíjas. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Tanítóképző ért. 1947. 10. • Végvári András-Piller Károly: Cs. F. (nekrológ) = PH, 1996/12. sz. 27.

(T. Gy.)

CSIZMADIA Klára, Jámpa Oktáviánné (Szombathely, 1915 — Pápa, 1972): ált. iskolai tanítónő. Tanulmányait a győri Áll. Tanítóképző Intézetben végezte. Itt kapott oklevelet 1934-ben. 1940-44-ig Borsán (Máramaros vm.) tanított. 1945-től Pápán, az ev., majd az I.sz. Ált. Isk.-ban dolgozott. Innen ment nyugdíjba 1970-ben. Megalakulásától tagja volt a Pedagógus Énekkarnak, de kitűnő énekhangja és színészi adottságai alkalmassá tették szólistaszerepek előadására is. (Gluck: "A rászedett kádi", Mozart: "Bastien és Bastienne" stb.) Hamvai: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Pápai színháztársaság 1988. 111.

F.: A család tulajdonában levő dokumentumok.

(T.Gy.)

CSIZMADIA Lajos (Tác, 1858 — Pápa, 1928): ref. teológiai tanár. Elemi iskolát szülőfalujában, a gimn.-ot Pápán végezte. 1887-1901-ig a pápai Ref. Teológiai Akadémia hallgatója. 1883-84-ben a Skót Szabadegyház ösztöndíjasa Edinburgh-ban. Itt kitűnően elsajátította a holland nyelvet, s a New College szelleme hatott egész lelki fejlődésére. 1884-88-ig helyettes lelkész Sárkeresztesen, Mezőkomáromban, Kiskeszin és Sáregresen. Tényleges lelképásztori szolgálatát Nádasdladányban kezdte, majd tíz évig lelkész volt. 1901-25-ig a pápai Teológiai Akadémián a gyakorlati teológia tanára. Hosszú ideig tanított bibliai régiségtant, földrajzot, ó- és újszövetségi bevezetést. Vezette a Teológiai Önképzőkört, választmányi tagja volt a Protestáns Irodalmi Társaságnak. Egyházkerületi jegyző 1903-28 között, a Vöröskereszt pápai választmányának elnöke 1919-26-ig. *Fő művei: Bibliai szókönyv (Debrecen, 1910); Bibliai földrajz és természetrajz (Tahitótfalu, 1927); Nehezebb szentírási helyek magyarázata. Képek és térképek a Bibliai sókönyvhöz (Tahitótfalu, 1928); A gyülekezeti lelkigondozás elmélete (kézirat a DREK Könyvtárában). Publikációi jelentek meg a Dtüli Prot. Lapban, a Prot. Lapban, a Református Igehirdetőben, a Teológiai Szaklapban és a Debreceni Lelkeszi Társban.*

IROD.: Pongrácz József: Cs. L. Pápa, 1930.

(T. Gy.)

CSOKNYAY József (Gérce, [Vas vm.], 1906 — Győr, 1982): tanító, történelem-földrajz sz. tanítóképző-intézeti tanár, ig., bölcsészdoktor. Az elemi iskolát szülőfalujában, a középiskolát a sárvári áll. polg. isk.-ban végezte, 1927-ben a soproni ev. tanítóképzőben szerzett tanítói oklevelet. 1927-35-ig a marcalgergelyi ev. népisk. tanítója. Közben polg. iskolai, majd 1939-ben középiskolai tanári vizsgát tett. 1940-ben Kolozsvárott avatták doktorá. 1940-

43-ig a soproni ev., 1943-46-ig a kőszegi áll. tanítóképző tanára. 1946-58-ig a pápai tanítóképző ig.-ja. 1952-ben "Kiváló Tanár" kitüntetést kapott. 1958-67-ig a győri Felsőfokú Tanítóképző Intézet ig. helyettese. 1967-77-ig a Győr-Sopron Megyei Tanács VB Művelődési Osztályán dolgozott. S.: Győr. *Fő művei: Váli Ferenc életrajza (Pápa), Messze volt a cél. Önéletírás (Győr, 1978).*

IROD.: Pápai képzős tanítványok 80. születésnapjához fűjtés dr. Csoknyay József igazgató emléke előtt (szerk. Kecskés József) Veszprém, 1986. • Szabó Géza: Születésnapjához fűjtés = Napló, 1987. február 6. • Tanítóképző ért. 1947. 3.

(Sz. G.)

CSONKA Gyula (Visk [Máramaros vm.], 1904 — Pápa, 1980): kántortanító, földrajz-természettan-vegytan sz. tanítóképző-intézeti tanár. Tanítói oklevelet a nyíregyházi képzőben 1926-ban, egyetemi végzettséget a szegedi Ferencz József Tudományegyetemen 1933-ban szerezte. 1929-34-ig az újfehértói elemi népisk. kántortanítója, majd 1934-40-ig a nyíregyházi, s 1941-55-ig a pápai tanítóképző tanára, közben 1941-46-ig katonai, ill. hadifogoly. 1955-62-ig a II. sz. Ált. Isk. ig. helyettese, 1962-67-ig a Petőfi Gimn. tanára. 1967-80-ig Pápan nyugdíjas. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Tanítóképző ért. 1947. 3. • Petőfi emlé. 1994. 62.

F.: Györgyi Ferencné Csonka Magdolna gimn. ig. h. írásbeli közlése (1996). (T.Gy.)

CSONKA Gyuláné LÁSD Kádár Magdolna

CSUZI CSEH József (Komárom?, 1680 körül — Pápa, 1731): ref. lelkész és orvos. 1686-tól Debrecenben, 1691-től Franeker-ben tanult. 1696-tól a pápai Koll. rektora, 1697-től uo. lelkész. A Rákóczi-szabadságharc idején el kellett hagynia Pápát. 1707-ben Losoncon Rákóczi tiszteletére értekezést írt az eszményi uralkodó erényeiről (*Vera ac viva boni principis delineatio*), Bercsényihez pedig verset írt (*Xeniolium Parnassum*). Imádságai (*Lelki fegyver, 1719*), énekgyűjteménye (*Psalmodia theologica*) és versei kéziratban maradtak.

IROD.: Esze Tamás: Cs. Cs. J. a Rákóczi-kor ismeretlen írója = Itk 1964. • ÚMIL I. 1994. 389.

(M. Zs.)

CSUZY Zsigmond (Komárom vm.?, 1660 körül — Sajólad, 1729): pálos szerzetes, gimn. tanár, kat. egyházi író, hitszónok. Köznemesi családból származott, 1702-től az erdélyi misszióban, majd a sátoraljaújhegyi kolostorban szolgált. Tábori papként részt vett a Rákóczi-szabadságharcban, 1711-ben a sajóladai kolostor, jószágkormányzója, később a rendtartomány titkára. 1714-17-ben a pápai kolostor perjele. Utána Pesten lelkész, 1720-ban Pécsen hitszónok, 1721-ben elefánti alperjel. 1725-ben került ismét Páparra tanárnak és hitszónoknak. Stílusát leleményesség, szemléletesség és elevenség jellemzi. A későbarokk retorika népies változatát képviseli,

sokszor tudatos nyelvújító igyekezettel. *Fő művei: Zengedező sipszó (Pozsony, 1723); Lelki éhséget enyhítő evangéliomi kölcsönözött három kenyér (uo., 1724); Evangéliumi trombita (uo., 1724); Kosárba rakott aprólékos morzsalék (uo., 1725).*

IROD.: Angyal Endre: Cs. Zs. magyarsága = Itk 1957. • Harmath-Katsányi 1984. 264. • Juhász Miklós: XVIII. századi egyházi szónok a divatról; XVIII. századi babonák és ördöngösségek = Ethnográfia, 1944. • Réthei Prikkel Maián: Cs. Zs. szavai = Nyr, 1908/09. • Simai Ödön: Cs. Zsigmond szavai = Nyr. 1911. • ÚMIL I. 1994. 389.

(M. Zs.)

CZEGLÉDY Sándor (Nádasdladány, 1883 — Cegléd, 1944): teológiai tanár, műfordító. Tanulmányait Győrökön és Pápan végezte. Előbb nagysallói ref. lelkész, majd 1908-20-ig pápai teológiai tanár. 1920-tól más városokban lelkészkedett. *Művei: Fordítások és eredeti költemények (Pápa, 1903); Hóseás (uo., 1908); Luther Márton és Kálvin János egymás közt (uo., 1923); Újszövetségfordítás (Győr, 1924); Az ó- és újszövetségi kor rövid története (Tahitótfalu, 1927); Bibliai lexikon (I-II. Bp., 1929-31. Hamar Istvánnal és Kállay Kálmánnal).*

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 275. • ÚMIL I. 1994. 327.

(T.Gy.)

CZETHOFFER Antal LÁSD Csertő Antal

CZIBOR Ferenc (Búcs [Zólyom vm.], 1797 — Kömlőd, 1886): ref. főisk. tanár. Közép- és főiskolai tanulmányait a pápai Koll.-ban végezte. Tanulmányai végeztével Kömlődön lett rektor, majd a Pázmány családnál nevelő. Egykori iskolájában választották meg a bölcsészet tanárának. A városban 1839-45-ig tanított. Utána Kömlődön volt ref. lelkész. *Műve: A filozófia szükségessége (Pápa, 1839).*

IROD.: Koll. tört. 1896. 335. • Koll. tört. 1981. 192.

(T.Gy.)

CZUCZA Emma (Kalotaszentkirály, 1886 — Pápa, 1974): elemi iskolai tanítónő. Tanulmányait Kalotaszentkirályon, Bánffyhunyadon és Kolozsvárott végezte. A kolozsvári tanítóképzőben kapott oklevelet. Pályáját 1908-ban, szülőföldjén (Kolozs vm.) kezdte, majd 1920-ban áttelepült Magyarországra. Pápan kapott állást a Ref. Nőnevelő Intézetben. 1948-ig tanított itt, a gyakorló isk. meghatározó személyisége volt. 1948-74-ig nyugállományban Pápan. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Hermann 1995. 39. • Koll. ért. 1920/52.

F.: Kálmán Emília ny. tanárnő szóbeli közlése.

(T.Gy.)

CZUHAVÖLGYI (Wolf) László (Zirc, 1908 — Veszprém, 1985): felső kereskedelmi iskolai tanár. Elemi iskolát Zircen, a középiskolát pedig Veszprémben végezte. 1929-ben a érettségizett.

1929-33 között a bp.-i egyetem közgazdaságtudományi karán folytatott tanulmányokat, ahol felső kereskedelmi iskolai tanári oklevelet szerzett. Első munkahelye a Pécs Városi Kereskedő Tanonciskola és Keresk. Középisk. volt, ahol 1935-49-ig dolgozott. 1948-49-ben az államosított intézmény nevelője. 1949-től nyugdíjazásáig, 1972-ig, a pápai Közgazdasági Technikum, ill. Szakközépiskola tanára, ig.-ja. Több cikluson keresztül megyei tanácstag volt. S.: Zirc, t.

F.: 1969. október 10-én kelt önéletrajz. • 1969. október 25-én kiállított törzslap, (Megyei Önk. irattára, Veszprém).

(Sz.G.)

DANCS Károlyné LÁSD Tóth Erzsébet

DEKOVICS Sándorné LÁSD Rózsa Klára

DOBROVICH Ágoston Ferenc (Balony [Győr m.], 1897 — Phalma, 1945): bencés szerzetes, latin-történelem sz. tanár, bölcsészdoktor, a pápai bencés gimn. ig.-ja 1933-39 között. Tanított még Kőszegen, Phalmán, Esztergomban és Bp.-en, valamint ig. volt Komáromban. A pápai Jókai Kör alelnöke, majd elnöke. *Fő művei: Világtörténet a gimn.-ok 5. osztálya számára (Bp., 1928. Szabó Dezső egy. tanárral). Publikált a Kat. Szlében, a Phalmi Szlében, a Pápa és Vidékében.*

IROD.: Bencés ért. (Esztergom) 1940. • Bencés ért. (Pápa) 1933/39. • Berkó-Legányi 170. • Gulyás (új sorozat) V. 918.

(M. Zs.)

DOMJÁN Ilona, Óvady Zoltánné (Pápa, 1910 — Bp., 1991): tanítónő, gyógypedagógiai tanár. Veszprémben az angolkisasszonyok tanítóképzőjében szerzett tanítói oklevelet. Szakirányú képesítését a bp.-i Gyógypedagógiai Főiskola levelező tagozatán kapta 1949-ben. Pályáját a Kertvárosi Elemi Népisk.-ban kezdte 1938-ban, majd az öreghegyi ált. isk.-ban folytatta. 1948-ban került nevelőnek a városi Gyógypedagógiai Ált. Isk.-ba. 1965-től előbb ig. h., majd az iskola ig.-ja volt. 1967-91-ig nyugdíjas.

F.: Szabó Sándorné Jászóy Katalin ny. tanár írásbeli közlése.

(T.Gy.)

DRASKABA Béláné LÁSD Balogh Ilona

DREISZIGER József (Egyed, 1882 — Pápa, 1955): kántortanító. Oklevelét 1902-ben szerezte a győri Kir. Róm. Kat. Tanítóképző Intézetben. Csak 1912-ben kapott Soboron (Sopron vm.) állást kántortanítóként. 1913-39-ig, nyugdíjazásáig, a tapolcafői róm. kat. elemi népisk.-ban tanított. A községben megszervezte az olvasókört, s könyvállományt adakozással fejlesztette. Téli estéken gazdasági tanfolyamokat szervezett. Előadásokat tartott a szőlő és gyümölcs termesztéséről. Részt vett az I. világháborúban, magatartásáért számos

kitüntetést kapott (Károly-csapatkereszt, Sebesülési emlékérem). Nyugdíjas éveiben Pápán élt. S.: P., Kálvária t.

F.: Unokája, Dreisziger József szóbeli visszaemlékezése (1995).

(F.E.)

DREISZIGER József (Sobor, 1912 — Pápa, 1987): tanító. Oklevelét a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben 1934-ben kapta. 1934-39 között a Veszprém megyei Bódén kezdte, majd 1939-48-ig a tapolcafői róm. kat. elemi népisk. kántortanítója volt. 1948-72-ig, nyugdíjazásáig, ugyanitt állami tanító. Édesapja nyomdokán haladva nagyon sokat tett a község kulturális fejlődéséért. Nyugdíjas éveit Pápán töltötte. Hamvai: P., Kálvária t.

F.: Fia, Dreisziger József középisk. ig. szóbeli közlése (1995).

(F.E.)

DUDÁS István (Pápa, 1924 — Pápa, 1992): tanító, matematika-fizika sz. ált. isk. tanár, szakmunkásképző-intézeti ig. Tanítói oklevelét a pápai Áll. Tanítóképzőben (1949), ált. iskolai tanári diplomáját a bp.-i Pedagógiai Főiskolán 1952-ben szerezte. 1944-46-ig a nemesszalóki, 1946-48-ig a pápai róm. kat., 1948-52-ig az I. sz. ált. isk. tanítója. 1952-64-ig a Bocsor István Középiskolai Koll. vezetője, 1964-88-ig a 304. sz. Szakmunkásképző Intézet ig.-ja. Iskolaépítő és iskolafejlesztő pedagógus volt. Több mint négy évtizedig dolgozott a Pedagógusok Szakszervezetében. Munkáját számos kitüntetéssel ismerték el: Kiváló Tanár (1972), Apáczai-díj (1982), Munka Érdemrend Arany Fokozata (1984). 1988-92-ig nyugállományban Pápán élt. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Szemléletformálásra van szükség (hozzászólás a Szakmunkásképző Intézetek Országos Tanácskozásán - 1972. okt. 10.) = Szakmunkásnevelés 1972/9. sz. 18.*

IROD.: Bibliográfia 1975. 53. • Hermann 1995. 41. • Karasz Mihály: Búcsúbeszéd = Megyei Ped. Körtép 1992/5. sz. 71-72.

F.: Acsády Ignác Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet irattára (1995). • A 304.sz. Szakmunkásképző Intézet története. (összeáll.: Takács Pál) é.n. • Dudás Istvánné közlése.

(M.S.K.)

ERDÉLY Lajosné LÁSD Kiss Ibolya

ERDÉLYI Ilona, Heitler Lászlóné (Gecse, 1939 — Pápa, 1988): ált. isk. matematika-fizika sz. tanár. Pedagóguscsaládból származott. Pápán, az Áll. Tanítóképzőben érettségizett (1957) és képesítőzött (1958). Ezt megelőzően pedagógiából országos tanulmányi versenyt nyert (1956). Gyakorló évét az I.sz. Ált. Isk. úrdombi tagiskolájában töltötte. Egy évig a Jókai, majd két éven át a Zalka Máté Ált. Isk.-ban dolgozott. 1961-ben a kertvárosi isk.-ba helyezték, ahol 1988-ig, betegsége kezdetéig teljesített szolgálatot. Tanári oklevelet 1965-ben kapott a pécsi

főiskolán. Különösen a bábjáték irányítását végezte sikeresen a diákok körében. 1989 óta volt iskolája róla elnevezett matematikai versenyt rendez évente a város és környéke tanulói számára. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok. • Munkácsy Mihály Ált. Isk. irattára.(1995)

(H. L.)

ERDÉLYI Sándorné LÁSD Nagy Ilona

FARAGÓ János (Mályi [Borsod vm.], 1865 — Pápa, 1944): görög-latin sz. középisk. tanár. Tanulmányait Miskolcon, az egyetemet Bp.-en végezte. 1889-90-ig a bp.-i egyetem gyakorló iskolájának tanára volt. 1890-95-ig Karcagon a ref. főgimn. ig.-ja. 1895-1901-ben Pápán a ref. gimn. tanára, 1901-21-ig ig.-ja. 1921-25-ig a Koll. főig.-ja, és az Országos Közoktatási Tanács rendes tagja. 25 évig a ref. Nőegylet titkára, a pápai iparos ifjúsági körnek díszelnőke volt. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Fejlesszük gimnáziumunkat! (Karcag, 1894); Spinoza élete és etikája (Karcag, 1895); Az objektivitás Homérosznál és Vergiliusnál (Pápa, 1896); A görög és a keresztény dráma (Pápa, 1900); Középiskoláink és a Magyar Alföld (Debrecen, 1900); M. Tullius Ciceronak Catilina ellen tartott beszéde (Pápa, é. n.)*

IROD.: Koll. ért. 1943/44. • Koll. tört. 1981. 389. • Veszprémmegyei fejek 1919-1929.

F.: Koll. anyakönyv 1940. 1-4. (kézirat)

(T.Gy.)

FARKAS Dezső (Dunaföldvár, 1845 — Pápa, 1915): történelem-földrajz-természetrész sz. közép-isk. tanár a pápai Ref. Koll. Gimn.-ában. 1878-79-ben az intézet ig.-ja. Középiskolai tanulmányait Kunszentmiklóson és Bp.-en végezte. 1868-69-ben Pápán teológiai, 1870-71-ben jogakadémiai hallgató. 1871-től gimn.-i segédtanár, 1872-től rendes tanár. Súlyos betegsége miatt állásáról le kellett mondania. Gyógyulása után 1901-13-ig a pápai Izr. Polg. Fiuiskolában természetrészot tanított. Itt számos szemléltetőeszközzel (növények, ásványok) gazdagította az isk. szertárát. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Blau Henrik: F. D. 1945-1915 = Izr. ért. 1915/16. 3-5., 1923/24. 40. • Sarudy György: F. D. emlékezete = Koll. ért. 1915/16. 3-9.

(M.S.K.)

FARKAS Klotild (? , 1898 — Pápa, 1930): irgalmasrendi nővér, magyar történelem-földrajz sz. polg. isk. tanár. A bp.-i tanárképzőt 1922-ben végezte el. Haláláig a pápai Ranolder Intézet polgárijában tanított. S.: P., Kálvária t.

IROD.:Tóth Géza: Apácatemetés (Nekrológ) = Pápa és Vidéke 1930. szept. 21. • Ranolder ért., 1930/31.

(F.E.)

FARKAS Vince György (Söjtör, 1784 — Tihany, 1849): bencés szerzetes, középisk. tanár. Tanított Sopronban, Győrben és Pozsonyban. 1821-23-ig gimn. ig. és házfőnök volt Pápán, majd 1823-27-ig

házfőnök és gimn. ig. Pozsonyban. 1831-38-ig lelkész Phalmán, 1838-49-ig perjel Tihanyban.

IROD.: Bencés ért. 1941/42. • Berkó-Legányi 26.

(T.Gy.)

FAZEKAS Gáborné LÁSD Gáti Lenke

FEJES Sándor (Balatonarács, 1909 — uo., 1987): ref. lelkész, vallásanár. Gimn. tanulmányait és a teológiát a pápai Koll.-ban végezte, 1931/32. tanévben kampeni ösztöndíjat nyert. 1937-ben avatták lelkésszé Pápán, 1950-ben a debreceni egyetemen summa cum laude teológiai doktor lett. Segédlelkészként Alsóörsön és Veszprémben szolgált, 1942-52-ig a pápai Koll. vallásanára. 1952-80-ig — nyugalomba-vonulásáig — a várpalotai gyülekezet lelképásztora volt. S.: balatonarácsai t. *Fő művei: Az "unio mystica cum Christo" Kálvin úrvacsoratanában (Doktori disszertáció, 1950); Kálvin a megszentelődésről (Bp., 1986). Számos írása jelent meg a Református Egyház, a Teológiai Szemle, a Confessio és a Reformátusok Lapja hasábjain.*

IROD.: Dr. F. S. (nekrológ) = Ref. Egyház, 1987. 236.

(M. Zs.)

FEJES Zsigmond (Nagycsány [Baranya vm.], 1881 — Pápa, 1947): matematika-fizika sz. középisk. tanár, ref. gimn. ig. Előbb ógyallai csillagász, majd 1906-tól az intézet tanára volt. 1922-ben tanártársával (Kovács Lajos Jenővel) megszervezte a kollégium cserkészcsapatát, mely vezetésével 1940-ben angliai táborozáson vett részt. 1929-41-ig állt a gimn. élén.

IROD.: Koll. ért. 1946/47. • Koll. tört. 1981. 316, 389, 399, 411. • Rab István: Fejes Zsigmond (nekrológ) = Koll. ért. 1947.

(T.Gy.)

FERENCHALMI Ébertné LÁSD Török Ilona

FLORKIEVICZ Ágnes (Bp., 1879 — Bp., 1945): irgalmas-rendi nővér, magyar-történelem sz. középisk. tanár. Diplomáját Bp.-en szerezte 1904-ben. 1908-12-ig a bp.-i, majd 1912-37-ig a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében és polg. iskolájában tanított. 1937-45-ig ismét Bp.-en, az Irgalmas Nővérek Teréz Intézetében élt. 1945-ben bombatámadás áldozata lett.

IROD.: Ranolder ért. 1912/37.

(F.E.)

FOGARASSY Béláné LÁSD Makara Anna

FOJTÉNYI Emil János (Kőszeg, 1899 — Győr, 1930): bencés szerzetes, magyar-német sz. középiskolai tanár. Pápán 1922-28, Győrben 1928-30 között tanított. Pápai tanársága idején cserkészparancsnok és az iskolai fúvószenekar vezetője volt. Szívinfarktusban, hirtelen halt meg.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1928/30. • Berkó-Legányi 173. • Niszler Teodóz: F. E. J. = Phalmi Szle 1931.

(M. Zs.)

FORGÁCH József (Dombegyháza, 1916 — Pápa, 1979): mezőgazdasági mérnök, géptan sz. szakközépiskolai tanár. Tanítói oklevelét a szegedi Áll. Tanítóképző Intézetben 1930-ban kapta. A bp.-i Mezőgazdasági Akadémián 1950-ben szerzett szaktanári oklevelet. 1958-72-ig a pápai Mezőgazdasági Technikum tanára volt. 1972-79-ig nyugdíjas. Hamvai: P., Kálvária t.

IROD.: Mezőg. tört. 1995.

F.: özv. Forgách Józsefné írásbeli közlése. Taksony, 1996.

(T.Gy.)

FÖLDY József (Kecskemét, 1881 — Budapest, 1965): magyar-latin-görög sz. középisk. tanár, tankönyvíró, műfordító, bölcsészdoktor. Középisk. tanulmányait Kecskeméten a piarista gimn.-ban fejezte be. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen 1902-ben szerzett középisk. tanári oklevelet és képesítést kapott a gép és gyorsírás tanítására is. Piarista pappá szentelték, s Nagykanizsán, Temesvárott, Bp.-en és Debrecenben tanított a rend gimnáziumaiban. Teológiai kételyei egyre erősödtek, ezért 1912-ben elhagyta a rendet és áttért a református vallásra. Előbb Rákospalotán magángimn.-ban, később a sepsiszentgyörgyi Mikó Koll.-ban tanított. 1923-tól a pápai Ref. Koll. tanára. 1947-65-ig Budapesten élt, haláláig folytatta filológiai munkásságát. Megalapításától kezdve tagja volt az Ókortudományi Társaságnak. *Fő művei: Görög-magyar szótár a gimnáziumi olvashányokhoz (Pápa, 1931); A pápai Kaszinó története (1934); Hermes-himnusz és egyéb műfordítások (Pápa, 1935). Műfordításai közül kiemelkedik Strabon: Geographikájának magyar nyelvű átültetése (Bp., 1977); Demoszthenész válogatott beszédei (1903, 1911); Platon: Szokratész védőbeszéde (1904).*

IROD.: Koll. tört. 1981. 397. • Lévy József: F.J. 1881-1965 In: Antik tanulmányok, XIII. (1966). • MÉL IV. 1994. 273. • Pamlényi Ervin: A magyar Strabon viszontagságai = M. Nemzet, 1981. június 28. • Raj Tamás: Az antikvitás jeles tudósa: F.J. emlékezete = M. Nemzet 1985. január 17.

F.: Koll. anyakv. 1941. 45. • Szabó Kálmán: F.J. görög-latin filológiai munkássága. A pápai Öregdiákok Baráti Körében elhangzott előadás (Bp. 1985).

(T.Gy.)

FRAKNÓI Vilmos (Szentgotthárd, 1904 — Bp., 1969): magyar-német sz. tanítóképző-intézeti tanár, ig.h. (1945-47). 1922-ben a szentgotthárdi áll. gimn.-ban érettségizett. 1927-ben beiratkozott a Szegedi Polg. Isk. Tanárképző Főiskolára, 1930-ban itt szerzett tanári diplomát. 1930-32-ig az Apponyi Kollégiumnak volt ösztöndíjas hallgatója. 1932-ben itt kapott tanítóképző-intézeti oklevelet, 1932-38-ig Pápan óraadó, 1938-57-ig rendes tanár a Tanítóképzőben. Közben (1941-49) volt szaktárgyainak felügyelője a székesfehérvári

tankerületben és dolgozott a főigazgatóságon is. 1952-ben orosz nyelvből Bp.-en szerzett ált. isk. tanári képesítést. Jelentős szerepet vállalt Pápan a TIT-nyelvtanításban is. 1957-69-ig a Petőfi Gimn. tanára. Munkáját 1964-ben "Kiváló Tanár" kitüntetéssel ismerték el. S.: P., Kálvária t. *Fő művei: Zala István (méltatás) = Tanítóképző ért. 1947; Eredményes módszerek az idegen nyelvek oktatásában (Pápa, 1968)*

IROD.: Hermann 1995. 36. • Petőfi emlék. 1994. 62. • Tanítóképző ért. 1932/48.

(T.GY.)

FÜSSY (Fuchs) Tamás Alajos (Zimony, 1825 — Zalaapáti, 1903): bencés szerzetes, történelem-magyar-földrajz sz. tanár. 1848-55-ig tanár, 1855-64-ig ig. a pápai bencés gimn.-ban. 1864-től a Szt. István Társulat igazgatója, 1889-ben lemondott és zalaapáti perjel lett. Pápan több politikai lap állandó munkatársa volt. Számos publikációja látott napvilágot folyóiratokban (*Életképek* 1846, *Honderű* 1846, *Religio és nevelés* 1846, *Családi Lapok* 1855, 1858: "Pápa szabadalmas város története", *Tanodai Lapok* 1858-69, *Győri Közöny* ["Pápa városának történeti vázlata"], *Új M. Sion* 1877, *Századok* 1891, *Kat. Szemle* 1892-94.) *Fő művei: Általános földrajz az algymn. I. oszt. számára (Pest, 1851); Schmid Kristóf ifjusági iratai (uo., 1859-60); Egyetemes földrajz középtanodai használatra (uo. 1862); Latin verstan algymn. használatra (uo., 1862); Világtörténelem a kath. tanodák számára (Vaszary Kolossal, uo., 1863); VII. Pius pápasága (Bp., 1876); IX. Pius pápasága (uo., 1878-80); XIII. Leó pápa élete (uo., 1887); A zalavári apátság története (In.: PRT VII. köt.) Szerkesztette az "Ifjusági Plutarch"-ot Pápan (Vaszary Kolossal és Méry Etelével 1858-60), a "Szünórák"-at Pesten (1862), a Katholikus Néplapot (1865-72), a Katholikus Lelkipásztort (1866-68), a Szt. István Társulat Naptárát (1865-75).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1850/64. • Berkó-Legányi 81. • Schermann 33-34. • Tamás Vazul: F. T. élete és irodalmi munkássága In: PRT VI/B. 716-738. • Türr. évk. 1988.. 215.

(M. Zs.)

GÁL Tinka Etelka (Rinyaszentkirály [Somogy vm.], 1911 — Kaposvár, 1983): mennyiségtan-termesztan sz. tanítóképző intézeti tanár. A csurgói ref. gimn.-ban érettségizett 1929-ben. 1929-ben a bp.-i tudományegyetem Középiskolai Tanárképző Intézetének mennyiségtan-termesztan szakára iratkozott be, s 1934-ben szerzett oklevelet kitűnő eredménnyel. A pápai ref. tanítónőképzőbe 1940-ben került, s itt tanított 1948-ig, az iskola megszűnéséig. 1948-58-ig az Áll. Tanítóképző Intézet tanára volt, 1958-67-ig a Petőfi Gimn.-ban dolgozott. Nyugállományban Kaposvárott 1967-83-ig.

IROD.: Koll. ért. 1941/48. • Petőfi emlék. 1994. 62.

(G. S.-né)

GALÁNTAI István (Székesfehérvár, 1909 — Pápa, 1978): magyar-német-francia sz. közép-iskolai tanár. Debrecenben, Marosvásárhelyen és 1947-től a pápai bencés gimn.-ban tanított. 1948-ban az államosított intézménynek ő lett az első ig.-ja. Ezt a tisztséget 1948-68-ig töltötte be. Ig.-ként jelentős érdeme volt abban, hogy az 1950-től Türr István Gimn.-ként működő intézet a megye egyik legjobb középiskolája lett. Mint kitűnő nyelvtanár szaktárgyain kívül számos idegen nyelvet (német, szlovák) beszélt, s sok tehetséges fiatalot indított el a nyelvtudást igénylő pályákon. Szerkesztette a Türr István Gimn. évkönyvét (1959-60, kézirat) S.: P., Alsóvárosi t. *Műve: Munka, agitáció, nevelés = Köznevelés 1958/20. sz. 152.*

IROD.: Bibliográfia 1975. 21. • Márkus Zoltán: Csöpi bácsi (G. I.) = Megyei Ped. Kőrkep 1988/5. sz. • Türr emlk. 1988. 216.

(T.Gy.)

GALLÓ Pál Miklós (Abony, 1907 — Pápa, 1986): magyar-történelem sz. tanítóképző intézeti tanár. Középisk. tanulmányait a ceglédi Kossuth Lajos Gimn.-ban végezte. 1925-ben érettségizett, majd beiratkozott a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetem magyar-történelem szakára. Itt 1930-ban szerzett középiskolai tanári diplomát. Az Apponyi Koll. elvégzése után tanítóképző intézeti tanári oklevelet kapott. 1933-35-ig a jászberényi, 1935-59-ig a pápai áll. tanítóképző tanára, az 1950-es években ig.h. is. A tanítóképző megszűnésétől, 1959-67-ig a Petőfi Gimn. tanára. Nyugdíjasként Pápan élt. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Hermann 1995. 36. • Petőfi emlk. 1994. 62. • Tanítóképző ért. 1935/59.

F.: Felesége, G. Mika Erzsébet szóbeli közlése. (1995)
(T.Gy.)

GÁTI Lenke, Fazekas Gáborné (Csesznek, 1912 — Pápa, 1985): tanító. Az elemi iskolát Szeresenyben, a polgárit és a tanítóképzőt a pápai Ref. Nőnevelő Intézetben végezte. Képesítése megszerzése után néhány évet Csetényben és Mezölakon a ref. elemi isk.-ban tanított. 1938-ban levelező hallgatóként gép- és gyorsírásból tanítói oklevelet szerzett. Ezeket a tárgyakat tanította előbb testvére, Gáti Samu magániskolájában, majd 1952-79-ig a pápai Gép- és Gyorsírói Irodakezelői Szakiskolában. Nyugdíjazása után még 12 évig nevelő volt a Jókai Közgazd. Szakközépiskola Leánykoll.-ában.

IROD.: Közg. tört. 1989.

(G.S.-né)

GÁTI Samu (Csesznek, 1914 — Pápa, 1971): gép- és gyorsíró tanító, magyar-angol sz. középiskolai tanár. Református tanítócsaládból származott. Középisk. tanulmányait a pápai Ref. Koll.-ban végezte. Hat diplomával rendelkezett, az elsőt 1934-

ben (gyorsírás), az utolsót 1950-ben (magyar-angol szak) szerezte. 1937-ben egy évre ösztöndíjjal Skóciába ment. 1939-ben magániskolát nyitott gyors és gépírásból. Tagja volt a Gyors- és Gépírók Országos Választmányának, az Országos Gép-Gyorsíró Versenybizottságnak. 1946-ban elvégezte a ref. teológiát, de nem végzett lelkészi tevékenységet. 1950-ben magániskoláját Gyors- és Gépíró és Irodakezelői Szakiskola néven államosították. Még ebben az évben diplomát szerzett magyar és angol nyelvből, ettől kezdve ezeket a tantárgyakat óraadóként tanította a város két középiskolájában. 1954-60-ig a pápai Petőfi Sándor Gimn. tanára. Kitűnő művészi érzékű amatőr fotós volt. Felvételeiből 1961-ben városi kiállítás nyílt. Az iskolaváros számos rangos eseményét megörökítette, leltárt készített a város műemlékeiről. *Fő művei: A pápai műemlékházak leltára (kézirat, é. n.); Dokumentumfilm a pápai március 15-i ünnepségről (Pápa, 1936. a DREK Könyvtárában.); A tízujjas gépírás technikai alapjai. (kézirat. Pápa, 1941)*

IROD.: Hermann 1995. 40. • Koll. ért. 1937/48. • Közg. évk. 1989.

F.: Gáti Samuné: A Pápai Gép- és Gyorsíró és Irodakezelői Szakiskola rövid története (kézirat a Jókai Mór Közg. Szakközépisk. irattárában) 1989.

(G.S.-né)

GÁTY (Gáthy) Zoltán (Ajka, 1856 — Pápa, 1928): ének- és zenetanár, karnagy. A Zeneakadémián 1884-ben szerzett diplomát Erkel Ferenc tanítványaként. Késmárky Árpáddal megalapította Bp.-en az Első Magyar Zeneiskolát. Pályáját a pápai Ref. Nőnevelő Intézet Tanítónőképzőjében kezdte 1890-ben. Volt karvezető s gyakran hangversenyt adó hegedűművész. A Ref. Főiskolán az 1901-02 tanévben 83 tagból álló énekkart szervezett, mellyel többször szerepelt. Pályája kezdetén zenetan-folyamat indított, melynek legjobbjai alkották a 25 fős zenekart. Vizsgadarabját 1894-ben a bp.-i Vigadóban adták elő, a művet Erkel Gyula vezényelte. Másik művét 1918. január 15-én, a pápai közsínház mutatta be a szerző vezényletével s tanítványai közreműködésével. 1926-ban vonult nyugalomba. Tanári pályája során mindvégig meghatározó személyisége volt a város zenei életének. *Fő művei: Magyar Nyitány (Bp. 1894); Ima a békéért (Pápa, 1918).*

IROD.: Centenárium 1995. 50. • Dtúli Prot. Lap 1928. 142. • Koll. tört. 1981. 360. • PH 1928. július 21. (nekrológ).

F.: Nádasdy Lajos: Pápa zenekultúrájának története. 1981., 149. JMVK Helyismereti Gyűjtemény M.093. (kézirat)

(T.Gy.)

GERENCSÉR Attila (Kecskemét, 1934 — Pápa, 1992): tanító (1956, Pápa), ált. isk. magyar-történelem (1963, Pécs) és eszperantó (1980, ELTE) sz. tanár. 1953-ban tett érettségi vizsgát a Türr István Gimn.-ban. 1955-56-ban mint képesítés nélküli nevelő Somlóvásárhelyen, 1956-92-ig az

Erkel Ferenc Ének-Zenei Ált. Isk.-ban tanított. A 60-as évek közepén TIT-tanfolyamot is vezetett. Munkája elismeréseként "Kiváló Tanár" kitüntetését az Országházban vehette át (1971). Emlékét őrzi a róla elnevezett városi helyesírási verseny. *Műve: Irassunk-e röpdolgozatot? = Köznevelés, 1963/ 10. sz. 378.*

IROD.: Bibliográfia 1975. 27.

F.: Erkel Ferenc Ének-zenei Ált. Isk. irattára. (1995)
(T.Gy.)

GERGELY Ferenc (Pápa, 1916 — Toronto [Kanada], 1974): biológia-földrajz sz. középisk. tanár, bölcsészdoktor. Tanulmányait a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte s 1939-ben kapott tanári diplomát. 1939-41-ig óraadó tanár Pápán a Városi Iparostanonc Iskolában. 1941-46-ig rendes tanár az újverbászi (Bács-Kiskun m.) Áll. Gimn.-ban. 1946-48-ig a pápai ref. ált. isk. megbízott ig.-ja. 1948-49-ben besegítő tanár a II. sz. Fiúiskolában, majd az Áll. Gimn.-ban. 1952-56-ig a pápai Petőfi Sándor Gimn. tanára. Részt vett a pápai 56-os eseményekben. A forradalom leverése után elhagyta az országot. Torontóban telepedett le, s ott térképészként dolgozott. Öngyilkos lett.

IROD.: Petőfi emlék. 1994. 62.

F.: Dr. Csekő Tiborné ny. gimn. tanár szóbeli közlése (1996).

(T.Gy.)

GERGELY Ferenc (Körmöcbánya, 1888 — Pápa, 1945): gyakorló iskolai tanító. 1928-45-ig ő volt a Pápai M. Kir. Áll. Tanítóképző Intézet egyik legtekintélyesebb egyénisége. Országosan használták a nyomtatásban közrebocsátott tanmeneteit, melyekkel elsősorban összevont tanulócsoportokban tanító vidéki kollégáin igyekezett segíteni. Széleskörű pedagógiai, didaktikai tudását mint szakfelügyelő szívesen adta át másoknak. 1945-ben a bombázás áldozata lett. *Fő művei: Sarudy-Gergely-Kaposy: Vezérkönyv a fogalmazáshoz. (Pápa, 1928); Gergely-Kaposy: Illusztrált természetrajzi vázlatok (Pápa, 1931); Beszéd és értelemgyakorlatok a III. osztályban (Pápa, 1931).*

IROD.: Huszár János: Nagy egyéniségek a pápai iskolák katedráin = Megyei Ped. Körkép 1989/34. sz. 48. • Tanítóképző ért. 1929/45.

(H.J.)

GONDOL Gábor (Balatonhenye, 1824 — ?, 1896 után): főiskolai tanár. Veszprém megyei lelkészcsaládban született, 1834-ben iratkozott be a pápai ref. főiskolára, elvégezte a gimnáziumot és a jogi tanfolyamot. 1846-ban ügyvédi oklevelet nyert, a Helytartótanácsához került fogalmazónak. Ennek megszűnése után a Fejér megyei Baracsán, később Székesfehérvárott ügyvédi gyakorlatot folytatott. A pápai jogakadémia I. tanzékén 1861-1869-ig adott elő; 1869 elején honvédelmi miniszteri titkárrá nevezték ki, s lemondott tanári állásáról.

IROD.: Koll. évk. 1981. 166.

(T.Gy.)

GRÁTZER János (Dévény, 1880 — Pápa, 1966): ig.-tanító. Az érsekújvári róm. kat. tanítóképzőt elvégezve Szögszelőcén (Nyitra megye) dolgozott három évig. 1904-ben a pápai róm. kat. iskola ig.-tanítójának választották. Laptulajdonos és szerkesztő is volt. 1914-től a Pápa és Vidéke c. hetilapot szerkesztette, cikkei itt jelentek meg. Sírja: P., Kálvária t.

IROD.: Róm. kat. ért. 1914/15. 87. • Veszprémmegyei fejek 1929.

(M.S.K.)

GYZDAWITH Péter: az 1530-as években az első ismert nevű pápai iskolamester, aki már Luther követője. Thurkowitz Miklós budai kereskedő mostohatestvére volt. Egy Nádasdy Tamáshoz küldött 1535-ös levelében így írta alá nevét: "*ludi magister et capellanus sed non papisticus*", azaz "iskolamester és káplán, de nem pápista".

IROD.: Koll. tört. 1931. 19. • Koll. tört. 1981. 13. • Kövy Zsolt (szerk.): A pápai Református Gyűjtemény. (Pápa, 1987) 13.

(M. Zs.)

GYENESE Gizella (Pápa, 1911 — Pápa, 1985): matematika-fizika sz. ált. isk. tanár. A tanítóképzőt 1931-ben a pápai Ranolder Intézetben végezte. Tanítói állást 1945-ben az intézet iskolájában kapott. 1951-54-ig a bp.-i Pedagógiai Főiskola hallgatója volt. 1954-ben kapott tanár oklevelet. 1956-58-ig Nagygyimóton, 1958-68-ig Pápán a Zalka Máté Ált. Isk.-ban tanított. Tanítványai többször nyertek matematikai tanulmányi versenyeket. 1968-78-ig nyugdíjasként a Vámos Ilona Leánykoll.-ban volt nevelőtanár. S.: P., Kálvária t.

F.: Zalka Máté Ált. Isk. irattára. • Gyenese Beáta tanítónő írásbeli közlése. (1995)

(F.E.)

GYÖRÖK Leó Tivadar (Lőcse, 1876 — Keszthely, 1945): földművesiskolai tanár, kertész. Tanulmányait a Kertészeti Tanintézetben, majd ösztöndíjjal Párizsban folytatta, ahol parktervezést, díszkertészetet és pomológiát tanult. Hazatérve földműves-iskolák kertészeteiben dolgozott. Pápán 1903-09-ig működött. 1913-tól a kassai Gazdasági Akadémia kertészeti előadója. Később a mosonmagyaróvári, majd 1919-től a debreceni Gazdasági Akadémián oktatott. 1937-től nyugállományban.

IROD.: Koll. ért. 1903/09. • MÉL I. 1967. 646.

(T.Gy.)

GYÖRY Elemér (Takácsi, 1891 — Bp. 1978): teológiai tanár, ref. püspök. A teológiát Pápán és Genfben végezte. Több helyen volt lelkész (Nagyigmánd, Hetény, Komárom). 1926-ban teológiai magántanári képesítést szerzett, s a pápai főiskolán lett tanár. 1928-43-ig — nyugalomba vonulásáig — Pápán lelkész. A dunántúli ref. egyházkerület 1935-ben lelkészi főjegyzővé, 1943-ban püspökké választotta. Számos írása jelent meg

egyházi lapokban. *Fő művei: Evangelizálás a ref. egyházban (Pápa, 1926); Bizonyágtevés (Pápa, 1928); A vasárnap megünneplésének akadályai (Pápa, 1935); Az Egyezmény előzményei In: Képes Kálvin kalendárium az 1978. évre (Bp. 1977)*

IROD.: Gy. E. = Ref. Egyház 1979/1. sz. 8-9. • MÉL IV. kieg. 1994. 336.

(T.Gy.)

GYURÁTZ Ferenc (Alsóbük, 1841 — Pápa, 1925): ev. lelkipásztor, hittanár, püspök. A soproni líceumban érettségizett, teológiai tanulmányait Sopronban és Halléban végezte. Előbb a kővágóörsi algimn., majd a beledi ev. isk. hitoktató-lelkésze. 1878-95-ig lelkipásztor és hitoktató Pápán. Mint tapasztalt pedagógus fontosnak tartotta a tanítási óra ideális körülményeinek megteremtését (tanteremkettéosztás, csoportbontás). 1895-ben a Dunántúli Ev. Egyházkerület püspökké választotta. Ezt a tisztséget haláláig betöltötte. Nevéhez fűződik a pápai templom, az isk. és a paplak építése, valamint a kőszegi Nőnevelő Intézet létrehozása. Egyházi tisztsége mellett széles körű társadalmi és irodalmi tevékenységet fejtett ki. Tagja volt a Pápai Áll. Tanítóképző Intézet Igazgatótanácsának és tiszteletbeli elnöke a Jókai Körnek. Kővágóörsön az egykori algimn. falán emléktábla, Pápán az ev. templom előtt álló mellszobor, valamint a nevével viselő utca, Kőszegen a róla elnevezett nőnevelő intézet őrzi emlékét. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: A szabadkőművességről (Pápa, 1886); A hit oltára (Bp., 1887. II. kiad. uo. 1894); Luther Márton (Pápa, 1888); Kézi agenda (uo., 1889. III. kiad. 1916); Gusztáv Adolf svéd király élete (uo., 1892); Lelkivezér (uo., 1894); Hősök kora (uo., 1911)*

IROD.: Hermann 1995. 39 • Németh Tibor Miklós: "A Krisztus arcát mintázó élet": Gy. F. püspök emlékezete (1841-1925) In.: Evangélikus naptár. Bp., 1991. • Payr Sándor: Gy. F. életrajza. Sopron, 1931. • Zoványi 1977. 235.

(Sz.G.)

HADHÁZY Ilona, Nagy Lázárné (Kunszentmiklós, 1901 — Szentendre, 1980): szakközépisk. tanár. A középiskolát 1911-19-ig a bp.-i Veres Pálné Gimn.-ban, az Iparművészeti Főiskolát 1919-25-ig Bp.-en végezte. Középiskolai tanári oklevelét 1925-ben kapta. 1925-48-ig Pápa Város Nőiskolájában tanított művészettörténetet, textilanyag-ismeretet és kézimunkát. 1948-ban saját és tanítványai legszebb művészi munkáival részt vett a város nagyszerű centenáriumi kiállításán. 1948-49-ben a II. sz. Áll. Ált. Iskolában, 1949-57-ig az Áll. Tanítóképző gyakorlóiskolájában és a képzős osztályokban rajzot tanított. Nyugdíjazása után Szentendrén élt. *Művei: iparművészeti alkotásai Pápán, Bp.-en és Szentendrén magángyűjtőknél találhatóak.*

F.: Leánya, Réthey Prikkel Lajosné, Nagy Judit írásbeli közlése. (1995). • Tanítványa, Hajnal Erzsébet pápai lakos közlése. (1995)

(T.Gy.)

HAJDÚ Lajos (Debrecen, 1915 — Pápa, 1971): mezőgazdasági mérnök, növénytermesztés és üzemtan sz. szakközépiskolai tanár, technikumig. Mezőtúrról jött Páparra, 1958-71-ig volt a pápai Mezőgazdasági Technikum ig.-ja. Jelentős érdemei voltak az iskolafejlesztésben, a színvonalas technikusképzés megteremtésében. Az iskolát bővítette, épületeit korszerűsítette, fejlesztette az intézet tangazdaságát, bevezette a nyári egy hónapos gyakorlati képzést. Az isk.-ban korszerű könyvtárat alakított ki. Munkatársaival együtt megszervezte a megye öt településén az isk. kihelyezett tagozatát. (Lázi, Lovászpátona, Nagyalásny, Zirc, Veszprém). S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Mezőg. tört. 1992. 63-77.

F.: Batthyány Lajos Mezőg. és Keresk. Szakközépisk. levele.

(M.S.K.)

HAJNAL Ferenc (Pápa, 1891 — Pápa, 1949): róm. kat. kántortanító, népisk. ig. Tanítói oklevelét 1911-ben, a Pápai Áll. Tanítóképző Intézetben kapta. 1912-15-ig osztálytanító volt az ugodói róm. kat. elemi isk.-ban, majd 1915-28-ig a zámolyi népisk.-ban kántortanító. 1928-44-ig a pápai Szent István plébániatemplom kántora, 1944-48-ig a kat. elemi isk. ig.-ja. (Felügyelete alá tartozott még a Ranolder Intézet gyakorló iskolája, valamint a Török Bálint utcai és a Mútrágyagyári Elemi Népisk.) 1948-49-ben az I.sz. Áll. Ált. Isk. osztálytanítója. Pályáját hirtelen bekövetkezett halála szakította félbe. S.: P., Kálvária t.

F.: Hajnal Erzsébet ny. pénzügyi előadó szóbeli közlése.

(T.Gy.)

HALASI István (Lábatlan, 1822 — Pápa, 1894): tanító, tankönyv-író. 1877-ben kapott kisdudóvi oklevelet. Ugyanebben az évben óvodát vezetett Budán. 1848-ban nemzetőr, a kormány hivatalos lapjának a "Közlöny"-nek a munkatársa. A szabadságharc leverése után több helyen tanított. 1857-ben választották meg Pápán a ref. elemi isk. tanítójának. 1871-ben földrajztanár a "tanítóképzési tanfolyamon." 1872-ben megjelent öt népiskolai tankönyve. 1886-ban a pápai ref. Tanítóképző Intézet gyakorlatvezető tanára. Tagja a Dunántúli Ref. Egyházkerület tanterv-előkészítő bizottságának. Az 1888-ban megjelent tanterv egyik értelmi szerzője és aláírója. Ő szerkesztette Pápán az *Egyházmegyei Népiskolai Közlöny* c. lapot. *Fő művei: Földrajz népiskolai tankönyvül VI. oszt. számára (Pápa, 1872); A keresztyén egyház történetének rövid vázlatja (uo., 1883, 1888); Természettan... népiskolák V-ik és VI-ik oszt. számára (uo., 1875); Földrajz. (uo., 1884); Polgárjogok és kötelességek rövid ismertetése népiskolák V. VI. oszt. és az ismétlőiskolások*

számára (uo., 1889); *Kis gazdaságtudomány* (6. kiad. uo., 1891)

IROD.: Balassa Benő: Kiváló gyakorló pedagógusok a XIX. században : H. I. pápai tanító = Megyei Ped. Körkép 1986/3. sz. 15. • MÉL 1982. I. 660-661

(B.B.)

HALMOS László (Bakonysárhány, 1931 — Bp., 1991): kémia-biológia sz. középisk. tanár, kollégiumi nevelő, gimn. ig. Tanulmányait Nagyváradon, Szentendrén és Bp.-en a Toldy Ferenc Gimn.-ban végezte. 1950-54-ig állami ösztöndíjasként Kazanyban szerzett középiskolai tanári diplomát. 1954-57-ig a keszthelyi Vajda János Gimn., 1957-58-ig a nemesgulácsi ált. isk. tanára. 1958-61-ig a Türr Gimn. tanára, a Bocsor István Fiúkoll. nevelőtanára, óraadó a Petőfi Sándor Gimn.-ban. 1961-63-ig a várpalotai Thury György Gimn. ig.helyettese. 1963-ban családjával együtt Bp.-re költözött felesége szülői házába. 1963-74-ig Bp.-en középiskolai tanár, 1974-83-ig a bp.-i Szerb Antal Gimn. ig.-ja. 1983-90-ig a bp.-i XVI. ker. pedagógiai felügyelője, majd a Pedagógiai Kabinet vezetője. Közéleti ember volt (kerületi, fővárosi tanácsstag, minisztériumi szakmai tanácsadó). 1991-ben súlyos betegségben hunyt el.

F.: Felesége, Halmos Lászlóné Palkó Ilona középiskolai tanár írásbeli közlése. (1995)

(T.Gy.)

HANDL Margit (Marosvásárhely, 1910 — Pápa, 1972): biológia-földrajz-kémia sz. középiskolai tanár. Nevelői pályáját 1935-ben kezdte. 1935-48-ig a pápai Ranolder Intézet tanára volt. Először a Jókai Áll. Ált. Isk.-ban, majd a Közgazdasági Technikumban, 1961-67-ig a Petőfi Sándor Gimn.-ban tanított. Órái mind didaktikai, mind tartalmi szempontból mintaszerűek voltak. 1967-72 között a Vámos Ilona Leánykoll.-ban volt nevelőtanár. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Közg. évk. 1989. 48. • Petőfi emlék. 1994. 63.

(G.S.-né)

HARRER Margit, Kiss Zoltánné, Kóháti Jenőné (Pápa, 1909 — Bp., 1969?): földrajz-természetrájk sz. középisk. tanár, iskolaig. A tanítóképzőt 1929-ben a pápai Ranolder Intézetben végezte, 1934-ben földrajz-természetrájk sz. tanári diplomát szerzett Szegeden. 1935-48-ig a pápai áll. leánypolgári isk. tanára, majd 1948-tól nyugdíjazásáig a II. sz. Áll. Ált. Leányisk. ig.-ja volt. S.: Kálvária t.

IROD.: Áll. polg. isk. ért. 1935/48. • Ranolder ért. 1920/29.

(F. E.)

HARSÁNYI Sándor (Rábakecöl, 1915 — Tapolca, 1977): középisk. matematikatanár. Tanulmányait a rábakecöli róm. kat. népiskolában kezdte, a honvéd hadapród-iskolában folytatta, majd tisztiskolát végzett. 1937-47-ig katonai szolgálatot teljesített. 1947-től Pápán a róm. kat. elemi, ill. I. sz. isk.-ban, a

Türr Gimn.-ban (1950-57), Káptalanfán (1957-59), Sümegen (1959-62) és nyugdíjazásáig Pápán, a Jókai Mór Közgazd. Szakközépiskolában tanított (1962-75). Pápát büntetésből — az 1956-os forradalomban való részvétele miatt — kellett 5 évre elhagynia. 1947-ben tanítói, 1958-ban matematika szakos középiskolai oklevelet szerzett az ELTE-n. Ig.-ja volt a pápai Pedagógus Otthonnak (1956), évtizedeken át részt vett Pápa népművelésében színjátszóként, rendezőként és énekkari tagként. Rendezői képesítést is szerzett. 1949-ben a Pedagógus Szakszervezet helyi csoportja vezetésével nagy sikerrel adta elő Gogol: A revizor c. darabját. Az énekes darabokban is kitűnő alakítást nyújtott. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Közg. évk. 1988. 49. - Petőfi emlék. 1994. 21. • Pápai színjátszás 1988. 111. • Türr. évk. 1988. 153.

F.: A Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskola irattára (1994).

(T.Gy.)

HATVANI Lajos (Makó, 1876 — Pápa, 1939): tanítóképző intézeti ének-zenetanár. Koessler Jánosnál tanult zeneszerzést. Sepsiszentgyörgyön, a tanítóképzőben tanított. 1920-ban Erdélyből kiutasítva került Páparra, a M. Kir. Áll. Tanítóképző Intézethez zenetanárként. Érdeme, hogy a tanítójelöltek részére Pápán megszervezte a kántorképzést. 1927-től több kitűnő kántortanítót nevelt. Tizenhat évi pápai tanári pályája során szolgálatával három területen tűnt ki kortársai közül: éveken át nagyszerű orgonaképzést nyújtott a kántori pályára is készülő tanítójelölteknek; ő volt az egyetlen tanítóképző-intézeti tanár az országban, aki a huszas években már relatív szolmizációs módszerrel tanított; megalapította és vezette a Kárpát Dalkört, mellyel a városban, valamint a régióban figyelemre méltó eredményt ért el. S.: P., Alsóvárosi t. *F művei: Preludiumok (Pápa, é. n.); Kárpát keringő (Bp., é.n.); Virágszirmok (Bp., é.n.); Ilonka keringő (Bp., é.n.)*

IROD.: Kalmár Márton: Adalékok Pápa zenekultúrájához. In.: Centenárium 1995. 50.

F.: Volt tanítványa, Fonay Tibor magányújteménye. (Tapolca, 1994)

(T.Gy.)

HAVASI Luciusz Gottfred (Győr, 1901 — Phalma, 1966): bencés szerzetes, latin-történelem sz. középiskolai tanár. 1946-48 között állt a pápai bencés gimn. élén. Az államosítás után a nagymányoki ált. isk.-ban tanított (1950-53). 1963-tól nyugállományban.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1946/48. • Berkó-Legányi 178.

(M. Zs.)

HEGEDŰS Márta, Kositzky Attiláné (Szeged, 1941 — Pápa, 1984): biológia-földrajz sz. középisk. tanár. Diplomáját 1965-ben a szegedi egyetemen szerezte. Munkahelyei: martfüi Cipőipari Szakközépisk. (1965-67), Szolnok, Pápakovácsi,

Nemesszalók, Pápa, Bp. egy-egy ált. iskolája (1967-80). 1980-84-ig a pápai Zalka Máté Ált. Isk. tanára volt.

F.: Zalka Máté Ált. Isk. irattára.

(T. K.-né)

HEISZLER József (Nagykároly, 1819 — ? , 1901): ref. főiskolai teológiai tanár. A róm. kat. vallású ifjú piarista szerzetes lett. 1848-ig egy pesti gimn.-ban tanított. A forradalom évében beállt a hadseregbe és részt vett a Jellasics elleni hadjáratban. 1849-ben ref. vallásra tért át. 1849-51-ig ref. lelkész volt Pécselyen. 1851-ben meghívták a Pápai Teológiai Akadémiára, ahol előbb ideiglenesen, majd véglegesen a szentírásértelmezés rendes tanárává választották. Fő szakterülete az egyháztörténet, a héber exegézis és a régiségtan volt. 1854-től mocsoládi, majd gyónki lelkész, 1860-tól a sárospataki ref. főiskola teológiatanára. *Fő művei: A keresztyén egyház története. (Sárospatak, 1864.); Exegetikai felolvasások Pál apostol Római levele felett. (Sárospatak, 1866.)*

IROD.: Koll. tört. 1981. 243.

(T. Gy.)

HEITLER Lászlóné LÁSD Erdélyi Ilona

HENCZE Béla (Lécfalva, 1900 — Pápa, 1972): magyar-francia sz. középisk. tanár. Iskoláit Sepsiszentgyörgyön végezte, Bp.-en tanári oklevelet szerzett, később Genfben francia irodalmat tanult. Szekszárdon, Budapest-Mátyásföldön, majd Désen tanított. 1945-72-ig Pápán élt. 1947-52-ig a ref. gimn. ig.-ja. 1952-től nyugdíjba vonulásáig a Türr István Gimn. tanára. Néhány évig megyei magyar szakos szakfelügyelő is volt. Szerkesztette a *Pápai Kollégiumi Lapokat. Fő művei: Kazinczy és a francia felvilágosodás (doktori ért. Bp., 1928); Az ifjúsághoz = Pápai Kollégiumi Lapok 1948. március 15. 1.*

IROD.: Hermann 1995. 42. • Koll. ért. 1945/48. • Türr évk. 1988. 216.

(T. Gy.)

HERMANN Sarolta, Lampérth Sándorné (Pápa, 1899 — uo., 1978): tanítónő. 1917-ben került a pápai ref. elemi isk.-hoz. Az államosítás után az intézet jogutódjában, a Zalka Máté Ált. Isk.-ban folytatta tanítói munkáját. Innen ment nyugdíjba. Több évtizedes pályája során az első osztályosok tanítására specializálta magát.

F.: Zalka Máté Ált. Isk. irattára (1995)

(H. J.)

HÉRINTS Lajos (Farád, 1902 — Tapolca, 1973): gazdasz-tanár. 1941-62-ig tanított Pápán. Szakismeretét, tanítási rutinját jól kamatoztatta az 1950-es évek közepén induló felnőtt-oktatásban. S.: tapolcai t.

IROD.: Mezőg. tört. 1992. 75.

F.: Mezőg. irattára.

(M.S.K.)

HERZ Dávid (Adony, 1844 - Bp., 1931): középisk. rajztanár, ipariskolai ig., festőművész. 1860-tól a bécsi képzőművészeti akadémián tanult, majd 1871-től fél évszázadon át Pápán rajzpedagógusként működött. 1895-1929-ig az Ipariskola ig.-ja. Jelentős érdemei voltak az 1911-ben megnyílt Anna téri ipariskola létrehozásában és működtetésében. *Fő művei: Számos oltár- és arcképet (pl. Bocsor Istvánról), valamint díszletet és függönyt festett a pápai színház számára 1880-ban. Freskói, — melyek a régi zsidó sírkert ravatalozóját díszítették — elpusztultak. Az iparostanonc-iskola huszonöt éves története In: Tanonciskola ért. 1909. 5-13.*

IROD.: Láng Jehuda 1972. 85. • Művészeti Lexikon 1981. III. 376.

F.: Szalai Antal: Adalékok a pápai autonóm ortodox izraelita egyházközösség életéből (kézirat, Pápa, 1994)

(M. S. K.)

HILLER Annuciáta (? , 1865 — Pápa, 1946): irgalmasrendi nővér, magyar-történelem és kézimunka sz. középiskolai tanár. A Pázmány Péter Tudományegyetemet 1888-ban végezte el. Két évig Grazban tanított. 1910-16-ig az irgalmas nővérek pápai, 1916-30-ig a bp.-i tanítóképzőjében volt intézeti tanár. 1930-39-ig ismét Pápán a Ranolder Intézetben tanított, majd haláláig ellátta a bentlakó növendékek felügyeletét. S.:P., Kálvária t.

IROD.: Ranolder ért. 1909/11, 1915/16, 1930/39.

(F.E.)

HOFFMANN Anna Erzsébet (Bp., 1898 — uo., 1972): irgalmasrendi nővér, mennyiségtan-természettan sz. középiskolai tanár. 1923-ban fejezte be tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1923-32-ig az irgalmas rend bp.-i intézetében, majd 1932-35-ig a pápai Ranolder Intézet tanítónőképzőjében és polg. isk.-jában tanított. 1935-72-ig Bp.-en élt. S.: Bp., Farkasréti t.

IROD.: Ranolder ért. 1932/33.

(F.E.)

HORVÁTH Detre (Teodorik) Mihály (Györszentmárton, 1893 - Phalma, 1962): bencés szerzetes, földrajz-történelem sz. tanár, bölcsész-doktor. 1918-28 között Sopronban, 1928-31 között Kőszegen, 1938-44 között Esztergomban, 1944-48 között Pápán gimn. tanár. 1948-tól Pápa-Kertvárosban lelkész, 1950-62-ig nyugállományban Győrben majd Phalmán. *Műve: Pannonhalma útikalauz (Győr, 1961)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1944/48. • Berkó-Legányi

164.

(M. Zs.)

HORVÁTH Endre (Szabás, 1889 — Bp., 1982): magyar-német sz. középiskolai tanár és tanítóképző intézeti tanár, ig., bölcsész-doktor. 10 éves korában cseregyerekként Petbaumban megtanult németül. A középiskolát a csurgói Ref. Gimn.-ban jeles eredménnyel végezte el. Tanulmányait a Pázmány Péter

Tudományegyetemen Eötvös-kollégistaként folytatta, s itt szerzett diplomát. Az első világháború előtt ösztöndíjas hallgató volt Berlinben és Párizsban a Sorbonne-on. Az első világháborút végigharcolta. 1919-ben kapott kinevezést a pápai Ref. Kollégiumba. Előbb gimn.-i tanár volt, majd az 1938-ban tanítóképző intézeti tanári oklevelet szerzett. 1938-48-ig a Ref. Nőnevelő Intézet ig.-ja volt. A Koll. állami kezelésbe vétele után (1952) nyugdíjazásáig a Türr István Gimn.-ban szaktárgyait tanította. 1956-ban az isk. forradalmi bizottságának elnöke volt. 1958-tól haláláig Bp.-en élt, ott is van eltemetve. *Fő művei: A bakonyalji nyelvjárás (Nyelvészeti Füzetek 34., Bp., 1906); Bessenyei György Társasága (Bp., 1941); P. Szathmáry Károly (Pápa, 1928)*

IROD.: Koll. ért. 1938/52. • Türr. évk. 1988. 153.

(T.Gy.)

HORVÁTH István (Győr, 1877 — Pápa, 1944): tanítóképző intézeti tanár, a pápai Róm. Kat. Polg. Fiúisk. ig.-ja. Oklevelét a győri kat. tanítóképzőben szerezte, majd 5 évig tanítóskodott. 1912-ben felvették az Apponyi Koll.-ba, ahol polg. isk.-i tanári képesítést nyert. Közben Kőszegen, Törökbecsén és Zólyomban tanított. 1916-19-ig a zilahi áll. tanítóképző tanára volt. 1919-ben kitoloncolták Romániából, egy évig az esztergomi érseki, 1920-24-ig a pápai áll. tanítóképzőben tanított. 1924-ben magánpolgári isk.-t nyitott Pápán, melyet még abban az évben átvett a kat. egyházközség. (Ebbe olvadt bele az izr. polg. isk.) Ig.-ként felvirágoztatta iskoláját. 1937-44-ig ny. Pápán, a város légmentesítő intézte.

IROD.: Csekő Árpád: H. I. (nekrológ) In: Tanítóképző ért. 1944. 5.

(T.Gy.)

HORVÁTH Lajos (Letenye, 1902 — Pápa, 1990): tanító, ált. isk.-i orosz sz. tanár. Középiskolai tanulmányait Varasdon, Nagykanizsán és Pápán végezte. Tanítói oklevelét a pápai M. Kir. Áll. Tanítóképző Intézetben szerezte. 1921-24-ig a pápai Róm. Kat. Elemi Népiskolában tanított. 1924-29-ig a Pest megyei Nyáregyházán, majd Csabdi községben dolgozott. 1936-45-ig az Országos Gyermekevédő Liga farkasgyepűi intézetének ig.-ja volt. Két évi hadifogság után (1945-46) Pápára került. Itt számos ált. isk.-ban tanított. Munka mellett 1953-ban Pécssett, a Pedagógiai Főiskola I. tagozatán orosz nyelvből ált. iskolai tanári képesítést szerzett. A II.sz. Ált. Isk.-ban részt vett az intézet színjátszó körének munkájában. Tanári pályáját 1963-ban a Hámán Kató Ált. Isk.-ban fejezte be. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Pápai színjátszás 1988. 59.

F.: A II. sz. Ált. Isk. irattára. - Leánya, Vörösházi Péterné Horváth Ágnes gimn. tanár közlése. (1996)

(T.Gy.)

HORVÁTH Lajosné LÁSD Neuberger Irén

Horváth Lajosné LÁSD Szalai Mária

HORVÁTH Matild, Vér Gyuláné (? , ? — Pápa, 1991): tanítónő. Tanítói oklevelét a pápai Ranolder Intézetben 1925-ben kapta. 1951-68-ig, nyugdíjazásáig a pápai Gyógypedagógiai Ált. Isk.-ban tanított.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok. • Vörösházi Péterné Horváth Ágnes gimn. tanár közlése (1996)

(T.Gy.)

HORVÁTH Timót József (Zalaegerszeg, 1788 — uo., 1844): bencés szerzetes, középiskolai tanár. Tanított a rend esztergomi, soproni és komáromi gimn.-aiban. 1828-32-ig házfőnök és ig. Pápán. *Fő művei: In laudem celcissimi I. R. I. principis Pauli Esterházy de Galántha Regni Hungariae quondam palatini (Sopron, 1819); Ode honoribus illustr. et reverend. domini Thomae Kovats archiabattis oblata a Reg. Minora Gymnasio Papensi occasione solemnis installationis (Győr, 1830).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1941/42. • Berkó-Legányi

31.

(T.Gy.)

HÖCKER Ábel Alajos (Pozsony, 1801 — Pápa, 1848): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 1827-31-ig gimn. tanár Pozsonyban, 1831-32-ig teológiai tanár Phalmán, 1841-48-ig házfőnök és ig. Pápán.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1941/42. • Berkó-Legányi

58.

(T.Gy.)

HUSZÁR Iona, Ürmös Lászlóné (Kispest, 1920 — Bp., 1984): polg. isk. magyar-történelem sz. tanár. Tanítónői oklevelét 1940-ben Pápán a Ranolder Intézetben szerezte. Az 1942/43-as tanévben Dékánfalván tanított. 1943-ban beiratkozott a szegedi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolára. Tanulmányait Bp.-en 1948-ban fejezte be, képesítését 1948-ban kapta. 1945-48-ig a pápai Ranolder Intézetben, 1948-52-ig a IV. sz. Ált. Isk.-ban tanított. 1952-77-ig (nyugdíjba vonulásáig) a Zalka Máté Ált. Isk. tanára volt. 1959-ben, illetve 1969-ben a Zeneművészek Szövetségétől a Pedagógus Énekkarban nyújtott szerepléséért a Magyar Zenekultúra Szolgálatában Emlékérem bronz, majd ezüst fokozatát kapta.

IROD.: Büki Ferencné: Búcsúzó pedagógusok Pápán = Napló 1977. júl. 29. 4.

F.: Önéletrajz. (1980)

(T.Gy.)

IHÁSZ Endre (Vanyola, 1914 — Pápa, 1980): tanító. Oklevelét 1934-ben a soproni Ev. Tanítóképző Intézetben szerezte. 1935-38-ig a tapolcafői, 1938-39-ig a vanyolai ev. elemi népisk.-ban kántortanító. 1939-63-ig a hántai elemi, illetőleg ált. isk. nevelője. A II. világháború idején 1943-45-ig frontszolgálatot teljesített a keleti arcvonalon.

1963-1974-ig, nyugdíjazásáig, a pápai Zalka Máté Ált. Isk. nevelője.

F.: A Zalka Máté Általános Iskola irattára. (1995)
(T.K.-né)

ISTENES ISCSEREKOV András (Vothinszkijzavod [Orosz-ország], 1915 — Mezőlak, 1947): középiskolai rajztanár, festőművész. Pápán a Ref. Gimn. diákja 1928-36-ig. Az 1936-42 közötti években a bp.-i képzőművészeti főiskolán Aba Novák Vilmos, Szőnyi István, Varga Nándor Lajos és más mesterek tanítványa. Pápára visszatérve 1943 szeptemberétől ábrázoló geometriát tanított a Ref. Gimnáziumban. Festői pályája sikeresen indult, főiskolásként pályázatokat nyert, a győri Képző- és Iparművészeti Társulat, a bp.-i Műbarát és a Nemzeti Szalon kiállításain valamint pápai tárlatokon szerepeltek képei, közülük több közgyűjtemény, hivatal és műgyűjtő vásárolt. Munkái emlékkiállításon Pápán 1967-ben és 1996-ban voltak láthatók. Körülméneinek és egészségi állapotának romlása érzékeny idegrendszerét súlyosan megviselte. Helyzetéből kiutat nem látva Mezőlak közelében a vonat elé vetette magát.

IROD.: Heitler László: Istenes Icserekov András = Művészet, 1967. okt. 17. • Koll. tört. 1981. 400.

(H.L.)

IVÁNYOS Józsefné LÁSD Kalmár Alojzia

JÁGER Gabriella, Bíró Károlyné (Csót, 1927 — Pápa, 1974): tanítónő. Tanulmányait a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében végezte. Nevelői pályáját Pápán kezdte, munkahelyei: 1951-55-ig a III. sz. Ált. Isk., 1955-68-ig a kertvárosi, 1968-74-ig a II. sz. Ált. Isk. Tanítói képesítéssel egyaránt oktatott az alsó- és felsőtagozatban is. Az utóbbiban hosszabb időn át testnevelést tanított. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: A hozzátartozók tulajdonában lévő dokumentumok.

(T. Gy.)

JANKÓ Félix Gáspár (Dunaszerdahely, 1790 — Celldömölk, 1867): bencés szerzetes, középiskolai tanár. Tanított a rend soproni, komáromi és esztergomi gimnáziumaiban. 1832-36-ig házfőnök és ig. Pápán, majd Phalmán és Celldömölkön rendi lelkész.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1942. • Berkó-Legányi 1986. 41.

(T. Gy.)

JANKÓ László (Győr-Révfa, 1875 — Győr, 1954): régész, tanítóképző-intézeti tanár. Iskoláit Győrben és a Budai Tanítóképzőben végezte. 1897-ben kezdte pedagógiai pályáját Znióvárán (Turóc vm.) az áll. tanítóképzőben. 1899-ben került Pápára, az ugyancsak áll. tanítóképzőbe. Itt 1903-ig a m. nyelv és irodalom, a történelem és a zene tanára, de tanított földrajzot és alkotmánytant is.

1904-től két évet Léván töltött, majd 1906-21-ig ismét a pápai képzőben tanított. 1921-24-ben Győrben, 1924-28 között pedig újra Pápán oktatott. 1928-tól 1934-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig a győri tanítóképző tanára volt. Helyi lapokban számos népszerűsítő publikációja jelent meg. *Fő művei: Késő bronzkori urnasírokról Zirc vidékén = ArchÉrt 1911.; Néhány szó Pápa város környékének ősi múltjáról = PH 1912. április 6.; Néhány archeológiai adat Pápa város környékéről = ArchÉrt 1913. 60-70.; Pápai sírmező a régebbi középkorból = Pápa és Vidéke 1921. augusztus 23.; A kisdíosi Petronius-sírkő = ArchÉrt 1928. 207-210.; A pápai avar sírletek = ArchÉrt 1930. 124-142.*

IROD.: Lapok Pápa történetéből (szerk. Hermann István) 2. szám. (1997) • Mithay Sándor: Emlékezés J. L.-ra 1875-1954. = VMMK 11. (1972) 5-8.

(M. Zs.)

JANKOVITS Kálmánné LÁSD Major Etelka

JÁDY József (Sárkeresztúr, ?— ?, 1897): latin-görög sz. középiskolai tanár. 1839-től kezdve gimnáziumi és jogi tanulmányokat végzett Pápán. 1849-51-ig Pesten nevelősködött, egyúttal joggyakornok is volt. 4 évtizeden át tanított a pápai Ref. Gimn.-ban elsősorban latint, görög nyelvet és irodalmat. 1853-56-ig magánúton elvégezte a teológiát, 1857-ben lelkészi oklevelet szerzett. A főiskola tanítóképző intézetében annak megalapításától fogva különféle tárgyakat (gazdaságtan, német nyelv, magyar irodalom) tanított 1891-ig. *Fő művei: Tankönyvek: Ékesszólás. (Pápa, 1876. II. kiadás, 1883); A méterrendszer ismertetése. (Bp., 1875); Értekezés: Az okszerű gazdaságtan rövid vázlat. (Pápa, 1881*

IROD.: Koll. tört. 1981. 255.

(T. Gy.)

JÁMBOR Mike Miklós (Sátoraljaújhely, 1909 — Phalma, 1992): bencés szerzetes, magyar-francia sz. középiskolai tanár, bölcsészdoktor. Gimn. tanárként szolgált Pápán (1933-35), Győrben (1935-36, 1937-42), házfőnök és ig. volt Esztergomban 1942-44-ben, főiskolai tanár Phalmán 1944-85 között. Pápán az Iparos Dalkör és a Városi Közművelődési Egyesület karnagya volt. *Fő művei: Prohászka Ottokár természetszemlélete (Phalma, 1932); A leventeképzés érdekében (uo, 1942)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1933/35. • Berkó-Legányi 194. • Egy bencés tanár halálára = Kisalföld 1992. ápr. 28. • Gaál 57-58. • Gulyás (új sorozat) XV. 558. • Itk 1934. (Kozoesca)

(M. Zs.)

JÁMPA Oktáviánné LÁSD Csizmadia Klára

JÁNDI Bernardin György (Darázs [Nyitra m.], 1863 — Phalma, 1952): bencés szerzetes, latin-német sz. tanár. Phalmi főisk. tanár (1888-1906) majd gimn. ig. és házfőnök Pápán (1906-10). 1910-

18-ig perjel, 1918-20-ban kormányzóperjel Phalmán, 1920-50-ig celldömölki apát. (S. ugyanitt a bencés templom kriptájában). *Fő művei: Isteniszteleti szertartások a pannonhalmi növendékpapok számára (Győr, 1899); Don Luis Coloma elbeszélései (ford. spanyolból. Bp., 1902. Családi Regénytár 16/7.); Morawski, Marian: Esték a genfi tó partján (ford. lengyelből. Bp., 1904); Coloma, Luis: Spanyol képek (ford. spanyolból. Bp., 1906. Családi Regénytár 48.); Coloma, Luis: Juan Miseria (regény, ford. spanyolból. Bp., 1928); Coloma, Luis: Boy (ford. Gergely Jolán. Bev. J. B. Gy., Bp., 1925)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1906/10. • Berkó-Legányi 122. • EPhK. 1903. (Hellebrant). • Gulyás (új sorozat) XV. 598. • PRT VI/B.

(M. Zs.)

JÁSZAI József (Rábatamási [Sopron vm.], 1898 — Balatonfüred, 1989): polg. isk. magyar-történelem sz. tanár, ált. isk. ig., múzeumalapító. Kántortanító család gyermeke volt. Tanítói oklevelét a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben szerezte. Polg. isk.-i tanári oklevelét Bp.-en a tanítóképző intézetben kapta. Diplomája megszerzése után Pápán a róm. kat. polg. fiúisk.-ban évtizedeken át tanított. 1945 után a Kertvárosi Ált. Isk. ig.-ja lett, s innen ment nyugdíjba. Itt honismereti szakkört szervezett. A gyermekek szülei segítségével — elkezdték Pápán és környékén a helytörténeti néprajzi jellegű muzeális tárgyak gyűjtését, mely végül is alapja lett a Helytörténeti Múzeumnak. Fiataltanítóként legényegyletet vezetett, cserkészparancsnok volt. Énekkart vezetett s számos diákot tanított meg különböző hangszereken játszani. Dolgozott a szövetkezeti mozgalomban, 1960-70-es években tagja volt a Szövetkezeti Tanács Országos Elnökségének is. Egyik alapítója volt a pápai Pedagógus Színjátékos Csoportnak. Nagy sikerrel szerepelt - többek között Gogol: Revizor, Kaszó Elek: Füredi komédiások (1960), és Jókai: A köszívű ember fiai (1954), című előadásában. *Fő művei: A Hanság (Veszprém, 1941.); Rábatamási község múltja és jelene. (Sopron, 1942); Pápa, a katolikus város. (Veszprém, 1942); Csaplár János = Megyei Ped. Híradó, 1971/6. sz. 18-21.; Kisfilmek Pápáról és környékéről (1930-1945).*

IROD.: Bibliográfia 1975. 78. • Deák 1942. 201. • M. Könyvészet 1921-1944. V. 343, 743. • Róm. kat. ért. (Pápa) 1925/48.

F.: Leánya, Jászai Judit nyugdíjas középiskolai tanár, (Balatonfüred) írásbeli visszaemlékezése (1996). • Tóth Kálmán, a Kertvárosi Ált. Isk. ny. ig.-ja visszaemlékezése (1996)

(T.K.-né.)

JELENYFY Magdolna, Karlovitz Lászlóné (? , 1912 — Bp., 1974): középisk. testnevelőtanár. 1934-ben Bp.-en a Testnevelési Főiskolán szerzett diplomát. 1936-42-ig a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében és liceumában tanított. Az 1951/52. tanévben a Zrínyi Ilona Áll. Ált. Leánygimn.-ban

tanított. Pápáról Bp.-re került és nyugdíjazásáig ott dolgozott. S.: Kálvária t., Karlovitz - sírbolt.

IROD.: Petőfi emlék. 1994. 26., 63. • Ranolder ért. (Pápa) 1938/42.

(F. E.)

JILEK Ferenc (Rákosd [Ausztria], 1869 — Pápa, 1946): tanító, a Ref. Elemi Népisk. ig.-ja. (Rab Zsuzsa pápai születésű költőnő anyai nagyapja). Tanulmányait Felsőlövön végezte. Itt kapott 1888-ban tanítói oklevelet. Egy éves magyarsóki (Nyitra vm.) működése után a pápai ref. egyház iskolájához került. 1889-94-ig osztálytanítóként, majd nyugdíjazásáig ig.-tanítóként dolgozott. Számos tisztséget töltött be Veszprém megyében, a Dunántúli Ref. Egyházkerületben és Pápa városában. Ő volt a pápai Hitelszövetkezet kezdeményezője, majd létrejötte után elnöke. Meghatározó szerepe volt a ref. templom építésének szervezésében is.

IROD.: Hermann 1995. 48. • Kaposy 1905. 241-245. • Veszprém megyei fejek 1929.

F.: Unokája, dr. Rab István írásbeli közlése. (1995)

(T.Gy.)

JUHÁSZ Imre (? , ? — Bp., 1936): mennyiségtan-fizika sz. tanítóképző-intézeti tanár. 1899-1931-ig tanított a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben. A tantestület egyik legmarkánsabb egyénisége volt. 32 éves működése alatt 946 elemi iskolai tanító képzésében vett részt. Évtizedeken át irányította az Ifjusági Segítőegyesületet, mely sok szegény diáknak tette lehetővé a továbbtanulást. Négy évi munkával összegyűjtötte az I. világháborúban elhunyt egykori növendékek adatait, s 1925-ben az isk. falán emléktáblán örökítette meg nevüket. (Az emléktáblát az orosz katonák 1945-ben összetörték.) Több száz értékes darabból álló éremgyűjteményét az intézetnek adományozta. 1931-36 között Pápán élt nyugállományban. Hoszszú betegség után Bp.-en hunyt el.

IROD.: Tanítóképző ért. 1931. 3., 1936. 75.

(T.Gy.)

KÁDÁR Magdolna, Csonka Gyuláné (Újfehértó, 1909 — Bp. 1996): gyakorlóisk. tanítónő, ált. isk. ig. h. Apai ágon ősei 1778-tól 1951-ig Kőtelek (Szolnok m.) település tanítói voltak. Oklevelét a kiskvárdai tanítóképzőben 1929-ben kapta. 1929-40-ig Újfehértón tanított áll. népisk.-ban. 1932-ben feleségül ment a vele egy tantestületben tanító Csonka Gyulához. 1940-41-ig férjével együtt a Magyarországhoz visszakérült munkácsi tanítóképzőben dolgoztak. 1941-ben férjét behívták katonának, őt pedig saját kérésére Páparra helyezték. 1941-59-ig a pápai Áll. Tanítóképző Intézet gyakorló isk.-jának nevelője, majd vezetője. 1959-68-ig a Killián György Ált. Isk. ig. helyettese. 1989 óta Budapesten élt. Pedagógiai munkáját számos kitüntetéssel ismerték el: Kiváló Tanár (1956), Munka Érdemrend Ezüst fokozata (1965), arany (1979), gyémánt (1989) és vas oklevél (1994).

IROD.: Tanítóképző ért. 1947.4.

(H. L.)

F.: Leánya, Györgyi Ferencné Csonka Magdolna gimn. ig. helyettes (Bp. Szilágyi Erzsébet Gimn.) írásbeli közlése.

(T.Gy.)

KAJÁRI István (16. század első felében): tanító. A pápai plébános joghatósága alatt működő városi iskola pedagógusa 1508-ban. (Ekkor kelt levelében arról értesíti egyik barátját, hogy a városban és vidékén kitört a pestisjárvány, és a tanulók "szanaszét mentek.")

IROD.: Békefi Remig: A káptalani iskolák története Magyarországon. (Bp., 1910). 508, 512, 513.

(M.S.K.)

KÁLLAY Ödön (? , 1866 — Pápa, 1939): nyugalmazott földmíves-iskolai ig. Négy évtizedig működött a mezőgazdasági szakoktatás területén (hosszú ideig Békéscsabán). A pápai földmívesiskolának 1923-25 között volt ig.-ja, innen vonult nyugdíjba. Tevékenységéért a Ferenc József-rend lovagkeresztjével és gazdasági főtanácsosi címmel tüntették ki. S.: P., Kálvária t.

IROD.: PH 1939.

(M. Zs.)

KALMÁR Alojzia, Iványos Józsefné (Zsolna, 1915 — Pápa, 1992): gyakorló isk.-i tanítónő. Oklevelét a pápai ref. tanítóképzőben szerezte 1935-ben. Tanított Vindornyalakon (Zala vm.), Gernyeszezen (Maros-Torda vm.) és Pápán az áll. tanítóképző gyakorló isk.-jában. 1959-70-ig a Killián György Ált. Isk. nevelője volt.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T. K.-né)

KALMÁR Anna, Kégl Andorné (Nagykikinda, 1903 — Pápa, 1976): középisk. rajztanár, festőművész. Szabadkán érettségizett 1921-ben. Három évig a müncheni, 1925-től a bp.-i képzőművészeti akadémián tanult, ahol 1929-ben rajztanári képesítést szerzett. 1929-33-ig a Goldberger Gyárban textiltervező, majd Bp.-en, 1939-től Debrecenben, 1941-től Sátoraljaújhelyen önálló festő. 1949-52-ig ugyanott, 1952-54-ig Bakonyjácán, 1954-65-ig a pápai I. sz. Ált. Isk.-ban tanított. Németül és franciául magas szinten beszélt, orosz nyelvből 1951-ben szerzett szaktanári képesítést. Tagja volt a debreceni Ady Társaságnak és a Képzőművészek Szabad Szakszervezetének. Képeivel gyakran szerepelt kiállításokon. S.: P., Kálvária t. *Fő művei: Tulipán (vízfestmény, 1932); Öregember (szépiá, 1935); Nő az ablak előtt (vízfestmény, 1947); Kislány (tusrajz, 1947); Legény az ablakban (akvarell, 1958); Balatoni táj (akvarell, 1960). A M. Nemzeti Galéria megvásárolta Virágcsendélet c. akvarelljét (1972).*

IROD.: Heitler László: Kéglné K. A. emlékkiállítás a Pápán = Napló, 1994. nov. 20. • Hermann 1995. 37. • Lossonczy Tamás: Kéglné K. A. emlékkiállítás a Pápai Helytörténeti Múzeumban.. Pápa, 1977. 1-3.

KALMÁR Antal (Nóráp, 1904 — Pápa, 1976): szakközépiskolai tanár. Tanulmányait a keszthelyi Mezőgazdasági Akadémián és a bp.-i agrárregyetem tanárképző karán végezte. 1951-61-ig a pápai mezőgazdasági technikum tanára. Sírja: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Mezőg. tört. 1992. 72.

F.: Batthyány Lajos Mezőg. és Kereskedelmi Szakközépisk. irattára.

(T.Gy.)

KALMÁR Gusztáv József (Jánosháza, 1892 — Pápa, 1949): bencés szerzetes, történelem-földrajz sz. tanár, bölcsészdoktor. 1918-22-ig gimn. tanár Győrben, 1939-48-ig Pápán. Phalmi főiskolai tanár 1926-30 között. Lelkészként is több ízben szolgált (Tárkány, Csanakfalu, Zalavár, Veszprémvarsány). 1930-ban a M. Földrajzi Társaság tagja. *Fő művei: Mo. föld- és néprajza a leánygimn. 1. oszt. számára. (Bodnár Lajossal Bp., 1938); Általános földrajz a gimn. és a leánygimn. 3. oszt. számára (Bodnár Lajossal uo., 1939); A világrészek föld- és néprajza a gimn. és leánygimn. 2. oszt. számára (uo., 1939); Földrajz a kat. polg. fiúisk. 4. oszt. számára (Varga Sebestyánnal uo., 1945); A kárpáti medence és Mo. földrajza a kat. ált. isk. 5. oszt. számára (uo., 1947). Publikációi jelentek meg a pápai bencés gimn. értesítőjében, a Pápa és Vidékében, a Phalmi Szlében és a Kat. Szlében.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1941. • Berkó-Legányi 164. • Gaál 58-60. • M. könyvészet 1939/47.

(M. Zs.)

KALMÁR Mihály (Nagykikinda, 1907 — Bp., ?): hegedűtanár, zeneiskolai ig.. Oklevelét a bp.-i Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán szerezte 1936-ban. Feleségével, Bocsány Erzsébet zongoratanárnővel együtt 1936-ban kerültek Pápára, s 1957-ben mentek vissza Bp.-re. Ezidő alatt a Városi Zeneisk. ig.-ja volt. 1957-től Bp.-en az egyik zeneiskolában tanított. A Kalmár házaspár zenei működése igen jelentős volt a város életében, mert megszervezték a Zeneiskolát, ahol már rendszeres tantervi képzés folyt.

IROD.: Centenárium 1993. • M. Zenei Almanach 1944.

F.: A Zeneiskola iktatott iratai 101/1951; 1/1957. Sz.n. 1948. tanév végi jelentés 1957.

(T.Gy.)

KAPOSSY Lucián (Lovasberény, 1849 — Pápa, 1927): magyar-filozófia sz. középisk. tanár, bölcsészdoktor, a Jókai Kör főtájkára. Eredetileg bencés szerzetesként kezdte tanári pályáját, majd a rendből kilépve megnősült, s ezután lett a Ref. Koll. gimnáziumának tanára. A tanítás mellett városi közművelődési színdarabrendező) és helytörténeti tevékenysége is nagyon jelentős. Ő szerkesztette a város monográfiáját. Művét 1988-ban a Jókai Mór Városi Könyvtár és a Jókai Kör reprint kiadásban

újra megjelentette. S.: P., Alsóvárosi t. *Műve: Pápa város egyetemes leírása. (szerk. Pápa, 1905). Szerkesztette a Jókai Kör első 11 évkönyvét.*

IROD.: Hermann 1995. 42. • Jókai Kör emlk. 1993. 186. • Koll. tört. 1981. 201. • Pápai Független Újság 1894. febr. 18. 3. • PH 1927. október 15. (nekrológ)

(T.Gy.)

KAPUY Vítal Károly (Toron- tálmás, 1913 — Phalma, 1995): bencés szerzetes, magyar-német sz. középiskolai tanár. Pápán 1938-45-ig tanított, közben (1939-40) házgondnok is volt. 1945-48-ban Esztergomban, 1957-73-ig Phalmán gimn. tanár, itt később ig. 1975-85 között a Katolikus Iskolai Főhatóság főig.-ja, majd Phalmán nyugdíjas.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1936/48. • Berkó-Legányi 201.

(M. Zs.)

KARLOVITZ Lászlóné LÁSD Jelenffy Magdolna

KARTAL Béla (Pápa, 1903 — Pápa, 1961): szakközépisk. tanár, jogászdoktor. Apja Kraft József tanár, tanítóképző-intézeti ig. A pápai bencés gimn. diákja volt, 1920-ban érettségizett. Gazdasági oklevelet 1925-ben a debreceni M. Kir. Gazdasági Akadémián kapott. 1937-ben szerzett jogi doktorátust Pécsen. Tanulmányait itt, és a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte. 1937-ben nevét Kraft-ról Kartal-ra magyarosította. 1943-44-ig a hatvani Áll. Növénynevelési Intézet ig.-ja volt. 1945-54-ig több helyen dolgozott (Jászberény, Ács, Szombathely). 1951-61-ig a pápai Mezőgazdasági Technikum ig.helyettese volt. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Batthyány Lajos Mezőg. és Élelmiszeripari Szakközépisk. irattára. (1995) dr. Kartal Béla főorvos (Veszprém) írásbeli közlése.

(T.Gy.)

KELEMEN Krizosztom Ferenc (Hahót [Zala m.], 1884 — Pittsburg [USA], 1950): bencés szerzetes, phalmi főapát. 1910-16 között Pápán, 1926-28 között Bp.-en tanított, közben lelkész volt Nyalkán (1916-26). Házfőnök és a gimn. ig.-ja Győrben 1928-29-ben. 1933-50-ig phalmi főapát, 1947-től Brazíliában és az USA-ban élt. A nyilas uralom idején saját lakását is megosztotta az apátságban bújtatott zsidó menekültekkel. Személyes utasítására számos üldözöttet mentettek meg Phalmán. Publikációi a *Pápa és Vidékében* (1915), a pápai bencés gimn. értesítőiben (1915-16) és a *Vigiliában* (1946) jelentek meg.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1910/16. • Berkó-Legányi 152. • Napló 1996. nov. 5. 6. p. • PRT VI/B. • Várszegi Asztrik: K. K. phalmi főapát. Phalma, 1990. • Vezényi i.m. • Új Idők Lexikona XV.

(M. Zs.)

KERECSENYI Dezső (Szentgotthárd, 1898 — Péterhegy, 1945): középiskolai, egyetemi tanár, irodalomtörténész, a MTA tagja (1942). Egyetemi tanulmányait Eötvös-kollégistaként végezte. 1922-

28-ig Pápán a Ref. Kollégiumban, 1928-tól a bp.-i evangélikus, 1938-tól gyakorló-gimn.-ban tanár. 1943-tól a debreceni egyetemen az irodalomtörténet professzora. Több modern tankönyvet és a középiskolai irodalomtanítással foglalkozó tanulmányt írt, a szövegelemző irodalomtanítás egyik kezdeményezője volt. *Műve: Elvi kérdések a régi magyar irodalomban (Bp., 1923)*

IROD.: Keresztury Dezső: Magyar mártír írók antológiája. 1947. • Koll. ért. 1923/28. • MÉL 1981. I. 901-902.

(T.Gy.)

KEREKES (Frühau) István (Mosonszolnok, 1903 — Pápa, 1992): szakközépisk. tanár, ig. h., jogászdoktor. 1922-ben Győrben érettségizett, a Pázmány Péter Tudományegyetem Jogtudományi Karán ügyvédi diplomát szerzett, majd Mezőgazdasági Akadémiát végzett. Először a debreceni, később a mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Akadémián tanított. A II. világháború befejezése Németországban érte. 1945-ben visszajött Óvárra. 1946-ban Páparra került, s a Közgazdasági Technikumban kapott tanári állást. 1946-60-ig, nyugdíjazásáig itt tanított. Nyugdíjasként is Pápán élt. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Közgazd. évk. 1989.49.

F.: id. Rátz Ottó ny. mezőgazdasági mérnök szóbeli közlése. (1995)

(T.Gy.)

KERÉNYI Olaf Lajos (Kapunár, 1912 — Sao Paulo [Brazília], 1977): bencés szerzetes, magyar-latín sz. középiskolai tanár. 1937-38-ban gyakorló iskolai tanár Bp.-en, 1938-46-ig gimn. tanár Pápán (1940-től házgondnok majd táborig. lelkész). 1946-47-ben ismét Bp.-en tanított. 1947-től Sao Paulóban élt, 1963-77 között a brazíliai magyarok főlelkésze volt. *Fő művei: A m. irodalmi népiesség úttörői (Phalma, 1939); Egy irodalmi vita a XVIII. század végéről = Dűli Szele 1941. Publikált a Pápa és Vidékében, valamint értekezéseket írt a bencés gimn. értesítőibe.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1938/46. • Berkó-Legányi 200. • P. Tóth Veremund: Magyar bencések 50 éve Brazíliában. (Sao Paulo, 1981.)

(M. Zs.)

KERKÁPOLY Károly (Szentgál, 1824 — Bp. 1891): jogakadémiai tanár, politikus, közgazdász, miniszter, az MTA tagja (1859). Tanulmányait a pápai Kollégiumban és a pesti egyetemen végezte. 1846-ban ügyvéd lett. 1847-től a Pápán a bölcsélet tanára. 1848-ban belépett a nemzetőrségbe, de a harcokban betegsége miatt nem vett részt. Az abszolutizmus idején Pápán csak a tanításnak és a tudománynak élt. Bölcséleti munkái Hegel közgazdasági tanulmányai, Smith és Ricardo hatását mutatják. 1865-ben Deák-párti programmal országgyűlési képviselő, majd honvédelmi államtitkár, 1870-73-ig pénzügyminiszter. 1878-ban lemondott képviselői mandátumáról és a magánéletbe vonult vissza. Ifjú korától kezdve

szoros barátság fűzte Deák Ferenchez. Élete utolsó éveiben őt választották meg a Dtúli Ref. Egyházkerület főgondnokának. Irányította a pápai Ref. Főiskola új épületének (a későbbi Nátus) tervezését és kivitelezését. Családjára nem lévén, vagyonát egy árva gyermekek céljait szolgáló alapítványra hagyta. Gazdag könyvgyűjteményét felesége a Dunántúli Ref. Egyházkerület könyvtárnak ajándékozta. *Fő művei: Világtörténet (I. Pápa, 1859); Protestáns egyházalkotmány (Pápa, 1860); Tiszta észtan (Pápa, 1862-63); Publicisztikai dolgozatok (Pest, 1869); Államzárszámadás (Buda, 1870); K.K. politikai előadásai (Bp. 1882).*

IROD.: Aranyos Kecskeméti Aurél: Nagy férfaink (Bp. 1874). • Corulus [Eötvös Károly]: K., az új pénzügyminiszter (Pest, 1870). • Halász Imre: Egy letűnt nemzedék (Bp. 1911). • K. K. emlékkönyv (szerk. Tungli Gyula) (Pápa, 1992). • Koll. tört. 1981. 180. • MÉL I. 1967. 903-904. • Szabó György: A pápai polihisztor K. K. (1824-1891) emlékezete = Ref. Egyház 1987/1. sz. 21-22.

(T. Gy.)

KERNYA Margit, Molnár Istvánné (Pápa, 1922 — Szombathely, 1988): tanítónő. Oklevelét a pápai Ranolder int. tanítóképzőjében 1941-ben kapta. 1941-45-ig a perkátai róm. kat. elemi isk. tanítója. 1953-81-ig a III. sz. Ált. Isk. nevelője volt. 1985-88-ig a peresznyei (Vas m.) szociális otthon lakója.

F.: Munkácsy Mihály Ált. Isk. irattára (1995). • Szalay Lászlóné ny. tanítónő szóbeli közlése.

(T. K.-né)

KÉGL Andorné LÁSD Kalmár Anna

KIS Ernő (Pápa, 1856 — uo., 1927): gimn. tanár. A pápai Ref. Főgimn. tanáraként dolgozott, később annak ig.-ja lett. Munkatársa volt a *Pápai Lapoknak* (1881-), a *Dtúli Protestáns Lapnak* vidéki levelezője, tudósítója a "Budapest"-nek. Jeles helytörténész volt. *Fő művei: Az iházi csata 1849. január 27. (Pápa, 1896); A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának története 1531-1895. (Pápa, 1896); A pápai várkastély = Vasárnapi Újság, 1909/12. sz.*

IROD.: Gulyás (új sorozat) XVI. 555. • Koll. ért. 1926/27. 3. • Pápai Független Újság 1894. március 25. 3. • PH 1927. január 29. (nekrológ) • Szinnyei VI. 280. • Vázsonyi Varga Béla: Pápa nagyjai A-Z-ig = PH 1993. június 21. 8.

(T. Gy.)

KIS Gábor (Agárd, 1819 — Pápa, 1899): Pápan előbb gimn., majd teológiai tanár. Aztán Losoncon és Tatán lelkészkedett, 1878-tól Pápan volt lelkész. Költeményei a Tavaszbán (Pápa, 1845). egyéb írásai a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapban jelentek meg. *Művei: Deáki értekezés (Pápa, 1844. és 1846. két füzet); Egyházi beszédek. (Pápa, 1848); Gyászharangok. (Pápa, 1856); Emlékbeszéd (Balassagyarmat, 1861).*

IROD.: Vázsonyi Varga Béla: Pápa nagyjai A-Z -ig. = Napló, 1993. június 21. 8.

(T. Gy.)

KISS Árpád (Balatonhenye, 1890 — Kaposvár, 1979): tanító, ig. 1928-ban került Pápara a Ref. Elemi Népiskolához ig.-nak és kántortanítónak. Rendkívüli zenei műveltséggel, zenekonzervatóriumi végzettséggel rendelkezett. Kitűnően bánt a hegedűvel, rendszeresen végzett hegedűoktatást. A ref. énekegyelet karnagyaként négy szólamú férfikórust vezetett. Több évig irányította a Ref. Koll. zenekarát. Az előadásra kerülő művek hangszerelését is ő végezte. Az iskolában az összevont 5-6. osztályt, majd 1946-48-ig a Kollégium ált. iskolájában szaktárgyakat tanított. 1948-ban ment nyugdíjba, Zánkára költözött. Élete utolsó éveit Kaposvárott töltötte.

IROD.: M. muzsika könyve Bp., 1936.

F.: Kaposvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala.

(H.J.)

KISS Gyuláné LÁSD Rosta Éva Judit

KISS Ibolya, Erdély Lajosné (Kemenesmagasi, 1945 — Celldömölk, 1996): egészségügyi szakoktató. Oklevelét a szombathelyi Markusovszky Kórház ápolónőképzőjében szerezte 1964-ben. 1964-69-ig a celldömölki Felsőbükki Nagy Sándor Kórházban dolgozott. 1969-95-ig a pápai Petőfi Gimn. és Egészségügyi Szakközépisk. szakoktatója volt. 26 éven át vonattal járt be munkahelyére Celldömölkre. 1995-96-ban betegszabadságon. Sírja: Celldömölk, Alsósági ev. t.

F.: Petőfi Gimn. irattára (1996).

(T. Gy.)

KISS István (Pusztaföldvár [Békés vm.], 1910 — Szeged, 1990): tanítóképző-intézeti, (1936), főiskolai tanszékvezető tanár (1949-76), bölcsészdoktor. Az elemi és polgári isk. négy-négy osztályát Orosházán végezte. Ugyanitt érettségizett a Felső Mezőgazdasági Isk.-ban. 1933-ban Szegeden a Polgári Isk. Tanárképző Főiskolán tanári (földrajz-természettan-vegytan szakcsoportban), 1936-ban a szegedi egyetemen (az Apponyi Koll.-ban) természetrajz-földrajz szakos tanítóképzős oklevelet szerzett. 1935/36. tanévben gyakornok a főiskolán, majd óradíjas h. tanár Kőszegen (1936-39) és Léván (1939-42). 1939-ben doktorált a szegedi egyetemen. A pápai ref. tanítónőképző (1942-48), ill. az I. sz. Tanítónőképző Intézet (1948-49) tanára (közben frontszolgálaton és hadifogságban), majd Szegeden a tanárképző főisk. biológia-tanszékvezetője (1949-76). 1959-ben megszerezte a kandidátusi fokozatot. Tagja volt a M. Biológiai Társ.-nak, a Meteorológiai Társ.-nak, a Hidrológiai Társ.-nak (1989) és a Nemzetközi Limnológiai Egyesületnek, továbbá a Tiszakutató Bizottságnak. 185 cikke jelent meg, melyek az algákkal, a meteorológiával és a szikesedés problémáival foglalkoznak. Kitérítései: Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1962), a Munka Érdemrend Ezüst Fokozata (1973), Pro Juventute aranygyűrű, Honor Pro Meritis Szeged. Írt hat főisk.

jegyzetet és részt vett hat egyetemi tankönyv megírásában. 1976-90-ig nyugdíjas, de előadásokat tartott a szegedi egyetemen. S.: Szeged, belvárosi t. *Fő műve: Növényszervezetten és növényélettan (1981, 5. kiad.: 1991)*

IROD.: Nátus ért. 1943/48.

F.: Felesége, dr. Kiss Istvánné közlése (1996)

(T. Gy.)

KISS István (Tapsony [Sopron vm.], 1914 — Bp., 1990): tanító. Oklevelét a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben 1935-ben kapta. 1935-42-ig Vésén (Somogy m.) tanított. 1942-44-ig frontszolgálatra vezényelték. 1945-62-ig a magyargencsi ált. isk.-ban tanított, 1962-74-ig, nyugdíjazásáig a borsosgyőri ált. isk. tanítója és alsó tagozatos szakfelügyelő volt. Hamvai: P., Alsóvárosi t.

F.: Leánya, Dreisziger Józsefné Kiss Ágnes szóbeli közlése. (1995)

(F.E.)

KISS Istvánné LÁSD Markovics Emma

KISS János (Szentkirályszabadja 1821 — Pápa, 1906): ref. teológiai főiskolai tanár. 1834-től kezdve Pápán tanult. (Petőfi iskolatársa, a Képzőtársaság alapító tagja). 1846-tól Szőnyben rektor, majd 1850-től Kömlődön nevelő. 1854-ben választották meg a pápai Teológiai Akadémia rendes tanárává, de előbb külföldi tanulmányútra küldték. 1856-58-ig az egyháztörténelmi tanszéken adott elő. 1858-ban pedig a dogmatikai katedrát foglalta el, s ott működött nyugalomba vonulásáig, 1899-ig. Mint teológiai író a hazai racionalizmus kései, de jelentős képviselője volt. *Fő művei: Keresztyén hittan. (Pápa, 1862-1865); Kálvin élete. (Pápa, 1864)*

IROD.: Koll. tört. 1981. 272.

(T.Gy.)

KISS János (Gyorok [Arad vm.], 1909 — Pápa, 1982): történelem-földrajz sz. középisk. tanár. A hajdúnánási gimn.-ban tett érettségi vizsgát. Oklevelét 1933-ban a debreceni egyetem bölcsészkarán szerezte. 1933-35-ig "szellemi szükségmunkás". Mivel tanári kinevezést 1935-ben sem kapott, kénytelen volt a Központi Statisztikai Hivatalban megüresedő adminisztrátori állást elfogadni. 1940-45-ig a VKM-ban volt tisztviselő. Előbb fogalmazó, majd uo. az "Országos falusi tehetségmentő akció" előadója. 1945-58-ig a pápai mezőgazdasági szakiskola, 1958-71-ig a Petőfi Gimn. és Egészségügyi Szakközépisk. tanára. Vezette a sakkkört, a fotósakkkört és a természetjáró szakosztályt. diákjaival végigjárta az országos Kék Túra közel ezer km-es szakaszát. 1971-82-ig Pápán nyugállományban. 1979-80-ban egyik munkatársa volt a járásban az Akadémia Nyelvtudományi Intézete által szervezett földrajzinév-gyűjtésnek. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Petőfi emlék. 1994. 63.

(T.Gy.)

KISS Jánosné LÁSD Sebestyén Mária Magdolna

KISS József (Hedrahely [Somogy vm.], 1862 — Pápa, 1927): ref. főiskolai tanár. A gimn.-ot Csurgón és Pápán végezte, a teológiát szintén Pápán. Előbb Csurgón vallás, 1892-től a pápai Református Teológiai Akadémia tanára. 1898. elejétől szerkesztette a Dunántúli Protestáns Lapot.

IROD.: Vázsonyi Varga Béla : Pápa nagyjai A-Z-ig, = PH 1993. június 21. 8.

(T.Gy.)

KISS Szerafin Ferenc (Kalocsa, 1875 — Bp., 1935): bencés szerzetes, magyar-latin sz. középiskolai tanár. Tanított a rend kőszegi (1899-1903), győri (1903-09 és 1910-14), komáromi (1909-10), pápai (1920-23) gimn.-aiban, 1923-tól lelkész, házgondnok majd perjel Bakonybélben. Pápán részt vett a közéletben, szerkesztette a *Pápa és Vidékét* és a *Dunántúli Lapot*. *Fő művei: M. nyelvtan, m. olvasókönyv (Bp., 1910); M. nyelvtan a középisk. 3. oszt. számára (uo., 1912); M. olvasókönyv a középisk. 3. oszt. számára (uo., 1912); Csongor és Tünde. Bev. és jegyzetekkel ellátta ~. (uo., 1924. A Magyar Jövő Toldy-Könyvtára, 12.)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1920/23. • Berkó-Legányi 140. • Gulyás (új sorozat) XVI. 676. • PRT VI/B.

(M. Zs.)

KISS Zoltánné LÁSD Harrer Margit

KLAFFL Sándorné LÁSD Szegvári Mária

KLEIN Anna Kandida (Német-keresztes [Burgenland], 1903 — Bakonybél, 1970): irgalmasrendi nővér, német-rajz-testnevelés sz. középisk. tanár. A tanítóképzőt a pápai Ranolder Intézetben 1921-ben végezte, majd a Pázmány Péter Tudományegyetemen középiskolai tanári diplomát szerzett. A Ranolder Intézet polg. leányiskolájában és tanítónőképzőjében 1928-35-ig tanított. Utána a rend bp.-i székházában a felosztásig titkárnőként, 1958-70-ig a bakonybéli szociális otthonban gondnokként dolgozott. S.: Bakonybél, t.

IROD.: Ranolder ért. 1929/34.

(F. E.)

KLEIN Kandida (Bp., 1844 — Sárvár, 1910): irgalmasnővér, magyar-német sz. tanár. 1885-1901-ig a nagyszombati, a hontszobi és a bp.-i kórháznak volt az előljárója, majd 9 évig a pápai Zárda főnöknője. Itteni működése során a róm. kat. tanítónőképzés céljait szolgáló emeletes épületet építtetett. A neoklasszicista építmény 1907-ben készült el. Ezzel a Zárdában kiépült a háromszintű képzési struktúra (elemi, polgári, tanítónőképző). Sárváron halt meg, ott is temették.

IROD.: Újvári Endre: K. K. (nekrológ) = Ranolder ért. 1910. 16-22.

(T. Gy.)

KOCSI CSERGŐ Bálint (Kocs, 1647 — Hosszúpályi, 1700 után): ref. lelkész. 1671-ben Pápán iskolaig. 1674-től a pozsonyi törvényszék gályarabságra küldte. 1678-ban visszatérhetett Pápára és folytathatta tanári tevékenységét, később más helyiségekben lelkészkedett. Gályarabságát ismertető emlékirata nemcsak mint kordokumentum, hanem mint művészeti alkotás is jelentős. Kocsi Csergő Bálint szobrát — Somogyi József alkotását — Pápán a Köztársaság ligetben állították fel. *Művei: Narratio brevis de oppressione Hungaricae (kézirat, OSZK): magyarra ford. Bod Péter "Kösziklán épült ház ostroma" címmel (kiad. Szilágyi Sándor 1866-ban).*

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 263. • Harsányi István: Új adatok K. Cs. B. eredeti kéziratos munkája történetéhez = Sárospataki Lapok 1911, 1917. • Körös Endre: K. Cs. B. (verses elbeszélés, Pápa, 1910). • MÉL 1981. I. 944. • Moldova György: Negyven prédikátor: regény. (Bp., 1975). • Rácz Kálmán: K. Cs. B. (regényes életrajz, Debrecen, 1933). • Révész Kálmán: K. Cs. B. életéhez = Itk 1891.

(T.Gy.)

KOCSI Sebestyén István (Mezőtúr, 1762 — Pápa, 1841): főisk. tanár, ref. lelkész. Teológiai és bölcsészeti tanulmányait Pápán végezte, majd 3 évig a kiskunszentmiklósi gimn. ig.-ja volt. 1787-90-ig a frankfurti egyetemen tanult. Hazatérése után az alföldi magyar városokban tanított (Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Kecskemét). 1817-37-ig a pápai Ref. Teológiai Akadémia dogmatika tanára, Tóth Ferenc utóda. *Fő művei: Észrevételek a Vallásnak egy Kantianus Philosophustól világosításokkal feltett Definiójára. (1824); Messiológia (é.n.); Hebreizáló Etymológus (é.n.); Egyházi beszédek (é.n.)*

IROD.: Koll. tört. 1896. 335.

(T. Gy.)

KOCSIS Kálmánné LÁSD Pócza Irén

KOCSIS Lénárd Gyula (Egyed [Sopron m.], 1879 — Phalma, 1962): bencés szerzetes, középiskolai magyartanár, bölcsészdoktor. Gimn. tanár volt Kőszegen (1901-05), Sopronban (1908-17), házfőnök és ig. Pápán 1917-21-ben, a phalmi főisk. ig.-ja 1921-26-ban és 1939-46-ban. Házfőnök és ig. Győrben (1929-33), majd a rendi gimn.-ok főig.-ja 1933-38 között. 1946-50-ig Zalaapátiban perjel, majd nyugalomban. *Fő művei: A mondatrészek viszonya Brassai mondatelméletében (Bp., 1902. Nyelvészeti Füz. 3.) Publikált a M. Szemlében (1900), az Alkotmányban (1906, 1908), a M. Nyelvőrben (1906), a Kat. Szemlében (1908, 1911), a Soproni Naplóban (1908) és az Irodalomtörténetben (1914).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1917/21. • Berkó-Legányi 144. • Gulyás (új sorozat) XVI. 820.

(M. Zs.)

KOLMÁR József (Magyaród, 1820 — Pozsony, 1880 után): középisk. tanár, író, újságíró. 1838-tól a ref. főiskolán tanult, egyik megalapítója volt a később nevezetessé vált Képzőtársaságnak. Újságíró, szerkesztőként volt ismert a szabadságharc előtt. A szabadságharc után 1849-ben Noszlopy Gáspár szabadcsapatában fegyveresként is harcolt. 1849. októberétől 1854-ig Pápán tanított. Számos verset, tanulmányt, regényfordítást hagyott hátra.

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 268-269.

(T.Gy.)

KOPEK Mária, Aradi Alajosné (Nagysalló, 1928 — Pápa, 1995): tanítónő. Oklevelét a pápai Ranolder Intézetben kapta 1948-ban. Férje munkahelyéhez kapcsolódva Devcesterben, majd Kislődön tanított 1949-68-ig. 1968-70-ig a Pápai Városi Tanács Művelődési Osztályán dolgozott, majd 1970-83-ig nyugdíjazásáig az Erkel Ferenc Alt. Isk. alsó tagozatában tanított. S.: P., Kálvária t.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

KORÁNYI Gizella (Nyírbogdány, 1871 — Pápa, 1929): magyar-történelem sz. tanár. Tanulmányait szülőhelyén, Veszprémben és Bp.-en végezte. Kalocsán kapott tanári diplomát. 1890-ben lépett a pápai irgalmas nővérek társulatába. Először az elemi, majd a polg. iskolában tanított. Pedagógiai munkáját 1907-től a tanítóképzőben folytatta. Szociális és karitatív tevékenysége és nyelvtudása tette figyelemre méltó személyiséggé. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Nemcsicsné Széptóth Mária: K. G. irgalmas nővér = Ranolder ért. 1929/30. 14-15.

(M.S.K.)

KORSÓS András (Pápa, 1922 — Pápa, 1991): testnevelőtanár. Középiskolai tanulmányait a pápai Ref. Gimn.-ban végezte. Utána 1 évig katonáskodott, majd sikeres felvételi vizsgát tett 1940-ben a Testnevelési Főiskolán. A második világháború alatt többször is bevonultatták. 1945-ben hadifogságba került. Több, mint nyolc évig járta Szibéria lágereit. Sztálin halála után szabadult. 1954-64-ig Péli-földön szakmunkástanulókat tanított a vajariskolában. 1960-ban államvizsgázott a Testnevelési Főiskolán. 1964-82-ig a pápai Mezőgazdasági Szakközépisk. tanára. Legkedvesebb sportága a vívás volt. Két évtizeden át a MÁV Petőfi SE vívószakosztályának edzője. Csapata 1991-ben az Országos Bajnokság I. osztályában szerepelt. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Mezőg. tört. 1992. 122. • Napló 1991. január 17. 7., 1993. április 13. 10.

F.: özv. Korsós Andrásné közlése. (1995)

(M.S.K.)

KOSITZKY Attiláné LÁSD Hegedűs Márta

KOTASZ István (Léva, 1822 — Nagymaros, 1892): ref. teológiai tanár. Gimn. tanulmányait Losoncon végezte, majd Pápán járt teológiára.

Tanulmányainak befejezése után 1845-ben publicus praceptor, majd 1847-48-as tanévben senior lett. 1851-54-ig gimn.-i, 1854-80-ig teológiai tanár, a szentírásmagyarázat tanára. 1880-ban lemondott állásáról és visszavonult.

IROD.: Koll. tört. 1896. 339. • Koll. tört. 1981. 193.

(T.Gy.)

KOTHAJ József (Révkomárom, 1927 — Győr, 1991): középiskolai földrajz sz. tanár, tanulmányi felügyelő. Tanítói oklevelét a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben 1946-ban kapta. Biológia-kémia szakos ált. iskolai, illetőleg földrajz szakos középiskolai tanári oklevelét munka mellett szerezte. Volt tantárgyainak felügyelője, a pápai Makarenkó Diákotthon vezetője, majd főhivatású nevelőként tanított a Türr István Gimn.-ban. 1970-87-ig, nyugdíjazásáig a Győr-Sopron Megyei Tanács Művelődési Osztályának középiskolai csoportvezetője. Pályáját a győri Kazinczy Ferenc Gimn. tanáraként és megyei szakfelügyelőként fejezte be. Nyugdíjasként 1987-91-ig Győrben élt. S.: Bp. *Fő művei: Pedagógiai szakfelügyelet a középfokú oktatási intézményekben = Hogyan?(Győr) 1982/1. sz. 14.; Az egyetemi- főiskolai felvételikről. = Hogyan? 1987/1. sz. 4.*

IROD.: Türr évk. 1988. 154.

F.: Polgár Józsefné nyugdíjas iskolagondnok szóbeli visszaemlékezése. (1996)

(T.Gy.)

KOVÁCS Ernő (Fogarás, 1881 — Bp., ?): történelem-földrajz-magyar sz. tanítóképző-intézeti tanár. Ifjúkorát Kiskunfélegyházán töltötte. Itt szerzett tanítói, majd Bp.-en a Pedagógiumban magyar, a tanítóképző tanári tanfolyamon történelem-földrajz sz. diplomát. Ösztöndíjasként beutazta Ausztriát, Olaszországot, Svájcot, Németországot és kitűnően megtanult németül. Előbb a dévai, majd Trianon után a pápai áll. tanítóképző tanára (1920-42). Részt vett a város ismeretterjesztő tevékenységében, publikált helyi és bp.-i lapokban. A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének választmányi, a M. Földrajzi Társ.-nak, a Mo.-i Tanítók Eötvös-alapjának és a pápai Úri Kaszinónak rendes tagja. 1936-ban Freiburgban német nyelvű előadást tartott Mo.-ról. *Műve: Egy nap egy németországi elemi iskolában = Tanítóképző ért. 1935/36. 6-13.*

IROD.: Marczély Kornél: K. E. (méltag) = Tanítóképző ért. 1941/42. 5-7., 1947.

(T.Gy.)

KOVÁCS Kálmán (Nyárad, 1917 — Pápa, 1992): ált. isk. magyar-történelem sz. tanár. Tanítói oklevelét 1939-ben a nagykőrösi Ref. Tanítóképző Intézetben, tanári oklevelét 1952-ben a bp.-i Pedagógiai Főiskolán szerezte. Munka mellett 4 évfolyamot elvégzett az ELTE Bölcsészka magyar szakán is, tanulmányait 1967-ben egészségi állapotában

bekövetkezett változás miatt kényszerült abbahagyni. Tanítói pályáját 1939-ben a dorogi bányaiskolában kezdte, majd Veszprém megye (Nagyacsád, Kup, Nemesgörzsöny) és Mogyoró (Maros-Torda vm.) népiskoláiban tanított. 1942-48-ig a nemesgörzsönyi ref. elemi népisk. ig.-ja, 1949-55-ig a pápai II. sz. Áll. Ált. Isk. tanítója, illetőleg tanára, 1952-55-ig Veszprém megyei magyar szakos szakfelügyelő volt. 1953-55-ig a Petőfi Sándor Gimn., 1955-68-ig a Jókai Mór Ált. Isk. tanára. 1968-tól haláláig rokkantnyugdíjas.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

KOVÁCS Lajos Jenő (Túrkeve, 1885 — Pápa, 1961): középiskolai testnevelőtanár. Főiskolai tanulmányait a M. Testnevelési Főiskolán végezte. 1910-48-ig tanított a pápai Ref. Kollégiumban. Részt vett az I. világháborúban, — meg is sebesült, — vitézségéért többször kitüntették. Népszerűségét nemcsak példamutatóan szervezett óráinak, felejthetetlen tornaünnepélyeinek, az országos bajnokságokon sikerrel szereplő tornászainak, vívóinak köszönhetette, hanem annak is, hogy puritán, fegyelmezett magatartásával példát mutatott tanítványainak, hatásosan nevelt. Maga is elismert sportoló és játékvezető volt. A kardvívás versenybírájaként 1912-ben részt vett a stockholmi olimpián, 1924-ben pedig már egyik kollégista növendéke képviselte a magyar színeket a párizsi olimpián. Itteni tanársága idején az intézet több mint 500 diákja mintegy 6 sportágban évenként összemérte erejét a labdajátékoktól kezdve az atlétikáig. Nyugdíjba menetele után mint a MÁV SE kardvívó edzője dolgozott tovább. Tevékeny életének baleset vetett véget. 1985-ben a Ref. Kollégium Öregdiák Baráti Köre síremléket állított egykori jeles tanárának az Alsóvárosi temetőben. *Írásai a Túrkeve, a Pápai Hírlap, a Pápa és Vidéke, a Nemzeti Sport és a Dunántúli Nép c. lapokban jelentek meg. Naplója és "A pápai Református Kollégium Tornaünnepélyeinek krónikája" c. kézírata a DREK Könyvtárában található.*

IROD.: Gulyás (új sorozat) XVII. 365. • Huszár János: Nagy egyéniségek a pápai iskolák katedráin = Megyei Ped. Körkép. 1989/3-4. sz. 50. • Koll. ért. 1910/48. • Korsós András síremlék-avató beszéde 1985. június 22. = Pápai Öregdiákok Baráti Köre Kiadványa. (szerk.: Ferencz József) Bp., 1985. 55-57.

(T. Gy.)

KOVÁCS Tóbiás Pál (Pápa, 1900 — Phalma, 1967): bencés szerzetes, magyar-latin sz. középisk. tanár. A rend dtúli gimn.-aiban tanított (Sopron, Kőszeg, Esztergom, Komárom). Pápán 1941-48-ig, majd Celldömölkön plébániai irodavezető. 1953-67-ig nyugdíjas Phal-mán.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1943/48. • Berkó-Legányi 177.

(T.Gy.)

KOVÁRCZI Erzsébet (Pápa, 1920 — Pápa, 1991): biológia-földrajz sz. ált. isk. tanár. Tanulmányait a

pápai Ranolder Intézetben végezte. 1940-ben kapott tanítói oklevelet. 1940-42-ig Várpalotán, 1942-75-ig, nyugdíjazásáig Pápán a I. sz. Ált. Leányisk.-ban (későbbi Jókai Ált. Isk.) tanított. Munkája mellett általános iskolai tanári diplomát is szerzett a bp.-i Pedagógiai Főiskolán. Nyugdíjazását követően haláláig Pápán élt.

IROD.: Ranolder ért. 1932/40.

F.: Farkas Edit ny. ált. isk. tanár szóbeli közlése.

(T.Gy.)

KÓHÁTI Jenőné LÁSD Harrer Margit

KÓRÓS Endre (Nagyvárad, 1872 — Pápa, 1944): bölcsészdoktor, tanár, gimn. ig., író, műfordító. A bp.-i egyetemen szerzett tanári oklevelet. 1896-tól a pápai Ref. Gimn.-ban tanított, 1901-től a Ref. Tanítónőképző Intézet tanára, 1909-34-ig ig.-ja. 1897-ben a Jókai Kör főtítkárává választotta. 1903-39-ig a *Pápai Hírlap* szerkesztője. Költői és irodalmi munkássága mellett sokat fordított, így a német irodalomból Schiller balladáit. Zsidó származása miatt 1944-ben be kellett volna vonulnia a városi gettóba, de ez annyira elkésérette, hogy feleségével együtt véget vetett életének. Temetésük után érkezett meg az illetékes hatóságnak a gettóba vonulás alól felmentő engedélye. *Fő művei: A nóta története (verses elbeszélés, Pápa, 1909); Kocsi Csergő Bálint (verses elbeszélés, Pápa, 1910); Petőfi és a magyar nemzet. (Pápa, 1923); Jókai nemzeti jelentősége. (Pápa, 1924); Öreg legények (versek, Pápa, 1934). Szerkesztette a Jókai Kör utolsó 9 évkönyvét.*

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 274. • Huszár János: A holocaust pápai református áldozatai = Napló 1994. május 26. 7. • Jókai Kör emlé. 1993. 186. • Koll. tört. 1981. 347. • Kövy Zsolt: K. E. emlékezete = Új Horizont (Veszprém) 1995/2. sz. 68. • MÉL 1982. I. 1004.

(T.Gy.)

KÓRÖSY Sándor (Kecskemét, 1824 — Bp., 1895): jogakadémiai tanár. Pápán végezte tanulmányait, Pesten tett ügyvédi vizsgát. Az 1848-49-es szabadságharcban hadbíró. Felségárulási perben 1849-ben elítélték, 5 évet töltött börtönben, majd 3 évig Komárom főjegyzője, 1864-71-ig a pápai, 1871-87-ig a debreceni jogakadémia tanár (büntetőjog). 1881-ben országgyűlési képviselővé választották, s az maradt haláláig. *Fő művei: Büntető jogtan. (Pápa, 1872. I-II.); Bírálatok a magyar büntetőjog tervezetéről. (Bp., 1876); A magyar büntetőjog tankönyve. (Bp., 1881); 1848-ban, ill. az 1860-as években politikai cikkirő a Nemzeti Újságban, a Márczius Tizenötödikében és Magyar Sajtóban, 1867 után jogi és törvénykezési cikkei jelentek meg a Honban és az Ellenőr-ben.*

IROD.: MÉL 1982. I. 1005. • Koll. ért. 1981. 296.

(T.Gy.)

KÖSZÖRŰS Rozália Ignácia (Zalaapáti, 1910 — uo., 1989): irgalmasrendi nővér, mennyiség-tantermészettan sz. polg. isk. tanár. A tanárképzőt 1935-ben Szegeden végezte. 1936-48-ig a pápai Ranolder

Intézet polgári iskolájában tanított. A rend feloszlata után visszament szülőfalujába, majd a bakonybéli szociális otthonban 5 évet dolgozott a beteg nővérek ápolójaként. 1960-89-ig Zalaapátiban a szociális otthonban ápolónő volt. Zalaapátiban temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1936/48.

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet tagjainak névsora 1945-46.

(F.E.)

KRAFT József (Pozsony, 1871 — Pápa, ?): magyar-történelem-lélektan-neveléstan sz. tanítóképző-intézeti tanár, ig. (1933-35). A középisk. elvégzése után 1891-ben szerzett tanítói oklevelet a modori áll. tanítóképzőben. 1891-95-ig Murányban a Koburg hercegi család által fenntartott elemi magánisk.-ban tanított, egyszersmind a nagyrőcei polg. isk.-ban helyettes tanár volt. 1895-98-ig a bp.-i polg. iskolai tanárképző, 1898-1900-ig a Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója. 1900-02-ben a sárospataki, 1902-35-ig pedig a pápai áll. tanítóképző tanára, a gyakorlati oktatás vezetője. *Műve: A logika szerepe a tanításban a tanítóképző-intézetben = Tanítóképző ért. 1933/34. 3-5.*

IROD.: Tanítóképző ért. 1933. 3-6., 1935. 3-6.

(T.Gy.)

KRISTÁLY Dezsóné LÁSD Tóth Mária

KULCSÁR Mária Ilona (Fehérvárcsurgó, 1904 — uo., 1958): irgalmasrendi nővér, kézimunkatanár. Oklevelét a bp.-i Rákóczi téri Nőiipariszkolában 1930-ban szerezte. 1933-48-ig a pápai Ranolder Intézet Tanítóképzőjében és Polgári Isk.-jában tanított. 1948-ban a rend feloszlata után visszament szülőfalujába. Ott élt haláláig, ott is temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1933/47.

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet tagjainak névsora 1945-46.

(F.E.)

KUN Elek (Barabás [Szabolcs-Szatmár m.], 1942 — Pápa, 1996): matematika-fizika-számítástechnika sz. középisk. tanár. Oklevelét 1965-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerezte. 1965-89-ig az újfahértói áll. gimn., 1989-96 között a pápai Petőfi Gimn. és Egészségügyi Szakközépisk. tanára volt. Hamvai: P., Alsóvárosi t.

F.: Petőfi Gimn. irattára (1996).

(T. Gy.)

KUNCZE Leó Nándor (Pozsony, 1840 — Phalma, 1886): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 1965-69-ben a rend pápai gimn.-ában magyar nyelvet, németet és gyorsírást tanított, emellett rendezte az iskola könyvtárát (*Catalogus bibliothecae residentiae O. S. B. Papensis*. Kézirat, 1866. 496 p.) Később a természettudományok előadása mellett a természetrajzi szertárat is kezelte és minden évben beszámolt ennek gyarapodásáról az iskola

értésítőjében. 1869-70-ben Komáromban tanított. 1870-78 között könyvtáros Phalmán, majd 1878-82 között Tihanyban. 1883-86-ban a természetrajzi gyűjtemények őre és főisk. tanár Phalmán. *Fő művei: Systematik der Weihmünzen (Raab, 1885); Publikációi a M. Gyorsíró (1870-78), a Komárom (1875), az Arch. Ért. (1872), az Irodalmi Értésítő (1875) és a M. Könyvszle (1878) hasábjain jelentek meg. [Irodalmi munkásságának teljes feldolgozása : PRT VI/B. 666-672.]*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1865/69. • Berkó-Legányi 97. • PRT. VI/B.

(M. Zs.)

KUTASSY Mária (? , 1880 — Pápa, 1949): mennyiségtan-természetan sz. polg. isk. tanár, ig. 1902-34-ig a Dtúli Ref. Egyházkerület Nőnevelő Intézetében tanár, 1934-39 között ig. Mindvégig az internátus nevelőtanára, illetve 1934-től vezetője is. Ettől az évtől kezdve szerkesztette a "Nátus" értesítőit. Számos országos és helyi társadalmi szervezetnek volt tagja (Orsz. Ref. Tanáregyesület, Természetudományi Egyesület, Jókai Kör). S.: P., Alsóvárosi t., Kutassy-sírkert. *Műve: dr. Antal Géza püspök emlékezete. = Nátus ért. 1935. 1-6.*

IROD.: Nádasdy: Nőnevelő, 1988. • Nátus ért. 1934/45.

(T. Gy.)

LAKOS Anna Szerafina (Pápa, 1876 — uo., 1938): irgalmasrendi nővér, mennyiségtan-természetan sz. középiskolai tanár. 1904-ben szerzett tanári diplomát a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1910-35-ig a pápai Ranolder Intézet tanítónőképzőjében és polg. iskolájában tanított. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Ranolder ért. 1910/43. • Sulyok Mária: Elhull a virág (nekrológ) = Mi Világunk 1936/4. sz.

(F.E.)

LAKOS Béla (Kecskemét, 1875 — Pápa, 1948): történelem - földrajz sz. középisk. tanár a pápai Ref. Gimn.-ban 1897-1934-ig. Bölcsészdoktor. Tanulmányait idehaza és a wittenbergi egyetemen végezte, majd Kolozsvárott héber és görög nyelvet tanult. A főgimn. 7-8 osztályában egyetemi módszerekkel tanított (előadás, beszámoló). Bejárta egész Európát, járt Afrikában és Kisázsiaiban is. Német- és Habsburg ellenessége közismert volt. Tanulmányai főként egyházi, irodalom- és zenetörténeti szempontból jelentősek. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Károlyi Péter a reformátor és tankönyvíró. (poétika) (Pápa, 1903); Heltai Gáspár és kora. (Pápa, 1912-13); Honter János, az erdélyi szász reformátor = Protestáns Szle 1902, 1903.*

IROD.: Balázs János: L. B. Rab István emlékezete. Veszprém, 1987. 53-55. • Csomasz Tóth István: A humanista metrium dallamok Magyarországon. Bp., 1967. 94. • Csoóri Sándor: Szabálytalan vers egy földrajztanár halálára = Hét évszázad magyar versei. III. Bp., 1966. 1002. • Hermann 1995. 43. • Koll. ért. 1903/34. • Koll. tört. 1981. 362, 368.

(T.Gy.)

LAMPÉRT Sándorné LÁSD Hermann Sarolta

LÁCZAI Szabó József (Sárospatak, 1764 — uo., 1828): főiskolai tanár, egyházi író, ref. lelkész, a pápai Koll. jeles professzora. Tanulmányait Kassán és Sárospatakon végezte. 1789-90-ben hollandiai és német egyetemeken tanult. 1791-ben hazatért, és Pápan vállalt tanári állást. 14 éven át kollégája volt Mándi Márton Istvánnak. A főiskolán 1791-1805-ig teológiát tanított, de erősen érdeklődött a természet-tudományok iránt is. Páparól Sárospatakra került. Világnézetét a francia felvilágosodás eszméi formálták. A nyelvújítási harcban az ortológusok mellé állt, szellemes gúnyversekben támadta Kazinczyt. *Fő művei: Mo. történelme. (Sárospatak, kézirat); Rövid erkölcsi tudomány (Sárospatak, 1826); Egy sárospataki iskolai dráma. (=ItK 1905); Fábrián Józseffel együtt szerkesztette a Prédikátor Tárházat (1805-1808). Alkalmi verseket, prédikációkat és egyházi énekeket is írt.*

IROD.: Hazai és Külföldi Tudósítások 1828. II.29. • Koll. tört. 1981. 115. • MÉL 1982. II. 9-10.

(T.Gy.)

LÁSZLÓ GÉZA (Hanva [Gömör vm.], 1897 — Debrecen, 1978): matematika-fizika-természetan sz. középisk. és tanítóképző-intézeti tanár. Az elemi iskolát Hanván, a gimn.-ot Rimaszombatban végezte 1908-16 között. A bp.-i tudományegyetemen 1922-ben középisk. tanári, 1944-ben Szegeden tanítóképző-intézeti tanári oklevelet szerzett. Pályáját a hajdúböszörményi ref. főgimn. helyettes tanáraként kezdte (1921-23), majd 1923-tól 16 éven át a pápai Koll. pedagógusa volt. 1939-42 között a debreceni Koll. főgimn.-ának, 1942-44-ben pedig a ref. leánynevelő-intézet gimn.-ának tanára. 1944-ben a debreceni ref. tanítóképző igazgatójává nevezték ki, mely tisztséget 1949-ig töltötte be. Ezután ismét a leánynevelő-intézet oktatója, 1951-52-ben ig.-ja. 1954-65 szeptemberéig, nyugalomba-vonulásáig ig. h. a debreceni ref. Koll. gimn.-ában. S.: Debrecen.

F.: Leánya, Bonczos Jenőné dr. László Mária írásbeli közlése (1997)

(M. Zs.)

LÁSZLÓ Keresztély Gyula (Bakonyszentiván, 1905 — Győr, 1976): bencés szerzetes, magyar-német sz. középisk. tanár. Pappá szentelésétől (1931) 1948-ig a pápai gimn.-ban tanított. Az államosítás után Sopronban és Győrszabadhegyen lelkészkedett, majd 1951-58 között Pápan volt sekrestyés. 1959-60-ig a phalmi, 1960-76-ig a győri bencés gimn.-ban tanított.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1931/48. • Berkó-Legányi 187.

(M. Zs.)

LÁZÁR Lajos (Nyárad, 1902 — Bp., 1990): gyakorló isk. tanító (1942), matematika-kémia sz. ált. isk. tanár (1952). Az elemi szülőfalujában, a

középiskolát a pápai Izr. Polg. Fiúisk.-ban végezte 1920-ban. Tanítói (1925) és kántori oklevelét (1930) a pápai áll. tanítóképzőben szerezte. Első munkahelye a bönyi ref. elemi isk. volt (1926), majd a felső-görzsönyi elemi isk.-ban kántortanítóként dolgozott (1926-42). Gyakorló isk.-i tanítói vizsgát tett és kinevezték a lévai áll. tanítóképző gyakorló iskolájába (1942-44). 1945-48-ban ismét a pápai képző tanára. 1950-ben szaktanítói, 1952-ben ált. isk. tanári képesítést szerzett. 1952-58 között a Petőfi S. Leánygimn. tanára, 1958-67 között pedig az Áll. Makarenkó Diákotthon nevelőtanára volt. 1967-től nyugállományban Bp.-en élt. 1975-ben arany-, 1985-ben gyémántdiplomát kapott.

IROD.: Petőfi emlék. 1994. 63. • Tanítóképző ért. 1945/48.

F.: Önéletrajza (1975). • Leánya, Rigó Zoltánné Lázár Éva írásbeli közlése.

(T. Gy.)

LEGÁNYI Norbert Béla (Bp., 1906 — Phalma, 1987): bencés szerzetes, phalmi főapát (1958-68), matematika-fizika sz. tanár. Győrben (193-31 és 1937-40), Esztergomban (1935-37 és 1947-48), Phalmán (1931-32) és Pápán (1942-46) működött mint gimn. tanár. Nyugállományban Székesfehérvárott 1969-76-ig, majd Phalmán haláláig. Összeállította az új hittankönyvek anyagát, előkészítette kiadásukat. Mint a Püspöki Kar tagja részt vett a II. Vatikáni Zsinaton. *Műve: A szem ideghártyájának csapjai és pálcái (é. n., 1931).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1942/46. • Berkó-Legányi 189. • MÉL 1994. kieg. 556.

(M. Zs.)

LENGYEL Zénó Miksa (Szered [Pozsony m.], 1884 — Kapoly, 1936): bencés szerzetes, középiskolai tanár. Tanári pályáját a községi gimn.-ban kezdte (1909-13), majd 1913-20-ig Pápán latint, görögöt, történelmet, hittant és rajzoló geometriát tanított. Részt vett a város társadalmi életében: az I. világháború alatt a Vöröskereszt vezetője és a városi képviselőtestület tagja. (Közben 1916-19 között ház gondnok is volt.) Közéleti személyiség. A Városi Vöröskereszt vezetője, képviselőtestületi tag. 1920-36-ig lelkes Kapolyban.

IROD.: Berkó-Legányi 151. • Gaál 84-86. • Nemes Vazul: L. Z. M. = Phalmi Szle 1937.

(M. Zs.)

LEYLER Gabriella, Szabó Sándorné (Pápa, 1919 — Bp., 1962): tanítónő. Oklevelét a veszprémi angolkisasszonyok tanítóképzőjében szerezte. 1948-ig pápákörnyéki falvakban tanított. 1948-63-ig a pápai kiségitő ált. isk. nevelője volt. Az általa készített szemléltető eszközöket az isk. pedagógusai ma is használják.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok. • Szabó Sándorné Jászói Katalin nevelő írásbeli közlése. (1996)

(T. Gy.)

LIGÁRT Ida (Gyoma, 1891 — Pápa, 1956): matematika-fizika sz. polg. iskolai tanár, ig. Pályáját a Ref. Nőnevelő Intézet polg. iskolai tagozata tanáraként kezdte. 1933-48-ig az önálló leánypolgári isk. ig.-ja volt. E tisztelet az államosításáig töltötte be. Utána az I.sz., majd a II.sz. Ált. Iskolába került beosztott tanárnak. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Hermann 1995. 41. • Koll. ért. 1944/48.

(H.J.)

LIGÁRT Mihály (Csíz [Gömör és Kis-Hont vm.], 1863 — Pápa, 1940): gyakorló isk. tanító, pedagógiai és tankönyvíró. Az elemi isk.-t szülőfalujában végezte, a középiskolát Losoncon kezdte, és Rimaszombatban fejezte be. A losonci Áll. Tanítóképzőben szerzett oklevelet 1886-ban. Még ugyanebben az évben a gyomai ref. elemi isk. tanítója lett. Tizenkét évi eredményes tanítói működése nyomán az ujonnan szervezett pápai Áll. Tanítóképző Intézet gyakorló iskolájának tanítójává nevezték ki. Pedagógiai tevékenységének elismeréseként a Pestalozzi Társaság is tagjai közé választja. Székfoglalóját a társaságban 1905.május 20-án mondta el, tárgya az írás-olvasás tanításának témaköre volt. Tizenöt évig tartó eredményes pápai működése után a Budai Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájának vezető tanára lett. Nyugdíjazása után visszatért Páparra, és itt a ref. egyház gondnokává választották, s ezt a tisztséget haláláig viselte. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Vezérkönyv a magyar nyelv tanításához. (Pápa, 1909); Gyakorlati természettan az elemi iskolák V-VI. osztálya számára. (Pápa, 1913); ABC olvasókönyv. (Pápa, 1914); Nyelvet tanítsunk-e az elemi iskolában vagy nyelvtant? (Debrecen, 1928); Olvasókönyv az elemi népiskolák III. osztálya számára. (Pápa); Olvasókönyv az ismétlő iskolák számára. (Pápa); Fali olvasó táblák az ABC-hez 7 db. Kéziratban maradt tankönyvek: Magyar nyelvi anyag tanmenete a II-IV. osztály számára (16 p.); Nyelgyakorló könyv az V-VI. o. számára. "A" évfolyam (75 p.); Nyelgyakorló könyv az osztatlan elemi népiskolák II, III, IV. osztályok számára. (68,69,71 p.); Tanmenet az osztatlan elemi népiskolák III,IV., V/Á és VI/B osztályainak számtan-mértan anyagához (21 p.); Magyar nyelvi vázlatos mintaleckék a II-VI. osztály számára (dr.Tölgyesi József gyűjtése nyomán); Művelődéspolitikai, pedagógiai tanulmányai a Békés, Békésmegyei Közlöny, Tanügy, Tanítók Szava, M. Paedagogiai Szemle, Pápai Újság, Gyakorlóiskola és a Magyar Tanítóképző c. lapokban jelentek meg.*

IROD.: Balassa Benő: L. M. a tankönyvíró, tanítógenerációk nevelője és példaképe = Megyei Ped. Körkép 1992/1. sz. • Hermann 1995. 41. • Szinnyi VII. 1220. • Tanítóképző ért. 1939/40. (Gergely Ferenc nekrológia).

(B.J.)

LIGÁRT Olga, Zagya Gézné (Gyoma, 1892 — Pápa, 1990): magyar-történelem sz. polg. isk. tanár. Pályája kezdetétől nyugdíjazásáig a pápai Áll. Polg. Leányisk.-ban, ill. annak jogutódjában, a Jókai Ált. Isk.-ban tanított. Képes történelmi térképeivel már a 30-as években szerepelt tanügyi kiállításokon. *Műve: A történelem tanítása szemléltető színes történelmi térképekkel = Orsz. Polg. Iskolai Tanáregyesületi Közl. 1936/7. 10.*

IROD.: Deák 1942. 512.

F.: Huszár János ny. tanár visszaemlékezése (1995).

(H. J.)

LISZKAY József (Balaton-Kis-Szóllós, 1809 — Budapest, 1888.): ref. teológiai tanár. A gimn.-ot és a teológiát is Pápán végezte. 1931-32-ben publicus praeceptor, majd Szönyben rektor. 1843-ban megalakult a második teológiai tanszék (szentírás-magyarázat) Pápán és annak lett a professzora. Előzőleg egy évet töltött a berlini egyetemen. Öt évig volt kollégiumi tanár. 1848-ban pápai, majd győri, 1873-77-ig ismét pápai lelkész. 1877-88-ig Bp.-en nyugállományban rokonainál élt. Pápai lelkészsége idején rendezte a ref. egyházi levéltárát. *Fő művei: A pápai evang. reform. egyház levéltára 1510-1811. (Pápa, 1875); Tóth Ferenc ref. szuperintendens. In: Nagy Papok életrajza. (Bp., 1877); A győri ev. ref. egyház múltja és jelene. (1868).*

IROD.: Koll. tört. 1896. 336. • Koll. tört. 1981. 192, 202.

(T.Gy.)

LOSONCZI Jenő (Alsók [Somogy vm.], 1880 — Monor, 1935): rajztanár, az Orsz. Rajztanár-egyesület vidéki alelnöke. 1890-től a csurgói ref. gimn. tanulója. 1902-ben a bp.-i Képzőművészeti Főiskolán szerzett tanári oklevelet. 1902-31-ig a pápai Ref. Főgimn.-ban tanított. Szakmai ismereteit nyaranta nyugat-európai tanulmányutakkal bővítette. Műalkotásaival többször részt vett a Nemzeti Szalon tárlatain. A pápai "Falukiállítás"-on aranyérmet kapott. A városban megszervezte a Képző- és Iparművészeti Társaságot. Édesanyja lakóhelyén, Monoron temették el.

IROD.: Sándor Pál: L. J. (nekrológ) = Koll. ért. 1935/36. 11.

(T.Gy.)

LOVAS Elemér Károly (Sümege, 1889 — Phalma, 1949): bencés szerzetes, latin-történelem sz. középisk. tanár, bölcsészdoktor. Tanári működését Pápán kezdte (1913-15), ahol hittant, magyart, latint és történelmet tanított. A rend községi (1920-22) és győri (1922-30 és 1931-40) gimn.-aiban is tanított. A phalmi főiskolán 1915-19-ben és 1940-42-ben tanár, levéltárnok. *Fő művei: Árpádházi Boldog Margit élete (Bp., 1940); Győr város régészeti katasztere*

(Győr, 1942). 1939-40-ben a Győri Szemle szerkesztője volt. Szépirodalmi cikkei jelentek meg a Pápa és Vidékében (1914-16).

IROD.: Berkó-Legányi 156. • Gaál 88-89. • MÉL I. 1967. 91.

(M. Zs.)

LŐRINCZE Lajos (Szentgál, 1915 — Bp., 1993): magyar-német sz. középisk. tanár, nyelvész, bölcsészdoktor, címzetes egyetemi docens. Az I-IV. osztályt a szentgáli ref. elemi isk.-ban, középiskolai tanulmányait a pápai Ref. Koll.-ban végezte. Eötvös kollégistaként szerzett diplomát Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészkarán. Pályáját a pápai Koll.-ban kezdte. 1943-46-ig a gimn. tanára, 1944-46-ig a Képzőtársaság tanárelnöke. 1946-50-ig a Teleki Pál Intézet munkatársa, 1950-80-ig a MTA Nyelvudományi Társaság főmunkatársa, a Magyar Nyelvőr szerkesztője. 1952-ben a Rádióban előadássorozatot indított "Édes Anyanyelvünk" címmel. Tudományos munkásságának fő területe a nyelvtan, a személy- és földrajzi nevek kutatása volt. S.: Bp., Farkasréti t. A szentgáli ált. iskolát 1994-ben róla nevezték el. *Fő művei: Földrajzi neveink élete (1947); Magyar nyelvtan bibliográfia 1817-1949 (Benkő Loránddal, Bp., 1951); Édes Anyanyelvünk (Bp., 1961) Nyelvművelő levelek (Bp., 1984) Megnől az ember szíve (szerk. Raffai István, Kolonczay Katalin, Balogh Ferencné, Veszprém, 1993)*

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 292. • Koll. ért. 1944. 35. • Sajgó szívvel emlékezve = Napló, 1993. november 4. 7. • Tungli Gyula-Tolnai Valéria: "...hogy földműves, akadémikus egyaránt megértse" = Megyei Ped. Körkép, 1994/1. sz. 71.

(T. Gy.)

LŐW Lipót (Csernavoros [Morvaország], 1811 — Szeged, 1875): Az első tudományosan képzett zsidó teológus Magyarországon. 1840-46-ig Nagykanizsán, 1846-50-ig Pápán, 1850-től Szegeden volt rabbi. Pápán a Ref. Kollégiumban héber nyelvet tanított. Türelemre, békességre intő beszédet tartott 1848. áprilisában a zsinagógában, később nemzet-örnek állt. Haynau őt is letartóztatta. Szabadulása után került Szegedre. 1859-68-ban szerkesztette a "Ben Chananja" c. német nyelvű zsidó tudományos folyóiratot. Elsőként kutatta a m. zsidóság történetét, s ő volt az első, aki zsinagógában magyarul beszélt. A szegedi izr. temetőben szép sírreléke van. *Fő művei: Történetek és vallástudományi értekezések. (Szeged, 1861); A zsidó eskü múltja, jelene és jövője. (Pest, 1868); Gesammelte Schriften (I-V. kiadta Löw Immanuel, Szeged, 1899-1900)*

IROD.: Hudi József: Pápa város önkormányzata 1848/49-ben. In: Tanulmányok 1994. 325. • Láng Jehuda 1972. 18-19, 45. • Löw Immanuel-Kulinyi Zsigmond: A szegedi zsidók 1785-1885 (Szeged, 1885). • MÉL 1982. II. 95-96.

(M.S.K.)

LUX Lajos András (Hajdúnánás, 1883 — Pápa, 1939): gimn., ill. tanítóképző-intézeti tanár. A gimn. I-IV. osztályt a hajdúnánási Ref. Gimnáziumban, a

VII-VIII. osztályt a debreceni Ref. Főgimn.-ban végezte, felsőfokú tanulmányait a kolozsvári egyetemen folytatta. 1907-ben szerzett középiskolai tanári oklevelet matematikából és természettudományból. 1907-09-ig a hajdúböszörményi Ref. Főgimn.-ban, majd haláláig Pápán a Ref. Nőnevelő Intézetben tanított. Harcolt az első világháborúban 1914-től. 1920-ban a hadifogságból tért vissza a katedrára. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Egy és más rezgésekről. (Pápa, 1910.); A világrendszerek kialakulásáról. (Pápa, 1911); Az emberiség játéka és ezek értéke (Rádióelőadás, 1930).*

IROD.: Hermann 1995. 42. • Jókai Kör emlk. 1993. (G. S.-né)

LUX Lajosné LÁSD Závory Terézia Heléna

MAGASI Artur Ernő (Celldömölk, 1903 — Bp., 1959): bencés szerzetes, középiskolai tanár, költő, irodalomtörténész. 1927-30-ig, 1946-48-ig Győrben, 1930-31-ben és 1940-46-ban Pápán, 1931-34-ben Esztergomban, 1934-39-ben Sopronban működött mint gimn. tanár. 1948-50 között könyvtáros Phalmán, 1950-ben laicizálva. Utána a székesfehérvári József Attila Gimn. tanára. Városunkban az iskola Deák Ferenc Önképzőkörének elnöke volt. Számos irodalomtörténeti előadást tartott Pápán, Csornán, Győrött, Bp.-en, publikált a *Pápa és Vidékében*, munkatársa volt a *Phalmi Szemlének. Fő művei: A vígság szekerén (versek Somogyi Ernő álnéven, Győr, 1928); A kristály és a kaméleon (versek, Esztergom, 1932); Harsányi Lajos (tanulm. Esztergom, 1933); Janus Pannonius (tanulm. Esztergom, 1934); A rím és a ritmus = Phalmi Szele 1940); A kérők: vidám paródiák egy felvonásban (Somogyi Ernő álnéven Pápa, 1942).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1930/31. • Berkó-Legányi 180. • Kat. Lex. 1933. III. • MÉL II. 1982. 118.

(M. Zs.)

MAJOR Etelka, Jankovich Kálmánné (Dáka, 1925 — Pápa, 1993): magyar-olasz sz. középisk. tanár. Édesapja a gróf Batthyány család gazdatisztje, édesanyja tanítónő volt. Tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte. 1950-80-ig a Jókai Mór Közgazd. Szakközépisk. tanára volt. 1953-ban a bp.-i Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskolán orosz nyelvből ált. iskolai tanári képesítést szerzett. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Közg. ért. 1988. 49.

F.: Közg. Szakközépisk. irattára.

(T. Gy.)

MAKARA Anna, Fogarassy Béláné (Kolozsvár, 1909 — Veszprém, 1993): német-angol sz. középisk. tanár. Szolgálatát 1937-ben kezdte. 1958-68-ig, nyugdíjazásáig a pápai Petőfi Gimn. nyelvtanára. Férje vezérkari tiszt volt, aki a fronton meghalt. A két gyerekkel özvegyen maradt tanárnőt 1945 után háttérbe szorították, kitelepítették a Hortobágyra.

Utána magánórak adásából élt, majd Bulla Andor alkalmazta. S.: Külsővati t.

IROD.: Petőfi emlk. 1994.

F.: Petőfi Gimn. irattára. 1994. • dr. Csekő Tiborné ny. gimn. tanár közlése. (1996)

(T.Gy.)

MARADICS Magdolna (Bp., 1922 — Pápa, 1990): tanítónő. Tanulmányait az irgalmas nővérek pápai tanítóképzőjében végezte, s 1941-ben szerzett tanítói oklevelet. Előbb Somogy megyében, majd az 1942/43-as tanévben ideiglenes tanító Pápán a Róm. Kat. Elemi Népiskolában, 1943-46-ig városi alkalmazott volt, a Polgármesteri Hivatal Közellátási Osztályán dolgozott. 1947-48-ban állástalan, az 1947/48-as tanévben a pápai bencés gimn. ált. iskolájában, 1948-70-ig, nyugdíjba vonulásáig, a III. sz., később Zalka Máté Ált. Isk.-ban tanított. Nyugdíjazása után több iskolában napközis nevelői munkát vállalt. S.: P., Kálvária t.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

MARÁCZI Iona Margit (Sárvár, 1902 — Piliscsaba, 1988): irgalmasrendi nővér, magyar-történelem sz. tanítóképző intézeti tanár. Tanítónői oklevelét 1921-ben Pápán a Ranolder Intézetben, középiskolai magyar-történelem sz. tanári diplomáját a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen 1925-ben kapta. 1925-30-ig a pápai Ranolder Intézet polg. iskolai tagozatán tanított. 1931-ben Szegeden az Apponyi Koll.-ban magyar-történelem sz. tanítóképző-intézeti tanári diplomát szerzett, majd ismét a pápai Ranolder Intézet tanára. 1938-42-ig a líceum és a tanítóképző intézet ig.-ja. 1942-48-ig intézeti tanár, és szaktárgyainak felügyelője. 1945-ben megszervezte a dolgozók tanítóképzőjét. A rend feloszlatása után Balatonfüreden háztartási alkalmazott. 1950-66-ig Bp.-en a Szolidaritás Háziipari Szövetkezet dolgozója és vezetőségi tagja. 1966-85-ig nyugdíjasként a bp.-i Piarista Rendházban portásként dolgozott. Súlyos betegen került Piliscsabára, ahol hamarosan meghalt. Ott is temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1927/47.

F.: Nyíri Tamás: M.I.M. (nekrológ) [sokszorosított kézirat, 1988].

(F.E.)

MARCZÉLLY Kornél (Menhard [Szepes vm.], 1879 — Pápa, 1949): tanítóképző-intézeti tanár. Bp.-en a Pedagógiumon, majd a tudományegyetemen szerzett oklevelet vegytan-biológia szakon. 1907-től az aradi áll. tanítóképzőben, utána Kiskunfélegyházán, Nyíregyházán, Sárospatakon tanított. Részt vett az I. világháborúban. 1930-ban került a pápai áll. tanítóképzőhöz, innen vonult nyugdíjba 1942-ben. A tanítás mellett széleskörű társadalmi tevékenységet folytatott. Tagja volt a Magyar Turista Szövetségnek és a Magyar

Természettudományi Társulatnak is. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Tanítóképző ért. 1942/43. 5-7.
F.: Egykori kollégája, Tölgyes László ny. pápai tanár szóbeli közlése.
(T.Gy.)

MARCZÉLLY Kornélné LÁSD Csekey Jolán

MARKÓ József (Pápa, 1913 — uo., 1984): középiskolai matematika-fizika-testnevelés és üzempazarásztan sz. tanár. Tanulmányait a szegedi Polg. Iskolai Tanárképző Főiskolán végezte. Előbb a pápai Róm. Kat. Polg. Fiúiskolában, majd 1949-73-ig, nyugdíjazásáig a Mezőg. Szakközépiskolában tanított. Időközben üzempazarásztan szakból is képesítést szerzett. Jelentős szerepet vállalt a Veszprém megyében folyó levelező oktatásban. Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el: pl. Munka Érdemrend Bronz fokozata (1971) S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Mezőg. évk. 1992. 122, 124.
F.: A család tulajdonában levő dokumentumok.
(T.Gy.)

MARKÓ Lászlóné LÁSD Császár Emma

MARKOVICS Emma, Kiss Istvánné (Pápa, 1917 — Borsosgyőr, 1974): tanítónő. A tanítóképzőt 1937-ben a pápai Ranolder Intézetben végezte. 1950-62-ig Magyaragcensen, 1962-72-ig a borsosgyőri ált. isk.-ban tanított. Hamvai: P., Alsóvárosi t.

F.: Leánya, Dreisziger Józsefné Kiss Ágnes szóbeli közlése.
(T.Gy.)

MATKOVICH Béla (Sárbogárd, 1922 — Pápa, 1975): ének sz. tanító. Oklevelét 1942-ben a pápai áll. tanítóképzőben kapta. 1942-46-ig Vanyolán majd Pápán, 1955-től haláláig a III. sz., később a II.sz. Ált. Iskolában tanított. Rendkívüli zenei érzéke volt, több hangszeren játszott, énekkart is vezetett. Tagja volt a Pápai Pedagógus Énekkarnak is. 1956-ban Mozart: "Bastien és Bastienne" című vígoperájában Bastian (tenor) szerepében kiemelkedő teljesítményt nyújtott.

IROD.: Pápai színjátszás 1988. 111.
F.: Leánya, Schmidtné Matkovich Mária írásbeli közlése. (1995). • A II. sz. Ált. Isk. törzskönyvei 1955/56, 1964/65.
(T.Gy.)

MAYER István (Székesfehérvár, 1905 — Pápa, 1970): testnevelés sz. középisk. tanár. Felsőfokú tanulmányait a bp.-i Testnevelési Főiskolán végezte. 1931-48-ig a pápai bencés gimn. világi, majd 1948-68-ig, nyugdíjazásáig a Türr István Gimn. testnevelőtanára volt. Harminc éven át a Veszprém megyei középiskolák testnevelési szakfelügyeletét is ellátta. Hosszabb időn át vezette a cserkész AERO (repülőgépmoell-építő) kört. Részt vett a pápai

Sportrepülő Klub vitorlázó szakosztályának munkájában is. Fejlesztette a bencés gimn. sportkönyvtárát. 1945 után a Pedagógus Szakszervezet Kultúrházának elnökévé választották a város és járás nevelői. Tagja volt a pedagógus színjátszó körnek és a szimfónikus zenekarnak is. *Műve: A testnevelés jellemnevelő hatása. (Pápa, 1931)*

IROD.: Bencés ért. 1931/48. • Huszár János: Három és fél évtized Pápán, a Pedagógus Művelődési Házban. 1950-1985 = VMHT XII. Veszprém, 1986. • Türr évk. 1960. [kézirat]. • Türr évk. 1988. 154.
F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet tagjainak névsora 1945/46.
(T.Gy.)

MÁNDI MÁRTON István (Iszkaszentgyörgy, 1760 — Pápa, 1831): főiskolai tanár, filozófus, nyelvész, 41 éven át a Ref. Kollégium rektor-ig.-ja. Előnevét édesapja szülőfalujáról, a Szabolcs megyei Mándról kapta. 1771-74-ig Szentkirályszabadján, Kecskeméten, majd a debreceni kollégiumban tanult. Utána Hajdunánáson volt az akadémia rektora. Tanulmányait a göttingeni egyetemen folytatta: főként Kant német filozófus gyakorolt rá nagy hatást. 1790-ben érkezett haza, s elvállalta az 1754-től különböző okok miatt jelentéktelenné vált pápai kollégium vezetését, s nyomban hozzákezdett annak korszerűsítéséhez. Lácza Szabó József személyében olyan munkatársra talál, aki ugyancsak a göttingeni egyetem neveltje, a természettudomány jó ismerője. Nemcsak arra volt gondjuk, hogy a legkorszerűbb módszerekkel tanítsanak, hanem arra is, hogy állandó épülete legyen a több mint 2 és fél évszázados kollégiumnak. Főként Mándi Márton István szervező munkája nyomán kapott új épületet az intézet a Szent László utcában. Ebben az épületben kezdték meg 1793-ban a tanítást. Mándi Márton István a pápai koll.-ot szívós, következetes munkával évtizedek alatt a debreceni és a sárospatakiival egyenlő színvonalúvá tette azzal, hogy új nevelési elveket és gyakorlatot valósított meg. Ezeket az elveket az önmaga által készített kéziratos pedagógiai könyvében rögzítette is. A pápai Koll.-ba jó képességű, kitűnő felkészültségű tanárokat hozott. Ő volt az első magyar filozófus, aki Kant tanítását nemzeti nyelven magyarázta. Felismerte a természettudományi tantárgyak tanításának szükségességét. Mándi Márton István szuggesztív tanáregyéniség volt. Még életében gondoskodott a filozófiai tanszéken utánpótlásáról. Tanítványát, Tarczy Lajost, a kiváló hégeliánust választotta utódjául. 1831-ben kolerában halt meg. *Fő művei: Keresztényen theológusi morál. (1796.); Keresztény morális kis katechizmus. (Bécs, 1817); Tankönyvei: Langius Collequia (Győr, 1792); A német nyelv első kezdete. (Győr, 1792); Phaetri faleulae Hesopae. (Győr, 1793); Görög nyelv, első kezdete. (Győr, 1794); Új deák rudimenta (Győr, 1795); Új német rudimenta. (Győr, 1801); Systema Philosophiae criitcae (I-II. Wien, 1820.) Kéziratban maradt: Paedagogia. (1800-ból) [Kiadta a Veszprém Megyei*

IROD.: Koll. tört. 1981. 110. • M. M. I. emlékkönyv (szerk. Tungli Gyula). (Pápa, 1991). • MÉL 1981. II. 160. • Szabó Károly: M. M. I. (Pápa, 1860) • Tóth Endre: M. M. I. élete. (Pápa, 1931). • Trócsányi Dezső: M. M. I. tudományos munkássága. (Pápa, 1931)

F.: A DREK Könyvtárában található dokumentumok. (T.Gy.)

MÁTÉ Ferencné LÁSD Varga Julianna

MEDGYASSZAI Gy. Ilona (Lepsény, 1897 — Pápa, 1977): mennyiségtan-természettan sz. ref. polg. isk. tanár, internátusi felügyelő. Édesapja Medgyasszai Vince ref. püspök volt. Népiskolai tanítónői oklevelét a Nátus Tanítónőképzőjében 1916-ban, polg. iskolai tanári oklevelét a bp.-i Erzsébet-főiskolán 1920-ban szerezte. Tanári pályáját a Dunántúli Ref. Egyházkerület Nőnevelő Intézetében kezdte 1921-ben, s nyugdíjba vonulásáig itt tanított, illetve nevelősködött. Szaktárgyain kívül készságtárgyakat is tanított (testnevelés, egyházi ének, háztartástan). Tagja volt a Polgári Iskolai Tanárok Orsz. Egyesületének, a Ref. Nőegyesületnek és a Jókai-körnek. A Hámán Kató Ált. Isk.-ból ment nyugdíjba. S.: Balatonkenese, t.

IROD.: Nádasdy: Nőnevelő, 1988. • Nátus évk. 1934/35, 1936/37.

F.: Medgyasszai László szóbeli közlése (1996). • Sajtókezű önéletrajza (1952).

(T. Gy.)

MESTER Gábor (Pápa, 1909 — uo., 1951): középisk. testnevelőtanár. Tanulmányait a pápai Ref. Koll. Gimnáziumában 1927-ben végezte, majd sikeres felvételi vizsgát tett a Testnevelési Főiskolán. Diplomáját 1930-ban szerezte. Tanári pályáját Bp.-en kezdte, tanított a csurgói Ref. Gimn.-ban, majd 1941-ben a pápai Ref. Koll.-ba kapott kinevezést. Itt tanítványaival különböző sportágakban országos bajnokságokon szerepelt. Tanári pályáját a háború és az orosz hadifogság megszakította. S.: P., Alsóvárosi t

IROD.: Koll. ért. 1941/42.

F.: Leánya, Nagy Sándorné Mester Anna Mária szóbeli közlése

(T.Gy.)

MESTER Gáborné LÁSD Petrova Anna

MÉRY Etel József (Magyarszögyén [Komárom vm.], 1834 — Győr, 1883): bencés szerzetes, középiskolai tanár, régész. A pápai bencés gimn.-ban tanított 1857-62 között, a győriben 1862-től haláláig. *Fő művei: Pázmándi Horváth Endre élet- és jellemrajza (Győr, 1879); Szent Imre = Iffusági Plutarch. Pápa, 1858; Garay János = uo. Irodalomtörténeti cikkei jelentek meg a Tanodai Lapokban (1857-62) és a Győri Közlönyben (1866-79). Archeológiai munkássága jelentős, az ilyen témájú írásait 1864-től közölte a Győri Közlöny.*

IROD.: Bakonyvári 1898. • Bencés ért. (Pápa) 1857/62. • Berkó-Legányi 91. • MÉL II. 1982. 192. • PRT VI/B.

MÉSZÁROS Lajos (Balatonarács, 1896 — Pápa, 1974): tanító. Iskolai tanulmányait szülőfalujában kezdte és Veszprémben folytatta. Oklevelét a pápai Áll. Tanítóképzőben szerezte. Nevelői pályáját Hajmáskéren a ref. elemi népisk.-ban kántortanítóként kezdte. 1929-48-ig a pápai ref. elemi iskolában osztálytanítóként, később a matematika szaktanítójaként tanított. A gyermekekkel bánni tudó, jól képzett pedagógus volt, aki az iskolai munka mellett széleskörű közéleti tevékenységet is folytatott. Volt cserkész és levante, a II. világháború idején légoltalmi parancsnok is. A pápai ref. gyülekezet örökös tiszteletbeli gondnokává választották. Előadásokat tartott, népszerűsítette a selyemhernyó-tenyésztést. 1948-54-ig a II. sz. Áll. Ált. Isk.-ban tanított. Itt klerikálisnak minősítve előbb felfüggesztették, majd Kéttornyúlakra helyezték. Nyugdíjazásáig (1956) gyalog járt ki tanítani. 1956-tól Pápan élt.

F.: A névcekk szerzőjének visszaemlékezése. (1995). (H.J.)

MOLNÁR Aladár (Veszprém, 1839 — Gleichenberg [Ausztria], 1881): ref. gimn. tanár, pedagógiai író, kultúrpolitikus, a MTA tagja (1867). Tanulmányait a tótvázsonyi elemi isk.-ban kezdte, 1848-ban a pesti ev. elemi isk.-ban folytatja. A gimn. I-VI. osztályát magántanulóként végezte, 1856-ban a pápai ref. gimn.-ban tett osztályvizsgát. 1856-62ig az intézet nyilvános tanulója, előbb "publicus praeceptor", majd rendes tanár. Egyháztörténelmet, m. irodalmat és német nyelvet tanított. 21 évesen Kerkapoly Károlyt, a bölcsélet tanárát helyettesítette. 1862-67-ig a pesti ref. főisk. tanáraként működött. 1867-74 között mint kultúrpolitikus és a nemesvámosi körzet képviselője részt vett az Eötvös-i népoktatási törvény megvalósításában. S.: Balatonfüred. *Fő művei: A philosophia szükséges eleme a theológiának. (Pápa, 1859); A magyar alkotmány kifejlődése. (Pápa, 1862); Pszichológiai vázlatok. (Pest, 1864); A bölcsészet története (Pest, 1864); Tanügyi tanulmányok. (1871); Képek az emberi élet és a természet köréből. (Pest, 1873); Gazdasági népotatás hazánkban és külföldön. (1872); Közművelődési dolgozatok (Sorozat három füzetben. 1872); Néptanítók ismerettára. (Pest, 1873. I.); Népiskolai Tanfelügyelet külföldön és hazánkban. (Pest, 1872); A köznevelés és közoktatás szervezetének szabályozása a magyar református egyházban. (Debrecen, 1879); A közoktatás története Magyarországon a XVIII. században. (Bp., 1881) stb.*

IROD.: Balassa Benő: Egy neves pedagógiai író és kultúrpolitikus: M. A. = Megyei Ped. Körkép 1990/1. sz. • MÉL 1982. II. 229. • Szinnyei IX. 153-158. • Tanárky Gedeon: Emlékbeszéd M. A. felett (Emlékbeszéd II. 1.) Bp., 1884.

(B. B.)

MOLNÁR Béda Lajos (Előpatony [Pozsony m.], 1858 — Balatonfüred, 1929): bencés szerzetestanát. A pápai bencés gimn.-ban 1886-92 között tanított, majd Kőszegre került (tanár: 1892-1903, házgondnok 1894-98). Lelkész Bársonyoson (1903-22), majd perjel és jószágkormányzó Bakonybélben (1922-25). 1925-28. ban nyugállományban Tihanyban.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1886/92. • Berkó-Legányi 119. • PRT VI/B. • Nekrológia: Phalmi Szele 1929.

(M. Zs.)

MOLNÁR István (Tuskevár, 1906 — uo., 1983.): róm. kat. esperes-plébános, hitoktató. A tatai piarista gimn.-ban érettségizett 1924-ben, majd a veszprémi szemináriumba nyert felvételt. 1928-ban szentelték pappá. 1928-33-ig Siófokon káplán, cserkészparancsnok és múzeumszervező. 1933-ban hitoktatói képesítést szerzett. 1933-37-ig Kaposvárott, 1937-47-ig Pápán hittanár. 10 évig volt a Ref. Gimn. kat. felekezeti tanulóinak hitoktatója és cserkészparancsnoka. Részt vett a város közéletében, állandó munkatársa volt a Pápa és Vidéke című lapnak. Szorgalmazta a városi múzeum létesítését, feltérképezte a város történetének fehér foltjait, rendezte a városi levéltár anyagát. 1943-47-ig a pápai Szent Anna templom, 1947-72-ig a tuskevári egyházközség esperes plébánosa. Szülőfalujában értékes néprajzi és régészeti gyűjtőmunkát végzett. Magángyűjteménye alapja lett a Tuskevári Helytörténeti Múzeumnak (1962). 1972-83-ig Veszprémben templomigazgató. 1978-tól kanonok. Sírja: Tuskevár. *Fő művei: Pápa város múltjából és jelenéből* (Pápa, 1941); *A zirci apátság elfelejtett pápai otthonában* (Pápa, 1942); *Pápa megyei város levéltára* (Pápa, 1942).

IROD.: Ács Anna: Molnár István pápai esperes emlékezete = PH, 1996/7. sz. 9. • Koll. ért. 1937/47.

(T. Gy.)

MOLNÁR Istvánné LÁSD Kernya Margit

MOLNÁR Lujza (? , 1902 — Kaposvár, 1976): irgalmasrendi nővér, gyakorló isk. tanító. A képzőt 1921-ben a pápai Ranolder Intézetben végezte. Ugyanitt a gyakorló iskola vezetését 1928-ban vette át. 1928-48-ig nevelte tanítványait. A rend felszólása után 1848-50-ig Bp.-en, majd Kaposvárott élt, házitanítóként hittant tanított. Kaposvárott temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1928/48.

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet tagjainak névsora 1945/46.

(F. E.)

MORAVECZ Imréné LÁSD Moravec Vilma

MORAVECZ Vilma, Moravec Imréné (Hódmezővásárhely, 1894 — Szeged, 1896): óvónő. Az elemi Dereskén, a polg. iskolát Debrecenben végezte. Oklevelet az I. világháború idején a hódmezővásárhelyi óvónőképzőben szerzett. A bárándi községi óvodában dolgozott 15 évet (1933-

48), majd a pápai Kerkápoly-Bodor Ref. Óvoda vezetője volt. 1950-től nyugállományú, ekkor családjával Szegedre költözött. S.: Szeged, Belvárosi t.

F.: Leánya, dr. Kiss Istvánné Moravec Vilma írásbeli közlése.

(T. Gy.)

MORAVECZ Károly LÁSD Vásárhelyi Károly

MÓRICZ Eszter, Velich Istvánné (Kolozsvár, 1896 — ?,?): polg. isk. tanár. Gimn. tanulmányait a család szegénysége miatt többször félbeszakította. Tanári oklevelet 29 évesen szerzett, miután Kolozsvárott elkezdett egyetemi tanulmányait Szegeden fejezte be 1925-ben. 1925-34-ig Fülöpszálláson, 1934-46-ig Kiskőrösön, 1946-52-ig a devecseri polg., illetve ált. isk.-ban tanított. 1952-ben saját kérésére Pápára helyezték, s itt a II. sz. Ált. Isk.-ban tanított nyugdíjazásáig.

F.: Sajátkezű önéletrajza (1952).

(T. Gy.)

MÓRO CZ Emilián Pál (Pápa, 1861 — Celldömölk, 1930): bencés szerzetes, középiskolai tanár. A pápai gimn. tanára 1886-93-ig, majd Komáromban (1893-94) és Esztergomban (1894-95) tanított. Magiszter (újoncmester), prefektus és spirituális Phalmán 1895-1903-ig, 1903-12-ig alperjel ugyanott. 1923-30 között perjel és házgondnok Celldömölkön. Gyakorlati művelője volt a zenének, több hangszeren játszott, darabokat komponált. *Fő művei: A pápai katolikus gimnázium története. In.: Kaposy 1905. Értekezései a pápai bencés gimn. értesítőiben (1892-94).*

IROD.: Bakonyvári 1898. • Bencés ért. (Pápa) 1886/93. • Berkó-Legányi 120. • Szinyei IX. 310.

(M. Zs.)

NAGY Anna Kornélia (Pápa, 1902 — Vác, 1991): irgalmas-rendi nővér, matematika-fizika sz. tanítóképző-intézeti tanár. Tanítói oklevelét a pápai Ranolder Intézetben 1921-ben kapta. 1927-ben a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen középiskolai tanári, 1927-ben az Apponyi Koll. elvégzése után tanítóképző tanári oklevelet szerzett. 1927-31-ig az Irgalmas Rend bp.-i, 1931-41-ig a pápai Ranolder Intézetében oktatott, majd 1941-48-ig a bp.-i Tanítónőképző Intézet tanára volt. 1948-90-ig házitanítóként hittant tanított. Vácott temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1932/41.

(F. E.)

NAGY Boldizsár Károly (Rigács, 1782 — Phalma, 1851): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 1816-20-ig gimn. ig. és házfőnök Pápán, majd Tihanyban, Celldömölkön, Phalmán és még számos helyen volt lelkész.

IROD.: Berkó-Leányi 20-22.

(T. Gy.)

NAGY Gábor (Szomoród, 1886 — Pápa, 1941): ref. gimn. vallásanár. 1914-ben érettségizett a pápai Ref. Gimn.-ban. Kezdetben a bp.-i orvosi egyetemre járt, később azonban a pápai Teológiai Akadémián folytatta tanulmányait. 1919-ben lelkészsképző vizsgát tett jeles eredménnyel. 1920-ban lelkési oklevelet szerzett. 1929-ben vallásanári vizsgát tett. 1931-41-ig tanított a pápai Ref. Gimnáziumban.

IROD.: Ólé Sándor és Rab István búcsúbeszéde. In: Koll. ért. 1942.

(T.Gy.)

NAGY Ilona, Erdélyi Sándorné (Bp., 1912 — Pápa, 1986): tanítónő. 1933-ban Pápán, a Ref. Nőnevelő Intézet Tanítónőképzőjében szerzett oklevelet. 1940-ben kapott állást a Csanád megyei Pitvaros község áll. elemi iskolájában. 1941-ben saját kérésére Pápára helyezték, a Kertvárosi Áll. Elemi Iskolába, ahol nyugdíjazásáig (1968) tanított főként elsősöket.

F.: A család tulajdonában levő dokumentumok. - Tóth Kálmán ny. ig. írásbeli közlése.

(H.L.)

NAGY Irén, Békefi Aladár Gáborné (Márcaltó, 1919 — Szombathely, 1974): gyakorló iskolai tanító. Tanulmányait a Ranolder Intézet Tanítónőképzőjében végezte. Diplomáját 1938-ban kapta. 1939-44-ig a felsőörsi elemi népiskolában, 1944-59-ig az Áll. Tanítóképző Intézet, 1959-74-ig a szombathelyi Felsőfokú Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájában tanított. S.: marcaltói t.

IROD.: Ranolder ért. 1944-1948.

F.: Leánya, Némethné Békefi Zsuzsa gimn.tanár írásbeli közlése. (1995)

(T. Gy.)

NAGY Kelemen József (Kisszőlős, 1905 — Phalma, 1968): bencés szerzetes, földrajz-természetrész sz. középisk. tanár. A pápai bencés gimn.-ban 1937-47-ig tanított. Előtte 1934-37-ig rendházgondnok volt Tihanyban és Cellőmölkön. 1960-67-ig gimn. tanár Phalmán.

IROD.: Bencés ért. 1937/47. • Berkó-Legányi 189.

(T.Gy.)

NAGY János (Győr, 1877 — Pápa, 1964): róm. kat. tanító. 19 éves korában a győri püspöki tanítóképzőben kapott oklevelet. Pályája kezdetén számos dunántúli isk.-ban, majd 15 éven át Mátyusföldön, Gután (Komárom vm.) tanított. Az első világháború előtt Pápán a Földművesiskolában megszerezte a mezőgazdasági szaktanítói oklevelet is. 1914-20-ig katona, majd hadifogoly, 1920-ban — a magyarellenes oktatási törvény miatt — kénytelen Csehszlovákiát elhagyni, s Magyarországon, Pápán telepedett le. 1920-38-ig Szent István egyházközség tanítója. Részt vett a róm. kat. polg. fiúisk. szervezésében, s 5 éven át óraadóként tanított is ott. 1938-64-ig Pápán nyugdíjas. S.: P., Kálvária t.

F.: Fia, dr. Nagy Andor ny. jogtanácsos írásbeli közlése (1996).

NAGY Jenő (Kéty, [Esztergom vm.], 1883 — ?, ?): ref. gimn. magyar-latin sz. tanár. Alsófokú tanulmányait szülőfalujában kezdte, majd 1889-től Felsővezekényben, Nagysallón és Alsószécsényben folytatta. A félárva fiú a nyitrai piaristáknál, majd a selmeci evangélikus gimnáziumban tanult. 1901-ben érettségizett. 1906-ban a kolozsvári egyetemen bölcsészdiplomát szerzett. Munkahelyei: Brassó, Kolozsvár, Pápa. Pápán a ref. gimn.-ban 1929-41-ig tanított. 1941-ben újból visszament kedves városába, Kolozsvárra tanítani. Sokat foglalkozott a szláv nyelvekkel és az erdélyi magyar iskolák anyagi megsegítésének ügyével. *Fő művei: A modern nyelvek tanításának problémája (Kolozsvár, 1941). Cikkei a Ref. Kollégiumi Lapokban.*

IROD.: Koll. ért. 1930/40. • Kollégiumi Lapok.

F.: Koll. anyakv. 1940. 45-50.

(T.Gy.)

NAGY Lázár (Fogarás, 1892 — Szentendre, 1964): középisk. rajztanár, festőművész. Elemi iskolai és gimn. tanulmányait 1898-10-ig Fogarason végezte, majd 1912-16-ig a M. Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt. Középiskolai rajztanári oklevelét 1916-ban kapta. 1917-25-ig a Mezőtúri Gimn.-ban, 1925-28-ig Csornán áll. polg. iskolában, 1928-45-ig Csepregen tanított. 1945-48-ig a pápai Áll. Polg. Iskola tanára, 1948-50-ig a III. sz. Áll. Ált. Isk., majd 1950-55-ig az Áll. (korábban zárda) Tanítónőképző ig.-ja. Nyugdíjasként Szentendrén élt. Mint alkotóművész számos városi kiállításon vett részt, sőt művei szerepeltek a bp.-i Fáklya Klubban rendezett pápai rajztanárok kiállításán is. Pápán a városi zenekar csellistája volt. *Művei: Olajfestmények, akvarellek magángyűjtők tulajdonában.*

F.: Leánya, Réthey Prikkel Lajosné Nagy Judit írásbeli közlése. (1996) • Szekeres Lajos ny. gimn. tanár szóbeli közlése. (1984)

(T.Gy.)

NAGY Lázárné LÁSD Hadházy Ilona

NAGY Mihály (Rétalap, 1788 — ?, 1878): történelem sz. koll.-i tanár, ref. lelképásztor. Közép- és főiskolai tanulmányait a pápai ref. kollégiumban végezte. Itt volt segédtanító, majd külföldi (Németország) egyetemi tanulmányai befejezése után a volt iskolájában történelemtanár. Hat évi működés után Kocsban és Komáromban lelkész, közben 1875-ig a Dunántúli Egyházkerület püspöke.

IROD.: Koll. tört. 1896. 335. • Koll. tört. 1981. 321.

(T. Gy.)

NAGY Pál (Lébény, 1870 — Pápa, ?): ig.-tanító. A soproni tanítóképzőben készült fel hivatására. Az oklevél birtokában tanított Kemenesmihályfán,

Nemesmagasiban, Vönöckön. 1900-ban választották és hívták meg Pápára az ev. iskolához. 1925-29-ig igazgatta is az ev. iskolát. Vezette az Iparos és az Evangélikus dalárdát, és elnöke volt a tanítóegyesületnek. Írásai, munkái a *Protestáns Zeneközlönyben* jelentek meg. Kultuszminiszteri elismerésben részesült.

IROD.: Dtúli vármegyeék 776. • Veszprémmegyei fejek 1929.

(M.S.K.)

NAGY Sz. Sándor (Jászapáti, 1936 — Zánka, 1984.): magyar-olasz sz. középisk. tanár, ig. helyettes. Tanulmányait a jászapáti Róm. Kat. Ált. Iskolában, valamint a helyi gimn.-ban végezte. 1953-ban beiratkozott az ELTE Bölcsészettudományi Kar magyar-olasz szakára. Ott szerzett középiskolai tanári diplomát 1958-ban. 1959-ben Pápára került, előbb a Türr István Gimn. tanára, majd 11 évig a Bocsor István Koll. ig.-ja volt. 1975-től haláláig, 1984-ig a Türr Gimn. és Óvónőképző Szakközépisk. tanára, illetőleg ig.h.-e. Nyelvtudása szintentartása céljából nyaranta Olaszországban töltött hosszabb időt. Tanítványainak magyar nyelv- és irodalomból feladatlapokat készített és kéziratos jegyzetet írt. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Türr évk. 1988. 153. • Tungli Gyula: N. Sz. S. (1936-1984) = Megyei Ped. Körkép 1985/1. sz. 66-67.

(T.Gy.)

NAGY Vencel Antal (Székesfehérvár, 1897 — Phalma, 1995): bencés szerzetes, földrajz-termeszetrész sz. középisk. tanár. Pappá szentelése után Pápán (1921-23) majd Kőszegen (1923-27) gimn. tanár. 1927-30-ban gazdasági akadémiai hallgató Magyaróvárott. 1931-38-ban fő-számvevő Phalmán, utána jószágigazgató Győrben, később Komáromban. 1958-71 között gazdasági vezető Phalmán, utána nyugalomban. A főapátság kertjében arborétumot és levendula-lepárlót létesített.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1922/24. • Berkó-Legányi 176.

(M. Zs.)

NEMCSICS Elekné LÁSD Szabó Mária

NEMCSICS Elekné LÁSD Széptóth Mária

NEUBERGER Irén, Horváth Lajosné (Szerecseny, 1903 — Pápa, 1992): tanítónő. Képesítését a pápai Ranolder Intézetben szerezte 1921-ben. Nevelői munkáját az Országos Gyermekekvédő Liga pápateszéri intézetében kezdte, majd az 1924-34-ig a Liga makói intézetében, 1934-45-ig annak farkasgyepűi iskolájában tanított. 1945-52-ig a Fő téri róm. kat., majd I. sz. Áll. Ált. Isk.-ban, 1952-62-ig a Jókai Mór Ált. Isk.-ban tanított. Nyugdíjas korában Pápán élt. Hamvai a Kálvária temetőben nyugszanak.

F.: Leánya, Vörösházi Péterné Horváth Ágnes gimn. tanár közlése (1996).

(T.Gy.)

NEUBERGER József (Szerecseny, 1894 — Pápa, 1970): piarista szerzetes, történelem-latin sz. középiskolai tanár. Középisk. tanulmányait a nyitrai piarista gimn.-ban, teológiai és bölcsészettudományi tanulmányait Bp.-en végezte. Szerzetestanárként tanított a rend gimnáziumaiban Mosonmagyaróvárott, Szegeden, Debrecenben, Sátoraljaújhelyen, Veszprémben és Nagykanizsán. Az 1950-es években Vácra internáltak paptársaival együtt. 1952-58-ig Pápán, az I.sz. Áll. Ált. Isk.-ban, 1956-ban a Petőfi Gimn.-ban latint tanított. Kitűnően hegedült. 1958-70-ig nyugdíjasként élt — s bizonyos megszorítások mellett — papi hivatását is gyakorolta.

F.: Vörösházi Péterné Horváth Ágnes szóbeli közlése. (1996)

(T.Gy.)

NEUBERGER Mária, Vér Imréné (Szerecseny, 1890 — Pápa, 1949): tanítónő. Oklevelét 1908-ban a pápai Ranolder Intézetben kapta. Előbb a káptalantóti, majd a gyömörei elemi isk.-ban tanított. Pápára 1938-ban a Kertvárosi M. Kir. Áll. Elemi Népisk. indulásakor került, s ott tanított nyugdíjazásáig.

F.: Vörösházi Péterné Horváth Ágnes gimn. tanár közlése. (1996)

(T.Gy.)

NÉMETH Döme Ferenc (Kőszeg, 1898 — Phalma 1960): bencés szerzetes, német-latin sz. középiskolai tanár. 1921-22-ben Phalmán, 1922-33-ban Pápán, 1933-35-ban Győrben, 1944-48-ban Kőszegen tanított a rend iskoláiban. A szerzetesrendek feloszlata és az iskolák államosítás után visszakerült Phalmára, ahol 1951-60 között tanított a gimn.-ban. Pápai működése alatt az Iparos Dalkör karmestere volt. *Fő művei: Dalos-könyv a fiú-középiskolák I-II. oszt. számára. (Solymos Vendellel Bp., 1930); Daloskönyvünk a fiúgimn. I. II. III. oszt. számára (uo., 1938); Daloskönyvünk a leánygimn. I. II. III. oszt. számára (uo., 1938). Néhány költeményt megzenésített.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1922/35. • Berkó-Legányi 171. • Gaál 105-107.

(M. Zs.)

NÉMETH Irén, Temesvári Istvánné (Hercegfalva [Fejér m.], 1910 — Veszprém, 1993): tanítónő. Oklevelét 1929-ben a bp.-i angolkisasszonyok tanítóképzőjében szerezte. 1929-36-ig Halimbán és Környén helyettes tanító, 1936-39-ig Mezőkovácsházán tanított. 1939-ben kötött házassága után Nagykamarás, Bánkút-Rózsamajorba került mint áll. tanító. 1948-67-ig a pápai Kertvárosi, majd a Jókai Mór Áll. Ált. Isk. nevelője. 1973-93-ig Balatonfüreden élt családjá körében. 1979-ben arany-, 1989-ben gyémántdiplomát kapott. Az óbudai róm. kat. templom kriptájában nyugszik.

F.: Férje írásbeli közlése (1995).

(T. Gy.)

NÉMETH Mihályné LÁSD Takács Lidia

NISZLER Teodóz Ferenc (Zseliz [Bars m.], 1887 — Léva, 1943): bencés szerzetes, latin-görög sz. középisk. tanár, bölcsészdoktor. Két ízben volt a pápai bencés gimn. tanára: először 1911-15-ig, majd 1924-30-ig, amikor a házfőnöki és az ig.-i teendőket is ellátta. 1915-16-ban Esztergomban is tanított, pápai működése után pedig a rend újoncmestere (magiszter) lett 1930-36-ig. Phalmi perjel volt 1938-43 között. Pápai igazgatósága idején széleskörű társadalmi tevékenységet fejtett ki: a Kat. Kör elnöke, a Jókai Kör alelnöke volt. *Fő művei: Az analógia a görög nyelvben (Bp., 1913); A görög nő = Pápa és Vidéke 1913. 5-6. sz.; Nekrológ Fojtényi Emilről = Phalmi Szle 1931.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1911/15, 1924/30. • Berkó-Legányi 153. • Phalmi Szle 1943.

(M. Zs.)

NYULASI Aladár (Nyárad, 1939 — Pápa, 1988): ált. isk. matematika-fizika tanár. Tanítói oklevelét a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben 1958-ban, tanári diplomáját a pécsi tanárképző főisk. levelező tagozatán, 1968-ban szerezte. Munkahelye: 1957-62-ig a nemesszalóki, 1962-68-ig a nyáradí, majd 1983-88-ig a pápai Hámán Kató Ált. Isk. Időközben 1968-83-ig a 304-es Ipari Szakmunkásképző Intézet nevelőjeként tevékenykedett. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Acsády Ignác Szakközépisk. és Szakmunkásképző Intézet irattára. • Erkel Ferenc Ének-zenei Ált. Isk. irattára. • Özvegye, Nagy Erzsébet tanárnő levele.

(M.S.K.)

OCISOVSZKY Kázmér Ambrus (Nagyszombat, 1839 — Bakonybél, 1911): bencés szerzetes. Pápai gimn.-ban 1862-67 között dolgozott, majd Győrben (1867-68) és a phalmi főiskolán (1868-75) tanított. 1875-ben visszakerült Páparára: 1875-1906 között házfőnök, 1875-93-ban gimn. ig., 1887-93 és 1899-1906 között házgondnok. Innét vonult nyugalmába Bakonybélbe 1906-ban.

IROD.: Bakonyvári 1898. • Bencés ért. (Pápa) 1862/67, 1875/93. • Berkó-Legányi 95.

(M. Zs.)

OLÉ Sándor (Csór [Fejér vm.], 1884 — Magyarboly, 1976): ref. lelkész, hitoktató. Középiskolai és teológiai tanulmányait a pápai Ref. Kollégiumban végezte. 1911-ben avatták lelkésszé. 1912-29-ig Móron, 1929-től nyugdíjazásáig Pápan volt gyülekezeti lelképásztor. 1929-től kezdve hosszabb időn át hittant tanított a ref. tanulóknak a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben. Jelentős érdemei voltak a Március 15-e téri új ref. templom építésében is. Nyugdíjasként Magyarbolyon élt. *Művei: Szerkesztője volt a "Tavaszi" c. főiskolai képzőtársasági folyóiratnak. Több tanulmánya jelent meg az egyházi lapokban. "Pápai Emlékeim" címmel kétkötetes naplója a DREK Könyvtárban található.*

IROD.: Tanítóképző ért. 1929/35. • Veszprémmegyei fejek 1929.

(T.Gy.)

ORBÁN Dezső Béla (Szerecseny, 1905 — Bp., 1979): bencés szerzetes, latin-történelem sz. tanár, bölcsészdoktor. Pápan két ízben, 1930-34 és 1939-43 között tanított. Ezen kívül a soproni (1934-39), az esztergomi (1943-46) és a győri (1946-48 és 1959-65) gimn.-ban működött. Pápan az iskolai önképzőkör történelmi szakosztályának vezetője, a Kat. Munkásnők Egyesületének elnöke. *Fő művei: Celldömölk helynevei (doktori ért., 1940); Szerecseny a 18. század végén = Győri Szle, 1938; Koroncó történelmi földrajza (Lovas Elemérrel) = Győri Szemle 1939; Adatok Szerecseny XVIII-XX. századi helyneveinek ismeretéhez (H. n., 1943)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1930/34, 1939/43. • Berkó-Legányi 185. • Gaál 113-115.

(M. Zs.)

ORSZÁGH Lőrinc (Vaszar, 1720 — Pápa, 1784): pálos szerzetes, 1744. július 30-án tett fogadalmat. Teológiai doktor és tanár (1760), a pápai kolostor perjele (1783), majd vikárius generálista. A pápai pálos (később bencés) templom kriptájába temették.

IROD.: Gaál 10-14. • Kisbán: A m. pálosrend tört. II. • Molnár István: A pápai "fehér barátok" templomkriptája = Pápa és Vidéke, 1920. szept. 9., szept. 19., okt. 3.

(E. I.)

ÓVÁDY Zoltánné LÁSD Domján Ilona

PADOS Mária, Somfai Jánosné (Pápa, 1912 — uo., 1995): rajztanár, festőművész. Tanulmányait a Ranolder Intézetben végezte. 1931-ben kapott népiskolai tanítói oklevelet. Ezt később a pécsi főiskola műszaki gyakorlati szakoktatói diplomájával bővítette 1963-ban. A tanítói szakképesítés birtokában állástalan magántanító, ill. fizetés nélküli szükségmunkás pedagógus. Az iskolák államosításakor kapott csak kinevezést, noha 1938-tól a bakonybéli róm. kat. elemi népiskolában dolgozott. 1954-ben került Páparára a Hámán Kató Ált. Isk.-ba. Rajz- és gyakorlati foglalkozást tanított, honismereti szakkört vezetett. 1955-től a helybéli művelődési ház képzőművészeti körének tagja. Hangulatos városképeit, virágcsendéleteit sokan megcsodálták. Közülük néhány a Magyar Nemzeti Galériába került. Önálló kiállításai voltak Pápan, Győrben, Veszprémben. Munkáját 1979-ben a "Veszprém megyéért" kitüntetéssel, 1993-ban a "Veszprém megye érdemrendjé"-vel ismerték el. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Felnőttek vizsgáltak iskolánkban = Napló, 1960. január 30.; Mesevilág és valóság = Napló, 1962. június 29.; A természet utáni tanulmányóráinak vezetése. Vitaindító = Rajztanítás, 1962/6. sz.; A gyakorlati foglalkozás helyzete Pápan = Munka és iskola 1964/2. sz.; Ipari csendéletek = Rajztanítás 1965/4. sz.; Értékelés és osztályozás a gyakorlati foglalkozásokon = Munka és iskola 1970/2. sz.; Adalékok a pápai amatőr színjátszás*

történetéhez 1930-1975. (Pápa, 1988); *Pápai utcaképek* (Pápa, 1992); *Képfestők Pápán = VMHT XV.* (1993). 75-101.

IROD.: Bibliográfia 1975. 40, 42. • Ranolder ért. 1926/27. 7. • Szij Béla: A Magyar Nemzeti Galéria kiállítása a pápai Helytörténeti Múzeumban II. (Pápa, 1971). • Tungli Gyula: Egy kiállítás margójára = Pedagógusok Lapja, 1989. március 24. F.: Férje, Somfai János ny. ig. h. adatközlése (1996).

(M. S. K.)

PAJOR Simon Ferenc (Komárom, 1787 — Phalma, 1842): bencés szerzetes, középiskolai tanár. Tanított Pápán 1810-11-ig, majd Esztergomban és Győrött. 1823-24-ig házfőnök és ig. volt Pápán. 1826-29-ig gimn. tanár Nagyszombatban. 1829-34-ig a növendékek nevelője Phalmán, majd könyvtáros és hitszónok Celldömölkön és Tihanyban.

IROD.: Bencés ért. 1941/42. • Berkó-Legányi 28.

(T.Gy.)

PÁL Endre (Kazsok [Somogy vm.], 1929 — Bp., 1991): magyar-történelem sz. középisk. tanár. A polg. iskolát magántanulónként végezte. Utána 1 évig a községi közigazgatásban dolgozott. 1950-ben a gyöngyi ref. gimn.-ban érettségizett. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem magyar, 1960-ban történelem kiegészítő szakán középisk. tanári oklevelet kapott. Pápán 1957-58-ban kollégiumi nevelő, 1958-70-ig a Makarenkó Koll. ig., 1970-75-ben a Jókai Közgazd. Szakközépisk. ig.h.-e, 1975-89-ig uo. magyar-történelem tanára. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Közg. évk. 1988. 50.

F.: Jókai Mór Közgazdasági Szakközépisk. irattára. (1994)

(T.Gy.)

PÁLFI Lőrinc István (Zamárdi, 1892 — Szabadszállás, 1963): bencés szerzetes, magyar-latin sz. középiskolai tanár. Tanulmányait Phalmán és Bp.-en végezte. Tanított a bencés rend dunántúli gimn.-aiban (Sopron, Győr, Kőszeg, Pápa). Pápán 1917-18-ig, továbbá 1946-48-ig. A magyar népdal kítűnő ismerője volt. 1948-50-ig Bakonybélben, 1950-63-ig nyugdíjasként Szabadszálláson élt.

IROD.: Bencés ért. 1918., 1947/48. • Berkó-Legányi 162. • Türr évk. 1988. 82.

(T. Gy.)

PÁLLYA Hubert Imre (Lakfalva [Sopron m.], 1907 — Phalma, 1983): bencés szerzetes, matematika-fizika sz. középisk. tanár. Esztergomban (1931-33) és Pápán (1933-48) tanított, az államosítás után 1967-ig Dákán volt plébános. 1967-76 között főapáti irodaigazgató és konventjegyző, majd nyugdíjas.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1933/48. • A bencés gimn. ifjúságának nagysikerű előadása = Pápa és Vidéke 1943. márc. 13. • Berkó-Legányi 188. • Gaál 115-117.

(M. Zs.)

PAP Zoltán (Zsigárd [Pozsony vm.], 1885 — Pécs, 1935): görög-latin sz. gimn. tanár. Az elemi isk. és a gimn. alsó osztályait Komáromban végezte, a pápai

ref. gimn.-ban érettségizett. 1907-ben jeles eredménnyel fejezte be a bp.-i egyetemet. 1909-ben az aszódi ev., 1910-14-ig a sárospataki ref. gimn.-ban tanított (Aszódon német nyelvet, Sárospatakon gyorsírást is.) Tisztként vett részt az I. világháborúban, majd 1918-35-ig a pápai Ref. Főgimn. tanára volt. *Fő művei: Athéne városa által az istenek tiszteletére rendezett ünnepek = Koll. ért (Sárospatak) 1912. Számos ismeretterjesztő előadást tartott a városban, írásai jelentek meg a Jókai Kör évkönyveiben és a Kollégiumi Lapokban.*

IROD.: Horváth Endre: P. Z. (nekrológ) = Koll. ért. 1934/35. 19-23.

(T.Gy.)

PÁSZTOR Cecília (? , 1881 — ?, ?): irgalmasrendi nővér, tanítónő. A tanítóképzőt a mai Szlovákia területén végezte. A pápai Ranolder Intézet polg. leányiskolájában 1931-41-ig éneket tanított.

IROD.: Ranolder ért. 1931/41.

(F.E.)

PETHES János (Kamocsa [Komárom vm.], 1857 — Kőszeg, 1928): Iskoláit szülőfalujában és Pápán végezte. 1878-ban nyert tanítói képesítést Modorban, az áll. tanítóképzőben. Három évig Madaron tanított. 1882-85-ig -a bp.-i polg. isk.-i tanárképző elvégzése után- Kőszegen működött. 1885-1902-ig a csurgói, 1902-06-ig a lévai, 1906-13-ig a pápai áll. tanítóképző tanára, illetve ig.-ja. 1913-28-ig nyugállományban Kőszegen. Az elsők között volt, aki a gyermekpszichológia kérdésével foglalkozott hazánkban. *Fő művei: Salzmann, G.: Hangya könyvecske avagy utasítás a tanítók ésszerű nevelésére (ford. Csurgó, 1889); Kazinczy Ferenc mint pedagógus (uo., 1890); Arany kalászkok br. Eötvös József műveiből összegyűjtve (uo., 1894); Melancthon Fülöp élete (Bp., 1897); Vezérkönyv a számtantánításhoz tanítók és tanítónövendékek számára (Nagykanizsa, 1901); Gyermekpszichológia (Bp., 1901). Cikkei a Néptanítók Lapjában (1883), a Felső Nép- és Polgáriskolai Közönyben (1884), a M. Paedagógiában (1894) jelentek meg. Dolgozott a Néptanoda, a Dtúli Prot. Közöny, a Dtúli Prot. Lap, a Csurgó és Vidéke, a Kőszeg és Vidéke, a Pozsonyvidéki Lapok és a Komáromi Lapok munkatársaként.*

IROD.: Deák 1942. 361. • Kraft József: P. J. (nekrológ) = Tanítóképző ért. 1928. • M. Ped. Lex. II. 1934. 510. • Szinyei X. 911.

(T. Gy.)

PETŐ Menyhért Antal (Kalocsa, 1851 — Celldömölk, 1940): bencés szerzetes, középiskolai tanár. A teológiai és a bölcseleti főiskolát Phalmán, Bakonybélben és Győrött végezte. 1879-93-ig a rend győri, 1893-06-ig a pápai gimnáziumában tanított, majd a Phalmi Főapátság jószágkormányzója volt. 1906-10-ig nyugdíjasként a celldömölki rendházban élt. *Műve: A pápai római kat. gimnázium rövid története. In: Kapossy 1905. 219.*

IROD.: Berkó-Legányi 111.

(T.Gy.)

PETROVA Anna, Mester Gáborné (Sumenica [Bulgária], 1908 — Farkasgyepű, 1980): középisk. testnevelőtanár. Tanulmányait Sumenben végezte, az ottani tanítóképző intézetben kapott oklevelet. 1926-ban végezte el a testnevelési kurzust és testnevelő tanárként működött néhány évig Bulgáriában. 1929-ben került a bp.-i Testnevelési Főiskolára. Ennek elvégzése után ismét hazatért Bulgáriába és öt éven át a szófiai gimn.-ban tanított. 1938-ban Mo.-ra települt és Csurgón, óraadóként kezdett dolgozni. 1941-ben a pápai Ref. Nőnevelő Intézet tanára lett. Az iskolák államosítása után a tanítóképző, majd a Petőfi Sándor Gimn.-ba került. (1955-67). Tanítványai 1959-ben országos középisk. röplabda- és tornászajnokságot nyertek. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Nátus ért. 1941/48. • Petőfi emlk. 1994. 63. 107-108.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(G. S.-né.)

PETYKÓ Jenő Mihály (Szakolca, 1786 — Pápa, 1841): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 1810-14-ig gimn. tanár Pápan, 1818-36-ig Sopronban. 1836-41-ig házfelügyelő és ig. Pápan.

IROD.: Bencés ért. 1941/42. • Berkó-Legányi 40.

(T.Gy.)

PIROS Gabriella (? , 1894 — Bp., 1972): irgalmasrendi nővér, mennyiségtan-természettan sz. tanítóképző-intézeti tanár. 1920-ban a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett diplomát, majd elvégezte az Apponyi Koll.-ot. A pápai Ranolder Intézet tanítónőképzőjében 1940-48-ig mennyiség-tanított és a Zárda főnökneje volt. 1942-48-ig a Tanítóképző ig.-ja is. A rend feloszlatása után Bp.-re került. Nyugdíjazásáig, 1964-ig a Szolidaritás háziipari szövetkezetben dolgozott. Bp.-en az Óbudai köztemetőben nyugszik.

IROD.: Ranolder ért. 1940/47.

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet tagjainak névsora. (1945-46)

(F.E.)

PÓCZA Irén, Kocsis Kálmánné (Sikátor, 1909 — Pápa, 1986): magyar-német-országi és testnevelés sz. középisk. tanár. Három diplomát szerzett: 1928-ban, a pápai Ref. Tanítóképzőben, majd 1933-ban a szegedi Polg. Iskolai Tanárképző Főiskolán és 1956-ban a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen középiskolai tanári oklevelet. Munkahelyei voltak: Tab, Berettyóújfalu és Pápa. Pápan 1939-50-ig az Áll. Leánypolg. Isk.-ban, valamint az I.sz. Leány-, a Női Ipariskolában, majd az I.sz. Áll. Ált. Fiúis.-ban tanított. 1950-57-ig a pápai Áll. Tanítóképző Intézet, 1957-69-ig — nyugdíjazásáig — a Türr István Gimn. tanára volt. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő műve: Néprajzi cikkrosorat a "Mi utunk" c. folyóiratban. (Pápa, 1939).*

IROD.: Áll. polg. isk. ért. 1939/48. • Türr évk. 1988

154.

F.: Györi Endréné Abonyi Éva tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

POLACZEK E. Stella (? , 1873 — Pápa, 1937): irgalmasrendi nővér, magyar-történelem sz. középiskolai tanár. Tanári diplomáját Bp.-en a Pázmány Péter Tudományegyetemen 1902-ben szerezte. 1912-35-ig, nyugdíjazásáig a pápai Ranolder Intézetben dolgozott. Lengyel származású létére nagy lelkesedéssel tanította a magyar történelmet, és nevelt hazaszeretetre. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Maráczai Ilona: Margit nővér emlékezete. (Nekrológ) = Mi világunk 1937/3. sz. • Ranolder ért. 1915/35.

(F.E.)

POLGÁR Ince Zsigmond (Velece, 1779 — Phalma, 1852): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 1804-06-ig gimn. tanár volt Sopronban, 1806-07-ig Pápan, majd Pozsonyban, Sopronban, Komáromban és Győrött. 1824-27-ig házfőnök és gimn. ig. Pápan. 1827-52-ig Láziban és Phalmán; jószágkormányzó Tömördön és Kismegyeren.

IROD.: Bencés ért. 1941/42. • Berkó-Legányi 23.

(T.Gy.)

PÓLYA József (Kis-Sáró [Bars vm.], 1828 — Bars, 1880): ref. gimn. történelemtanár. Tanulmányait Nagykőrösön és Pápan végezte. 1851-56-ig a Koll. tanára volt. 1856-67-ig köztisztviselőként dolgozott, 1867-ben Bars vármegye főjegyzőjévé, 1878-ban főispánjává választották. A 80-as években a barsi ref. egyházmegye főjegyzője volt.

IROD.: Koll. tört. 1896. 324. • Koll.tört. 1981. 255.

(T.Gy.)

PONGRÁCZ József (Ete [Komárom vm.], 1885 — Pápa, 1963): ref. főiskolai tanár. A Pápai Ref. Teológiai Akadémia professzora, 1933-tól ig.-ja, 1951-től az egyházkerületi könyvtár ig.-ja. 1894-ben lett a Ref. Gimn. első osztályos tanulója. Már a középiskolában kitűnően megtanult latinul, görögül és franciául, teológiai tanulmányai idején pedig németül és angolul. 1906-08-ig a Skót Szabadegyház magyar ösztöndíjasa Edinburghban. 1908-10-ig Antal Géza püspök titkára volt Komáromban. 1910-ben helyettes, 1913-tól rendes teológiai tanár. A teológia doktora címet 1931-ben kapta meg a debreceni Tisza István Tudományegyetemen. 1928-ban és 1939-ben az egyházkerület zsinati rendes taggá választotta. 1923-45-ig szerkesztette a Dunántúli Protestáns Lapot. Az egyházkerület érem és plakátgyűjteményét sok értékes dokumentummal gazdagította. 1931-ben létrehozta az ún. Papensia-gyűjteményt, a pápai vonatkozású könyvek különgyűjteményét. 1957-63-ig a Dunántúli Református Egyházkerület Gyűjteményei ig.-ja. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Bibliaolvasás*

(*Nagybecskerek*, 1908); *Munka* (uo., 1908); *Az efezusi levél* (Pápa, 1911); *A cambridge-i Corvin-kódex és a Trinity College magyar vonatkozású egyéb kéziratái* (Bp., 1912); *Pál apostolnak a galatákhöz írt levele* (Pápa, 1913); *A barátság törvényei* (uo., 1913, 1926); *Jézus kijelentése Istenről* (uo., 1914); *Az efezusi levél magyarázata* (uo., 1914); *Magyar diákok Angliában* (uo., 1914); *Az őskeresztység hódító hadjárata* (Komárom, 1915); *Lull Rajmund 1315-1915* (uo., 1915); *Emlébeszéd Németh István felett* (Pápa, 1926); *Antal Géza irodalmi munkássága 1881-1928* (uo., 1929); *Csizmadia Lajos 1858-1928* (uo., 1930); *A Vöröskereszt-egylet Pápa városi választmányának ötvenéves története* (uo., 1930); *A pápai főiskola könyvtára* (uo., 1931); *Pál apostol Efézusban* (uo., 1931); *Máté evangéliuma magyarázata* (uo., 1933); *Az apostolok cselekedeteiről írott könyv magyarázata* (uo., 1936); *János evangéliuma magyarázata* (uo., 1939); *A legújabb régészeti leletek és az Újszövetség* (uo., 1942); *Az imádkozó Pál apostol* (uo., 1943); *A tanár az örök tanítvány* (uo., 1944)

IROD.: Esze Tamás: P. J. = *Az Út*. 1955/14. sz. 5. • Hermann 1995. 42. • *Koll. ért.* 1931/48. • *Koll. tört.* 1981. 403. • Kövy Zsolt: Megemlékezés a 100 éve született P. J.-ről. = *Ref. Egyház* 1985. • Miklós Ödön: Dr. P. J. = *Lelkészgyesület* 1935/10. sz. 74-75. • Tóth Endre: Dr. P. J. 1885-1963 = *Ref. Egyház* 1964/2. sz. 38-40.

(M. Zs.)

PREDMERSZKY Döme Donát (Györszentmárton, 1781 — Tárkány, 1828): bencés szerzetes, középiskolai tanár. 1807-12-ig gimn. tanár, majd 1811-16-ig ig. és házfőnök volt Pápán. Utána lelkipáasztorkodott Füssön, Phalmán és Tárkányban.

IROD.: Bencés ért. 1942. • Berkó-Legányi 18.

(T.Gy.)

RAB István (Sárszentmihály, 1886 — Bp., 1957): görög-latin sz. középisk. tanár, ref. gimn. ig. 1896-04-ig volt a pápai Kollégium tanulója. 1904-ben beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészkarára s Eötvös-kollégistaként szerzett középisk. tanári oklevelet. 1911-14-ig a szatmárnémeti Ref. Gimn. tanára, 1914-ben katona, Przemysl ostrománál megsebesült. 6 évig volt hadifogoly Szibériában. 1920-41-ig a pápai Koll. Gimn.-ának tanára, a tantestület jegyzője, az intézet konviktusának vezetője. 1921-ben angol nyelvet is tanított. Behatóan foglalkozott filozófiával, pedagógiával (tankönyvbírálat), a magyar gimnáziumi oktatás elméleti és gyakorlati kérdéseivel. 1941-47-ig a gimn. ig.-ja. A II. világháború alatt és után szélsőségektől mentesen vezette az iskolát. 1947-57-ig nyugdíjasként is példamutatóan dolgozott tovább, szellemi és fizikai munkát (tanár, cukorrépa-átvevő, könyvelő) egyformán vállalva. S.: Bp., Farkasréti t. *Műve: A klasszikus tanulmányok jelentősége a középiskolában = Koll. ért.* 1922. 8-21.

IROD.: Fáber Kovács Gyula: Pápai diákok regénye. (Pápa, 1932.) (Alakját Darab tanár úr néven örökölte meg). • *Koll. tört.* 1981. 395. • Rab István emlékezete (szerk. Balázs János, Veszprém, 1987). • Szathmáry Lajos: Tanári szabadság. In: Bethlen Gábor Gimnázium jubileumi évkönyve. (Hódmezővásárhely, 1972)

F.: Egykori tanítványok és leánya, Rab Zsuzsa költő visszaemlékezései.

(T.Gy.)

RÁCZ Endre (Csákberény, 1922 — Bp., 1992): magyar-latin sz. középisk., egyetemi tanár. Tanulmányait a pápai Ref. Gimn.-ban kezdte, majd Bp.-en folytatta. Itt szerzett tanári oklevelet. Előbb Kecskeméten, utána Pápán tanított a Ref. Koll. ált. iskolájában, majd 1947-49-ig a Petőfi Sándor Népi Koll. ig.-ja volt. Az 1948/49-ben óraadóként tanított az államosított bencés gimn.-ban. 1949-ben felkerült Bp.-re NÉKOSZ-instruktornak, 1950-től a bp.-i Pedagógiai Főiskolán oktatott, majd annak megszűnése után Egerben, aztán pedig a szegedi József Attila Tudományegyetemen docensként dolgozott. Az utolsó három évtizedben az ELTE Bölcsészkarán leíró nyelvtant adott elő 1992-ben bekövetkezett haláláig. A m. nyelvtudomány számos ágát művelte. Kutatásának fő területe a névtan, a leíró nyelvtan és a nyelvművelés. Megszerezte a kandidátusi, majd az akadémiai nagydoktori címet. *Fő művei: Kis magyar nyelvtan.* (Bp., 1960. Takács Etellel); *Mai magyar nyelv /társszerzőkkel/ (Egyetemi jegyzet. Bp., 1968); Az egyeztetés kérdései a magyar nyelvben.* (Bp., 1991); *A behallás jelenségéről.* (Nyelvtud. ért. Bp., 1992)

IROD.: *Koll. ért.* 1948/49. • Tungli Gyula: Rác Endre (1922-1992) = *Új Pedagógiai Szle* 1993/11. sz. 32.

(T.Gy.)

RÁCZ István (Kisláng, 1917 — Pápa, 1991): görög-latin sz. középisk. tanár. 1936-ban kitüntetéssel tett érettségi vizsgát a pápai Ref. Gimn.-ban. Tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem görög-latin szakán folytatta, s 1941-ben középiskolai tanári oklevelet szerzett. Közben 1939 nyarán az Eötvös Koll. ösztöndíjasaként Münchenben dolgozott doktori értekezésén. 1941 szeptemberében egykori iskolájába került tanárként, s itt tanított az intézet megszűnéséig, 1952-ig. 1942-ben doktori szigorlatot tett „summa cum laude”. 1943 októberében „sub auspiciis gubernatoris” doktorrá avatták kormányzógyűrés kitüntetéssel. 1942-45-ig katona. 1949-től a latin nyelv mellett orosz is tanított. Ebből a tantárgyból 1952-ben általános iskolai tanári oklevelet is szerzett. 1952-ben a Petőfi Gimn.-ban kapott beosztást, s itt tanított nyugdíjazásáig, 1974-ig. (1953-74-ig ig.h. volt.) S.: P., Alsóvárosi t. *Műve: A magyar történelmi forrásul szolgáló görögkéziratok kiadása.* (Bp. 1942)

IROD.: *Koll. ért.* 1942/48. • *Koll. tört.* 1981. 400. • Petőfi emlék. 1994. 36-38.

(T.Gy.)

RÁCZ Kálmán (Mád [Zemplén vm.], 1867 — Pápa, 1941): ref. gimn. és főiskolai tanár. A sárospataki ref. gimn.-ban érettségizett 1886-ban, s ugyanott végezte el teológiai tanulmányait is. 1890-ben segédlelkésszi, 1892-ben lelkésszi oklevelet szerzett, majd külföldön gyarapította ismereteit. Az első félévet a bécsi, a másodikat a zürichi egyetemen töltötte. Hazatérve az egyház szolgálatába lépett. 1900 szeptemberében Pápán gimn.-i vallástanár lett. 1917 őszén teológiai magántanári vizsgát tett Sárospatakon. Városunkban 1931-ig tanított, ekkor vonult nyugalomba. Cikkeit és más dolgozatait a *Protestáns Szemle*, a *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap*, a *Sárospataki Lapok* és a *Dunántúli Lap* közölte. Főleg egyháztörténelemmel foglalkozott. *Fő művei: Károlyi Gáspár és Káldi György bibliafordításai és a Károlyi Biblia védelme. (Sárospatak, 1893); Fáy András, mint protestáns (Bp., 1893); Emlékbeszéd Lukács Ödön esperes felett (Nyíregyháza, 1896); Egyházi beszédek. (Pápa, 1910.); A svájci reformátusok új Énekeskönyve. = Prot. Szle, 1899; A hegyi prédikáció szövege. (Pápa, 1900); Keresztén hit- és erkölcsstan. (tankönyv) (Pápa, 1904); Kocsi Csergő Bálint, a gályarab. (Pápa, 1906); Patak-Miskolc. (Pápa, 1916); Miért is vagyok keresztényen? (Pápa, 1917); Vallástörténet. (tankönyv) (Pápa, 1924); Fogjad a kezem... (imakönyv) (Pápa, 1943)*

IROD.: Rab István: Búcsú R. K. ny. gimnáziumi vallástanár felett. In: Koll. ért. 1941/42. • Zoványi 495.

(G.S.-né)

RÉTHEI PRIKKEK Marián Lajos (Csém [Komárom vm.], 1871 — Balatonfüred, 1925): bencés szerzetes tanár, bölcsészdoktor, filológus és etnográfus a M. Nyelvtudományi Társ. és a Philológiai Társ. tagja. Tanított Sopronban (1896-1900), Pápán (1900-05), Kőszegen (1905-06), Esztergomban (1907-19) és Győrben (1919-25). Érdeklődésének középpontjában már a századforduló táján a m. néptánc kutatás állt. Munkája Bartók és Kodály kutatásaival párhuzamosan, de azoktól függetlenül folyt. Alapvető fontosságú gyűjtőmunkáján alapszik mai néptánc kutatásunk is. A régi m. nyelvnek is szakavatott kutatója volt. *Fő művei: A Pray-kódex (Bp., 1903); A m. táncnyelv (uo., 1906); Sándor István nyelvtudománya (uo., 1909); Csúzy Zsigmond szavai (uo., 1909); A magyarság táncai (uo., 1924). 1916-tól szerk. az Esztergom és Vidéke c. lapot.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1900/05. • Berkó-Legányi 135. • Gaál 122-124. • Gálos Rezső: R. P. M. = EPhK. 1926. • Harmath-Katsányi 215, 274. • MÉL I. 1967. 507.

(M. Zs.)

RÉVÉSZ Kálmán (Debrecen, 1860 — Miskolc, 1931): ref. püspök. 1879-ben a gimn.-ot, 1883-ban a teológiát végezte el Debrecenben. Utána egy évig gimn. segédtanár, egy évig senior, 1885-től pedig egy évet a berlini egyetemen töltött. Hazatérte után

teológiai tanár Pápán, 1892-től pedig kassai lelkész lett. Az abaúji egyházmegye esperese 1898-tól, a tiszáninneni egyházkerület püspöke 1918-tól. 1920-tól miskolci lelkész. Számos dolgozata jelent meg egyházi és tudományos szakfolyóiratokban. *Főbb művei: A reformáció hatása hazánkra (Debrecen, 1884); A lengyel dissidens kánonok története s befolyása a budai zsinat törvényhozására (Pápa, 1887); Unitárius történetírás (uo., 1891); A kassai ref. egyház által fennállása 250. évfordulóján 1894. márc. 25-én tartott örömnepély emlékkönyve (Kassa, 1894); A kassai ref. templomok rövid története (Sárospatak, 1911) stb.*

IROD.: Zoványi 509.

(M. Zs.)

RITOÓK István (Pocsaj [Abaúj-Torna vm.], 1883 — Pápa, 1952): a gimn.-ot Debrecenben végezte, majd a bp.-i Polg. Isk.-i Tanárképző Intézetben magyar-pedagógia, a Nemzeti Zenedében pedig ének-zene sz. tanári oklevelet szerzett. Pályáját a nagyváradi ref. tanítóképzőben kezdte. Itt vette feleségül Vörös Magda zongoratanárnőt. Trianon után a család áttelepült Tiszafüredre, majd Pápára, amikor az áll. tanítóképző tanára lett (1926). Ének- és zenekarával állandó alakítója a város zenei életének. Repertoárján Vivaldi, Bach, Mendelssohn művei mellett Kodály, Bartók, Bárdos darabjai is szerepeltek. 1944-ben Győr-Moson-Sopron és Veszprém vármegyék zenei szakfelügyelőjévé nevezték ki, címzetes ig.-i rangot kapott. Részt vett az új ref. énekeskönyv összeállításában. Kodály Zoltánnal állandó levelezésben állt.

IROD.: Nátus ért. 1944. 13.

F.: Leánya, dr. Zétényi Endréné Ritoók Magdolna írásbeli közlése.

(T. Gy.)

RITOÓK Istvánné LÁSD Vörös Magdolna, Farádi

ROSTA Éva Judit, Kiss Gyuláné (Devecser, 1941 — Pápa, 1992): óvónő. Középfokú óvónői képesítését 1957-ben Veszprémben kapta. Felsőfokú tanulmányait a soproni Óvónőképző Intézet levelező tagozatán végezte. 1957-63-ig a veszprémi, 1963-92-ig a pápai óvodákban dolgozott. 1963-68-ig beosztott, 1968-92-ig a Csatorna, majd a Fáy utcai óvodában vezető óvónő. 1978-85-ig részt vett a pápai óvónői szakközépiskola, majd a soproni felsőfokú Óvónőképző Intézet tanulóinak, illetőleg hallgatóinak képzésében is. 1985-től kerületvezető óvónő. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: K. Gy. (nekrológ) = PH 1992. szept. 5. 10.

F.: Férje és leánya (Kiss Gy., Kiss Beáta) szóbeli közlése (1995)

(T.Gy.)

RÓZSA János (Uraiújfalu, 1896 — Pápa, 1957): tanító. Tanulmányait a felsőlövői ev. gimn.-ban 1907-11-ig, valamint a soproni Ev. Tanítóképzőben

1911-15-ig végezte. 1915-20-ig katonai szolgálatot teljesített az orosz fronton, hadifogoly volt Szibériában. Hazatérésekor 1920 augusztusában meghívták Ostffyasszonyfára az isk. kártortanítójának, s az ő jóvoltából került az épület homlokzatára Petőfi Sándor emléktáblája ottani tartózkodásának emlékére. Az "Evangélikus Népiskola" c. folyóiratban rendszeresen publikált beszéd- és értelemgyakorlat témákban. Énekkart is szervezett, s iskolán kívüli munkájának súlypontja a felnőtt ifjúság volt. 13 év elteltével hívták meg Pápára, és 1934. január 10-től a pápai ev. népisk. igazgató-kártortanítója. 1938-50-ig körzeti iskolai szakfelügyelő. 1948-55-ig a II. sz. fiúiskola ig.-ja. Oroszul és németül beszélt. Zenei képzettsége magas szinten elismert volt, kitűnően orgonált, hegedült, és énekhanga is képzett volt. Városi dalkörével önálló hangversenyeket adott (Kárpát Dalkör, Perutz Énekkar, stb.) Éveken át a Pedagógus Szakszervezet elnöke és elnökhelyettese volt.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.
(G.S.-né)

RÓZSA István (Pápa, 1837 — Pápa?, 1882): ref. gimn. tanár. Iskoláit Pápán végezte. Utána Kecskemétre ment rectornak. 1862-ben Pápán publicus praeceptor. 1870-ben Körösi Sándor ig. javaslatára állásában véglegesítették. Az intézet tanára volt 1870-82-ig.

IROD.: Koll. tört. 1896. 341. • Koll. tört. 1981. 288, 292.
(T.Gy.)

RÓZSA Klára, Dekovics Sándorné (Ostffyasszonyfa, 1929 — Pápa, 1984): ált. isk. tanítónő. Az elemi isk. négy osztályát a pápai ev. elemi iskolában, gimn. érettségit a pápai Ref. Nőnevelő Intézetben végezte. Tanítónői oklevelét ugyanitt 1949-ben kapta. Munkahelyei: 1949-50: mezőlaki ált. isk., 1950-51: a pápai I. sz., 1951-84-ig a II. sz. Ált. Isk. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Nagy László Ált. Isk. irattára
(G.S.-né)

ROZSNYAI Géza (Pápa, 1918 — uo., 1977): történelem sz. középisk. tanár. Középiskolai tanulmányait a pápai Ref. Koll.-ban kezdte, majd az Áll. Tanítóképző Intézetben folytatta, ahol 1939-ben szerzett tanítói oklevelet. 1939-40-ig gyakornok tisztviselő a Perutz-gyárban. 1940-45 között katonai szolgálatot teljesített. 1945-47-ig hadifogoly. 1949-51-ig a Borsod megyei Meszes községben iskolavezető. 1951-57-ig a szendrői ált. isk. ig.-ja. 1957-58-ig Pápa Város Tanácsa Művelődésügyi Osztályának tanulmányi felügyelője. 1958-ban a Veszprém Megyei Tanács Művelődésügyi Osztály vezetésére kap megbízást. Osztályvezetőként 1966-ig működött. 1968-ban a szegedi egyetemen történelem szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. 1966-75-ig a Petőfi Gimn. tanára. 1975-

ben a Bocsor István Koll. ig.-jává nevezték ki. S.: P., Alsóvárosi t. *Műve: A csóti hadifogolytábor története. (szakdolgozat) (Pápa, 1968).*

F.: 1969. október 5-én kelt önéletrajza. (VeML). • 1969. október 31-én kiállított törzslap. Megyei Önk. irattára, Veszprém.
(Sz.G.)

RÚZSÁS Lajos (Vukovár, 1914 — Pécs, 1981): történelem-latin sz. középiskolai, egyetemi tanár, történész, a történelemtudomány doktora (1976). Egyetemi tanulmányait az Eötvös Koll. tagjaként a bp.-i egyetemen végezte, ahol 1938-ban középiskolai tanári, 1939-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1939-42-ben a pápai Ref. Koll. gimnáziumának, 1942-45-ben a bp.-i Lónyai úti Ref. Gimn.-nak a tanára. 1945-től a pécsi Egyetemi Könyvtár könyvtárosa, ahonnét 1951-ben indokolás nélkül elbocsátották. 1952-től haláláig a MTA Dunántúli Tudományos Intézetének munkatársa, majd a történettudományi osztály vezetője. 1965-től a pécsi tudományegyetemen is tanított, 1969-től egyetemi docens, 1976-tól egyetemi tanár. Fő kutatási területe az egyetemes és magyar gazdaságtörténet volt, kiemelten a Dtúl 16-19. századi mezőgazdaság- és ipartörténet. *Fő művei: Magyarország története 1790-1848 (társszerzőként, Bp., 1980); A pápai kollégium története (társszerzőkkel, Bp., 1981).*

IROD.: Benda Kálmán: In memoriam R. L. In: A Ráday-Gyűjtemény évkönyve 1983. 334-335. • Koll. ért. 1941/42. • MÉL 1994. kieg. 771. • T. Mérei Klára: R.L. = Sz. 1982/1. sz.

F.: Varju Dezső ny. gimn. tanár visszaemlékezése R. L.-ra . (1996)
(T.Gy.)

SÁGHI Tamás (? [Soprom vm.], ? — Pápa, 1946): magyar-történelem sz. tanítóképző-intézeti tanár. Felsőfokú tanulmányai után a máramarosszigeti tanítóképzőben kezdte meg tanári működését 1904-ben. Innen a Székelyföldre került, 1914-18-ban katona, 1918-19-ben olasz hadifogoly. 1919-ben családjával együtt elmenekült Erdélyből és Pápán telepedett le. 1919-37-ig az áll. tanítóképző tanára.

IROD.: Tanítóképző ért. 1929. 5., 1935. 34., 1937. 3-5.
(T.Gy.)

SARANG Krizológ Péter István (Nemesvis [Sopron m.], 1894 — Phalma, 1978): bencés szerzetes, magyar-német sz. középisk. tanár. Esztergomban (1920-29), Bp.-en (1929-45) és Pápán (1945-48, segédlelkész 1948-50) működött. 1950-65-ig nyugdíjasként pápai rokonainál élt, majd Phalmára költözött.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1946/48. • Berkó-Legányi 168.
(M. Zs.)

SARUDY György (Cselej [Zemplén vm.], 1866 — Pápa, 1934): magyar-görög-latin sz. középiskolai tanár. Az elemi a magyarizségi ref. isk.-ban, gimn.

tanulmányait a székesfehérvári ciszterci gimn.-ban végezte 1876-84 között. 1885-90-ig a bp.-i egyetem bölcsészkarának hallgatója volt. Tanári oklevelét 1890-ben kapta. 1888-90-ben Sopronban, 1891-93-ban Debrecenben helyettes tanár. A következő évben a rimaszombati egyesült protestáns főgimn., 1895-ben a nagyszalontai községi algimn. tanára. 1896-1922 között működött a pápai ref. gimn.-nál. Főként a klasszika-filológia érdekelte, de figyelemmel kísérte a modern irodalmat is. Élete utolsó éveiben Rákóczi Ferenc korával foglalkozott és lefordított a fejedelem hat kötetnyi, francia nyelvű emlékiratait. Magyar helységnevek eredetének kutatásával is foglalkozott. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Horatius methodikájának tervezete = Koll. ért. 1896/97; Kőműves Kelemenné mondája = ItK 1898; Görög lírai anthologia (Bp., 1902). Fordításai jelentek meg a Szalontai Lapok 1896-97. évfolyamaiban, publikált a Dtúli Protestáns Lapban és a helyi lapokban.*

IROD.: Koll. ért. 1896/97, 1934/35. • S. Gy. In: Rab István emlékezete (szerk. Balázs János) Veszprém, 1987.

(T. Gy.)

SARUDY Ottó (? , 1872 — Pápa, 1931): tanítóképző-intézeti tanár, ig. Pályáját 1898-ban, a pápai M. Kir. Áll. Tanítóképző Intézetben kezdte. 1908-tól a dévai tanítóképző ig.-ja, majd Kolozsvárott tanított és 1921-ben ismét Pápan intézeti ig. 1922 decemberében kinevezték tankerületi főig.-nak. Ettől kezdve — nyolc éven át — az áll. tanítóképző intézetek országos felügyelője. 1930-31-ig Pápan nyugdíjas. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: A pápai Magyar Kir. Állami Tanítóképző Intézet értesítői. (Pápa, 1898-1907); Tanítóképző intézeti tankönyvek (é.n.); Számos tanítóképző intézeti énektankönyv szerzője, írt zsolnárokat férjéikarra, továbbá dalokat és dicséreteket.*

IROD.: Hermann 1995. 41. • M. Ped. Lex. 1934. II. 626. • M. Zenei Almanach 1944. 40. • Tanítóképző ért. 1931/32.

(T.Gy.)

SÁGI Jolán Alojzia (Zalaapáti, 1898 — uo., 1970): irgalmasrendi nővér, mennyiségtan-természettan sz. tanítóképző intézeti tanár. A tanítóképzőt 1918-ban a pápai Ranolder Intézetben végezte. 1924-ben szerzett középiskolai tanári diplomát a Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1924-33-ig a Ranolder Intézetében tanított. 1933-34-ig a szegedi Apponyi Koll.-ba járt, és mint tanítóképző-intézeti tanár tért vissza a pápai Ranolder-tanítónőképzőbe. 1930-ban megindította a "Mi Világunk" c. önképzőköri folyóiratot, melynek szerkesztője volt 1942-ig. Az államosítás után egy ideig rokonainál élt, majd a bakonybéli szociális otthon megnyitása után annak lakója lett. Zalaapátiban temették el. *Fő művei: Számos cikke és verse jelent meg a "Mi világunk" című folyóiratban (VI. évf. 18., VII. évf. 5., VIII. évf. 10., X. évf. 16.)*

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet névsora 1945/46. • Ranolder ért. 1932/47.

(F.E.)

SÁNDOR József (Sárpentele, 1908 — Pápa, 1983): kereskedelmi-iskolai tanár, ig., közgazdász-doktor. A polg. iskolát és a felső-kereskedelmi iskolát Székesfehérváron végezte. A bp.-i Közgazdaságtudományi Egyetemen 1933-ban szerzett tanári oklevelet. Ezután szellemi szükségmunkás Székesfehérváron. Pedagógiai pályafutását 1939-ben a veszprémi Felsőkereskedelmi Iskola tanáraként kezdte, ahol 1941-ig dolgozott. 1941-42-ig Érsekújvárott tanított. 1942. szeptember 1-én a Dunántúli Ref. Egyházkerület pápai iskolájába hívták meg, egyben h. ig.-i megbízást is kapott. 1949-ig látta el az ig.-i teendőket. *Műve: Alapfogalmak a kettős könyvvitel (számvitel) megismeréséhez (Pápa, 1943)*

F.: 1969. október 28-én kelt önéletrajza (VeML). • Megyei Önk. irattára, Veszprém.

(Sz.G.)

SÁNDOR Pál (Alcsút, 1881 — Pápa, 1978): magyar-latin-filozófia sz. középisk. tanár, író. 1941-ig (nyugdíjazásáig) a pápai Ref. Koll. tanára. A bp.-i és helyi folyóiratokban számos cikke, verse jelent meg. Több történelmi játékot, vígjátékot és népszínművet írt, ezek Pápan nyomtatásban is megjelentek. Darabjait műkedvelő színészek (diákjai) elő is adták. Számos darabot rendezett (Jókai: Egy magyar nábob 1925, továbbá saját drámáit 1939.) S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Vándorlantos (Csokonai-vígjáték három felvonásban előjátékkal, Pápa, 1926); Két gyöngy (Pápa, 1927); Négyszáz év: dramatizált képek (Pápa, 1931); Thália papjai: történelmi színmű három felvonásban (Pápa, 1935); Kis szerencséje (Pápa, é. n.); A bugaci kiskirály: népszínmű dalokkal, tánccal három felvonásban (Pápa, 1940). Kéziratai a DREK Könyvtárban.*

IROD.: Harmath-Katsányi 274. • Pápai színjátszás 1988. 56.

(T.Gy.)

SCHOR Ármin (? , 1846 — Pápa, 1912): tanító, polg. isk. ig. Nagyszombatban szerzett tanítói oklevelet, Prágában műegyetemi tanulmányokat is folytatott. Nagyszombatban egy cégnél könyvvezető lett. Tanulmányozta a Faust-kérdést, Berlinben pályadíjat is nyert. Üzletet nyitott, de a szerencse nem kedvezett neki, így 1873-tól a pápai zsidó isk.-ban tanított. Az elemi isk. mellé ő szervezte meg az 1899-ben megnyílt polg. fiúiskolát és ezt is igazgatta. *Fő művei: A polg. iskola fontossága = Izr. polg. ért. 1900.; Néhány szó a zsidó felekezeti iskolákról = uo., 1901.; Vallásos és nemzeti nevelés = uo., 1902.; Álom és valóság: a polgári iskola és a polgári iskolai tanterv = uo., 1903.; Deák Ferenc = uo., 1904.; Összegyűjtött széljegyzetek a polg. fiúiskoláról = uo., 1905, 1907.; Felekezeti az iskolában = uo., 1906.; A természet a polg. fiúiskolában = uo., 1908.; A magyar nyelv tanítása a polg. fiúiskolában = uo., 1909.; Néhány szó a valláserkölcsei nevelésről = uo., 1910.; A*

hétosztályos polg. fiúiskola = uo., 1911.; Az izraelita iskola története. In: Kapossy 1905. 245-247.

IROD.: Blau Henrik: Sch. Á. (nekológ) = Izr. polg. ért. 1912. • Deák 1942. 406-407. • Izr. polg. ért. 1923/24. 40. • Láng Jehuda-Gyula 1972. 47, 76.

(M.S.K.)

SCHÖNVIZNER János (Leibnicz [Szepes vm.], 1874 — Pápa?, 1940): gyakorló isk.-i tanító. A középiskolát Késmárkon és Miskolcon, a tanítóképzőt Iglón végezte. Tanított Kisterenyén a kat., majd községi népisk.-ban, később Németbányán és Mizersfán. 1908-19-ig az iglói tanítóképző, 1919-34-ig a pápai áll. tanítóképző gyakorló iskolájának tanítója. 1934-től nyugállományú. (1939-40-ben lakóhelye Szöllősgyörk).

IROD.: Tanítóképző ért. 1929/30. 9., 1933/34. 6., 1940/41. 6.

(T.Gy.)

SCHUBERT Róza (? , 1910 — Székesfehérvár, 1968): irgalmas-rendi nővér, óvónő. Diplomáját 1930-ban az óbudai Szentlélek téri óvónőképzőben kapta. A pápai Ranolder Intézet óvodájában 1932-35-ig, majd Székesfehérvárott 1965-ig, (nyugdíjazásáig) dolgozott.

IROD.: Ranolder ért. 1932/33.

(F.E.)

SEBESTYÉN Dávid (Kocs, 1844 — Pápa, 1919): mennyiség-tan-mértan sz. középiskolai tanár, a pápai tanonciskola második ig.-ja. Tanári pályája 1877-ben kezdődött. Előbb Bonyhádon, majd 1883-85-ig a pápai Ref. Főgimn.-ban tanított. 1885-95-ig a pápai tanonciskola ig.-ja volt. Óraadó tanárait, tantestületének tagjait a legjobb pápai középiskolai nevelőkből válogatta össze. Az iparostanonc-oktatást szívügyének tekintette. Cikkjei az *Életképekben* jelentek meg (1876). *Műve: Tarczy Lajos életrajza = Koll. ért. 1907/08. 26-67.*

IROD.: Koll. ért. 1908. 131. • Koll. tört. 1981. 366. • Tanonciskola ért. 1908/9. 6-8. • Szinnyei XII. 813.

(M.S.K.)

SEBESTYÉN Mária Magdolna, Kiss Jánosné (Alsóság, 1921 — Pápa, 1989): óvónő. Középiskolai tanulmányait a celldömölki róm. kat. polg. leányiskolában végezte. 1937-41-ig a kalocsai Iskolanővérek Érseki Kisdédóvónő-képzőjében tanult, oklevelét 1941-ben kapta. 1943-78-ig a kertvárosi óvoda vezetője. Nyugdíjasként Pápan élt.

F.: Leánya, Noll Béláné írásbeli közlése. (1995)

(T.Gy.)

SEREI Antal (Madaras, 1923 — Pápa, 1994): ált. isk. tanító, karnagy, kántor. Újvidéken szerzett tanítói, Kalocsán kántori diplomát, majd karnagyi vizsgát tett. Sokrétű zenei képességével négy évtizeden át szolgálta az oktatás és a város közművelődésének ügyét. Nagy létszámú ének- és zenekart alakított a pápai Zalka Máté Ált. Isk.-ban, ahol 30 évig dolgozott (1954-1983). Előtte

Takácsiban tanított 1950-54-ig. Tagja volt a Városi Fúvószenekarnak, a pedagógus színjátszó-csoportnak, a Pedagógus Kórusnak, több évig karnagyként vezetője is. E minőségében elért eredményeit rádiószerreplések, oklevelek igazolják. Játszott zongorán, tangóharmonikán, orgonán és több fúvós hangszeren. Komoly és szórakoztató zene egyaránt szerepelt műsoranyagában. Nyugdíjasként a pápai ferences templom kántora volt haláláig.

IROD.: Egresits János: S. A. = PH, 1994. okt. 10.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

SÉLLYEI M. István (Sélye?, 1627 körül — Pápa, 1692): főiskolai tanár, ref. püspök. Sárospatakon tanult, majd 1654-től Pápan lett rektor, ahonnan azonban hamarosan külföldre távozott és 1655-ben az utrechti, 1657-ben a groningeni, 1658-ban a franekeri egyetemre iratkozott be. Hazatérte után pápai lelkész lett, s mint ilyet, 1669-ben püspökévé választotta a dunántúli egyházkerület. A pozsonyi vértörvényszék 1674-ben sok társával együtt őt is elítélte és gályarabságra vetette. Ebből 1676-ban szabadult de Ruyter holland admirális segítségével, s rövid zürichi tartózkodás után tért vissza Pápara. *Fő művei: Temetői kert: halotti beszédek (Várad, 1655); Utitárs: alkalmi beszédek (Várad, 1657). Kéziratban maradt Zürich városához írott köszönőbeszéde (fordítása megj. a Figyelőben 1881.) és Teleki Mihályhoz írott levele (Prot. Közl. 1888/26. sz.)*

IROD.: MÉL II. 1982. 616. • Ráczy Károly: A pozsonyi vértörvényszék áldozatai 1674-ben. Sárospatak, 1874. • Zoványi: Lexikon 537.

(T.Gy.)

SIMON Erzsébet (Ugod, 1915 — Pápa, 1993): tanítónő. A tanítóképzőt 1933-ban a pápai Ranolder Intézetben végezte. 1952-től a tanítóképző gyakorló isk.-jában tanított, majd annak megszüntetése (1959) után más pápai ált. iskolákban dolgozott. 1970-ben ment nyugdíjba a Kilián György Ált. Isk.-ból. 1970-73-ig Pápan élt. Ugodon temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1932/33.

F.: A Pápai Pedagógus-szakszervezeti tagjainak névsora 1945/46.

(F.E.)

SIMON Géza (Vitnyéd, 1910 — Pápa, 1977): tanító. Az elemi és polg. iskolát szülőfalujában és Kapuvárott végezte, majd a pápai tanítóképző tanulója lett, 1931-ben végzett. Két évig állásnélküli volt. 1934-től elemi isk. tanító Egyeden (Győr-Moson-Sopron m.) 1944-46-ban angol hadifogságban volt. Hazatérése után Pápara kerül az I. sz. Fiúiskolába, ahol 1950-ig tanított. Közben magyar-angol szakos tanári oklevelet szerzett a Budapesti Pedagógiai Főiskolán (1949-1950). 1951-52-ben tanulmányi felügyelő. 1952-től a Járási Tanácson dolgozott, mint számadó ig. 1957-70-ig művelődésügyi gazdasági felügyelő. A Pedagógus

Színjátzó- csoport sok előadásának volt szereplője. 1970-ben ment nyugdíjba.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

SOLYMOS (Schlamadinger) Vendel Károly (Nagysároslak, 1893 — Bp., 1950): bencés szerzetes, középiskolai tanár. Tanulmányait Phalmán és Bp.-en végezte. 1917-22-ig gimn. tanár Pápán, 1923-25-ig Habsburg Ottó nevelője Lequeitióban [Spanyolország]. 1925-26-ig ismét gimn. tanár Pápán, majd ig. Kőszegen, Phalmán és Bp.-en. 1948-50-ig nyugdíjas Pápán. *Műve: Daloskönyv a fű-középiskolák I-II. oszt. számára (Németh Dömével, Bp., 1930).*

IROD.: Bencés ért. 1918/22. • Berkó-Legányi 165.

(T.Gy.)

SOMFAI Jánosné LÁSD Pados Mária

SOMOGYI László (Somlósözölös, 1920 — Veszprém, 1987): szakiskolai tanár. Ev. lelkész-család gyermeke volt. A pápai Ref. Gimn.-ban érettségizett 1938-ban, majd a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát "summa cum laude". Hosszabb betegsége miatt pályamódosításra kényszerült. 1951-ben gép- és gyorsírásból Bp.-en másoddiplomát szerzett. Ettől kezdve nyugdíjazásáig gyorsíró tanárként dolgozott. 1951-ben a magániskola, 1952-től a pápai Áll. Gépiró és Gyorsíró Irodakezelői Szakiskola tanára, 1971-78-ig ig.-ja. Mivel az intézményt 1978-ban a Jókai Közgazdasági Szakközépiskolával közös igazgatás alá helyezték, tagozatvezetőként és címzetes ig.-ként irányította a szakiskolát. Tiszteletbeli tagja volt a Magyar Gyorsírók Országos Szövetségének. A somlósözölösi temetőbe temették.

IROD.: Közg. tört. 1989. 50.

F.: Gáti Samuné: A pápai Gyors- és Gépiró és Irodakezelői Szakiskola rövid története (kézirat) (Pápa, 1989).

(G. S.-né)

SÖRÖS Pongrác Pál (Komárom, 1873 — Győr, 1919): bencés szerzetes, történelem-latin sz. tanár, történész, az MTA lev. tagja. 1896-98-ban volt a pápai gimn. tanára, majd római tanulmányútja után (1898-99) főiskolai tanár volt Phalmán (1899-1919). "A pannonhalmi Szent Benedek-rend története" c. sorozat egyik szerkesztője, a főapátságról és a bakonybéli apátságról írt kötetek szerzője. *Fő művei: Forgách Ferenc élete (Bp., 1896); Verancsics Antal élete (Esztergom, 1898); Ghimesi Forgách Simon báró (Bp., 1899); A bakonybéli apátság története (I-II. Bp., 1903-04); Franyó Remig felségárulási pere = ÉTTK XXII/7. (Bp., 1910)*

IROD.: Berkó-Legányi 136. • Gaál 127-132. • Hóman Bálint: S. P. = Sz, 1919. • Mezei: Tartalommutató 62. • Szinnyei XII. 1321.

(M. Zs.)

SÜMEGH Lothár Ferenc (Székesfehérvár, 1907 — Mariazell [Ausztria], 1984): bencés szerzetes, magyar-latin sz. középiskolai tanár. Teológiai és bölcséleti tanulmányait Phalmán és Bp.-en végezte. Zenei műveltségét önműveléssel szerezte. Tanított a bencés rend dunántúli gimn.-iban (Phalmán, Kőszegen és Sopronban). Pápán 1934-től volt az intézet magyar, latin és ének tanára. Vezette az iskola énekkarát, s az 1935/36-os tanévben megalakította az iskola szalonzenekarát. Karnagya volt a városi "Kárpát" szalonzene- és vegyeskarnak. A 30-as évek közepén Pápán és Veszprémben vezényelte Strauss: Cigánybáró című nagyoperettjét. Az 1938/39-es tanévben Pápán megszervezte Mécs László költői estjét. Az iskolák államosítását követően 1950-56-ig a celldömölki, ill. a győri bencés templom karnagya. 1956-84-ig az NSZK-ban és Ausztriában gimn. tanárként, majd lelkészként tevékenykedett. Könyv- és hangverseny-ismertetéseket írt a *Phalmi Szlébe*, a *Pápa és Vidékébe* és a gimn. értesítőjébe. *Műve: Nekrológ Boksay Endréről = Bencés ért. 1940.*

IROD.: Bencés ért. 1939/40. • Gaál 134-135.

(T. Gy.)

SÜTTŐ Kálmán (Pápa, 1907 — Tapolca, 1976): matematika-fizika sz. középiskolai tanár. Középiskolai tanulmányait a pápai bencés gimn.-ban végezte. 1925-ben érettségizett, majd a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett mennyiségtan-természettan szakos tanári diplomát. 1950-58-ig a Petőfi Gimn.-ban, 1958-tól nyugdíjazásáig a Türr István Gimn.-ban tanított. Egy ideig szaktárgyaiból a megyei felügyeletet is ellátta. Foglalkozott bélyeggyűjtéssel, numizmatikával is. Nyugdíjasként üdülőtélkén, Badacsonyládbihegyen dísnövényekből álló értékes botanikuskeretet alakított ki. S.: P., Kálvária t. *Fő műve: Öt kötetes kéziratos matematikai példatár. (A Türr István Gimn. könyvtára őrzi)*

IROD.: Bencés ért. 1921/25. • Berkó-Legányi 191. • Petőfi emlék. 1994. 66. • Türr évk. 1988. 154.

(T.Gy.)

SZABADI Béla (Bp., 1898 — uo., 1968): magyar-latin-görög, majd angol sz. középiskolai tanár a pápai Ref. Koll. Gimn.-ában 1922-42-ig. Bölcsészdoktor, nyelvész, szerkesztő. Szaktárgyain kívül elsajátította a francia, finn, német és olasz nyelvet. 1942-től nyugdíjazásáig a bp.-i Lónyay Gimn.-ban tanított. Pápán az 1928/29-es tanévben tartotta meg kollégiumi székfoglaló beszédét, melyben az akkor közel 100 éves Képzőtársaság megújulását sürgette. Javasolta, hogy az önképzőkör munkájában kapjanak kiemelt szerepet a szociális kérdések. Az 1930-40-es évek fordulóján részt vett a Pápa környéki népfőiskolák szervezésében, 1940-ben vezette a Koll. cserkészcsapatának angliai táborozását. 1952-től a Nyelvtudományi Intézetben tudományos munkatárs. Részt vett az értelmező és a kézisztár megalkotásában, aktív nyelvművelői

tevékenységet folytatott. *Fő művei: Hagyományaink és feladataink (Pápa, 1929); Az igekötők jelentésmódosító szerepének néhány szótári kérdése (Bp., 1966). Fordításai közül jelentős Gründler: Luther Márton Nagy Kátéja, a németből fordított Második Helvét Hitvallás és a latinból fordított Heidelbergi Káté.*

IROD.: Koll. ért. 1928/29, 1942/43. • Koll. tört. 1981. 440. • MÉL III. 1985. 721.

(T.Gy.)

SZABÓ Károly, P. (Pusztaszentkereszt [Bars vm.], 1836 — Pápa, 1895): középisk. magyartanár a pápai Ref. Koll.-ban. 1846-54 között ugyanitt végezte a gimn.-ot, aztán 1857-ig a teológiát is: a negyedik évet már mint megválasztott tanár, a bécsi protestáns teológiai intézetben és a zürichi egyetemen hallgatta. 37 éven át volt a magyar nyelv és irodalom, valamint a bölcsészet tanára. A Képzőtársaság antológiájának a szerkesztője. Antal Gáborral elindította és szerkesztette 1874-77 között a *Pápai Lapokat*. *Fő művei: Mándi Márton István. (Pápa, 1860); Költészetan (uo., 1863 és 1867); Magyar nemzeti irodalom története (uo., 1866)*

IROD.: Harmath-Katsányi 1984. 272. • Koll. tört. 1896. 343. • Koll. tört. 1981. 283.

(T.Gy.)

SZABÓ Lajos (Zseliz, 1846 — Léva, 1885): ref. gimn. tanár. Iskoláit Pápán végezte. 1869-ben publicus praeceptor lett az I. osztályban. 1870-72-ban a II. osztályban tanított, majd rendes tanárrá nevezték ki. 1875-ben lévai lelkésszé választották. Pápán tanított még 1872-75-ig.

IROD.: Koll. tört. 1896. 341.

(G.S.-né)

SZABÓ Mária, Nemcsics Elekné (Kiszuczsa-Újhely [Trencsén vm.], 1908 — Pápa, 1984): tanítóképző intézeti ének-zenetanár. Tanulmányait a Nemzeti Zenedében kezdte. Zongora tantárgyból magántanuló volt, tanára Polónyi Elemér. 1938-ban végezte tanulmányait a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, Harmat Artúr és Ádám Jenő növendékeként. 1939-40-ig a zsámbéki, 1940-48-ig Pápán a Ranolder Intézet tanítóképzőjének zenetanára. 1948-51-ig az államosított intézetben, majd több pápai általános- és középiskolában tanított. Vallásossága miatt mellőzték. Utolsó munkahelye 1959-61-ig az Ének-zenei Ált. Isk. volt. Egyidejűleg a pápai Pedagógus Énekkart is vezette. Nyugdíjba vonulása után kántori tevékenységet vállalt a Kertvárosi Plebániatemplomban. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Centenárium 1995. 51 • 52. • Petőfi emlk. 1994. 63.

(T.Gy.)

SZABÓ Pap Julianna, Török Gyuláné (Mezőkövesd, 1954 — Bp., 1988): magyar-angol sz.

ált. isk. tanár. Tanulmányait 1961-68-ig a mezőkövesdi ált. isk.-ban, 1968-73-ig a miskolci Kossuth Lajos Gimn.-ban végezte. 1973-77-ig az egri Tanárképző Főiskolán szerzett diplomát, s férjhez ment Török Gyula hivatásos katonatiszthez. Férje munkahelyét követve került Páparra 1977-ben, a Zalka Máté Ált. Isk.-hoz, ahol a szaktárgyait tanította, és iskolai munkája mellett a TIT szervezésében angol nyelvet is oktatott. 1982-85-ig Leningrádban élt 1985-88-ig a kecskeméti II. Rákóczi Ferenc Ált. Isk. tanára volt. Hirtelen rátört a gyógyíthatatlan betegség, mely fiatalon sírba vitte. A mezőkeresztesi temetőben nyugszik.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.

(T.Gy.)

SZABÓ Sándor (Méra [Kolozs vm.], 1910 — Bp., 1976): középiskolai ének- és zenetanár, karnagy, ref. lelkész. Középiskolai és teológiai tanulmányait Kolozsvarott végezte. A Zeneakadémiára járt, ahol művész-tanári oklevelet szerzett. 1937-től a pápai Ref. Koll. Gimnáziumának és Teológiai Akadémiájának, 1946-tól a Nőnevelő Intézetnek volt a tanára 1948-ig. Tanítványaiából, más jól képzett muzsikusból létrehozta a Pápai Közművelődési Egyesület zenekarát. A magyar és a kassai rádióban gyakran szerepelt. Pápa város zenei életében is kiemelkedő szerepet töltött be még a II. világháború utáni években is. A Nőnevelő államosítása után Bp.-re költözött, itt több oktatási intézményben tanított: 1948-59-ig a Hubai utcai tanítóképzőben, 1959-70-ig a budai Móricz Zsigmond Gimn.-ban és a Kodály Zoltán Zeneisk.-ban. 1950-76-ig rangos bp.-i munkáskórusoknak volt a karnagya. S.: Bp., Farkasréti t.

IROD.: Centenárium 1993. 55.

F.: Nádasy Lajos: Pápa zenetörténete (Kézirat. Pápa, 1981. JMVK Helyismereti Gyűjtemény) • Dezső Ildikó: A pápai Bartók Béla Állami Zeneiskola története. Pápa, 1982 (kézirat. JMVK, 15-16.) • Horváth Miklós organista visszaemlékezései Pápa városának zenei életére. (1983). • Leánya, Szabó Csilla zongoraművész közlése (1996).

(T.Gy.)

SZABÓ Sándorné LÁSD Leyler Gabriella

SZABOLCSI István (Celldömölk, 1929 — Balatonederics, 1981): ált. isk. biológia-földrajz sz. tanár, ig. Tanulmányait a kőszegi tanítóképzőben kezdte, majd a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben folytatta, 1951-ben itt kapott oklevelet. Első állomáshelye Külsővat volt, majd a pápai Hámán Kató Ált. Isk. került. Munka mellett elvégezte a bp.-i Pedagógiai Főiskolát és ált. isk. tanári diplomát szerzett. Előbb a városi művelődési osztály vezetője, majd a II.sz. Ált. Isk. ig.h.-e volt. 1959-81-ig a Zalka Máté Ált. Isk. ig.-ja volt. Az 1950-60-as évek közepén a Pedagógus Művelődési Ház ig.-ja. Jó szervező munkája nyomán országos hírű pedagógus színjatszócsoport, énekkar és zenekar működött Pápán. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Pápa város*

közoktatásának fejlődése. (Pápa, 1972) (pályázat); Több figyelmet a pedagógus újító mozgalomnak! = Megyei Ped. Híradó, 1972/4. sz. 3-5.

IROD.: Bibliográfia 1975. 28.

F.: Felesége, Szabolcsi Istvánné ny. tanítónő írásbeli közlése. (1955). • Anyakönyvi Hivatal, Celldömök (1996)

(T.Gy.)

SZADOVSZKY Kornélia, Vass Lajosné (Pozsony, 1903 — Bp., 1989): ált. isk. tanárnő. Iskoláit Pozsonyban végezte, az orsolyita nővérek ottani tanítóképzőjében szerzett tanítói oklevelet. 1923-tól az áttelepítésig Pereden (Vágsellye mellett) tanított. Ált. iskolai matematika-fizika sz. diplomát a bp.-i Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskolán kapott 1955-ben. Pápán tanított 1-1 évig a II. és a III. sz., majd 1949-től nyugdíjazásáig (1965) az I. sz. Áll. Ált. Isk.-ban. Életében megkapta az arany-, a gyémánt- és a vasdiplomát.

F.: Férje, Vass Lajos (Bp.) közlése (1997).

(T.Gy.)

SZAKÁL Károly (Gálóc [Ung vm.], 1864 — Nagyszeretva [uo.], 1896): főgimn. tanár, irodalomtörténész, a bölcsélet doktora. A lipcei, berlini és a bp.-i egyetemen tanult. *Műve: A Faustmonda keletkezése és prózai feldolgozásai. (Pápa, 1893, ism. EPhK 1893)*

IROD.: Dtúli Protestáns Lap 1896/282. sz. • Napló, 1996. ápr. 22. 20. • Szinnyei XIII. 300.

(T.Gy.)

SZAKÁL Sándor (Egeralja, 1909 — uo., 1980): középisk. történelem - földrajz sz. tanár. Alap- és középfokú tanulmányait az egeraljai elemi isk.-ban, ill. a pápai Ref. Gimn.-ban végezte. 1934-ben a pécsi Tudományegyetemen középiskolai tanári oklevelet szerzett. Ebben az évben megvédte földrajzból doktori disszertációját. Közben 5 hónapot ösztöndíjasként Ausztriában töltött, ahol Burgenland és az Alpok geológiai és meteorológiai viszonyait tanulmányozta. 1936-tól a csurgói, 1939-42-ig a kis-újszállási, 1942-től a mátészalkai, majd a máramarosszigeti ref. gimn.-ban tanított, ez utóbbiban ig.h. Közben katonaság, román hadifogság, majd az I. sz. Fiúiskola, 1949-52-ig a Ref. Gimn., 1952-58-ig a Türr István Gimn., 1959-től nyugdíjazásig a Jókai Mór Közgazd. Szakközépisk. jelölik a pálya egyes állomásait. Mint a turisztikai szakkör vezetője tanítványival bejárta a Bakonyt, a Balaton-felvidéket, megismertette velük Közép-Dunántúl geológiáját, földrajzát, történelmét és néprajzát. Fontosnak tartotta a helytörténet tanítását, jeleskedett a pápai helytörténet tudományos feltárásában. E téren számos értékes publikációja jelent meg. S.: egeraljai t. Emlékét 1989 óta emlékpád őrzi Eger-alján. *Fő művei: Adatok a Marcalvölgy településföldrajzához (Pécs, 1934); A Pápai Textilgyár története (Pápa, 1955); Pápai utikalauz (társszerzőkkel. Pápa, 1967); Pápa város élete a Tanácsköztársaság idején (társszerzőkkel*

Pápa, 1969); Számos cikke jelent meg a Búvár c. folyóiratban..

IROD.: Koll.ért. 1948. • Közg. tört. 1984. 50. • Türr évk. 1988. 154. Bibl. 1975. 1064-66.

F.: Szakál Sándorné: Dr. Szakál Sándor életrajza [kézirat a DREK Könyvtárában] Pápa, 1983.

(T.Gy.)

SZALAY Jeromos István (Nóráp [Veszprém m.], 1896 — Párizs, 1964): bencés szerzetes, magyarlatin-francia sz. középiskolai tanár, bölcsészdoktor. Két ízben volt a pápai bencés gimn. tanára: 1921-25-ig és 1926-29-ig. Közben tanulmányutat tett Párizsban (1925-29), utána pedig főisk. tanár Phalmán (1929-43). 1942-43-ban a kolozsvári egyetemen a francia nyelv magántanára. 1943-tól haláláig Párizsban élt, a franciaországi magyarok főlelkésze volt. Francia nyelvtanáért elnyerte a Francia Tudományos Akadémia jutalomdíját (1928). *Fő művei: Grammaire française a l'usage des Hongrois (Phalma, 1938); A francia irodalom és katolicizmus (Phalma, 1942). 1924-25-ben szerk. a Pápa és Vidéke c. hetilapot.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1921/25., 1926/29. • Berkó-Legányi 170. • Gaál 135-138. • Kat. Szle 1965/1. 89. • MÉL III. 1985. 730. - Katolikus Szle. 1965/1. 89.

(M. Zs.)

SZALAI Mária, Horváth Lajosné (Pápa, 1921 — Pápa, 1986): tanítónő, biológia-földrajz sz. ált. isk. tanár. A tanítóképzőt a pápai Ref. Nőnevelő Intézet tanítónőképzőjében végezte 1940-ben. 1940-43-ig a pornóapáti [Vas vm.] róm. kat. elemi isk.-ban tanított. A háborús események miatt visszajött Páparra, és 1943-48-ig a Városházán különböző jellegű adminisztrációs munkákat végzett. 1948-54-ig a kertvárosi ált. isk. ig.h.-e. 1954-63-ig a II.sz. Fiúiskolában, 1963-78-ig az I.sz. Ált. Isk.-ban tanított. A Pedagógus Színjátszó-csoport tagjaként Jókai: A kőszívű ember fiai című darabjában kiváló teljesítményt nyújtott. Nyugdíjaként Pápán élt. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Pápai színjátszás 1988. 19-20.

F.: I.sz. Ált. Isk. irattára.

(F. E.)

SZALAY László (Pápa, 1928 — Pápa 1992): földrajz-rajz sz. középisk. tanár, festőművész. Tanítói oklevelét a pápai Áll. Tanítóképző Intézetben (1949), ált. isk. tanári földrajz-rajz sz. oklevelét a pécsi Pedagógiai Főiskolán (1953), földrajz sz. középiskolai tanári képesítését a szegedi egyetemen (1965) szerezte. Több iskolatípusban és iskolában tanított. Legtovább Nyáradon és Pápán. Itt a Kilián György Ált. Isk.-ban és a Petőfi Gimn.-ban. 1975-től haláláig a Türr Gimn. és Óvónői Szakközépisk. tanára volt. Mind az iskolában, mind a városi Képzőművész Körben — melynek 1975-92-ig vezetője volt — számos tehetséget fedezett fel és orientált a művészi pályára. Az "Ülő nő" című képét a M. Nemzeti Galéria 1972-ben megvásárolta.

1993. október 20-án műveiből emlékkiállítás nyílt a Pedagógus Művelődési Házban. *Műve: Evokáció és jelen: Övönöket nevelünk In: Türr évk. 1988.129-132. Képzőművészeti alkotásai: Parasztok (kréta, 1975); Faluszéle (tustoll, 1985); Roham (tustoll, 1987); Öreg halász (tustoll, 1990); Lear király (tustoll, 1990); Mária és gyermeke (tustoll, 1990); Boksoló (tustoll, 1991)*

IROD.: Németh Sándor "Fény és árnyék rezdülésében élt.": Sz. L. emlékkiállítás Pápán = Napló, 1993. október 21. 3. • Türr évk. 1988. 152.

(T.Gy.)

SZALAY Semjén László (Gyórszentmárton, 1898 — Phalma, 1971): bencés szerzetes, földrajz-történelem sz. középiskolai tanár, bölcsészdoktor. A rend gimn.-ai közül tanított Kőszegen (1921-23), Pápán (1923-29 és 1944-48), Esztergomban (1948-50), majd az államosítás után a mosonmagyaróvári állami gimn.-ban (1950-53), illetve a máriakálnoki ált. isk.-ban (1953-62). 1962-71 között nyugdíjasként gyórszentmártoni rokonainál lakott.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1924/29., 1944/48. • Berkó-Legányi 171.

(M. Zs.)

SZARKA Lajos (Máramaros-sziget, 1875 — ?, ?): földrajz sz. tanár, tanítóképző-intézeti ig. A tanítóképzőt szülővárosában végezte, majd a bp.-i Pedagógium (polg. iskolai tanárképző) m. nyelv és történelem szakcsoportjának hallgatója volt 1894-97-ig. 1898-ban segédtanár a székelykeresztúri, 1898-1906-ig rendes tanár a znióváraljai tanítóképzőben. 1906-19-ig a modori képző tanára, majd ig.-ja. 1919-ben Bp.-re menekült. 1923-33-ig a pápai Kir. Áll. Tanítóképző Intézet ig.-ja. Tagja volt a Földrajzi Társaságnak és a Jókai Körnek.

IROD.: Tanítóképző ért. 1926. 4., 1927. 10., 1933. 7.

(T.Gy.)

SZATHMÁRY LAJOS (Bp, 1903 — uo., 1994.): magyar-latin sz. középisk. tanár. A bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán tanári (1926), a debreceni egyetemen bölcsészdoktori oklevelet szerzett (1945). 1927-45-ig több ref. gimn.-ban tanított: Sárospatakon, Hódmezővásárhelyen és Pápán. 1938-ban Hódmezővásárhelyen megszervezte a Tanyasi Tanulók Otthonát. (Erre Németh László is felfigyelt, többször meglátogatta, s a „Cseresznyés-kert” c. darabjának a tiszteletdíját ennek az otthonnak hagyományozta). 1941-44-ig a pápai Ref. Koll. Gimn.-ának tanára. Itteni működése a Képzőtársaság második fénykora. Tanári munkájában tanítványai öntevékenységre támaszkodott, s képes volt a Márciusi Front szellemében az ifjúságot akkor foglalkoztató nemzeti sorskérdésekre választ adni. 1944-45-ben katona. 1945-49-ig a Budai Tanítóképző, majd a bp.-i Kölcsey Gimn. ig.h.-e. 1961-67-ig az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimn.-ának tanára, ill. ig. helyettese. Nyugdíjasként a TIT budapesti

nyelviskoláján tanított. S.: Bp., Farkasréti t. *Fő művei: Kitűnőek iskolája a maguk módján = Prot. Tanügyi Szemle 1940/11. sz.; A tanárképzés időszerei kérdései = M. Pedagógia, 1964/4. sz.; Tanári Szabadság In: A Bethlen Gábor Gimn. jubileumi évkönyve. (Hódmezővásárhely, 1972)*

IROD.: Bodolay Géza: Búcsú Sz. L.-tól = Ref. Egyház 1994/7-8. sz. 179. • Koll. ért. 1941/44. • Koll. tört. 1981. 395. • Ped. Lexikon 1979. IV. 153.

(T. Gy.)

SZEGVÁRI Mária, Klaffl Sándorné (Pápateszér, 1929 — Veszprém, 1990): tanítónő. Tanulmányait a Ranolder Intézetben végezte, itt kapott tanítói oklevelet. Tanított Zircen (1949-51), Pápán a kertvárosi ált. isk.-ban (1951-53), majd a pápai tanítónőképző (Zárda) gyakorló isk.-jában mint vezetőtanító. 1955-83-ig az Ének-zenei Ált. Isk. nevelője volt nyugdíjazásáig. 1973-ban Kiváló Tanító-elismerést kapott. Nyugdíjazása után még 7 évig dolgozott napközis nevelőként. S.: P., Kálvária t.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok (Pápa, 1994). • Az Erkel Ferenc Ének-zenei Ált. Isk. irattára.

(T.Gy.)

SZÉKELY István (Zsámbok, 1858 — Pápa, 1901): okleveles gazda, a pápai földművesiskola első ig.-ja. Középiskolai tanulmányait Kalocsán és Iglón (Szlovákia), a fővárosban és Nagykőrösön végezte. Keszthelyi akadémiai tanulmányainak befejezése után Szentimrén, Csákváron (Somogy- és Temes vármegye) tanított. 1892 őszén került Pápara. Szervezte és vezette az új, az akkori magyar alsófokú oktatási intézmények között a nyolcadikként létesült földműves-iskolát. Növénytermesztést tanított. Óraadó volt a tanítóképzőben és a ref. teológián. A *Pápai Lapok* 1893-1900 években több ismeretterjesztő cikkét is közölte. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Budapesti Közlöny 1892. szeptember 30. • Mezőg. tört. 1992. 31-33. • Németh József: Búcsúztató = Pál, 1901. márc. 3.

(M.S.K.)

SZÉKI Béla (Albert) (Kölked, 1814 — Pápa, 1871): ref. teológiai tanár. Iskolai tanulmányait Mohácson, Gyöngyösön, Halason és Pápán végezte. Pápán 1836-ban választották meg teológiai tanárrá. 1836-38-ig a bécsi, majd a berlini egyetemen tanult. 1838-53-ig Pápán főisk. tanár, 1853-59-ig lelkész. 7 nyelvet tudott, értette a szanszkritot is. *Fő művei: Egyházi törvénykönyv (1867); Egyházi beszédek. (én.); Búcsúvers (Mándi Márton István halálára 1831).*

IROD.: Koll. tört. 1896. 336. • Koll. tört. 1981. 226, 231.

(T.Gy.)

SZEMERÉDI (Siemeister) János (? , 1879 — Sátorlajújhely, 1938): természettan-kémia sz.

tanítóképző intézeti tanár, ig. Szentgotthárdon járt isk.-ba, majd a soproni ev. tanítóképzőben és a bp.-i Pedagógiumban szerzett oklevelet. Adonyban, később Zólyomban polg. isk.-i tanár. Bp.-en az Apponyi Koll.-ban tanítóképző intézeti tanári oklevelet kapott. Zilahon, Sárospatakon és Jászberényben tanított. 1934-38-ig Pápán az áll. tanítóképző ig.-ja, az Iskolánkívüli Népművelési Bizottság elnöke is volt, emellett a székesfehérvári és a szombathelyi tankerület ált. tanulmányi felügyelője. Ő alapította apápai tanítóképző cserkészcsapatát. S.: Sárospatak.

IROD.: Tanítóképző ért. 1934/35. 33., 1938/39. 1-7.

(T.Gy.)

SZÉPTÓTH Mária, Nemcsics Elekné (Tápé, 1892 — Pápa, 1936): tanítóképző-intézeti ének- és zenetanár, zongoraművész, zeneszerző. Zenész-családból származott, szülei 1896-ban költöztek Pápára. Gyermekek művészi tehetsége már korán megmutatkozott. A Zeneművészeti Főiskolán szerzett tanítóképző-intézeti és énektanári oklevelet. 1911-től 1935-ig tanított az irgalmasnővérek pápai tanítóképzőjében. 1919-ben házasságot kötött Nemcsics Elek matematika-fizika szakos tanárral. Zongoraművészként számos dtüli városban szerepelt. Repertoárjában Bach, Beethoven, Liszt művei mellett saját szerzeményei is szerepeltek. Petőfi, Vörösmarty, Sík Sándor költeményeire is írt dalokat, kórusműveket, miseénekeket. *Fő művei: Magyarok maradunk 1-2. (1922, 1926); A szent látomány: melodráma, 1930); Jöjj szívünkbe! (öt ének az elsődözők szentmiséjére, 1933); A tavasz csengetyűje... (35 ének iskolai használatra, 1936)*

IROD.: Pápa és Vidéke 1936. június 28. 2. • Ranolder ért. 1935/36.

F.: Fia, Nemcsics Antal festőművész, egyetemi tanár közlése.

(M.S.K.)

SZILÁGYI József (Vámos [Veszprém vm.], 1827 — Pápa, 1895): latin-görög sz. középiskolai tanár. 1840 őszétől Pápán tanult, 1848-ban az elsők között jelentkezett honvédnek a Kollégium diákjai közül, s egyik vezetője volt a harcterre induló kollégistáknak. A fegyverletétel után szülőföldjére, majd Pápára menekült a besorozás elől. Még nem is fejezte be teljesen tanulmányait a teológián, amikor (1850/51) köztanítónak választották. Az 1886/87-es iskolaévtől kezdve ő látta el a gimn. ig.-i teendőit. 43 évig volt a klasszikus nyelvek híres tanára. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Hermann 1995. 40. • Koll. tört. 1981. 197, 262-263.

(T.Gy.)

SZILOS Lajosné LÁSD Závory Magdolna

SZÓLÁS Honor Jenő (Pápa, 1898 — Phalma, 1965): bencés szerzetes, földrajz-természetrész sz. középisk. tanár. Egyetemi tanulmányait Phalmán és Bp.-en végezte. A rend dtüli gimnáziumaiban

tanított. Pápán 1929-32-ig, illetőleg 1945-48-ig. 1948-51-ig segédlelkész volt Ravazdon, 1951-59-ig áll. gimn.-i tanár Győrött. 1959-65-ig a győri, majd a phalmi rendházban élt nyugdíjasként.

IROD.: Bencés ért. 1929/32, 1945/48. • Berkó-Legányi 172. • Türr. évk. 1988. 83.

(T.Gy.)

SZOVÁTHY Lajos (Miskolc, 1833 — Pápa?, 1902): lélektan és pedagógia sz. gimn.-i és tanítóképző intézeti tanár, ig. Tanulmányait szülővárosában végezte, 18 évesen uo. segédtanító. 1852-55-ig a sárospataki ref. teológia hallgatója volt, 1859-61-ig Mezőcsáton tanított. 1861-ben tanulmányutat tett Ausztriába, Bajorországba és Svájcba. 1862-71-ig a máramarosi ref. gimn., 1871-76-ig uo. a tanítóképző tanára, később a sárospataki intézet ig.-ja. 1877-81-ig Léván tanár, 1881-96 között a losonci tanítóképző ig.-ja. 1896-1902-ig a pápai ref., illetve áll. tanítóképző élén állott. Igazgatósága idején készült el az intézet épülete, melyet 1900. szept. 24-én vett át. Jelentős érdemei voltak az iskolaszervezésben, a pápai ekkor az ország legnépesebb képzőinek egyike volt (192 fő).

IROD.: Tanítóképző ért. 1902/03. 20-27.

(T.Gy.)

SZUTTER Dániel (Győr, 1863 — ?, ?): ev. elemi isk. tanító. Középiskolai tanulmányait Győrött és Sopronban végezte. Tanítói oklevelét 1882-ben a soproni ev. tanítóképzőben szerezte. 1896-1926-ig volt a pápai ev. elemi isk. tanítója, 1914-26-ig ig.-ja. Számos írása jelent meg ev. szaklapokban.

IROD.: Veszprémmegyei fejek 1929.

F.: Varga György ev. esperes írásbeli közlése (1997).

(T.Gy.)

SZÜCS Dezső (Siómaros, 1896 — Bp., 1961): ref. lelkész, történelem-földrajz sz. középisk. tanár. Tanított a ceglédi és nagykovácsi ref. iskolákban, majd a pápai ref. gimn.-ban 1916-tól. Egy ideig országgyűlési képviselő is volt. A Veszprém megyei törvényhatósági bizottság, a Pápa városi képviselőtestület tagja, az Alsóvárosi Olvasókör alapítója, a Főiskolai Gyorsírókör vezetője, a Levente-egyesület alelnöke, a Vasutas Sport-egyesület társelnöke. 1948-tól nyugállományban. Hamvai: Bp., Farkasréti t. *Fő műve: A magyar protestáns egyház küzdelmei III. Károly korában. 1. rész (é. n.); Kis Ernő (nekrológ) = Koll. ért. 1926/27.; Győri Gyula (nekrológ) = Koll. ért. 1929/30.*

IROD.: Bódás János: Emlék-töredékek In: Rab István emlékezete (szerk. Balázs János) Veszprém, 1987. 104. • Koll. ért. 1941/42. 61-62. • Koll. tört. 1981. 411.

F.: A Ref. Gimn. tanárainak törzslapja. (DREK Levéltára).

(T. Gy.)

TAKÁCS Lídia, Németh Mihályné (Pápa, 1903 — Doba, 1981): tanítónő. Oklevelét az angolasszonyok tanítóképzőjében Veszprémben

szerezte. 1948-ig több pápai elemi népisk.-ban, illetőleg ált. isk.-ban volt helyettesítő tanító. 1948-65-ig, nyugdíjazásáig a Gyógypedagógiai Ált. Isk.-ban tanított.

F.: A család tulajdonában lévő dokumentumok.
(T.Gy.)

TAKÁCS Sándorné LÁSD Bakonyi Sarolta

TARR Gyula (Nagyszöllös, 1872 — ?, ?): növénytan sz. középisk. tanár, gazdasági főtanácsos. Középiskolai tanulmányait szülővárosában és Debrecenben végezte, ugyanott nyerte a gazdaságtan tanításra képesítő oklevelét 1890-ben. Először intézőként működött, majd a kecskeméti, kolozsvári gazdasági iskolákban tanított. Innen Borsod megyébe ment gazdasági vándortanítónak, majd a Földművelésügyi Minisztérium gazdasági szakosztályában dolgozott. 1901-23-ig a pápai, 1923-29-ig a békéscsabai földműves-iskola ig.-ja volt. 1929-ben gazdasági főtanácsosi és főig.-i rangot kapott. Pápán több mint két évtizeden át kiemelkedő munkát végzett. Az iskolavezetés mellett elnöke volt az Úri Kaszinónak, a ref. egyház világi felügyelője és presbitere. *Fő művei: Általános növénytermesztés (1920). Számos cikke jelent meg a vidéki napi- és szaklapokban.*

IROD.: Huszár: Nagy egyéniségek 1989. 49. • Mezőg. tört. 1992. 41. • Veszprém megyei fejek 1929.

(T.Gy.)

TARCSY Lajos (Hetény [Komárom vm.], 1807 — Bécs, 1881): ref. főiskolai tanár, filozófus és természettudós, az MTA tagja (l. 1838, r. 1840). Teológiai és filozófiai tanulmányait a pápai ref. főiskolán végezte, matematikát és fizikát Bécsben és Berlinben tanult (1831-33). 1833-tól a pápai Kollégium matematika-fizika-filozófia tanára. A hagyományos kanti, keleti filozófiák helyett ő Hegel filozófiáját tanította, ami miatt sorozatos támadások érték, így le kellett mondania a tanszékről. A hazai természettudományos és ismeretterjesztő irodalom egyik első tudós művelője, 1838-ban jelent meg "Természettan" c. tankönyve, amely új korszakot jelentett a m. fizikaoktatásban és a nemzeti nyelvű műszaki szaknyelv kialakulásában. (Elismerésül az MTA tagjává fogadta, székfoglaló beszédére Széchenyi is felfigyelt). Jelentős szerepet vitt a Kollégium újjászervezésében és korszerűsítésében, a főiskolai nyomda megalapításában. Szorgalmazta a sokoldalú esztétikai és irodalmi nevelést. 1841-ben kezdeményezésére született meg a főiskolai Képzőtársaság, melynek tanárelnöke volt. Hatékonyan támogatta az itt tanuló Petőfit, maradandó hatással volt Jókaira, Eötvös Károlyra. A szabadságharcban honvédtisztként szolgált. Az önkényuralom idején a kollégiumi tanterv korszerűsítésén dolgozott. 1860-ban Dákán a Batthyány-kastélyban találkozott a hazalátogató Teleki Lászlóval. 50 éves tanári jubileumán (1880) a

Kollégium és a város Jókaiival együtt ünnepelt. Fél év múlva egy bécsi kórházban halt meg. S.: P., Alsóvárosi t. 1841-ben kiadta Gyöngyök a német költészetből címmel Schiller Goethe és Heine verseit német nyelven. *Fő művei: Természettan (I-II. Pápa-Veszprém, 1838., az Akadémia nagyjutalmát kapta 1843-ban); Népszerű égrajz. (Pápa, 1838); Népszerű természettan. (Pápa, 1843); A dráma hatása és irodalmunk drámaszegénysége. (Pest, 1843).*

IROD.: Eötvös Károly: T. L. In: Magyar alakok (Bp., 1901) 139. • Paczolay Gyula: Az első magyar főiskolai kémiakönyv és szerzője T. L. = Magyar kémia 1980/11. sz. • Szénássy Árpád: Heténytől Pápaig: T. L. életútja (Hetény, 1983). • Szij Rezső A derék Tarczy = Magyar Hírlap 1972. jan. 15. • T. L. emlékezete. Emlékünnepély születése századik évfordulója alkalmából = Koll. ért. 1907/08. • Török József: Emlékbeszéd T.L. r. tag felett (MTA Emlékbeszéd III. 1885). • Tungli Gyula : Petőfi pápai tanárai. = Veszprém megyei Pedagógiai Híradó. 1972/6. sz.

(T.Gy.)

TARDOS Vida János (Szepesbéla [Szepes vm.], 1907 — Kunszentmárton, 1963): bencés szerzetes, mennyiségtan-természettan sz. középiskolai tanár, bölcsészdoktor és erdőmérnök. Tanított Győrben (1931-32), Bp.-en (1932-33), Pápán (1946-48) és állami gimn.-ban Tiszaföldváron (1951-61) és Kunszentmártonban (1962-63), valamint ált. isk.-ban Kengyelen (1961-62). 1933-38 között Phalmán volt főisk. tanár, 1942-45-ben jószágkormányzó, 1945-46-ban gazdasági vezető Bakonybélben. Fm: Térgörbék szinguláris pontjairól.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1947/48. • Berkó-Legányi 188. - Főapátsági Könyvtár katalógusa, Phalma.

(M. Zs.)

TÁNCZ Menyhért József (Pápa, 1743 — Pest, 1800): pálos szerzetes. Teológiai tanulmányait 1766-67-ben végezte Pécsen. Szülővárosában tanított, szerzetesi életének utolsó éveit a pesti kolostorban élte le, mint a provinciális titkára. A rend feloszlása után is Pesten maradt. 1786-ban el kellett hagynia a kolostort. További életéről nincs tudomásunk. Ányos Pál is tanítványa volt. *Fő műve: József c. iskoladráma. Négy másik pálos iskoladráma az ő másolatában maradt fenn.*

IROD.: Bakonyvári 1896. • Harmath-Katsányi 1976. 241. • Nádasy Lajos: A pálosok iskoladrámái és iskolai színjátásuk Pápán. VMMK 1984 (17.) 427-453. • Szinyeyi XIII. 1282.

(T.Gy.)

TELL Anasztáz Imre (Csanak, 1865 — Csácsbozsok [Zala vm.], 1930): bencés szerzetes, bölcsészdoktor. 1889-1910-ig Győrben tanár, 1910-17-ig a pápai gimn. ig.-ja és házfőnök. 1917-től haláláig lelkész Csácsbozsokon. *Művei: Czuczor Gergely költészete (Győr, 1900); Vörösmarty Mihály (Győr, 1900).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1910/17. • Berkó-Legányi 123. • Kemény Kolumbán: T. A. I. = Phalmi Szle, 1930.

(M. Zs.)

TEMESI Alfréd (Temesvár, 1911 — Bp., 1978): francia-német sz. középiskolai tanár, bölcsészdoktor. Egyetemi tanulmányait a pécsi egy.-en végezte, közben Strasbourgban és Párizsban volt ösztöndíjas. Tanársegéd Pécsen (1934-36), a pápai bencés gimn. világi tanára 1937-47-ig. 1945 után tankerületi szakfelügyelő, középisk. ig. (1949-52) A Fővárosi Tanács oktatási osztályát vezette, majd a Rákóczi Gimn. (1956-59) és az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Isk. ig.-ja (1960-66). Az UNESCO megbízásából a madagaszkári tanárképző főisk. tanulmányi ig.-ja (1966-68). Francia irodalomtörténettel, később oktatáspolitikai kérdésekkel foglalkozott. S.: Győr, Szt. Imre templom altemploma. *Fő művei: A politechnikai képzés tapasztalatai a Rákóczi Gimnáziumban (= Pedagógiai Szle 1960/1.); UNESCO-konferencia a felnőttek nevelésének és oktatásának világproblémáiról (=uo., 1960/12.); Közoktatási reform és közoktatási tervezés (=uo., 1962/9.)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1937/47. • MÉL III. 1985. 783.

(M. Zs.)

TEMESVÁRI Istvánné LÁSD Németh Irén

THURY Etele (Zánka, 1861 — Pápa, 1917): ref. lelkész és teológiai tanár. A szülői háznál és Pápan tanult, ahol 1882-ben végezte a teológiát. 1897-ben a dunántúli egyházkerület aljegyzője. 1900-ban a pápai Teológiai Akadémián az egyháztörténeti tanszéket foglalta el. A bécsi teológiai fakultáson doktorált 1910-ben. Sok egyháztörténeti könyve, cikke és közleménye jelent meg. *Fő művei: A fehérvárcsurgói ev. ref. egyház története (Pápa, 1885); A zánkai ev. ref. egyház története (Bp., 1886); Bornemissza Péter dunavidéki első ref. püspök élete és munkái. (Magyar Iskolatörténeti Adattár Bp., 1887, I.-II.); A veszprémi ev. ref. egyház története (Bp., 1893); A szentantalfai ev. ref. egyház története (Pápa, 1896); Az ev. ref. magyarországi keresztyén egyház története (Pápa, 1898); Ágostai hitvallású ev. zsinatok a bécsi béke előtt (M. Prot. Egyháztörténeti Adattár, 1903); A dunántúli ref. egyházkerület története I. (Pápa, 1908); Adatok a m. protestáns gályarab-lelkészek történetéhez (Bp., 1912). Szerkesztette az Iskolatörténeti Adattárat (2 köt., 1906, 1908) és a M. Protestáns Egyháztörténeti Adattárat.*

IROD.: Csizmadia Lajos: Dr. T. E. = Koll. ért. 1917/18. 3-8. • Zoványi: Lexikon 637.

(T.Gy.)

TIHANYI Miklós József (Pápa, 1873 — uo., 1951): matematikus, bencés szerzetes tanár. Pappá szentelésétől (1898) 1914-ig Sopronban, 1914-15-ben Győrben, 1915-20-ban Kőszegen, 1920-23-ban Pápan, 1923-43-ban pedig Esztergomban tanított mennyiség- és természettant. 1943-50 között

nyugalomban Tihanyban, 1950-51-ben rokonoknál Pápan. *Fő művei: Nemlényeges diszkriminációs-osztók körosztási számtestekben (MTA Matem. és természettud. oszt. ért., 1927); Csoportok és periódusok szerkezete körosztási számtestekben (uo., 1929); A Weber-féle resolvensek szorzása (uo., 1936).*

IROD.: Bencés ért. (Esztergom) 1938/41. • Bencés ért. (Pápa) 1920/23. • Berkó-Legányi 137. • MÉL I. 1967. 864.

(M. Zs.)

TOLONITS Álfreda (Keszthely, 1864 — uo., 1943): irgalmasrendi nővér, mennyiség- és természettan sz. középiskolai tanár. 1889-ben a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett diplomát. 1910-16-ig már a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében tanított. 1932-ben került vissza Pápar a az intézet főnöknőjeként. 1934-40-ig a polg. iskolai tanulóknak mennyiség- és természettant tanított. 1940-43-ig a keszthelyi Ranolder Intézetben élt. Itt is van eltemetve.

IROD.: Ranolder ért. 1910/18, 1932/40.

(F.E.)

TORKOS Jakab (Pápa, 1711 — ?, 1785): ref. püspök. Pápan kezdett tanulni, de tanulmányait Sárospatakon fejezte be. Ezután külföldre ment, s 1733-tól Zürichben, 1734-től Utrechtben gyarapította ismereteit. Hazatérve, 1735 tavaszán rektor, őszén lelkész lett Pápan. 1745-ben püspökévé választotta a Dunántúli Egyházkerület. A pápai Kollégium szétszórátása (1752) után Peremartonban, majd Adász-tevelen (1758) vállalt lelkészi állást. 1785-ben nyugalomba vonult. *Nyomatásban nem jelent meg műve, de kéziratos prédikációi fennmaradtak.*

IROD.: Tóth Endre: T. J. dunántúli ref. püspök, mint igehirdető (1937). • Tóth Ferenc: Túl a dunai püspökök élete... (1808). • Zoványi: Lexikon, 650.

(M. Zs.)

TÓTH Balázs (Ács, 1829 — Takácsi, 1867): gimn.-i némettanár. Tanulmányait Ácson, Pesten, Révkomáromban és Pápan végezte. Honvédtüzérként részt vett az 1848/49-es szabadságharcban. A fegyverletétel után nevelő volt Kassán, majd 1851-61-ig Pápan tanított. 1861-67-ig takácsi ref. lelkész volt. Az ácsi családi sírboltba temették.

IROD.: Koll. tört. 1896. 340. - Koll. tört. 1981. 197.

F.: Takácsi Ref. Egyház halotti anyakönyve.

(T.Gy.)

TÓTH Erzsébet, Dancs Károlyné (Pápa, 1912 — Győr, 1986): biológia-földrajz sz. ált. isk. tanár. Diplomáját 1952-ben a bp.-i Pedagógiai Főiskolán szerezte. Előbb a város Művelődési Osztályának vezetője, majd a pápai III. sz. Ált. Isk. ig.h.-e, később tanára volt.

F.: Zalka Máté Ált. Isk. irattára (1995)

(T.K.-né)

TÓTH Endre (Hajdúszoboszló, 1899 — Debrecen, 1970): ref. teológiai tanár. Tanulmányait Hajdúszoboszlón kezdte. A gimn.-ot 1917-ben, a teológiát 1921-ben fejezte be, majd két évet töltött az utrecht-i egyetemen. Hazatérve Kaposvárott lett hitoktató lelkész. 1924-ben helyettes tanárként meghívták a Teológia Akadémiára Pápára. Három éves helyettes-tanári működése alatt magántanári képesítést szerzett. 1927-től az akadémia rendes tanára az egyháztörténeti tanszéken. Debrecenben doktorált, s ezt követően 1931-ben átment a gyakorlati teológiai tanszékre, később azonban visszatér eredeti tárgyaihoz. Egy ciklusban 1930-35-ig a Teológiai Akadémia ig.-ja. A Dunántúli Ref. Egyházkerület 1939-ben aljegyzővé és zsinati póttaggá, 1943-ban pedig főjegyzővé választotta. 1950-től nyugdíjazásáig a debreceni Teológia Akadémián tanár. Tagja a M. Protestáns Irodalmi Társ.-nak. *Fő művei: A tápi ref.egyház története. (Pápa, 1925); Szilvási István császári gályarab-predikátor (Pápa, 1926); A pápai ref. egyház története. (Pápa, 1927. I. köt.); Mándi Márton István élete. (Pápa, 1931); Tiszteletes és tudós predikátorok, lelkészképzés és továbbképzés Tóth Ferenc korában. (Pápa, 1931); Az Adásztevelre száműzött pápai főiskola. (Pápa, 1933); Az úrvacsoraosztás a Dunántúlon, a reformációtól a XVIII.sz.végéig. (Debrecen, 1934); A reformáció eredete és története, tekintettel a Dunántúlra. (Tata, 1935); Torkos Jakab dunántúli püspök, mint igehirdető. (Bp., 1937); Sztárai Mihály az énekes predikátor. (Bp., 1938); A belsősomogyi egyházmegye Mária Terézia korában. (Kaposvár, 1940); A magyar református egyház története. (társszerzőként, Bp., 1949); Főmunkatársa volt az Élet Újja c.református lapnak, cikkei jelentek meg a Dunántúli Protestáns Lapban, a Pápai Hírlapban, a Kollégiumi Lapokban.*

IROD.: Koll. ért. 1918/49. • Zoványi: Lexikon 652-653.

(B.B.)

TÓTH Ferenc (Vörösberény, 1768 — Pápa, 1844): ref. püspök, egyházi író. Debrecenben tanult, majd Göttingenben gyarapította ismereteit. 1801 júniusától a pápai Kollégiumban hittanár, 1817-től lelkész, 1823-ban esperes, 1827-től a Dtúli Egyházkerület püspöke. Irodalmi munkásságáért 1830-ban a göttingeni egyetem díszdoktorává avatta. 1834-ben. Pápán a Koll.-ban jogi tanszéket és nyomdát alapított. *Főbb művei: Homiletika. (Komárom, 1802); Keresztyén hittudomány avagy dogmatika theologia (Győr, 1804); Az úri szent vacsorához készítő katechismus (uo., 1805); Lelkipásztori gondviselés (uo., 1806); A helvétiai vallástételt tartó túl a dumai... püspökök élete (uo., 1808); A pápai református szent eklézsiának rövid históriája (Komárom, 1808); A helvétiai vallástételt követő túl a tiszai... püspökök élete (Győr, 1812);*

Keresztyén erkölcsstudomány (Pest, 1817); A közönséges iskolák a legjótévőbb intézetek (Gyászbeszéd Mándi Márton István felett. Veszprém, 1832).

IROD.: Benedek Sándor: T. F. gyakorlati theológiája (1933). • Liskay József: T. F. dunántúli superintendens. In: Nagy papok életrajza (Bp., 1877) 1-86. • Zoványi: Lexikon 653.

(M. Zs.)

TÓTH Károly (Pápa, 1917 — Pápa, 1993): magyar-történelem sz. ált. isk. tanár. Népiskolai tanítói oklevelét 1937-ben kapta. 1937-39-ig a pápai, 1938-39-ben pedig a csákvári Róm. Kat. Elemi Isk.-ban tanított. Ugyanitt kántorként is működött. 1940-45-ig a pápai Hungária Műtrágyagyár területén levő elemi isk.-ban dolgozott. 1951-től megyei szak-, majd 1952-57-ig a pápai járás tanulmányi felügyelője. 1957-61-ig a IV.sz. Ált. Isk., majd az általa létrehozott Zenei Ált. Isk. első ig.-ja (1961-62). 1962-77-ig a városi tanács Művelődési Osztályának vezetője. Számos irodalmi, honismereti és tudományos rendezvénynek volt a kezdeményezője. Munkáját több országos és megyei kitüntetéssel ismerték el. *Fő műve: Pápa város úttörőcsapatai megalakulásának története = Megyei Ped. Híradó 1971/2. 24-28.*

F.: A család tulajdonában levő dokumentumok.

(T.Gy.)

TÓTH Lajos (Túrkeve, 1872 — Soponya [Fejér m.], 1945): középisk. ének-zenetanár. A debreceni városi zeneisk. tanulója volt, majd a debreceni ref. tanítóképzőben szerzett oklevelet. 1905-ben nyert középisk.-i tanári képesítést a kolozsvári konzervatóriumban. 1911-36 között a pápai Ref. Főiskola ének és zenetanára volt. Vezette a gimn. vegyeskarát, zenekarát és a zenetanfolyamot 1911-29-ig. *Fő művei: A kollégiumi énektanításról és annak módszeréről = Koll. ért. 1911/12.; Rajta, legények! (vegyeskari mű, 1937). Egyéb vegyeskari művek = Zeneközlöny, 1927-35.*

IROD.: A m. muzsika könyve 1936. 505.

F.: Koll. anyakv. 1940.

(T.Gy.)

TÓTH Lajos (Léva, 1882 — Bp., 1957): ref. teológiai tanár. A gimn.-ot 1901-ben végezte el Léván, 1905-ig teológiát hallgatott Pápán. Ezt követően külföldre ment. Baselben, Bernben, Edinburghban tanult. Hazatérte után segédlelkész Garamvezekényben és Nagysallón. 1909-ben Zólyomban választják meg lelkésznek, 1920-ban pedig hitoktató lelkész Bp.-en. 1921-ben meghívást kapott Pápára, ahol az ószövetségi tanszék vezetője lett. Ugyanebben az évben magántanári képesítést szerzett. A főiskola gazdasági tanácsának elnöki tisztét is betöltötte, két cikluson keresztül pedig a teológia akadémia ig.-ja. A doktorátust a debreceni teológia akadémián szerezte meg 1931-ben. Pápai működése alatt a református egyház presbitere, a főiskolai nyomda felügyelője. 1947-ben nyugalomba

vonult és Bp.-re költözött. Választmányi tagja volt a Protestáns Irodalmi Társ.-nak és a Kálvin-szövetségnek. *Fő művei: A zólyomi ref. missziós egyház története. (Zólyom, 1909); A próféták lelki világa. (Pápa, 1926); Az írás kritikai vizsgálata és a ref. teológia összeegyeztethetősége. (Pápa, 1927); Az ószövetség vallása. (Pápa, 1938); A pápai főiskolai nyomda története. (Pápa, katórsa és kiadóhivatalának vezetője, az Élet Útja c. egyházi lap felelős szerkesztője és kiadója. Cikkei, könyvismertetései a felsorolt lapokban, illetve a Lelkészegetésben jelentek meg.*

IROD.: Koll. ért. 1919/47. • Zoványi: Lexikon 654. (B.B.)

TÓTH Mária, Kristály Dezsóné (Lovászpata, 1931 — Pápa, 1995): tanítónő. Oklevelét 1951-ben a pápai Áll.Tanítóképző Intézetben kapta. 1951-53-ig a lázi ált. isk. tanítója. 1953-83-ig a pápai III.számú Ált. Isk. nevelője nyugdíjazásáig, 1983-ig. Évtizedeken át a tantestület szakszervezeti bizalmija volt.

F.: Munkácsy Mihály Ált. Isk. irattára (1995). (T. K.-né)

A. TÓTH Sándor (Rimaszombat, 1904 — Zalaegerszeg, 1980): középisk. rajztanár, festőművész, bábművész, cserkészparancsnok. A XX. század derekának egyik meghatározó, nagy pápai tanáregyénisége. Azzá tette nagy műveltsége, sokoldalú nyelvtudása (szlovák, spanyol, francia, német, angol, orosz) és nagyfokú érdeklődése a világ, elsősorban a művészet iránt. A Képzőművészeti Főiskola befejezése után 1928-31-ig Londonban, Párizsban és Berlinben élt. Képeivel a bp.-i műcsarnokban 1926-ban lépett a nyilvánosság elé. Párizsi tanulmányai alatt készített művészi bábjai révén a hazai bábjáték egyik úttörője. 1932-ben Pápán telepedett le. Előbb a Ref. Koll., majd a Petőfi Sándor Gimn. tanára volt nyugdíjba vonulásáig, 1967-ig. Rajzot, művészettörténetet és ábrázoló mértant a Türr István Gimn.-ban is tanított. Évtizedeken át vezette a Jókai Művelődési Központban a Képzőművész Kör, s számos tehetséget indított el a művészi pályán (Somogyi József, Nagy László, Mórítz Sándor, Iscserekov András). 1991-ben a Koll. Jókai utcai falán az intézet újraindulásakor leplezték le a művésztanár emléktábláját, képmásával. (Buza Barna alkotása.) A mester 48 évet töltött a városban. Műveiből számos kiállítás nyílt még életében Győrött, Pápán és Bp.-en, a legemlékezetesebb azonban halálának 10 évfordulóján volt Pápán, Szij Béla művészettörténész rendezésében. 1993-ban a Jókai Művelődési Központ Galériájában műveiből állandó kiállítás nyílt, s a Galéria is az ő nevét vette fel. *Művei megtalálhatók a Budapesti Nemzeti Galériában és a pápai A. Tóth Sándor Galériában, valamint magángyűjtőknél. Legismertebb képei: Rimaszombat (1926); Tanya (1927); Parasztmadonna (1932); Metrón (1929).*

IROD.: Csoóri Sándor: Nappali hold. (Bp., 1990). • Heitler László: A Tóth Sándorról = Életünk 1989/2 és Művészet 1982/1. • Koll. ért. 1922/32. • Koll. tört. 400. • Művészeti Lexikon 1968. IV. 570. • Salamon Nándor: Avantgarde festő a kisvárosban ... Új Forrás 1980/2. • Szij Béla: A Tóth Sándor kiállítása Pápán = Művészet 1962. III/2. • Türr évk. 1988. 154 (T.Gy.)

TÓTH Tivadar (Esztergályos, 1913 — Balatongyörök, 1982): mezőgazdasági mérnök, szakközépisk. tanár. A Mezőg. Főiskolát 1948-ban, az Agrártudományi Egyetem Tanárképző Karát 1954-ben végezte. 1954-75-ig volt a pápai mezőg. szakközépisk. tanára, az intézethez tartozó tan-gazdaság főagronómusa. 1958-ban a tangazdaság és néhány földrajzi szempontból hozzá közeli település vezetésével — a belvízveszély megszüntetése érdekében — létrehozta a Pápakörnyéki Vizitársulatot, melynek 20 éven át vezetője volt. Két évtizeden át ő volt a Veszprém Megyei Hidrológiai Társ. elnöke is. 1965-75-ig a pápai Mezőg. Szakközépisk. kihe-lyezett levelező tagozatának vezetőjeként jelentős érdeme volt a tájegység középszintű szakembereinek képzésében.

IROD.: H. Szabó Lajos: Tóth Tivadar emlékezete (1913-1982). In: A M. Hidrológiai Társaság emlékkönyve. Bp., 1996. • Mezőg. tört. 1992. 72, 77.

F.: A Pápakörnyéki Vizitársulat tájékoztatója VII. évf. I. sz. (kézirat). • dr. H. Szabó Lajos ny. ig. visszaemlékezés a Tóth Tivadar-emléktábla avatására (1992).

(T.Gy.)

TÓKÉS János (Karcag, 1930 — Pápa, 1964): biológia-kémia sz. középisk. tanár, szakfelügyelő. Középsiskolai tanulmányait Karcagon végezte. 1954-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett tanári diplomát. 1954-től a Türr Gimn.-ban főhivatású, a Petőfi Gimn.-ban 1956-1960-ig óraadó tanárként tanított. 1958-64-ig tantárgyai megyei szakfelügyeletét is ellátta. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Petőfi emlé. 1994. 67. • Türr évk. 1988. 154.

(T.Gy.)

TÖRÖK Iona, Ferencalmi Ébertné (Pápa, 1927 — Pápa, 1990): tanítónő. Oklevelét a Ranolder Intézet Tanítóképzőjében szerezte 1948-ban. 1948-52-ig a várpalotai, 1952-53-ig a mihályházi ált. isk.-ban tanított, majd a pápai III.sz. Ált. Isk. (Zalka Máté) nevelője lett. Nyugdíjazásáig a Zalka Máté Ált. Isk. alsó tagozatos tanítója volt.

F.: Zalka Máté Ált. Isk. irattára (1995).

(T.K.-né)

TÖRÖK István (Tiszaeszlár, 1904 — Debrecen, 1996): ref. teológiai tanár. Elemi és középiskolai tanulmányait Karcagon végezte. A teológiát Debrecenben kezdte, majd Németországban (Berlin, Münster, Marburg/ folytatta. 1929-től a pápai ref. gimn.-ban vallástanárrá választották. 1932-ben Debrecenben teológiai doktorátust és egyetemi magántanári képesítést szerzett. 1933-41-ig a pápai Ref. Teológiai Akadémia professzora. 1941-50-ig a debreceni tudományegyetem keresztyén etika

tanszékén, 1950-69-ig a Ref. Teológiai Akadémián tanított. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: A barthi teológia elméleti és gyakorló lelkeszi szempontból (Pápa, 1931); Barth Károly teológiájának kezdetei (uo., 1931); Luther és a Biblia (uo., 1934); Egyház és politika (uo., 1935); Széchenyi és mi (uo., 1941); A házasság keresztyén jellege (1956); Dogmatika (Amszterdam, 1985); Határkérdések szolgálatunkban (Bp., 1990)*

IROD.: A pápai Öregdiákok Baráti Köre kiadványa. Bp. 1985. • Barcza József: T. I. emlékezete (1904-1996) = Confessio 1996/3. sz. 75-78.

F.: Koll. anyakv. 1941.51-57.

(T.Gy.)

TRÓCSÁNYI Dezső (Sárospatak, 1889 — Pápa, 1962): ref. főisk. tanár, filozófiai és teológiai író. Sárospatakon végezte el a Ref. Teológiai Akadémiát, majd a kolozsvári egyetemen szerzett magyar-német sz. tanári és bölcsészdoktori oklevelet. Hazai tanulmányai végeztével Németországban volt ösztöndíjas. 1929-ig középisk. tanár (1917-től Pápán), 1929-51-ig a pápai Teológiai Akadémián a filozófia és a pedagógia tanára, 1951-62-ig a Dunántúli Egyházkerület levéltárosa. Ő szervezte meg (Szathmáry Lajossal) a pápai népfőiskolát 1941-ben. Filozófusként a Böhm Károly körül kialakult magyar újkantiánus iskolához tartozott. Több középiskolai magyar nyelvtankönyvet írt. *Fő művei: Mándi Márton István tudományos munkássága. (Pápa, 1931); Bölcséleti bevezetés. (uo., 1931); Bölcséletitörténelem (uo., 1939).*

IROD.: MÉL 1982. II. 923. • Trócsányi Dezső emlékkönyv (szerk.: Dékány Endre, Kövy Zsolt, Simon Kálmán) Pápa, 1995. • Zoványi: Lexikon 659.

(T.Gy.)

ÜRMÖS Lászlóné LÁSD Huszár Ilona

VAJDA Márta (Moson, 1898 — Pápa, 1984): polg. isk. és tanítóképző-intézeti mennyiségtan-fizika sz. tanár. Tanítói oklevelét 1915-ben a győri Róm. Kat. Tanítóképző Intézetben szerezte. Diplomáját a Pázmány Péter Tudományegyetemen kapta. Működését 1921-ben kezdte, 1924-ben a tapolcai leányisk. tanára. 1932-ben Celldömökre helyezték a fiúisk.-hoz. 1934-48-ig a pápai Áll. Leánypolg. Isk. ig.-ja volt. 1948-53-ig az Áll. Tanítóképző tanára. 1953-84-ig Balatonalmádiban és Pápán élt. Hosszú ideig tartó betegség után halt meg. S.: P., Kálvária t. *Műve: Fokozzuk nemzetünk életerejét! In: Tapolcai Értésítő 1932.*

IROD.: Deák 1942. 488.

F.: Szabó Sándorné Jászói Katalin szóbeli közlése (1995).

(F.E.)

VAJDA Sarolta Róza (Moson, 1901 — Pápa, 1976): irgalmas-nővér, tanítónő, polg. isk. és tanítóképző-intézeti tanár. A tanítóképzőt 1920-ban Kőszegen, a Polg. Iskolai Tanárképző Főiskola mennyiségtan-természettan szakát 1924-ben Szege-

den, az Apponyi Kollégium filozófia-pedagógia szakát 1938-ban szintén Szegeden végezte. 1938-48-ig a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében pedagógiát, lélektant és neveléstörténetet, az intézet polg. iskolájában mennyiségtant és fizikát tanított. A rend feloszlata után részben Pápán, részben testvérénél Balatonalmádiban élt. S.: P., Kálvária t.

IROD.: Ranolder ért. 1938/48.

(F.E.)

VARGA Julianna, Máthé Ferencné (Szerecseny, 1947 — Tapolcafa, 1985): tanítónő. 1974-ben kezdett el képzés nélküli nevelőként dolgozni a tapolcafői ált. iskolában. 1976-ban a győri Felsőfokú Tanítóképző Intézet Levelező Tagozatán tanítónői képzést szerzett. 1974-81-ig az első munkahelyén dolgozott. S.: Tapolcafa, t.

F.: Máthé Ferenc szóbeli közlése (1995).

(T.Gy.)

VARGA László (Gyoma, 1897 — Pápa, 1970): földrajz-természettan sz. középisk. tanár, 1924-52-ig tanított a pápai Ref. Koll. Gimn.-ában, 1945-46-ban ig. helyettesként. Itteni működése során széles körű pedagógiai, ismeretterjesztő és politikai tevékenységet folytatott. Emlékezetes iskolai tanulmányi kirándulásokat szervezett Olaszországba és Ausztriába. Közel három évtizedes tanársága idején meghatározó szerepet vállalt Pápa város kulturális életében. 1937-ben a Pápai Közművelődési Egyesület megbízásából meghívta Gertler Ede hegedűművészt és Bartók Bélát egy nagy sikerű hangversenyre, majd a jeles erdélyi építész-író, Kós Károlyt felolvasóestre. Szindarabokat is rendezett. Biológia szakosként éveken át növénymorfológiai megfigyeléseket végzett a M. Kir. Meteorológiai Hivatal kérésére. Az 1943/44. tanévben a székesfehérvári tankerület tanulmányi felügyelője volt. A pápai Ref. Gimn. államosítása után a sümegi Kisfaludy Sándor Gimn. tanára, egy évig megbízott ig.-ja, majd tantárgyainak megyei szakfelügyelője. Nyugdíjasként Pápán élt. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Koll. ért. 1925/48. • Koll. tört. 1981. 398.

(T.Gy.)

VARGA Sándor (Felpéc, 1921 — Pápa, 1985): mezőgazdasági mérnök, tanár, a pápai Mezőg. Szakközépisk. ig. helyettese. Gazdatiszti oklevelét 1938-ban a mosonmagyaróvári akadémián, szakközépiskolai tanári diplomáját Bp.-en, az Agrártudományi Egyetem Tanárképző Karán kapta. 1950-84-ig a pápai Mezőg. Technikum, ill. Szakközépisk. tanára. Kiemelkedő szerepe volt a Pápai Lovasiskola létrehozásában. S.: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Mezőg. tört. 1992. 117

F.: Battyány Lajos Mezőg. és Keresk. Szakközépisk. irattára. (1995)

(T.Gy.)

VARGHA Gábor (Pápa, ? — Pápa, 1876): építész-rajztanár. Ő nyitotta Pápán a Barát (ma: Szelestey) utcában tanoncok és iparosok képzésére az első

magán-rajziskolát 1874-ben. Itt kezdetben főleg az építőiparosok oktatása folyt. Nemsokára felépült a rajziskola a Zimmermann utcában. Tanárává V. G.-t választották.

IROD.: Herz Dávid: Az iparos-tanonc iskola 25 éves története = Ipariskola ért. 1908/09. 5. • Takács Pál: Adatok a pápai iparoktatás történetéhez (1874-1970) = Acta musei papensis = Pápai Múzeumi Értesítő 1988/1. sz. 209.

(M.S.K.)

VASS Lajosné LÁSD Szadovszky Kornélia

VASZARY Kolos Ferenc (Keszthely, 1832 — Balatonfüred, 1915): bencés szerzetes, középiskolai történelemtanár, phalmi főpát (1885-91), esztergomi bíboros-érsek, hercegprímás (1891-1912). Pappá szentelése után Komáromban (1855-56), Pápán (1856-61), Esztergomban (1861-69) tanár, 1869-85 között Győrben házfőnök és ig. Mint író Pápán mutatkozott be először: részt vett az "Ifjusági Plutarch" szerkesztésében (Hunyadi János, Szilágyi Erzsébet, Festetich György, Fejér György és Nagy Alfréd életrajzát írta meg benne.) 1860-ban Bocsor Istvánnal és Tarczy Lajossal együtt hatalmas tömeg élén felkeresték a dáki kastélyban tartózkodó Teleki Lászlót, s ~ itt mondta el híres lelkesítő beszédét. (Hercegprímási kinevezésekor Pápa város díszpolgári címet adományozott neki). Főpátként iskolákat és templomokat épített, érsekként óvónőképzőt alapított és lehetővé tette az esztergomi Mária Valéria-híd megépítését. 1913. január 1-jével lemondott rangjáról és Balaton-füredre vonult vissza. Hamvait szülővárosából 1980-ban vitték át az esztergomi bazilika kriptájába. *Fő művei: A várnai csata (Pest, 1864); Adatok az 1825-i országgyűlés történetéhez (Győr, 1883); I. Ulászló esküszegése és a várnai veszedelem (Győr, 1884); Adatok az 1830-i országgyűlés történetéhez (Győr, 1885); Vaszary Kolos beszédei (Esztergom, 1909).*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1926/27. • Berkó-Legányi 88. • Gaál 151-156. • Kat. Szle 1915. • Keményfy K. Dániel: V. K. (Esztergom, 1905). • Kéthelyi Jenő: V. K. esztergomi érsek, hercegprímás, bíboros = Keszthelyi Lap 1990. • Ki marta ki Vaszaryt a hercegprímási székéből? = Magyarország, 1927. dec. 11. • MÉL I. 1967. 974. • Mészáros 68, 71. • Sz. 1915. • Szinyei XIV.

(E. I.)

VÁGI Pál (Pápa, 1925 — Pápa, 1991): könyvvitel sz. középisk. tanár. A Ref. Koll. Kereskedelmi Középiskolájában érettségizett 1943-ban. Több helyen dolgozott könyvelőként, főkönyvelőként. 1961-ben a gödöllői Agrártudományi Egyetem Közgazdasági Karán mérnöki, 1964-ben a bp.-i Mezőgazdasági Mérnöképző Intézetben tanári oklevelet szerzett. Szülővárosába 1971-ben került vissza. Ettől kezdve ügyvitel-technikát tanított a Jókai Mór Közg. Szakközépisk.-ban. Hamvai: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Közg. tört. 1989. 50.

F.: Jókai Közg. Szakközépisk. irattára. (1994)

(T.Gy.)

VÁLI Ferenc (Magyarsók [Nyitra vm.], 1810 — Pápa, 1882): természetrajz-vegytan sz. tanár, tanítóképző-intézeti ig. Losoncon, Pozsonyban és Pápán tanult. 1837-től a komáromi ref. gimn. tanára. 1839-ben feleségül vette Jókai nővérét. 1848-ban megválasztották a pápai ref. főiskola nevelési tanszékére. A szabadságharcban tüzerként vett részt. 1849-től ismét tanított a Kollégiumban, 1876 után a tanítóképzőben, melynek ig.-jává választották. V. F. hozta létre a természetrajzi szertárat. Kézirataiból tanított. *Fő művei: Természetrajz. Első rész: Ásványrajz (Pápa, 1852); Vegytan (Pápa, é. n.)*

IROD.: Barcsi József: V.F. életrajza = Koll. ért. 1910/11. 1-51. • Koll. tört. 1981. 245. • MÉL II. 1982. 946. • Szinyei XIV. 795.

(T.Gy.)

VÁSÁRHELYI (Moravec) Károly (Hódmezővásárhely, 1896 — Pápa, 1968): matematika-fizika sz. középiskolai tanár. 1915-ben érettségizett a debreceni ref. gimn.-ban, majd a kolozsvári egyetemen matematika-fizika szakos tanári oklevelet szerzett. Jó vizsgaeredményei alapján dr. Pogány Béla fizikaprofesszor irányítása mellett tanársegédként dolgozott a kolozsvári egyetemen, majd ugyanott gimn. tanár volt. 1921-ben áttelepült Magyarországra. Itt a debreceni tudományegyetemen elismerték diplomáját s még ebben az évben a pápai ref. gimn. helyettes, 1922-ben rendes tanárává választották. (Nevét 1934-ben belügyminiszteri engedéllyel megváltoztatta.) Az intézetben annak megszűnéséig, 1952-től nyugdíjazásáig pedig a Petőfi Sándor Gimn.-ban tanított. "Kiváló tanár" kitüntetést is kapott (1957). A tanítás mellett részt vett a pápai sakkélet szervezésében, irányításában. Számos kiváló matematikust és sakkozót nevelt. Hamvai: P., Alsóvárosi t.

IROD.: Koll. ért 1922/23. • Koll. tört. 1981. 409.

(G.S.-né)

VÉGHELYI Amand (Bakonykoppány, 1906 — Pápa, 1984): biológia-földrajz sz. polg. isk. tanár. A tanítóképzőt 1926-ban Jászberényben végezte. Egy évig Nadapon (Fejér m.) majd 1927-45-ig a jászladányi elemi isk.-ban tanított. 1942-ben polgári iskolai tanári oklevelet szerzett. 1945-48-ig a pápai Áll. Polg. Leányisk.-ban tanított, 1948-76-ig (nyugdíjazásáig) az I. sz. Ált. Isk. ig.-ja volt. Nyugdíjas éveit Pápán töltötte. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Buvári Énochné Véghegyi Margit ny. tanárnő szóbeli közlése.

(F.E.)

VELICH Istvánné LÁSD Móricz Eszter

VÉR Gyuláné LÁSD Horváth Matild

VÉR Imréné LÁSD Neuberger Mária

VÉRTES Zoárd Lajos (Nyitra, 1896 — Phalma, 1976): bencés szerzetes, latin-görög sz. középiskolai tanár. Tanított Pápán (1919-32) és Esztergomban (1932-50). 1950-66-ig lelkész Sopronban, majd nyugalomban Phalmán (1966-76). *Műve: A Szent István-év tanügyi kiállítása. (In.: Bencés ért. [Esztergom] 1938/41.)*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1919/32. • Berkó-Legányi 169.

(M. Zs.)

VESZELY László (Féll [Pozsony vm.], 1908 — Veszprém 1991): matematika-fizika sz. középiskolai tanár. Az elemi iskola négy osztályát Seregélyesen, a középiskolát a székesfehérvári Áll. Reálgimn.-ban végezte. Érettségi után a bp.-i egyetem bölcsészkarán folytatta tanulmányait, ahol matematika-fizika szakos tanári oklevelet szerzett. Pedagógiai pályafutását az enyingi polg. fiúisk.-nál kezdte, melynek 1933-38-ig ig.-ja volt. 1938-ban került a pápai róm. kat. polg. fiúiskolába, ezt az intézményt 1948-ig igazgatta. Az államosítás után a Türr Gimn.-ba helyezték, ahol 1948-54 között ig. helyettesként működött. 1954-ben a középiskolák matematika-fizika szakfelügyeletének ellátására kapott megbízást. 1957-ben a Megyei Tanács VB Művelődési Osztálya Iskolai Csoportjának vezetésével bízták meg. E munkakört 1973-ban történt nyugdíjazásáig töltötte be. Nyugdíjasként a Megyei Levéltárban és a Megyei Pályaválasztási Tanácsadóban is dolgozott. *Fő művei: A filmoktatással kapcsolatban szerzett tapasztalatairól beszámoló = Oktatófilm Közleményei, 1936/ 11.; A közoktatás fejlődése és eredményei In: Veszprém megye fejlődése és eredményei 1945-1970: Tanulmányok a megye felszabadulás utáni történetéből. (Veszprém, 1970) 333-357.; Beke Gyulával: Egy év óta szakmunkások. (Veszprém, 1974); Heffler Annával és Sente Lajossal: Mi legyenek? Veszprém Megyei Pályaválasztási Tájékoztató (Veszprém, 1971); Poór Ferencsel: A közoktatás és közművelődés kapcsolata, együttműködésének főbb területei = Horizont 1973/1. sz. 5-12. A Köznevelésben, a Veszprém Megyei Művelődésügyi Szemlében, a Megyei Pedagógiai Híradóban, az Új Helikonban megjelent pedagógiai írásai.*

IROD.: Bibliográfia 1975. 108. • Deák, 1942. 498.

F.: 1958. november 1-én kelt önéletrajza.

(Sz.G.)

VIKÁR Kálmán (Pápa, 1844 — Pápa, 1890): természettan-menynyiség tan. sz. gimn. tanár. Iskolai tanulmányait Pápán 1867-ben fejezte be, 1868-ban publicus praeceptorrá választották. 1872-90-ig az intézet tanára, a tanári kar nyugdíj-egyesületének pénztárnoka és az egyházkerület levéltárnoka volt.

IROD.: Koll. tört. 1896. 341.

(T.Gy.)

VINCZE Viktorin Ignác (Komárom, 1816 — Pápa, 1875): bencés szerzetes tanár. 1843-49 között Komáromban, 1849-68-ban Esztergomban gimn. tanár, 1868-75-ben pedig Pápán ig. és házfőnök.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1941/42. • Berkó-Legányi 75.

(M. Zs.)

VIRÁGH Teofil István (Devecser, 1892 — Phalma, 19??): Pápán 1917-29 között tanított. A győri gimn.-ban tanár (1916-17), ig. h. (1930-33) majd ig. (1933-38). 1938-40-ben a Kat. Főigazgatóság központi ig.-ja. 1948-49-ben kiegészítő Bodrogolasziban, 1949 - 59-ig főkönyvtáros Phalmán, majd nyugalomban uo. *Fő műve: Visszatekintés iskolánk múltjára = Bencés ért. 1926/27.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1919/29. • Berkó-Legányi 164.

(M. Zs.)

VÖRÖS Magdolna, farádi, Ritoók Istvánné (Gyoma, 1887 — Sopron, 1971): zongoratanár, internátusi nevelő. Tanulmányait Bp.-en végezte s a Nemzeti Zenedében szerzett tanári oklevelet. Pályáját a nagyvárad Ref. Tanítónőképző és Polg. Leányisk.-ban kezdte. Itt ismerkedett meg későbbi férjével. Trianon után előbb Tiszafüreden majd Pápán (1926) telepedtek le. Itt a Nátusban és saját lakásán is zongoraórákat adott. Férje halála (1952) után még zenei munkaközösségben dolgozott, majd leányához költözött Sopronba.

F.: Leánya, dr. Zétényi Endréné Ritoók Magdolna írásbeli közlése.

(T. Gy.)

WÁGNER Anna Ernesztin (Isztimér [Fejér m.], 1917 — Székesfehérvár, 1975): irgalmas-rendi nővér, német-történelem sz. tanítóképző intézeti tanár. Tanítói oklevelét 1936-ban a pápai Ranolder Intézetben szerezte. 1941-ben a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen magyar-történelem-német sz. középiskolai tanári, majd 1942-ben az Apponyi Kollégium elvégzése után tanítóképző intézeti tanári diplomát szerzett. 1942-48-ig a pápai Ranolder Intézet tanítóképzőjében és líceumában, majd a Dolgozók Iskolája Tanítóképzőjében tanított az államosításig. A rend feloszlata után Isztimérré ment, ahol kántorként dolgozott, haláláig németet és hittant tanított. Szülőfalujában temették el.

IROD.: Ranolder ért. 1942/47.

F.: A pápai Pedagógus-szakszervezet tagjainak névsora 1945-46. (A DREK Könyvtárában)

(F.E.)

WÉBER Dénes József (Sopron, 1804 — Komárom, 1885): bencés szerzetes, középisk. tanár. 1827-30-ig gimn. tanár Sopronban, 1832-48-ig teológiai tanár Phalmán, 1848-55-ig házfőnök és ig. Pápán.

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1941/42. • Berkó-Legányi 62.

(T.Gy.)

WIMMER Károly (Várpalota, 1878 — Pápa, 1943): veszprémi egyházmegyei áldozópap, magyar-történelem és vallás tanak szakos középisk. tanár, a pápai zárda tanítóképzőjének ig.-ja. Középiskolai és teológiai tanulmányait Veszprémben végezte, majd Bp.-en szerzett hittanári és szakképesítést. 1913-35-ig a Ranolder Intézet ig.-ja és a növendékek hittanára. Ig.-ja volt az Egyházmegyei Nyomdának is. Több cikket írt a pápai és a veszprémi lapokba. S.: P., Kálvária t. *Fő művei: Cikkék, tanulmányok a "Mi világunk" c. folyóiratban (I. évf. [1930]4. sz.; II. évf. [1931]4. sz.) Szerkesztette a Ranolder Intézet értesítőit (1914-35)*

IROD.: Ranolder ért. 1914/15. • Veszprémmegyei fejek 1929.

(T.Gy.)

ZAGYVA Géza (Máramarossziget, 1906 — Pápa, 1990): matematika-fizika-testnevelés szakos polg. isk. tanár. 1940 után került a róm. kat. polg. fiúiskolába nevelőnek. Az államosítást követően a kertvárosi, majd az I. sz., s végül a Jókai Mór Ált. Isk.-ban tanított. Munka mellett — levelezőként — egyetemi végzettséget szerzett, és mint sakkozó figyelemre méltó eredményt ért el. Nyugdíjasként Pápán élt. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: VeML (1996)

(H.J.)

ZAGYVA Gézáné LÁSD Ligárt Olga

ZALA István (Tata, 1883 — Pápa, 1957): tanítóképző intézeti matematika-fizika sz. tanár, ig. A tanítóképzőt Léván végezte, oklevelet Bp.-en szerzett. Tanítóképzős tanári oklevelet 1908-ban kapott. Szaktárgyain kívül tanított még természetrajzot, kémiát, neveléstudományt, földrajzot, testnevelést, egészségtant, közgazdaságtant és kézimunkát is. Szolgálati helyei voltak: 1908-09-ben tanítóképző Bp., 1909-11-ig Pápa, 1911-14-ig Székelykeresztúr, 1914-19-ig Losonc, 1919-47-ig ismét Pápa. Nyugdíjazása után néhány évig még óraadóként a Mezőg. Szakközépisk.-ban matematikát tanított. S.: P., Kálvária t. Szerkesztette a pápai Tanítóképző értesítőjét (1946-1947).

IROD.: Fraknoi Vilmos: Z. I. (méltag) = Tanítóképző ért. 1947.

(T.Gy.)

ZALÁN Menyhért János (Nagykamond [Veszprém m.], 1892 — Győr, 1928): bencés szerzetes, magyarul sz. középisk. tanár. 1917-19-ig Kőszegen, 1919-22-ig Pápán gimn., 1922-28-ig Phalmán főisk. tanár. *Fő művei: A Pray-kódex forrásaihoz = MKSzle 1926; Árpád-kori m. vonatkozású kéziratok az osztrák kolostorok kéziratáiraiban = Phalmi Szle 1926.*

IROD.: Bencés ért. (Pápa) 1919/22. • Berkó-Legányi 162. • Kühár Flóris: Z. M. J. = Phalmi Szle 1928.

(M.Zs.)

ZÁDOR (Stettner) György (Duka [Vas vm.], 1799 — Pest, 1866): jogakadémiai tanár, író. Az MTA tagja (1. 1831, r. 1832). 1821-ben Pesten nyert ügyvédi oklevelet. Előbb vidéken, majd Pesten volt ügyvéd; Fáy András, Vörösmarty Mihály, Kisfaludy Károly baráti köréhez tartozott. Kazinczyval folytatott levelezése kortörténeti forrás. 1832-től jogtanár Pápán. 1836-ban a Kisfaludy Társaság egyik alapítója. Ebben az időszakban Fenyéry Gyula álnéven mint esztéta is működött. (Tudományos Gyűjtemény, Auróra, Kassai Minerva). 1848-ban a váltótörvényszék bírója. Számos jogi szövegkiadást jelentetett meg magyarul (osztrák büntetőtörvénykönyv stb.) Az alkotmányosság helyreállítása után 1861-től Pesten volt kúriai bíró. Munkatársa volt Toldy Ferencnek *Ungarische Poesie* (I-II. Pest, 1828) c. kötetének szerkesztési és javítási munkálataiban. Szakcikkei a Tudománytárban és a Tudományos Gyűjteményben jelentek meg. Kiadta Kresznerics Ferenc Magyar szótárát (I-II. Buda, 1831-32 Fenyéri Gyula álnéven). *Fő művei: Váltójogtan. (Pest, 1832); Zádor György levelezése Kazinczy Ferencsel 1823-31 (kiadta fia, Z. Gyula, "Z. Gy. emlékezete" címmel. Bp., 1885)*

IROD.: MÉL II. 1982. 1060. • Nádasdy Lajos: A háromnevű ember = Vasi Honismereti Közlemények 1974/1. sz. 159-163. • Uő.: Z. Gy. emlékezete = 1975/4. sz. 593.601. • Tóth Lőrinc: Z.Gy. tag emlékezete (ÉTKK, I/9. 1869.). • Vörösmarty Mihály levelezése. (Bp., 1967. I.-II.)

(T.Gy.)

ZÁVORY Magdolna, Szilos Lajosné (Pápa, 1934 — Pápa, 1990): tanító. Középiskolai tanulmányait a Ref. Nőnevelő Intézetben végezte. Kiváló tornász volt, a Pefőfi Sportegyesületben sportolt. 1952-ben egyéniben és csapatban gerendán országos II. helyezést ért el. 1953-ban végzett az Áll. Tanítóképző Intézetben. 1953. szeptembertől 35 éven át tanított Borsosgyőrön. A falu életében aktívan részt vett, könyvtárat és irodalmi színpadot vezetett. 1988-tól rokkantnyugdíjas.

F.: Jókai Ált. Isk. irattára. • Leánya, Szilos Marianna közlése. (1994)

(T.Gy.)

ZÁVORY Terézia Heléna, Lux Lajosné (Nagykeszi, 1889 — Szombathely, 1975): magyar-történelem-német és testnevelés sz. polg. isk. tanár. Polgári és tanítóképezdei tanulmányait a Ref. Nőnevelő Intézetben végezte, itt szerzett 1908-ban tanítónői oklevelet. Tanított a pápai ref. polg. leányisk.-ban, majd ig. lett a siklósi ref. leányiskolában. 1939-48 között ismét a pápai Nátus tanára. S.: P., Alsóvárosi t. *Fő művei: Heltai Gáspárról = Nátus ért. 1914; Emlékezés Tompa Mihályról (Siklós, 1918)*

IROD.: Deák 1942. 291. • Nátus ért. 1911/48.

(G.S.-né)

ZSIGMOND Zoltán (Bodajk, 1927 — Pápa, 1988): ált. isk. tanító. Móron járt polgáriba, majd Pápara került a tanítóképzőbe. 1944-ben leventeként bevonultatták. Hadifogságba került, ahonnan 38 hónap után szabadult. Ekkor fejezte be tanulmányait. 1950-51-ben Eplényben tanított, 1951-60-ig Porván dolgozott ig.-ként. 1960 őszén Tapolcafőre került, itt két évig tanított. 1962-83-ig — rokkantnyugdíjazásáig — a 304. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben dolgozott: három évig matematikát tanított, 1965-től pedig kollégiumi nevelőtanár volt. S.: P., Alsóvárosi t.

F.: Acsády Ignác Szakközépisk. és Ipari Szakmunkásképző Intézet irattára. • özv. Zsigmond Zoltánné szóbeli közlése.

(M.S.K.)

ZSIRAI Lajos (Vadosfa [Sopron vm.], 1917 — Pápa, 1969): ált. isk. magyar-történelem sz. tanár. Oklevelét a soproni ev. tanítóképzőben szerezte, majd 1952-ben a bp.-i Pedagógiai Főiskolán kapott tanári diplomát. Több helyen is tanított, végül a III. sz. Ált. Isk. tanára lett. Haláláig itt dolgozott.

F.: Zalka Máté Ált. Isk. irattára.

(T.K.-né)

ZSIRAI Lajosné LÁSD Bakonyi Sarolta

NÉVTÁR

A

- Abday Asztrik Sándor (*Győr, 1842-Bakonybél, 1894*) bencés szerzetestanár. Pápán 1891/92. tanévben.
Acsay Ferenc *m.-latin-német szakos gimn. tanár* (Ref. Koll. 1908/09)
Adami Vincencia *irgalmasnővér, tanítónő Ranolder int. 1912/13*
Ady Teréz *ref. tanítónő Kéttornyulak, 1916.*
Agatsin Gyula Károly (*Oberneidling, 1871 - Szombathely, 1930*) bencés szerzetestanár. Pápán az 1914/15. tanévben.
Aigler Erzsébet *áll. polg. leányisk. tanár 1877/78*
Ajtay Ferenc *földművesisk. ig. 1943-45*
Alfay Pongrácz Gáspár (*1904-1950*) bencés szerzetes, gimn. tanár és házgondnok 1933/34
Almási Antal *tanító* (Ref. Koll. 1812/13)
Almási Sándor *tanító* (Ref. Koll. 1801)
Alsóky Gellért Elek (*1810-1872*) bencés szerzetes, gimn. tanár 1866-72.
Alszeghy Erzsébet *áll. polg. leányisk. tanár 1925/26*
Alszeghy Piroska *áll. polg. leányisk. ig. 1924-27 között. Áthelyezve Bp.-re az Amizoni-intézethez.*
Amberg József *tanítóképzős mat.-fiz. tanár 1904/05*
Ambrus János *földművesisk. ig. 1946-48*
Ambrusné Schor Rózsa *izr. polg. isk. tanár 1914/15*
Andorka Emma *irgalmasnővér, tanítónő*
Antal Dénes *m.-latin-görög szakos gimn. tanár* (Ref. Koll. 1920/21)
Antal Gyula *ref. hitoktató* (Áll. Tanítóképző 1930/31)
Apáthy Oszkár *ferences szerzetes, hitoktató a Ranolder-intézetben (1932-40)*
Apostol Bertalan *m.-német szakos gimn. tanár* (Ref. Koll. 1938/39)
Aradváry Béla *áll. tanítóképzős tanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1945/46 (+1946)*
Arkai András *tanító* (Ref. Koll. 1816/17)
Aszalay Tádé *pálos szerzetes, gimn. tanár (1764)*
Austerlitz Samu *izr. hitoktató 1900/1*
Ábrahám Sándor *ref. tanító Kéttornyulak 1916/48*
Ángyán Paula *irgalmasnővér, óvónő 1936/37*

B

- Babich Károly Pál *bencés szerzetestanár 1892-94.*
Babják Anna *irgalmasnővér, tanítónő 1945/46*
Bacza Dezső dr. *róm. kat. hittanár, Női Kereskedelmi Szaktanfolyam 1932-34.*
Baditz Pál *tanító* (Ref. Koll. 1802)
Bagóczy Viktória *irgalmasnővér, rajz-kézimunka (Ranolder int. 1947)*
Bagyary Simon Béla *bencés szerzetestanár 1908/09*
Baitz Károly *gimn. tanár* (Ref. Koll. 1920/21)
Bajcsi Katalin, Horváth Endréné *középisk. tanár, Nátus, 1920*
Bajtsy Jakab Ignác (*1790-1826*) bencés szerzetes, gimn. tanár 1812-16.
Bakos Gáspár *ferences szerzetes, hittanár (Ranolder int. polg. isk.)*
Bakos Lajos *ref. hitoktató* (Áll. Tanítóképző 1929/30)
Baksy Andor *áll. tanítóképzős és gyakorló isk. tanár. (1943-ban Nyíregyházára távozott)*
Balázs Irén (*Ranolder Intézet 1926-28*)
Balázs Rozália, Simon Dezsőné (*Kilián Gy. Ált. Isk. 1965*)
Baldauf Gusztáv *ev. püspöki titkár, hittanár (1901/02)*
Bali Albert *gimn. tanár* (Ref. Koll. 1841/42)
Bali János *tanító* (Ref. Koll. 1839/40)
Bali Mihály *tanító* (Ref. Koll. 1814/15)
Balogh Irén *tanítónő, óraadó a Ranolder-intézetben 1937/38*
Balogh István *ev. hittanár (Róm. kat. polg. isk. 1926/27)*
Balogh Sarolta *áll. polg. leányisk. tanár 1931/32*
Balogh Zsigmond *ref. tanító Kéttornyulak, 1912.*
Ballogi Ágoston *pálos szerzetes, gimn. tanár (1700)*
Barabás Gellért *pálos szerzetes, gimn. tanár (1767, 1770) a bölcselet tanára 1776/77-ben, gimn. ig. 1785-ben*

Barabás Ince László (Győr, 1910-Bp., 1947) bencés szerzetestanár. Pápán 1932-42 között hittant és bölcseletet tanított.

Barabás Jenő gimn.számstantanár (Ref. Koll. 1890/94)

Barabás Tibor tanítóképzős földrajztanár (Áll. Tanítóképző 1922/24. Kolozsvárról menekült)

Baracska Febrónia irgalmasnővér, tanítónő 1933/48

Baranyai Zsigmond jogakadémiai tanár, ügyvéd (Ref. Koll., 1880-tól)

Baráth Borbála irgalmasnővér, tanítónő

Baráth Mária, Szentmihályi (1855-1938) áll. polg. leányisk. tanár. Kézimunkamesternői oklevelét Bp.-en, az Erzsébet Nőiskolában kapta. Pályáját a pápai áll. polg. leányisk.-ban kezdte 1895-ben, innen vonult nyugdíjba 1924-ben. Nyugdíjasként a Városi Nőipariskolában tanított kézimunkát.

Baráth Mihály tanító (Ref. Koll. 1804)

Barbay Kolumbán Gáspár (1783-1842) bencés szerzetestanár 1808-1810.

Barcza Dezső dr. róm. kat. hittanár, Ref. Koll. 1930

Barcza Kornél József (1900-1977) bencés szerzetestanár, Pápán 1931-38-ban

Barcza Leander Jenő (1890-1963) bencés szerzetestanár, Pápán 1915-24-ig

Barkász Károly m.-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1911/12)

Baross Péter tanító (Ref. Koll. 1801)

Bartha Balázs ref. tanító Kéttornyulak 1913.

Barthély Geláz Ferenc (1801-1893) bencés szerzetestanár, Pápán 1833-37.

Batizfalvy Augusztina irgalmasnővér, m.-tört.-német-ének szakos polg. isk. tanár 1945/46

Baum Lajos tanító izr. polg. isk. 1899/1900

Bausz Teodorik József (1870-1906) bencés szerzetestanár, Pápán 1895-97.

Bayer Ilona, Tóth Vincéné róm. kat. polg. isk. tanár 1926/27

Bády Izidor János (1820-1885) bencés szerzetestanár, Pápán 1846-57.

Bálint Venánt István (1854-1915) bencés szerzetestanár, Pápán 1882/83-ban

Bálintfy Károly pálos szerzetes, gimn. tanár (1767)

Bán Gaubert János Ignác (1873-1952) bencés szerzetestanár, Pápán 1898-1902 között

Bánfi János áll. polg. leányisk. ig. 1878-81

Bánhegyi Jób József (1897-1979) bencés szerzetestanár, Pápán 1921/22.

Bánhidi Ödön áll. tanítóképzős ének-zenetanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1941/42 (1942-ben Kiskunfélegyházára távozott)

Bárdy Izidor János (Szentgyörgymező, 1820-Csanak, 1885) bencés szerzetestanár. Pápán 1846-57-ig németet, számtant és latint tanított.

Bátky Mária, özv. Jakabházy Istvánné polg. isk. tanárnő (Nátus, 1904/05)

Beck Julián Ferenc (1854-1917) bencés tanár, Pápán 1881-85-ben

Becse Benigna irgalmasnővér, tanítónő 1887/88

Béki Gabriella (Ranolder Intézet 1934-35)

Bél Mátyás (Ocsova, 1684-Pozsony, 1749) tanár, történetíró. 1701/02-ben Pápán nevelő.

Belák Ciprián Mihály (1791-1856) bencés tanár, Pápán 1818-23 és 1825-27 között

Bella József róm. kat. tanító, iparisk. tanár 1885/86.

Bencsik Konstancia irgalmasnővér, tanítónő

Bencze Zsigmond középisk. rajztanár (Ref. Koll. 1896/97)

Benczelits Erzsébet, Geiger Gyuláné áll. polg. leányisk. tanár. Pályáját 1908-ban a pápai Áll. Polg. Leányisk.-ban kezdte, s innen is vonult nyugugalomba 1926-ban, mint címzetes ig. († 1942)

Benczik Natália irgalmasnővér, kézimunkatanár 1930/32

Benkő Klaudia irgalmasnővér, tanítónő

Benkő Lajosné Varjú Erzsébet (Kilián Gy. Ált. Isk.)

Benkő Margit polg. leányisk. tanárnő (Nátus, 1924/25)

Bereczk Gyula dr. teológus, róm. kat. elemi isk. hitoktató 1909/10

Beregszászi Ilona gyak. isk. ig. tanár, Nátus 1912/13

Beretzi Márton tanító (Ref. Koll. 1801)

Berger Janka irgalmasnővér, tanítónő

Bergmann Irén óraadó tanár (Ranolder int. polg. isk.)

Bergmann János áll. tanítóképzős tanár, óraadó a Ranolder-intézetben (+1946)

Bergmann József tanítóképzős tanár (Áll. Tanítóképző 1919-24. Pozsonyból menekült)

Béri Zsigmond Ferenc (Tapolca, 1881-Zalaapáti, 1918) m.-latin szakos bencés szerzetestanár. Pápán 1905-12 között.

Berkovics Imre róm. kat. káplán, hitoktató (1910/11)

Berta Sándor Türr. Gimn. 1958- (+1996)

Bertalan Ibolya *ref. lelkész, vallástanár (Nátus, 1939/40)*
 Bertalanffy Chantal *irgalmasnővér, mennyiségtan-természettan szakos polg.isk. tan. 1911*
 Beszterczey Gábor *földművesisk. ig. (óraadó az Áll. Tanítóképzőben 1919/20)*
 Betlehem Lucia *irgalmasnővér, óvónő 1938/41*
 Bihari Kálmán *testenevőtanár (Ref. Tanítóképző 1881/82)*
 Birkás Ferenc *róm. kat. hitoktató (Ref. Kereskedelmi Középisk. 1947/48)*
 Biró Ignác *gimn. tanár (Ref. Koll. 1866/67)*
 Biró János *tanító (Ref. Koll. 1802)*
 Blasutigh Sándor *róm. kat. hitoktató 1909/10*
 Bóbis Ferenc *gimn. tanár (Ref. Koll. 1868/69)*
 Bobrovniczky Mária *Nátus, 1899.*
 Bocsánczy Erzsébet, Kalmár Mihályné *zongoratanárnő (Városi Zeneisk., 1937-57)*
 Bodor Aladár *(Alvinc, 1880-Bp., 1952) 1904/05. tanévben a Ref. Koll. m.-latin-görög szakos tanára, később újságíró, költő. Losoncra távozott.*
 Bodor Erzsébet *áll. polg. leányisk. óradíjas h. tanítónő. A kézimunkatanfolyam ideiglenes vezetője 1925/26-ban.*
 Bodorkós Gilbert Kálmán *(1897-1961) bencés tanár, Pápán 1934-39.*
 Bogár István *Női Keresk. Szaktanfolyam, német levelezés (1912-20)*
 Bognár Cecil Pál *(Csepreg, 1883-Győr, 1967) mennyiségtan-fizika szakos bencés szerzetestanár. Pápán az 1927/28. tanévben.*
 Bognár Károly *(Enying, 1914 - Pápa, 1978) ref. vallástanár (róm. kat. polg. fiúisk. 1942/43)*
 Bognár Pál *róm. kat. hitoktató (Róm. kat. polg. isk. 1926/27)*
 Bognár Rózsa *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1946/47)*
 Bognár Zsigmond *gimn. tanár (Ref. Koll. 1841/42)*
 Bogovics Gellért *pálos szerzetes, gimn. tanár (1719)*
 Bogyai Gizella *irgalmasnővér, tanítónő 1884/85.*
 Bohár László *ev. hitoktató (Tanonciskola 1909/10)*
 Bolváry Zoltán *énekközelítőtanár (Áll. Tanítóképző 1932/33)*
 Bontz Klára *irgalmasnővér, tanítónő 1930/42*
 Borossay Jusztin János *(1904-1982) bencés tanár, Pápán 1929-41 között*
 Borsodi Károlyné Nagy Ilona *tanítónő (Hámán Kató Ált. Isk. 1965-87)*
 Böhm János *róm. kat. elemi népisk. tanító 1927.*
 Bölöni Jolán *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1910)*
 Böröczky Katalin *földr.-rajz szakos középisk. tanár (Ref. Koll. 1946/47, óraadó a Ranolder Intézetben: 1912/13)*

Breuer Salamon *(1850-1926) izr. tanár, ig.*
 Briglevics Irén, Szabadi Jenőné *zongoratanárnő (Városi Zeneisk., óraadó a Ranolder Intézetben 1936/37)*
 Bruder Elemér *izr. tanító 1920/27*
 Brunner Emőd László *(1905-1985) bencés tanár, Pápán 1931-33.*
 Bulland Tivadar *mezőg. szakiskolai tanár. Állattenyésztést tanított 1936-38-ban.*
 Buxbaum Lipót *izr. polg. isk. rajztanár 1899-1923 (megh. Izraelben)*
 Büki Ágnes *irgalmasnővér, m.-tört. szakos polg. isk. tanár 1941/48*

C, Cs

Chappen Michaela *irgalmasnővér, tanítónő*
 Chengeri Papp Elemérné *lásd Jakubovich Marianne*
 Chobot Márk Ferenc *(1844-?) bencés tanár, Pápán 1869-71*
 Csapó Antonin Gusztáv *(1867-1937) bencés tanár, Pápán 1903-05*
 Csákvári Ferenc *ref. tanító Kéttornyulak*
 Csányi László *nevelőtanár (Áll. Tanítóképző 1920/21)*
 Csányi Vilma *irgalmasnővér, tanítónő 1905/6*
 Császár Konstantin Mihály *(1822-1871) bencés tanár, Pápán 1850-58*
 Cseh-Szombathy László dr., *egészségtan-tanár több iskolában is. (Ref. Theol. Akad 1928/29)*
 Csekey Ambrus *pálos szerzetes, teol. tanár (1757)*
 Csekő Gusztáv *zenetanár (Ref. Koll. 1879/80)*
 Csekő Péter *tanító (Ref. Koll. 1815/16)*
 Cserkúti Sándor *róm. kat. népisk. tanító 1902/3*
 Csernussák Olga *zenetanárnő (Városi Zeneisk.)*
 Csery Vid János *(1784-1847) bencés tanár, Pápán 1823/24*
 Csik Benignus János *(1790-1835) bencés tanár, Pápán 1824/25*

Csikmák Gizella, Zimányi Alajosné *tanár (Ref. Kereskedelmi Középisk. 1946/47)*
 Csillag Ferenc *ev. lelkész, hittanár (1927/28)*
 Csillag Rupert Antal (1807-1862) *bencés tanár, Pápán 1832-26 és 1854-56 között*
 Csoknyai Eliz *polg. isk. tanár 1900/1*
 Csoknyai Laura *világi tanár (Ranolder int. 1890-1940 között)*
 Csomasz Dezső *ref. segédlelkész, hittanár (Ref. Koll. 1899/1900)*
 Csontos Márton *ferences szerzetes, hittanár (Ranolder int. 1933)*
 Csontos Venánt Mihály (1797-1867) *bencés tanár, Pápán 1825-28*
 Csorba László *gimn. tanár (Ref. Koll. 1874/75)*
 Csőke Erzsébet *kézimunkaoktató az áll. leánypolgáriban 1925/26-ban*
 Csulesz Laura *irgalmasnővér, óvónő 1909/10*
 Czerovszky Erna, Fekete Istvánné *képesített nyelvmesternő, franciát tanított az áll. polg. leányisk.-ban 1894/95-ben*
 Czina Gusztáv Endre (1821-1854) *bencés tanár, Pápán 1846-54*
 Czingráber Marcellin Ignác (1880-1913) *bencés tanár, Pápán 1909/10*
 Czippott Géza *ev. lelkész, hittanár (Áll. Tanítóképző Int. 1908/09)*
 Cziráky Konstantin János (1784-1842) *bencés tanár, Pápán 1814-18*

D

Deák Géza *rajztanár (Ref. Koll., 1900-)*
 Deézi Irén dr. *mennyiségtan szakos középisk. tanár 1948/49*
 Deli Margit *zenetanárnő (Nátus, 1908/09)*
 Desics József *számtantanár, Női Keresk. Szaktanfolyam (1921-22)*
 Dezső Erzsébet *zongoratanár (Bartók Béla Zeneiskola 1956-92)*
 Dezső Jolán *tanítónő*
 Dénes Bertalan Kálmán (1858-?) *bencés tanár, Pápán 1884-86*
 Dienes Károly *kézimunkatanár (Áll. Tanítóképző 1919/20) (Bajáról menekült)*
 Dila Dénes *testnevelőtanár (Áll. Tanítóképző 1934/35)*
 Diószegi Katalin *irgalmasnővér, tanítónő 1936/48*
 Dobner Lajos *gimn. tanár (Ref. Koll. 1862/63)*
 Dobó Ferenc *áll. tanítóképzős mat.-fiz. tanár, óraadó a Ranolder-intézetben (+1945 hadifogolyként Ausztriában)*
 Dobó István *mezőg. szakiskolai tanár. Növénytermesztést tanított 1936-38-ban*
 Dobó Istvánné *lásd Vajda Gyöngyi*
 Dobovai Vilmos *gimn. tanár (Ref. Koll. 1861/62)*
 Dombi László *ev. lelkész, hittanár (Róm. kat. polg. fiúisk. 1938/39) (Nátus 1948/49)*
 Domján Szilvia *irgalmasnővér (a Ranolder int. polg. iskolájában tanított)*
 Domonkos Géza dr. *orvos, az egészségtan óraadó tanára a Ranolder-intézetben 1911-40*
 Donyi Gellért *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1734/35)*
 Dömjén Ferenc *gimn. tanár (Ref. Koll. 1841/42)*
 Dragovich István *róm. kat. hittanár (Áll. Tanítóképző 1914-22)*
 Dubovay Géza *ev. hitoktató (Áll. Tanítóképző 1917/18)*
 Durkó Antal *magyar szakos tanítóképzős tanár 1900/1*

E, É

Eckstein Hermann *izr. isk. héber nyelvtanár 1870/80-as évek*
 Edélényi Sándor *Ref. Koll. teol. tanár (1824-1918)*
 Edélényi Szabó Lajos *német-francia gimn. tanár (Ref. Koll., 1879-)*
 Eder Rajner József (1799-1849) *bencés tanár, Pápán 1828-32*
 Egresits János *róm. kat. tanító 1909/10*
 Ehrenfeld Lipót *izr. isk. számtantanár (1851)*
 Eisenbeck Magdolna, Gergely Gyözőné *tanítónő (Killián Ált. Isk. 1967/68.)*
 Eisler Adolf *izr. isk. tanító (1859)*
 Ekamp Rajmund József (1887-1918) *bencés tanár, Pápán 1912-14*
 Éliás Miksa *izr. isk. tanító (1859)*
 Elter Károly Péter (1781-1843) *bencés tanár, Pápán 1827-30*
 Emmert P. Klotild *irgalmasnővér, tanítóképzős pedagógia-lélektan sz. tanár (Ranolder int. 1936/37)*
 Enk Stefánia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Eötvös Károly *jogakadémiai tanár 1865-ben*

Eredics Anna *tanítónő* 1927/28

Érsek László (*Nagygyimót, 1918-?, 1944*) 1943-ban a *róm. kat. polg. fiúisk. tanára.* (+1944)

Ersing Hilda *irgalmasnővér, m.-földrajz szakos polg. isk. tanár* 1891-től tanít

Ertel Erzsébet *kisegítő francia-német nevelőnő, (Nátus, 1896)*

Ertl Irén Klára *irgalmasnővér, m.-német szakos polg. isk. tanár*

Eszter Gizella *irgalmasnővér, tanítónő* 1930-48

F

Fáber Kovács Gyula *ref. hitoktató, Női Keresk. Szaktanfolyam (1936/37), Áll. Tanítóképző*

Fábián István *tanító (Ref. Koll. 1812/13)*

Fadgyas Aladár *ev. hitoktató (Ref. Koll. 1926/27)*

Faragó Adolf *izr. polg. isk. tanár*

Faragó Andor *izr. elemi és polg. isk. tan. 1914-27*

Farkas Benjámín *tanító (Ref. Koll. 1899/1900)*

Farkas Bonfélia *irgalmasnővér, tanítónő*

Farkas Irén István (1799-1855) *bencés tanár, Pápán 1820-22*

Farkas Sándor *ref. hitoktató (Róm.kat. polg. fiúisk. 1926/27)*

Farkas Vince Gergely (1784-1849) *bencés szerzetestanár, a pápai gimn. ig.-ja 1821-23-ban*

Farkasdy Károly *teol. segédtanár 1842/43*

Fazekas Mária, dr. Kartal Béláné *tanítónő (Jókai Ált. Isk. 1960-67)*

Fazekas Mihály *ref. hitoktató (Áll. Tanítóképző 1931/32)*

Fehér Bálint Lőrinc (Kecskemét, 1892-Bp., 1942) *latin-történelem sz. bencés szerzetestanár. Pápán az 1939/40. tanévben.*

Fehér Klotild *irgalmasnővér, tanítónő (+1930)*

Fehér László *róm. kat. hitoktató (Ranolder int. gyakorló isk. 1941/42)*

Fehér Magda *tanítónő 1908-15*

Fehér Sándor *mennyiségtan szakos tanár (Ref. Koll. 1907/08)*

Fekete Istvánné lásd Czerovszky Margit

Fekete Klarissza *irgalmasnővér, tanítónő 1939*

Fekete Magdolna *tanítónő (Róm. kat. elemi 1908/09)*

Fekete Tivadar Antal (1832-1909) *bencés tanár, Pápán 1861-66*

Fektor Gáspár Endre (1816-1890) *bencés tanár, Pápán 1850/51*

Felszeghi István *m.-német szakos tanítóképzős tanár* 1900/1

Feltein Margit *mat.-fiz. szakos polg. isk. tan. 1938/39*

Fenyves Jenő *földr.-tört. szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1920/21)*

Fenyvesi Anna *testnevelőtanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1940/41 (Zoborra távozott)*

Fenyvesné Gleitstein Franciska *izr. tanítónő 1900/6*

Ferdős Dániel *tanító (Ref. Koll. 1810/11)*

Ferenczi Etelka *rajz-kézimunka szakos polg. isk. tanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1939/40*

Fila Márton *mezőg. szakisk. tanár (óraadó a ref. teológián 1939/40)*

Filipi Józsa *polg. isk. tanár 1918/20*

Filó Fidélia *irgalmasnővér, tanítónő 1909*

Fink Jusztin János (1801-1875) *bencés tanár, Pápán 1834-38*

Fischer Lajos *német szakos gimn. tanár 1883-*

Flóri Oszkár Miklós *bencés tanár, Pápán 1910-14*

Földes Margit *m.-tört.-földr.- orosz szakos gimn. tanár (Petőfi Gimn. 1948-64), +1996.*

Földvári Klára *német-francia szakos tanár, bölcsészdoktor, óraadó a Ranolder-intézet tanítóképzőjében*

Fraknoi Rozália *irgalmasnővér, tanítónő 1939-48*

Frank J. B. *izr. isk. talmudtanár (1851)*

Franyó Rozália *irgalmasnővér, tanító 1934-39*

Fraszt Endre *róm. kat. segédlelkész, hitoktató (1901/02)*

Futó István *m.-német-angol szakos középisk. tanár 1940-41(+fronton)*

Futó Jenő *m.-latin-német szakos tanár (Ref. Koll. 1907/08, Nátus 1914)*

Fülep Sámuel *tanító (Ref. Koll. 1802)*

Fülöp Jenő *ref. hitoktató (Ref. Koll. 1889/90)*

Fülöp Sándor *m.-tört. szakos polg. isk. tanár (Róm. kat. polg. fiúisk. 1938/39)*

Füredi Albin Ferenc *bencés tanár Pápán 1872-77*

Füstös Emília *irgalmasnővér, tanítónő 1908/37*

G, Gy

- Gaál Ágota, Molnár Józsefné *tanítónő, I. sz. Ált. Isk.*
Gábrriel Erzsébet *irgalmasnővér, tanítónő 1887/88*
Gábrriel Gotthárd István (1897-1959) *bencés tanár, Pápán 1922-27*
Gajda Kerubina *irgalmasnővér, tanítónő*
Galamb József *tanító (Ref. Koll. 1799/1800)*
Galambos János *gyak. isk. tanító (Áll. Tanítóképző 1946/47)*
Gálfy Márton *pálos szerzetes, gimn. tanár(1669)*
Gallerstepper Joachim *izr. isk. tanító (1859)*
Gállik Oszvald Jenő (Zalaapáti, 1856-Keszthely, 1937) *bencés szerzetestanár. Pápán 1880-82-ben és 1883-86-ban tanított.*
Gálos Lázár Alajos *bencés tanár Pápán 1932-38*
Garaguly Gyula *ref. tanító Kéttornyulak 1904*
Gart Zelma, Szabó Istvánné *Női Keresk. Szaktanfolyam 1937/38*
Gáspár Leó Elek *bencés tanár Pápán 1894/95*
Gáspár Rezső *menyiségtan-fizika szakos tanár (Keresk. Középisk. 1946/47)*
Gáspár Rezsőné lásd Kósa-Szabó Hedvig
Gass Viola *irgalmasnővér, tanító 1905/6*
Geiger Gyuláné lásd Benczelits Erzsébet
Gelencsér András *róm. kat. hitoktató (Róm. kat. polg. fűiisk. 1938/39)*
Gelencsér József *gyak. isk. tanító (Áll. Tanítóképző 1886-1901)*
Gelenczy Miháلتz Margit *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1932/33)*
Geöbel Ilona (1882-1962) *m.-tört. sz. tanítónőképzős tanár (A Nátusban tanított 1904-39-ig)*
Gereben Zoltán *tanító (I. sz. Ált. Isk. 1949)*
Gergely Ferencné *tanítónő*
Gergely Gyözőné, Eisenbeck Magdolna *tanítónő (Killián Ált. Isk. 1967/68.)*
Gergely József *gyak.isk. tanító 1900/1*
Gergyési Ferenc *róm. kat. hittanár a Ranolder-intézet polg. leányiskolájában 1940/41*
Gitterle Vilma *irgalmasnővér, tanítónő*
Goldberger Samu *izr. isk. talmudtanár (1851)*
Gonda Ferenc *áll. tanítóképzős tanár 1883-1909*
Gonda Sándor *menyiségtan-természettan szakos tanítóképzős tanár 1896/1900*
Gondol Dániel *tanító (Ref. Koll. 1838/39)*
Góry Anasztáz János (1783-1843) *bencés tanár Pápán 1821/22*
Gosztonyi Fábrián Károly (1841-1897) *bencés tanár Pápán 1867-70*
Göloncsér Júlia, Mocsáry Jenőné *testnevelőtanár (Nátus, 1930/31)*
Grabán Oszvald *bencés szerzetestanár. Pápán 1946-48-ban.*
Grassalkovich Leó József (1900-1983) *bencés tanár, Pápán 1928/29*
Green László *középisk. tanár. (Áll. Ált. Fűügimn. 1950/51)*
Grósz István *róm. kat. tanító 1885/86*
Grubich Lázár János (1892-1921) *bencés tanár Pápán 1916/17*
Gruy Gusztáv *gimn. tanár, bölcsészdoktor. Áll. Ált. Fűügimn. 1950/51.*
Gutstein Rózsa *izr. polg. isk. tanár 1889/90*
Günsberger Dávid *izr. elemi isk. ig., hittanár (Nátus, 1930/31)*
Gyémánt Miklós *ének-zenetanár (Áll. Tanítóképző 1896/1900)*
Gyimesi István 1955-57/58? *Tűrr Gimn. tanára*
Gyimóti Gyenge Károly (1953-1991) *Mezőg. Szakközépisk. tanára 1980-91*
Gyimóthy Lajos *ref. tanító Kéttornyulak 1914*
Gyöngyösi Gergely *pálos szerzetes, teol. tanár (1760/61)*
Györffy József *gimn. tanár (Ref. Koll. 1875/76)*
György Etelka *polg.isk.tanár 1886/87.*
Győri Gyula *ref. főisk. m.-latin-görög szakos tanár (1885-) (+1930)*
Győri János *tanító (Ref. Koll. 1802)*
Győri János (1958-94) *Mezőg. Szakközépisk. tanára 1989-94*
Gyuritza Vincencia *irgalmasnővér, tanítónő 1912/13*
Gyurkóczy János *pálos szerzetes, gimn. tanár (1785)*

H

- Haja Tibor *ferences szerzetes, hittanár(tanított a Ranolder int. polg. iskolájában)*

Hajagos Vince *pálos szerzetes, a bölcselet tanára (1770/71)*
Hajas Eszter (*Nátus, 1901/02*)
Hajda Erzsébet *m.-tört. szakos tanár (Ranolder Intézet 1930/40)*
Hajdu Gábor *róm. kat. kántortanító, 1848-ban főtanító (+1855)*
Hajnal Orbán István (*1783-1842*) *bencés tanár Pápán 1806-08*
Hajós Benő Győző (*1860-1910*) *bencés tanár Pápán 1888-92*
Hajtó Jánosné Kapcsándi Katalin *ált.isk.tanár(I. sz. Ált. Isk. 1948)*
Halász Béla *ev. segédlelkész, hittanár (1931/32)*
Hammuth Ilona, dr. Puskás Árpádné *földr.-természetrájs szakos tanár, óraadó a Ranolder-intézet polg. leányiskolájában 1935/36*
Hamvas (Hollósi-Holler) Konrád Ferenc (*1884-1964*) *bencés tanár Pápán 1909-13 és 1915/16*
Hámori Mátyás *mezőg. szakisk. tanár, kertész, óraadó a ref. teológián 1941/42*
Hannig Antal *róm. kat. elemi isk. tanító 1884/85*
Hannig Gyula *róm. kat. elemi isk. tanító 1887/88*
Hanniker Timót Lajos (*1830-1905*) *bencés tanár Pápán 1856-59*
Hanvai Gyula *nyelvtanár (Áll. Tanítóképző 1919/21)*
Hapt Teréz *nyelvtanítónő (Nátus, 1908)*
Harasztosi Király Margit *áll. polg. leányisk. ig. 1932-34 között, nyugállományban 1942-től.*
Harrach Adél *áll. polg. leányisk. tanár 1878/79*
Harsányi Józsefné lásd Huray Anna
Havasi Dezső *ev. segédlelkész, hittanár (1929/30)*
Hávor Mihály *pálos szerzetes, teol. tanár (1717)*
Hebenstreit Jozefa *irgalmasnővér, óvónő 1906-12*
Hegyí Berta *irgalmasnővér, tanítónő 1888.*
Hehly Henrika *irgalmasnővér, tanítónő 1906-12*
Heissenberger Albán János (*1896-1947*) *bencés tanár Pápán 1926-28*
Henek Sigberta *irgalmasnővér, tanítónő 1888.*
Herczeg Mónika *irgalmasnővér, tanítónő 1902-05*
Herczog Ida *irgalmasnővér, tanítónő 1920/21*
Hermann Anna dr. Pék Ferencné (*Pápa, 1908 - uo., 1985*) *zenetanár 1945/46*
Hermann Eugénia *irgalmasnővér, elemi isk. tanítónő 1908/10*
Hevesi Bernát Ferenc (*1855-1923*) *bencés tanár, Pápán 1879/80 és 1906-15*
Hindler Erzsébet *róm. kat. elemi isk. tanítónő 1911*
Hlatky Ida *zongoratanárnő (Nátus, 1905/06)*
Hódosi Borbála *testnevelőtanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1941/42*
Hofer Ödön Lipót (*1820-1853*) *bencés tanár Pápán 1849/50*
Hoffmann Erzsébet *középkisk. tanár*
Hoffmann Sámuel *izr. isk. némettanár (1851)*
Hofmayer Bertold Nándor (*1784-1843*) *bencés tanár, Pápán 1822-24*
Hofstetter Marián Károly (*1852-1883*) *bencés tanár, Pápán 1878-81*
Holbok János *földművesisk. tanár (1899)*
Holczer Salamon *izr. talmud oktató 1889/90*
Hollós Ildefonz Ármin *bencés tanár, Pápán 1916/17*
Hollósi András *tanító (Ref. Koll. 1807/08)*
Horváth Anna, Marosi Ernőné *tanítónő (II. sz. Áll. Ált. Isk.)*
Horváth Cézár Béla (*1872-1940*) *bencés tanár Pápán 1898-1909*
Horváth Coletta *irgalmasnővér, m.-tört. szakos tanár 1942/48*
Horváth Domonkos *ferences szerzetes, hittanár*
Horváth Endréné lásd Bajcsi Kató
Horváth Gyula *ref. tanító, Tapolcafő 1942/68*
Horváth István *tanító (Ref. Koll. 1797)*
Horváth István *a Ranolder Intézet első ig.-ja 1902/04-ben*
Horváth István *m.-tört. szakos polg. isk. tanár 1926/27.*
Horváth József dr. *teol. tanár, ig. (Ref. Koll., 1892-)*
Horváth Kandid Kálmán (*1891-1958*) *bencés tanár Pápán 1918-20*
Horváth Karola *irgalmasnővér, tanítónő*
Horváth Koletta *irg.almasnővér, polg. isk. tanár 1942/48*
Horváth Lajos *jogakadémiai tanár (Ref.Koll. 1875/76)*
Horváth Mária *zenetanárnő (Nátus, 1905/06;Ranolder Intézet, 1908/11)*

Horváth Mária *tört.-földr. szakos tanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1939/40*
 Horváth Máté József (1793-1844) *bencés tanár Pápán 1823-25*
 Horváth Olivér *ferences szerzetes, hitoktató*
 Horváth Róbert István (1847-1915) *bencés tanár Pápán 1877-82*
 Horváth Sámuel *tanító (Ref. Koll. 1838/39)*
 Horváth Teodorik Imre (1800-1855) *bencés tanár Pápán 1830-32*
 Horváth Timót József (Zalaegerszeg, 1788-uo.,?) *bencés szerzetestanár. A pápai gimn. ig.-ja 1828-32-ben.*
 Horváth Veronika *irgalmasnővér, tanítónő*
 Högyész Lajos *pálos szerzetes, gimn. tanár (1777)*
 Hölcz Ágoston *pálos szerzetestanár, 1786.*
 Hörcsök István *róm. kat. hitoktató (tanít 1923 óta)*
 Hujber Irma *ev. tanító (1902-1906)*
 Hunfalvi Bonaventúra József (1846-1896) *bencés tanár Pápán 1883-85*
 Huray Anna, Harsányi Józsefné *tanítónő (Áll. Tanítóképző 1942/43)*

I

Illés Lajos *mezőgazd. tanár 1913/14*
 Imre Mária *irgalmasnővér, óvónő 1904-22*
 Inderbizzi Vincencia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Institoris Lujza *irgalmasnővér, tanítónő*
 Intai Vazul Endre (1806-1884) *bencés tanár Pápán 1836-41*

J

Jáger Tibor *V. sz. (Killián) Ált. Isk. (1960/61)*
 Jáhny József *róm. kat. tanító (Róm. kat. Elemi Fiúisk., 1948)*
 Jakabházy Istvánné lásd Bátky Mária
 Jakói Pál *gimn. tanár (Ref. Koll. 1841/42)*
 Jakubovich Marianne, dr. Chengeri Papp Elemérné *áll. polg. leányisk. tanár. Pályáját a pápai áll. polg. leányisk.-ban kezdte 1894-ben. 1900-ig itt dolgozott, majd Bp.-re távozott. († 1935)*
 Jalsovics Aladár Károly (1833-1897) *bencés tanár Pápán 1857-62*
 Jámbor András *ferences szerzetes, hitoktató*
 Jancsek Amanda *irgalmasnővér, polg. isk. tanár*
 Janda Margit *irgalmasnővér, tanítónő 1884/85*
 Jankó Béla *ref. tanító Kéttornyulak 1908*
 Jankovich Tibor *róm. kat. káplán, hitoktató*
 Jeremiás Lajos *teol. akadémiai segédtanár (Ref. Koll. 1839/40)*
 Jeremiás Sámuel *tanító (Ref. Koll. 1797)*
 Jerffy Hermin, Jankóné *áll. polg. leányisk. tanár (nyugállományban 1920)*
 Joanelli Béda Alfréd (1911-1984) *bencés tanár Pápán 1938/39*
 Jókai Lajos *teol. tanár (Ref. Koll., 1842/43)*
 Jozipovits Istvánné lásd Németh Irma
 Józsa Károly *tanítóképzős rajztanár 1886/901*
 Juhász Imréné lásd Sirchich Hermin
 Jung Benedek Mátyás (1882-1969) *bencés tanár Pápán 1908-10*
 Jurányi Gusztáv *gimn. tanár (Ref. Koll. 1888/89)*

K

Kacz Lajos *gimn. tanár (Ref. Koll. 1862/63)*
 Kain József *izr. isk. szépírástanár (1851)*
 Kakas Hilda *m.-német-francia szakos tanárnő, Nátus polg. isk. 1906.*
 Kálmán J. *róm. kat. hitoktató (Ref. Koll. 1889/90)*
 Kapsándi Katalin, Hajtó Jánosné *tanítónő, I. sz. Ált. Isk. (+1978)*
 Káplán Mária *irgalmasnővér, tanítónő 1908*
 Kapossy Edith, Nief Jánosné *a gyakorlati gépirás tanára, Női Keresk. Szaktanfolyam (1932-)*
 Kapi Béla *ev. lelkész, hittanár*
 Kaprinay László (1938-1993) *kollégiumi nevelő, 1984-93: Mezög. Szakközépisk.*
 Kardeván Hermin (Ranolder Intézet 1921-24)
 Kardhordó László *tanítóképzős tanár 1886/1908*
 Karla Irma (Ranolder Intézet 1928-39)

Karsa István *jogakadémiai tanár 1874-től*
 Karsai József *tanító (Ref. Gimn. 1805)*
 Kartal Béláné dr. lásd Fazekes Mária
 Káuzli Gyula *róm. kat. káplán, hitoktató 1909*
 Kecskeméti Dániel *tanító (Ref. Gimn. 1801)*
 Kecskeméti Károly *gimn. tanár (Ref. Koll. 1841/42)*
 Kecskés Lajos *róm. kat. énektanító 1914*
 Kecskés Mihály *áll. polg. leányisk. tanár*
 Kelemen György *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1779/81), ig. (Királyi Gimn. 1786)*
 Kemenczky Erzsébet *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1912/13)*
 Kenessey Anna *német-tört.-földr. szakos polg. isk. tanárnő (Nátus, 1901)*
 Kenessey Aladár *gimn. tanár (Ref. Koll. 1879/80)*
 Kenessey János *gimn. tanár (Ref. Koll. 1868/69)*
 Kernya Mária, Bedök Mihályné *Jókai Ált. Isk. 1965.*
 Keserű Ferenc *tanító (Ref. Gimn. 1817/18)*
 Keszler Teréz *irgalmasnővér, tanítónő*
 Király Aranka *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1912/13)*
 Király Iván *földrajz-természetrájs szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1921/22)*
 Király Margit lásd Harasztosi Király Margit
 Kirchmayer Győző *rajz-szépírástan tanár (Áll. Tanítóképző Int. 1894-1921)*
 K. Kis József *mennyiségtan-fizika tanár (Ref. Koll., 1884) (Értekezett az atomelmélet kifejlődéséről: Koll. ért. 1882/83)*
 Kis József *lelkész, ref. vallástanár*
 Kis József *zongoratanár (Városi Zeneisk. 1904)*
 Kiss Ádám *tanító (Ref. Gimn. 1817/18)*
 Kiss Adél *irgalmasnővér, tanítónő 1937-39*
 Kiss Albert *görög-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1920/21)*
 Kiss Antal *énektanár (Ref. Koll. 1869/70)*
 Kiss Dániel *akadémiai tanár (Ref. Koll. 1863/64)*
 Kiss Endre *gimn. tanár (Ref. Koll. 1863/64)*
 Kiss Gonzága *irgalmasnővér, földrajztanár 1916.*
 Kiss Gonzága *irgalmasnővér, tanár mat-fiz. 1924-32*
 Kiss Honor *tanítónő, kézimunka*
 Kiss Irén *Nátus*
 Kiss József *m.-tört. szakos főgimn. tanár 1888-1910*
 Kiss László *keresk. isk. tanár 1943.*
 Kiss Róza *irgalmasnővér, polg. isk. tanár 1927-31*
 Kiss Sándor *ref. lelkész, nőnevelő-intézeti vallástanár, theol. akadémiai magántanár, a "Református Értesítő" c. hivatalos egyházkerületi lap szerkesztője. A Nátusban tanított 1939-48-ig.*
 Kiszely Teodóra *polg. isk. tört.-ének tanár (Nátus, 1947/48)*
 Klein Philipp *izr. isk. tanító (1859)*
 Knausz Terézia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Knüppel Zsófia *irgalmasnővér, polg. isk. tanár 1908/9*
 Kodolányi Árpád *kertész, földművesisk. tanár*
 Kokas Irén *ev. tanítónő (1906-48)*
 Kókay Ladiszla *irgalmasnővér, tanítóképzős rajztanár 1940-48*
 Kókay Margit *polg. isk. tanár (Ranolder intézet) 1890-1940 között*
 Kolbe Lajos dr. *orvos, az egészségtan óraadó tanára a Ranolder-intézetben 1940-48.*
 Kolbenhayer Frigyesné lásd Tóth Anna
 Kollarics Ferenc *gyak. isk. tanító 1948-50. (II. sz. Tanítóképző Int.)*
 Kollár Gedeon József *(1898-1971) bencés tanár Pápán 1922-25*
 Kollár Henrik Pál *(1804-1865) bencés tanár Pápán 1830-33*
 Kolos (Kokas) Endre Károly *(1905-1960) bencés tanár Pápán 1930/31 és 1932-37*
 Kolos Ferenc György *bencés tanár Pápán 1916/17*
 Koltai Irén József *(1844-1874) bencés tanár Pápán 1866-69*
 Koltay Modeszta *irgalmasnővér, tanítónő*
 Komáromi Márta *irgalmasnővér, tanítónő*
 Koncz Liliosa *irgalmasnővér, tanítónő*
 Kopeczky Vidor Vendel *(Szápár, 1814-Tihany, 1885) bencés szerzetestanár. Pápán 1841-44 között.*

Kopernitzky István *gazdaságtan tanár, föld- művesisk. ig. 1937-43, 1945-46*
 Kóros Terézia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Korponay István *pálos szerzetes, gimn. tanár (1723)*
 Kósa-Szabó Hedvig, Gáspár Rezsóné *mennyiségtan-természettan szakos tanárnő (Nátus, 1943/44)*
 Kosztolányi Zoltán *m.-latin tanár (Ref. Koll., 1902/03)*
 Kótai Klára *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1924/25)*
 Kovacsics Lenke *zenetanárnő (Nátus, 1902/03)*
 Kovacsics Marcell Ferenc *(1805-1881) bencés tanár Pápán 1829/30*
 Kovacsics Teréz *ev. tanítónő (1908-37)*
 Kovács Adolf Alajos *(1881-1945) bencés tanár Pápán 1915-17*
 Kovács Arisztid Jenő *(1891-1975) olasz-angol sz. bencés tanár. Pápán 1925/26-ban, Phalmán az olasz tannyelvű gimn. ig.-ja*
 Kovács Béda Ferenc *(1816-1876) bencés tanár Pápán 1850-57*
 Kovács Béla *ev. lelkész, hittanár*
 Kovács Béla *akadémiai tanár (Ref. Koll. 1864/65)*
 Kovács Erzsébet *kézimunkatanár (Áll. Tanítóképző 1933/34)*
 Kovács Éva, Mayer Jánosné *énektanárnő, napközis nevelő (Kertvárosi Ált. Isk. 1975)*
 Kovács Gábor *gimn. tanár (Ref. Koll. 1862/63)*
 Kovács Galovics Éva *Mezőg. Szakközépkisk. 1984-89*
 Kovács István *tanító (Ref. Gimn. 1806)*
 Kovács Jozefa *irgalmasnővér, óvónő 1921-32*
 Kovács József *róm. kat. káplán, hitoktató (Ref. Gimn. 1927/28)*
 Kovács Márk János *(Bársonyos, 1782-Bakonybél, 1854) bencés szerzetestanár. Pápán az 1806/07. tanévben.*
 Kovács Matild *irgalmasnővér, tanítónő 1915-35*
 Kovács Pál *Ref. Koll. (1808-86)*
 Kovács Romuald József *(1798-1874) bencés tanár, Pápán 1825/26*
 Kovács Sarolta *irgalmasnővér, tanítónő 1902/03*
 Kovács Vidor Lajos *bencés tanár Pápán 1892/93*
 Kovács Villebald Endre *(1785-1868) bencés tanár Pápán 1806-08*
 Kovács Arisztid Jenő *(1891-1975) bencés tanár Pápán 1925/26*
 Kozák Jolán *áll. polg. leányisk. ig. 1927-32*
 Kozma Sándor *Ref. Koll. 1805-97*
 Kozmay Dezső *Ref. Koll. 1887/88*
 Könczöl Irén *gyak. isk. tanító 1931/32*
 König Emerencia *irgalmasnővér, tanítónő 1912*
 Kőpataki Gizella *irgalmasnővér, tanítónő*
 Körmendi Pia *irgalmasnővér, óvónő*
 Körmendi Zsigmond *gazdaságtan tanár (Nátus, 1929/30), óraadó az áll. tanítóképzőben*
 Kőrös Ilona *tanítóképzős mat.-fiz. tanár(Nátus, 1931-35)*
 Kőrös Ilona, Matusek Györgyné *(Pápa, 1904-Bp., 1985) m.-német sz. polg. isk. tanárnő*
 Kötse István *áll. tanítóképzős tanár, ig. 1913-21.*
 Kövendi Dénes *m.-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1921/22)*
 Köveskúti Jenő *tanítóképzős (1886/1901) és zeneisk.-i (1904) tanár*
 Krasznay Ernő dr. *róm. kat. hittanár, Női Keresk. Szaktanfolyam (1936 félévig)*
 Krátky Donát Imre *bencés szerzetestanár, a pápai gimn. ig.-ja az 1827/28. tanévben*
 Krausz Adrienne *m.-tört. szakos tanárnő (Nátus, 1915)*
 Krausz Kató *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1924/25)*
 Krémer Valéria *zenetanárnő (Városi Zeneisk.)*
 Kresztics Mária *kézimunkatanító 1905-31(Ranolder int.)*
 Kreutzer Ferenc *róm. kat. hitoktató*
 Kristóffy Gabriella *(Ranolder Intézet 1919-20)*
 Kristóffy Ida, Bock Pálné *(Ranolder Intézet 1916-18)*
 Kudlács Gizella *irgalmasnővér, óvónő (Róm. kat. elemi isk. 1914)*
 Kulcsár Ilona *irgalmasnővér, Ranolder Intézet 1934*
 Kun Pál *teol. akadémiai segédtanár (Ref. Koll. 1838)*
 Kurbély (Korbélyi) Vince László *(Sümeg, 1889-Phalma, 1975) latin-görög szakos bencés szerzetestanár. Pápán 1917-20-ig.*
 Kutassy Pál *teol. akadémiai segédtanár (Ref. Koll. 1838)*
 Kuti József *Kertvárosi Ált. Isk. 1955-57*

Kuti Józsefné 1960-70 Gyógypedagógiai Isk.
Kuzmits Virgil Lajos (1891-1940) bencés tanár Pápán 1914-18
Kürschner Miksa izr. isk. vallástanár (1851)

L

Laczkovits Gabriella földrajz-természetrájsz. (Ranolder int. polg. leányisk. 1931-33)
Laki Mihály gimn. tanár (Ref. Koll. 1841/42)
Lakoss Ábel János (1786-1809) bencés tanár, Pápán 1807-09
Láng Károly izr. polg. isk. tanár 1918-20
Láng Mihály áll. tanítóképzős pedagógia-lélektan tanár, intézeti ig. 1902-04.
Laszkovics Gizella elemi isk. tanítónő, óraadó a Ranolder-intézetben 1931/32
László Boldizsár Mihály (Kaposvár, 1850-Tihany, 1933) bencés szerzetestanár. Pápán 1874-81-ig tanított.
László Géza mennyiségtan-fiz. sz. tanár (Ref. Gimn. 1929.)
László György tanító (ref. Koll. 1807/08)
László Keresztély bencés szerzetestanár. Pápán az 1947/48. tanévben.
Lauday Sándor 1931-48, 1948-51 ig.h. tanítóképzős pedagógia-lélektan tanár
Lauday Sándorné m.-ném. sz. polg. isk. tanár (1938/39)
Lauer Gizella polg. isk. rajztanár (Nátus 1934/35)
Lautner János gimn. tanár (Ref. Koll. 1910/11)
Lázár András tanító (Ref. Koll. 1807/08)
Lázár Gábor tanító (Ref. Koll. 1810/11)
Lébényi (Linzer) Szilárd Ödön (Kőszeg, 1897-Oberkaching) m.-német szakos bencés szerzetestanár. Pápán 1937-39-ben.
Lendvai Hugó Márton (1863-1922) bencés tanár, Pápán 1890-94
Lengyel Felícia irgalmasnővér, francia-tört. tanár 1902-07
Lengyel Gyula 1919-ben a Városi Zeneisk. vezetője
Lengyel Mihály tanító (Ref. Koll. 1807/08)
Lenkey Lajos m.-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1913/14)
Lipcsy Jenő áll. tanítóképző internátusának nevelőtanára 1930/31.
Lomoschitz Pál áll. tanítóképzős énektanár (1947-ben elkerült Pápáról)
Lotz Jenő Városi Zeneisk. ig. (1936)
Lovas Emilia, Pichler Ferencné (Ranolder Intézet 1923-28)
Lovas Gudula irgalmasnővér, tanítónő
Lovasi Katalin (Balatonkenese, 1949-Pápa, 1974) m.-könyvtár szakos ált. isk. tanárnő. 1973/74-ben a szakmunkásképző nevelője.
Luka Károly róm. kat. hitoktató (Ref. Koll. 1898/99)
Lukcsics József róm. kat. hitoktató (Áll. Tanítóképző Int. 1901)
Luttor Teréz (Ranolder int. polg. isk.)

M

Madarász Emil mezőg. isk. tanár 1941/42
Magyar Sándor óraadó egyházi ének-tanító (Ref. Koll. 1869/70)
Makay István mennyiségtan-természettan tanár (Ref. Koll., 1899-), a meteorológiai állomás vezetője
Makay Jenőné áll. polg. leányisk. tanár
Malek Klára bölcsészdoktor, áll. tanítóképzős tört. szakos tanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1940/41 (1942-ben áthelyezve)
Maller Béla ref. tanító
Maller Dezső m.-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1906/07)
Malonyai Pál pálos szerzetes, gimn. tanár (1690)
Mannheim Ármín szakrajz-oktató, iparos- és keresk. iskolai tanár (1908/09)
Marcis Otília irgalmasnővér, tanítóképzős tanár
Marek László tanító (Öreghegyi Ált. Isk.)
Markhot Angéla áll. polg. leányisk. tanár (nyugállományban 1932)
Markó Marcell ferences szerzetes, hittanár (Ranolder Int. polg. isk. 1930-33)
Maros Cirjék Ferenc (1896-1965) bencés tanár, Pápán 1925-27
Maróthi Ágnes irg. n. tanítónő
Marton Győző karnagy, ének-zenetanár (1893-1970)
Marton Hilarion pálos szerzetes, gimn. tanár (1721)
Marton Ignác polg. isk. tanár, izr. hitoktató

Marton Jeromos *pálos szerzetes, teol. tanár (1757/59), 1755/56-ban a bölcsélet tanára*
 Marton László *pálos szerzetes, gimn. tanár (1785)*
 Mathuber Ferenc *polg. isk. tanár, nevelőtanár az Áll. Tanítóképzőben 1930/31*
 Matkovics Adolf Lukács *(1822-1898) bencés tanár, Pápán 1851-54*
 Matusek Györgyné lásd Kőrös Ilona
 Mayer Jánosné lásd Kovács Éva
 Mayer Lajos *róm. kat. elemi isk. tanító*
 Mayersberger Salamon *izr. isk. segédtanító (1859)*
 Máchik Ida *tanítónő (A Nátusban tanított 1905-38)*
 Mácsai Kaszilda *irgalmasnővér, tanítóképzős m.-tört. tanár 1946-48*
 Mándi Margit *énektanárnő (Városi Zeneisk.)*
 Mántza Dániel *tanító (Ref. Koll. 1913/14)*
 Mányoki József *tanító (Ref. Koll. 1808/09)*
 Márkus Jenő *teol. magántanár (Ref. Koll. 1934/35)*
 Márkus József *tanító (Ref. Koll. 1797)*
 Márkus Virginia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Mászni Szilveszter Ádám *(1777-1832) bencés tanár, Pápán 1816-18*
 Máté László *mezőgazd. tanár 1909/13*
 Mátrai Guidó György *(1888-1975) bencés szerzetes, hittanár, Pápán 1912-16*
 Mátz József *róm. kat. tanító 1891*
 Mátz Margit *róm. kat. tanítónő 1914*
 Mázy Engelberta *irgalmasnővér, tanítónő 1908*
 Meinhardt Emma *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1909)*
 Menzinger Mária *irgalmasnővér, tanítónő*
 Mervó Antónia *irgalmasnővér, tanítónőképzős tanár, 1945/46.*
 Mesterházy László *ev. lelkész, hittanár*
 Mészáros Károly *gimn. tanár (Ref. Koll. 1861/62)*
 Mészárovcics Emma *irgalmasnővér, tanítónő*
 Mező Károly *földművesisk. tanár óraadó a Ref. Koll.-ban 1925/26*
 Migály Mária *tanítónő 1908*
 Miholcsek Miklós *ferences szerzetes, hittanár (Ranolder Intézet polg. isk. 1890-1940 között)*
 Miklós Ödön *teol. akadémiai tanár (Ref. Koll. 1921/22)*
 Mikóczi Mária, dr. Temesi Alfrédné *róm. kat. polg. fiúisk. tanára (1938/39)*
 Mikus Kilián László *(1807-1869) bencés tanár, Pápán 1840-46*
 Mocsi Lajos *gimn. tanár (Ref. Koll. 1867/68)*
 Mocsáry Jenőné lásd Göloncsér Júlia
 Modrach Anna *áll. polg. isk. tanár, ig. 1875-78*
 Mohácsi Lajos *(Ref. Koll. 1899/1900)*
 Mohácsi Pál József *bencés szerzetestanár, Pápán 1894-98*
 Mokus Gyula *tanítóképzős tanár (1883-89: Ref. Koll.-ban is)*
 Molnár Béda Alajos *(Előpatony, 1858-Balatonfüred, 1929) bencés szerzetestanár. Pápán 1886-92 között.*
 Molnár Benjamin *m.-angol szakos tanár (Ref. Koll., 1945-ben külföldre távozott)*
 Molnár Elek *polg. isk. mennyiségtan-fiz. szakos tanár 1907/8*
 Molnár Ervin Gyula *(Győr, 1874-uo., 1933) görög-latin szakos bencés szerzetestanár. Pápán 1918-20-ban. Latin nyelvtankönyvet írt a gimn. I-II. oszt. számára.*
 Molnár Gyöngyi *tanárnő (Ranolder Int.)*
 Molnár István *ref. tanító (Kéttornyulak 1907)*
 Molnár Jenő *bölcsészdoktor, filológiai és pedagógiai tanár, teol. oktató (Ref. Koll. 1924/25)*
 Molnár Józsefné Gaál Ágota *tanítónő (I. sz. Ált. Isk.)*
 Molnár Lujza *gyak. isk. tanár (Ranolder Int. 1923-48)*
 Molnár Margit *róm. kat. polg. fiúisk. tanár (1941/42)*
 Molnár Márta *irgalmasnővér, tanítónő*
 Molnár Nándor József *bencés szerzetestanár, Pápán 1869-74*
 Molnár Zoltán *róm. kat. hitoktató (1944/45)*
 Móricz Emília *irgalmasnővér, tanítónő 1926-42.*
 Motsi József *tanító (Ref. Koll. 1808/09)*
 Mudra Olga *zenetanár 1906-11, 1936/37.*
 Murbán Viktória *tanítónő (Ranolder Int.)*
 Müller Angéla *francia-német szakos középisk. tanár 1939-42*

N, Ny

- Nádassy Bernát *pálos szerzetes, gimn. tanár (1723)*
- Nagy Endre *m.-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1932/33, 1941/42)*
- Nagy Gabriella *áll. polg. leányisk. tanár, ig. 1886-ban lett az Áll. Polg. Leányisk. tanára, melynek növendéke is volt. 1892-ben a VKM kinevezte igazgatónak, mely tisztségét 1924-ig töltötte be. Ő építtette a Jókai utcai új épületet.*
- Nagy Ignác *izr. isk. tanár 1860 körül*
- Nagy Ilona, Borsodi Károlyné *(1928-1992) tanítónő (Hámán Kató Ált. Isk., 1965-87-ig) († 1992)*
- Nagy Izabella *polg. isk. tanár (Nátus, 1913/14)*
- Nagy Lajos *gimn. tanár (Ref.Koll. 1875/76)*
- Nagy Lajos *m.-latin tanár (Ref. Koll., 1888-1901)*
- Nagy László *pálos szerzetes, teol. tanár (1758/59)*
- Nagy Mihály *iskolamester(Ref. Koll., 1790)*
- Nagy Mihály *tanító (Ref. Koll. 1810/11)*
- Nagy Norbert István *(1838-1865) bencés tanár, Pápán 1861-65*
- Nagy Péter *tanító (Ref. Koll. 1813/14)*
- Nagy Sándor *akadémiai segédtanár (Ref. Koll. 1839/40)*
- Nagy Sándor *polg. isk. természettan tanár 1891 / 1900*
- Nagy Sándor *róm. kat. tanító 1927*
- Nagy Sándor *természettan-vegytan sz. áll. tanítóképzős tanár. 1949. II. 15.-től a veszprémi Óvónőképző Intézet ig.-ja.*
- Nagyszeghy Janka *irgalmasnővér, tanítónő*
- Najpor József *gimn. tanár (Ref. Koll.1865/66)*
- Nardai Sándor *a Mezőgazd. Szakisk. géptan tanára (1956-59), majd a Gépészképző gazdasági ig.-ja (1959-62), nemzetközi feltaláló*
- Nemcsics Elek *középsz. és tanítóképzős mat.-fiz. szakos tanár (Ranolder int. 1928-32)*
- Neuchenbauer Sigfrida *irgalmasnővér, tanítónő (Ranolder int. 1900)*
- Neustädter Frigyes *menyiségtan tanár (Ref. Koll. 1917/18)*
- Ney Tibor *tanító, izr. hitoktató, isk. ig. Vaszáron (1948) (1956-ban kivándorolt)*
- Németh Dániel *tanító (Ref. Koll. 1816/17)*
- Németh Febrónia *irgalmasnővér, tanítónő 1936-48*
- Németh Irma, özv. dr. Joszipovits Istvánné *unitárius hitoktató (Nátus, 1941/42)*
- Németh István *gimn., jogakadémiai és teol. tanár (Ref. Koll., 1877-től)*
- Németh Jenő *földművesisk. ig. 1924-32*
- Németh Natália *irgalmasnővér, gyak. isk. tanító 1946/47*
- Németh Rafael János *(1858-1941) bencés tanár, Pápán 1885/86*
- Németh Romána *irgalmasnővér, tanítónő*
- Németh Sándor *tanítóképzős földr.-természettan szakos tanár 1904/6*
- Németh Vilmos Mihály *(1843-1912) bencés tanár, Pápán 1868-72*
- Németh Zoltán *ev. segédlelkész, hitoktató (1930/31)*
- Niczki Pál *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1768/69)*
- Niedermayer Cecília *irgalmasnővér, tanítónő 1912*
- Nief Jánosné lásd Kapossy Edith
- Niszler Alojzia *irgalmasnővér, tanítónő 1908*
- Noszkó Ede Mihály *(1801-1840) bencés tanár, Pápán 1824/25*
- Nosztori Péter *tanító (Ref. Koll. 1804)*
- Novákj Ede György *(1823-1912) bencés tanár, Pápán 1855/56*
- Novák Ödön József *(Kőszeg, 1900-Balatonfüred, 1937) bencés szerzetestanár. Pápán 1920-36 között.*
- Nussbaum József *izr. polg. isk. tanár (1888-)*
- Nyárády Margit *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1912/13)*
- Nyers Ede *1983-94: Mezőg. Szakközépsz. mérnök-tanára*
- Nyikora József dr. *orvos, óraadó a Ranolder Int. tanítónőképzőjében 1908-10*
- Nyikora Márta *tanítónő, óraadó a Ranolder-intézet polg. leányiskolájában 1930/31*
- Nyíró Károly *ref. lelkész, vallástanár 1926/27*
- Nyitrai Samu *pálos szerzetes, gimn. tanár (1767)*
- Nyulassy Antal Ignác *(1820-1900) bencés tanár, Pápán 1862/63*
- Nyuli Vilmos István *(1875-1857) bencés tanár, Pápán 1809-11*

O

Oesterreicher Mór *izr. polg. isk. tanár (1876-)*
Okolicsányi Aranka, Vésey Józsefné (*Ranolder Intézet 1919-21*)
Okolicsányi Erzsébet *áll. polg. leányisk. rajztanár 1920-22-ben. († 1922. ápr. 8.)*
Olesz Mária *irgalmasnővér, tanítónő*
Oravecz Lajos *gimn. mennyiségtan tanár (Ref. Koll. 1921/22)*
Orbán András *középkisk. m.-tört. szakos tanár 1952-57: Petőfi Gimn.*
Orbán Antal *róm. kat. tanító 1884/85*
Orbán János *felsővárosi tanító 1859-ben*
Ormai István *tanár (Áll. Tanítóképző 1917-19)*
Orosz Antal *róm. kat. tanító 1884/85*
Oroszi Jenő *segédtanár (Ref. Koll. 1880/81)*
Orsonics Odó József (*1806-1858*) *bencés tanár, Pápán 1829/30*
Orsonits Iván Flórián (*1805-1874*) *bencés tanár, Pápán 1828/29*
Osvald Benedek *pálos szerzetes, gimn. tanár (1719)*
Oszlányi Albin János (*1802-1835*) *bencés tanár, Pápán 1830/31*
Ördögh László *gimn. mat.-fiz. tanár (Ref. Gimn. 1941/42)*

P

Paál Béda Ferenc (*1795-1825*) *bencés tanár, Pápán 1816-20*
Pacsay István *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1782/83)*
Pados Antal *róm. kat. népisk. tanító 1910-15*
Pallesch András *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1772/73)*
Pandur Laura *irgalmasnővér, óvónő*
Paneth Adolf *izr. isk. talmudoktató 1870/80-as évek*
Pap Éva *tanítóképzős pedagógia-lélektan tanár (Nátus 1934/35)*
Pap Péter *pálos szerzetes, gimn. tanár (1764)*
Pap Zoltán *m.-latin szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1920/21)*
Parecco Eugénia (Bp., 1864 - Kaposvár, 1938) *irgalmasnővér. Előkelő görög főnemesi család sarja, 1882-ben lépett be a rendbe. Negyven évig a keszthelyi, 1927-33-ig a pápai Zárda főnöknője volt. Polg. isk. tört.-földr. tanár.*
Pasnáry Győző *m.-tört. szakos tanár 1886-1901*
Pataki Béla *méhész szaktanár 1911/12*
Pataki Mór Pál (*1893-1965*) *bencés tanár, Pápán 1916-21*
Pataki Lajos *ref. tanító Kéttornyulak 1901*
Payr Sándor *ev. hitoktató (Ref. Koll. 1898/99)*
Pákozdy Kázmér Mihály (*1787-1847*) *bencés tanár, Pápán 1809-12 és 1818-20*
Pálffy Elek *akadémiai tanár (Ref. Koll. 1863/64)*
Pályi Pál *tanító (Ref. Koll. 1810/11)*
Pázmándi Károly *Ref. Gimn. tanára (1867/68)*
Pécsváradi Jolán, Zsádon Lászlóné *m.-tört. szakos tanítóképzős tanár (Nátus 1945/46)*
Péczer Evelin *irgalmasnővér, tanítónő*
Pehm Henrik *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1736/37)*
Pelmann Jakab *izr. talmud oktató 1889/90*
Penner Román (*1812-1884*) *bencés szerzetes, a pápai gimn. tanára 1842-47 és 1858-64 között, megbízott ig.-ja 1863/64. tanévben*
Pentz Ilona *középkisk. m.-német szakos tanár 1947/48*
Pénzes Balduin József (*Ikervár, 1910-Bp., 1980*) *m.-latin sz. bencés szerzetestanár. Pápán az 1937/38. tanévben.*
Pénzes Tibor dr. *szemészorvos, óraadó a Petőfi Gimn.-ban 1977-89*
Pernyeszi Ferenc *róm. kat. tanító 1927.*
Péterváradai András *tanító (Ref. Koll. 1815/16)*
Peti József *Ref. Koll. 1856-57*
Peti Sándor *ref. tanító Tapolcafő 1930-41*
Pető János *róm. kat. hitoktató (Ranolder Int. polg. isk.)*
Petrás Aladárné *tanítónő a bencés gimn. ált. iskolájában 1946/47-ben.*
Pfeiffer Laura *zenetanárnő (Nátus, 1908/09)*
Pfeiffer Mór *izr. tanító (1884-)*
Pflf Valéria *irgalmasnővér, polg. isk. tanár 1910-28*
Pintér Gyula *népisk. tanító 1909/10*

Pintér Lujza *polg. isk. tanár (Ranolder Int.)*
Plevka Jozefa *irgalmasnővér, tanítónő 1909/11*
Polák Sándor Antal (1792-1827) *bencés tanár, Pápán 1817-19*
Polgár László György *mezőg. szakiskolai tanár 1936-38-ban. (+1945)*
Pollák (Pál) Lajos *polg. isk. m.-tört. tanár 1920/21*
Pongrácz Magdolna *ref. hitoktató (Nátus, 1943/44), könyvtáros (DREK Könyvtára)*
Poór Szilveszter Kálmán (1893-1926) *bencés tanár, Pápán 1916-18 és 1920-22*
Poroszlai Tóth József *tanító (Ref. Koll. 1810/11)*
Porvai Leona *irgalmasnővér, tanítónő*
Pósa Gábor *tanító (Ref. Koll. 1806)*
Posch Ida *irgalmasnővér, tanítónő*
Potyondi Rafael *pálos szerzetes, gimn. tanár(1777)*
Pődör Béla *tanítóképzős pedagógia-testnev. tanár (1886-1901); Női Keresk. Szaktanfolyam földrajz-áruismeret tanára (1927-29)*
Práger Alojzia *irgalmasnővér, tanítónő*
Preisinger Stefánia *irgalmasnővér, tanítónő 1930-44*
Prenner Román *bencés szerzetestanár, gimn., ig. 1863/64.*
Pscherhoffer Sámuel *izr. isk. ig. (1851)*
Pumb Augustina *irgalmasnővér, m.-német tanár(Ranolder int. 1923-28)*
Puskás Árpádné lásd Hammuth Ilona
Puskás Elek Gáspár (1812-1844) *bencés tanár, Pápán 1838-40*
Pusmann Ida *tanár (Ranolder Int. polg. isk.)*
Pusztai László *ev. hittanár (1939/40)*

R

Rác Dezső *testnev. tanár, Ref. Koll. 1905-10*
Rada Antal *polg. isk.tanár 1938/39*
Radányi Modeszt József (1799-1846) *bencés tanár, Pápán 1825-29*
Radovics József (szül. 1905) *ref. tanító Kéttornyulak 1930. Nyugdíjas: 1967.*
Ramóczy Valérián János (Kőszeg, 1807-Sopron, 1864) *bencés szerzetestanár. Pápán az 1837/38. tanévben.*
Rásky Gizella *tört.-földr. sz. tanárnő (Nátus, 1945-47)*
Ray Margit Gerencsér Attiláné *tanítónő (Hámán Ált. Isk. 1948/49) († 1963)*
Répai Dániel *tanítóképzős m.-tört. tanár 1886-1901*
Resch Jenő *ipariszkolai tanító 1909-13*
Reznyák Albert János (1849-1918) *bencés tanár, Pápán 1875-79*
Riedlberger Bernadett *irgalmasnővér, tanítónő (Ranolder int. 1947)*
Rigler Erzsébet *kézimunka tanítónő (Áll. polg. leányisk. 1930-35)*
Ritoók István *tanító. Tanított 1906-47-ig a Nátus-ban.*
Ritschinger János *ev. tanító (1929-33)*
Roller Sándorné lásd Tóth Anna *zenetanár (Ranolder int. 1927)*
Rosenthal Franciska *izr. tanítónő (1870-) (+1927)*
Rosty Miklós *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1762/63)*
Roth Armin *főrabbi, vallásoktató*
Róth Jenő *német szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1913/14)*
Rothgänger Firmina *irgalmasnővér, tanító 1908-11*
Rozgonyi István *tanító (Ref. Koll. 1838/39)*
Rozmán Erik István *bencés szerzetes, latin-magyar sz. tanár. Pápán 1938-40-ben. Műve: A török kérdés a m. irodalomban (Phalma, 1940)*
Ruip Ladiszló *irgalmasnővér, m.-tört. tanár 1908.*

S

Sablauer Jenő *tanítóképzős tanár 1930/31*
Safosnik Hildegard *irgalmasnővér, polg. isk. némettanár*
Sághy Béla *áll. polg. leányisk. ig. 1881-92*
Salamon Teréz *polg. isk. tanár 1919/20*
Saly Arnulf István (Szombathely, 1900-uo., 1952) *francia sz. bencés szerzetestanár, bölcsészdoktor. Pápán 1945/46. tanévben gimn. ig.*
Saly Brunó Jenő (Lócs, 1864-Komárom, 1882) *mat.-fiz. sz. bencés szerzetestanár. Pápán az 1889/90. tanévben.*

Sámson Edgár (*Nagykamond, 1906-Phalma, 1970*) *m.-latin sz. bencés szerzetestanár, bölcsészdoktor. Pápán 1931/32. tanévben.*

Sándli Teréz *tanítónő 1908*

Sándor Gyula *magy.-német szakos tanítóképzős tanár 1941/42*

Sándor Miklós *Ref. Koll. testnev. tanár 1858-62*

Sánta László *nevelőtanár (1986) († 1988)*

Sárai Gyula *tanító 1960/65, Kertvárosi Ált. Isk.*

Sárvári Gergely *táncitanár (1936-64?)*

Schaimon László *pálos szerzetes, gimn. tanár (1703)*

Schaller Mátyás József (*1898-1963*) *bencés tanár, Pápán 1931-33*

Schäffer Péter *róm. kat. káplán, hitoktató (1924/25)*

Schepak Imre Antal (*1835-1879*) *bencés szerzetestanár, Pápán 1871-79*

Scheidl Venánt Antal (*1900-1973*) *bencés szerzetestanár, Pápán 1923-28 és 1929/30*

Schischa Adolf *polg. isk. mat.-fiz. tanár (1880-)*

Schleinig Dávid *tanító (Ref. Koll. 1817/18)*

Schloss Salamon *az első pápai izr. magánisk. alapítója 1818-ban (Singer Manóval)*

Schluppi Sarolta *áll. polg. leányisk. tanár 1907/08*

Schöck Gyula *ev. lelkész, hitoktató (Nátus, Női Keresk. Szaktanfolyam, 1932)*

Schnebli Konsorcía *irgalmasnővér, kézimunkatanár 1910-32*

Schuber Róza *irgalmasnővér, óvónő*

Schulz Angelika *irgalmasnővér, tanító*

Schulz Vendel *róm. kat. elemi isk. tanító 1888/89*

Schulz Vendel Gyula (*1853-1910*) *bencés tanár, Pápán 1879-83 és 1885-1901*

Schumann Janka *irgalmasnővér, tanítónő*

Schweighoffer Domonkos *mezőgazd. tanár 1945/46*

Scopek Ferenc *pálos szerzetes, a bölcsélet tanára (1766/67)*

Sebestyén Ilona *áll. polg. leányisk. tanár (nyugállományban 1934)*

Sebő Bálint *ferences szerzetes, hittanár (Ranolder int. polg. isk.)*

Seelenfreund Renée *izr. polg. isk. tanár 1914/15*

Seelenfreudné Marton Róza *izr. tanítónő (1878-)*

Segedy Ferenc *jogászdoktor, akadémiai tanár (Ref. Koll. 1883/84)*

Seidmann Alba *irgalmasnővér, tanító*

Seidner Albert *izr. isk. tanár 1860 körül*

Sellei József *tanító (Ref. Koll. 1803)*

Seregély Dániel *tanító (Ref. Koll. 1814/15)*

Seregély István *tanító (Ref. Koll. 1812/13)*

Serédi Dénes István (*1863-1910*) *bencés tanár, Pápán 1893-1900 és 1901-03*

Simon Angela *irgalmasnővér, gazdasági szaktanító 1940-48*

Simon Anna *irgalmasnővér, tanítónő 1936-48*

Simon Dezsőné lásd Balázs Rozália

Simon Krisztina *irgalmasnővér, tanítónő*

Singer Manó *az első pápai izr. magánisk. alapítója 1818-ban (Schloss Salamonnal)*

Sinkó Bertalan (*1786-1866*) *bencés tanár, Pápán 1815/16*

Sipos János *tanító 1886-1901*

Sipos Mihály *tanító (Ref. Koll. 1799/1800)*

Sirchich Hermin, Juhász Imréné (*1876-1928*) *áll. polg. leányisk. tanár 1899-1928-ig. 1926-ban nyugdíjazták, de rövid pihenő után visszatért a katedrához. Újjászervezte a Kat. Növendő Egyesületet, részt vett a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének létrehozásában, melynek alelnöki tisztét is betöltötte.*

Slezák Mária, Horváth Istvánné *róm. kat. polg. isk. tanár 1926/27*

Sógor Etelka *irgalmasnővér, tanítónő 1944/45*

Somodi Mózes *tanító (Ref. Koll. 1815/16)*

Somogyi Anna *róm. kat. tanítónő 1911-*

Somogyi Antal *gimn. tanár (Ref. Koll. 1864/65)*

Somogyi Gedeon *tanító (Ref. Koll. 1803)*

Somogyi Gyula *gimn. tanár (Ref. Koll. 1861/62)*

Somogyi Sarolta *áll. polg. leányisk. tanár*

Snébli Korzoncia *irgalmasnővér tanítónő (+1932)*

Soós Adorján *bölcsészdoktor, Ref. Gimn. ig. helyettes 1943/44*

Soós Antal *m.-tört. szakos tanár 1886/901*

Söveges Dávid Imre (1917-1996) *bencés szerzetestanár, Pápán 1944/45*
 Spacz Ignác *izr. isk. tanító (1876)*
 Spáth Döme Alajos (1813-1865) *bencés tanár, Pápán 1838-42*
 Spisar Crescencia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Spreng Feliciána *irgalmasnővér, tanárnő (Ranolder int. polg. isk.)*
 Stahl Magdolna *irgalmasnővér, polg. isk. földr.-természetr. tanár 1936-42*
 Staniis Fulgert Ágoston (Kismarton, 1868-Szombathely, 1936) *bencés szerzetestanár. Pápán 1894-97 között.*
 Stanits Fulgert Ágoston (1868-1936) *bencés tanár, Pápán 1894-1907*
 Stankovics Ágota *irgalmasnővér, óvónő 1935-48*
 Steiner József *jogakadémiai tanár (Ref. Koll. 1876/77)*
 Stengl Blanka *irgalmasnővér, tanítónő*
 Sterbeczky Irma *tanár (Ranolder Int. polg. isk.)*
 Streiter Vilma *irgalmasnővér, tanárnő (Ranolder int. polg. isk.)*
 Stróbl Sarolta *óvónő 1944/45*
 Stroblberger Gizella *irgalmasnővér tanár, ig. 1910-1927*
 Sulyok Efrém Frigyes (1900-1976) *bencés tanár, Pápán 1923-34*
 Südi Károly *gimn. tanár (Ref. Koll. 1874/75)*
 Süle Gábor *a Bencés Gimn. testnevelőtanára, (óraadó a Ranolder Intézetben 1921-22)*
 Süttő Mária *tanítónő 1948*

Sz

Szabadi Jenőné lásd Briglevics Irén
 Szabó Etelka, Sente Jánosné. *áll. polg. leányisk. tanár 1909-46.*
 Szabó Farkas Emil (1906-1948) *bencés tanár, Pápán 1943/44*
 Szabó István *tanító 1902/3*
 Szabó Istvánné lásd Gart Zelma
 Szabó János *földművesisk. ig. 1932-36*
 Szabó Károly m.-német *szakos gimn. tanár (Ref. Gimn. 1943/44)*
 Szabó Lajos *tanítóképzős m.-tört. tanár 1886/1901*
 Szabó Márton Mihály (1791-1823) *bencés tanár, Pápán 1813-15 és 1820/21*
 Szabó Miklós *bölcsészdoktor, m.-latin-görög szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1906/07)*
 Szabó Pál *tanító (Ref. Koll. 1806)*
 Szabó Sámuel *tanító (Ref. Koll. 1814/15)*
 Szabó Vince *pálos szerzetes, teol. tanár (1757/58)*
 Szakály Kiss József *róm. kat. polg. fiúisk. mennyiségtan-fiz. tanár 1934-36*
 Szalai Benjamin *tanító (Ref. Koll. 1817/18)*
 Szalai János *tanító (Ref. Koll. 1817/18)*
 Szalay Özséb *pálos szerzetes, gimn. tanár (1770)*
 Szalmay Rupert János *bencés tanár, Pápán 1927-31*
 Szalontay Sándor *bölcsészeti tanár (Ref. Koll. 1867/68)*
 Szarka Kolombán Gyula (1860-1890) *bencés tanár, Pápán 1886-89*
 Szarvas Lajos *gimn. mennyiségtan tanár (Ref. Koll. 1908/09)*
 Szechel Lipót *pálos szerzetes, teol. tanár (1761), 1764/65-ben a bölcsélet tanára*
 Szegedi László *áll. tanítóképzős tanár 1944/45*
 Szekeres Bónis Ferenc (1878-1959) *bencés tanár, Pápán 1901-08*
 Szekeres Mihály *gimn. tanár (Ref. Koll. 1862/63)*
 Szekula Felicia *irgalmasnővér, tanítónő 1911/12*
 Szelezky Katalin *róm. kat. tanítónő 1946/47.*
 Szelle József *tanító (Ref. Koll. 1838/39)*
 Szemery Gergely *mat.-fiz. szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1905/06)*
 Sente Jánosné lásd Szabó Etelka
 Szentgyörgyi Gellért *pálos szerzetes, gimn. tanár (1785)*
 Szentgyörgyi Lea *róm. kat. tanítónő 1945/46*
 Szentgyörgyi Sándor (1872-1920) *karnagy, ének-zene tanár, róm. kat kántortanító 1900-12.*
 Szentkirályi Márton Béla (1891-1965) *bencés tanár, Pápán 1934-39*
 Szentmihályi Baráth Mária lásd Baráth Mária
 Szentmihályi Márton Béla (Kerkaszentkirály, 1891-Phalma, 1965) *latin-tört. szakos bencés szerzetestanár. Pápán 1934-39 között.*
 Székely Aladárné *tanítónő 1886-1901 (Áll. Tanítóképző)*

Székely Damáz István (1874-1930) *bencés tanár, Pápán 1902/03*
 Szép Ábrahám *tanító (Ref. Koll. 1799/1800)*
 Szép Gábor *menyiségtan-természettan tanár (Ref. Koll. 1860-tól)*
 Szép Sámuel *tanító (Ref. Koll. 1799/1800)*
 Széptóth János *róm. kat. tanító 1898-1902*
 Szigethy Antal *pálos szerzetes, gimn. tanár (1716, 1721)*
 Szigeti Ábel József (1899-1949) *bencés tanár, Pápán 1922-25*
 Szió György *tanító (Ref. Koll. 1841/42)*
 Szió Etelka *ref. tanítónő Tapolcafő, 1914*
 Szió Laura *ref. tanítónő Tapolcafő, 1900*
 Sziklai Jenő István (1893-1942) *bencés tanár, Pápán 1917/18*
 Szilágyi Oszkár Aladár (1872-1951) *bencés tanár, Pápán 1897-1900 és 1917-19*
 Szinay Rózsa *Nátus, 1948/49 (háztartástan)*
 Szkomár Irén *irgalmasnővér, tanítónő 1931/32*
 Szlabig Fülöp *pálos szerzetes, teol. tanár (1760)*
 Szlajkó Ignác József (1783-1848) *bencés tanár, Pápán 1811-17 és 1820-23*
 Szluha Döme *pálos szerzetes, gimn. tanár (1770)*
 Szombath Béla *gazdaságtan tanár (Nátus, 1928/29)*
 Szomju Dániel *tanító (Ref. Koll. 1802)*
 Szücs Dániel *tanító (Ref. Koll. 1838/39)*
 Szücs János *tanító (Ref. Koll. 1839/40)*
 Szücs Margit *tanár. Nátus, 1913/14*

T

Takács Ádám *egyházi ének-tanár (Ref. Koll. 1869/70)*
 Takács Árpád *tanítóképzős tanár 1920-21; Női Keresk. Szaktanfolyam magyartanára (1920-21)*
 Takács Béla *földművesisk. ig. 1948-58*
 Takács Filoména *irgalmasnővér, tanítónő*
 Takács Gedeon Géza (1879-1912) *bencés szerzetes, Pápán 1903-08. (Hitoktató a Ranolder-intézetben 1906/07)*
 Takács Imre *pálos szerzetes, gimn. tanár (1764)*
 Takács Jolán *róm. kat. tanítónő 1906*
 Takács Miklós *latin-görög szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1916/17)*
 Taliga (Talyiga) István *tanító (Ref. Koll. 1815/16)*
 Tamassa Ferenc *tanító (Ref. Koll. 1804)*
 Tarczy Dezső *jogakadémiai tanár 1867/68*
 Tasnádi Zsófia *polg. isk. természetrajz-vegytan tanár 1948/49*
 Tatay Sámuel *segédtanár (Ref. Koll. 1844/45)*
 Tatay Sándor *tanító (Ref. Koll. 1807/08)*
 Tauber Géza *róm. kat. tanító 1900-12*
 Tauber Sándor *róm. kat. tanító 1885/86*
 Tavasy Móric Imre (1812-1893) *bencés tanár, Pápán 1839-46*
 Teberi Tádé *pálos szerzetes, gimn. tanár (1777)*
 Técsy József (1932-1966) *Zalka Ált. Isk. tanára 1964-66*
 Teke Zsigmond *ev. lelkész, hittanár 1940/41*
 Telkesi Virgil Sándor (1839-1873) *bencés tanár, Pápán 1864-68*
 Temesi Alfrédné dr. lásd Mikóczi Mária
 Terstyánszky Mária *irgalmasnővér (Ranolder int. polg. isk.)*
 Teslér Rafael Gáspár *bencés tanár, Pápán 1863-66*
 Tibold Iván *zeneisk. tanár (1963), majd ig. a szombathelyi zeneiskolában*
 Tibor József (1879-1938) *róm. kat. elemi isk. tanító. Egy évtizedig Pápán, előtte 30 évig Külsővaton tanított.*
 Tihanyi Gál János (1875-1950) *bencés tanár, Pápán 1900/01*
 Tihanyi Márk István *bencés tanár, Pápán 1917-19*
 Tomasits Odó Béla (Baja, 1861-Celldömök, 1935) *bencés szerzetestanár. Pápán 1885-88 között.*
 Tomor Árkád Béla *bencés tanár, Pápán 1912-19*
 Torna Felícia *irgalmasnővér, tanítónő*
 Tóth Aladár Gergely (Szekszárd, 1772-Celldömök, 1836) *bencés szerzetestanár. Pápán 1820/21. tanévben.*
 Tóth Aladár Sándor (Tárkány, 1884-Phalma, 1936) *bencés szerzetestanár. Pápán 1907-09 és 1919-ben*
 Tóth Anna *irgalmasnővér, polg. isk. tanár 1944-46*

Tóth Anna, Kolbenhayer Frigyesné *tanítónő, a II. sz. Áll. Ált. Leányisk. ig. helyettese (1953)*
 Tóth Atanáz Gergely (1779-1836) *bencés szerzetes, gimn. ig. Pápán az 1820/21. tanévben*
 Tóth Benjámin *tanító (Ref. Koll. 1816/17)*
 Tóth Ciprián Kálmán (1909-1958) *bencés szerzetes, gimn. ig. Pápán az 1944/45. tanévben.*
 Tóth Dániel *ref. teol. tanár, könyvtárig. 1877-97*
 Tóth Erzsébet *róm. kat. tanítónő 1911*
 Tóth Eszter *elemi isk. tanítónő (Nátus, 1909)*
 Tóth Ferenc dr. *áll. tanítóképzős földr.-tört. tanár 1933/34*
 Tóth Ilona *irgalmasnővér, tanítónő*
 Tóth Ince Károly (Gönyű, 1844-Bakonybél, 1925) *bencés szerzetestanár. Pápán 1870-75 között. Iskolatörténetet írt (1875).*
 Tóth József *tanító (Ref. Koll. 1812/13)*
 Tóth Károly *menyiségtan-természetan szakos gimn. tanár (Ref. Koll. 1913/14)*
 Tóth Krisztina *irgalmasnővér, tanítónő*
 Tóth Pál, K. *Ref. Koll. testnev. tanár, 1896-1905*
 Török Emma *internátusi felügyelő, 1895-től internátusvezető (Nátus)*
 Török János *tanító (Ref. Koll. 1814/15)*
 Török Veremund Károly (1867-1921) *bencés tanár, Pápán 1893/94*
 Trauner Erzsébet *irgalmasnővér (Ranolder int.)*
 Tsirk Márta *irgalmasnővér, tanítónő*
 Tuba Erzsébet *tanító, Nátus 1913/14*
 Tuba Károly *ref. tanító Borsosgyőr 1900*
 Tullner Specioza *irgalmasnővér, polg. isk. menyiségtan tanár 1907-11*
 Turner Pál *róm. kat. tanító 1909/10*
 Turóczy Bertalan *pálos szerzetes, gimn. tanár (1698)*
 Turóczy Mihály *pálos szerzetes, gimn. tanár (1726)*
 Turóczy Lajos *tanító (Ref. Koll. 1814/15)*
 Tylichert Júlia *irgalmasnővér (Ranolder-int. polg. isk.)*

U

Ujvári András *pálos főisk. professzor 1724-29*
 Ujvári Endre dr. *hittanár, a Ranolder Intézet ig.-ja 1904-14 között*
 Ungar Sámuel *izr. isk. segédtanító (1851)*

V, W

Vadász Lambert Antal (1820-1886) *bencés tanár, Pápán 1847-49*
 Vados Pál *ferences szerzetes, hittanár (Ranolder int. polg. isk.)*
 Vagács Cézár János (Ótura, 1817-Komárom, 1878) *bencés szerzetestanár. Pápán 1844-49-ig.*
 Vajda Gyöngyi, Dobó Istvánné *mezőg. szakiskolai tanár, óraadó a Ranolder-intézetben 1935-36, 1938-40.*
 Vajtek Bibiána *irgalmasnővér, tanítónő*
 Varga Béda János (1785-1810) *bencés tanár, Pápán 1808/09*
 Vargha Blanka *irgalmasnővér 1908/9*
 Varga Gábor *gimn. tanár (Ref. Koll. 1874/75)*
 Varga Gyula *ref. lelkész, tört.-földr. tanár 1934/35 (+1939)*
 Varga Gyuláné Horváth Irén *kézimunkatanár 1934/35*
 Varga István *gimn. tanár (Ref. Koll. 1861/62)*
 Varga József *róm. kat. fiúisk. ig.-tanítója (1838-1902)*
 Varga József *iparisk. tanító 1885/86*
 Varga Péter Pál *róm. kat. káplán, hitoktató (Nátus, 1943/44)*
 Varga Sándor *róm. kat. hittanár (Ranolder Int. polg. isk.)*
 Varga Sebestyén Ferenc (Vasvár, 1890 - Szombathely, 1930) *bencés szerzetestanár. Pápán 1919/20. tanévben.*
 Varju Erzsébet, Benkő Lajosné (Kilián Gy. Ált. Isk.)
 Varsányi Román József (1874-1918) *bencés tanár, Pápán 1905-10*
 Vasadi Béla *ref. hitoktató 1886-1901*
 Vasady Béla dr. *pedagógia-filozófia szakos tanár, teológus 1926/27*
 Vass Ladiszló *irgalmasnővér, tanítónő*
 Vass Vince dr. *teol. tanár (Nátus, 1924/25)*
 Vastag Franciska *irgalmasnővér, elemi isk. tanító (Ranolder Int. gyak. isk.)*
 Vaszary Egyed János (1799-1880) *bencés szerzetestanár, Pápán 1822-24 és 1832-35 között*

Vati /Vathy Margit *irgalmasnővér, tanítónő 1911*
Vági Erzsébet *óvónő a Ranolder-intézet óvodájában (II. sz. állami óvoda, 1948)*
Vályi Béla *izr. isk. tanár 1826-ban*
Váradi Kálmán *ref. tanító Borsosgyőr, 1904*
Várady Péter János (1783-1839) *bencés tanár, Pápán 1819/20, 1826/27, 1828-34*
Vári Sámuel *tanító (Ref. Koll. 1797)*
Vásárhelyi Izsó *polg. isk. m.-német tanár 1913/14*
Venninger Alfréda *irgalmasnővér, tanítónő*
Veres Márton *tanító (Ref. Koll. 1797)*
Végh Gyula *gazdaságtan tanár (Nátus, 1927/28)*
Végh István *tanító (Ref. Koll. 1816/17)*
Végh Liliósa *irgalmasnővér, óvónő*
Véniss Gyula *földművesisk. ig. 1936-37*
Vértesy Leánder Péter (1846-1900) *bencés tanár, Pápán 1872-78*
Vésey Józsefné lásd Okolicsányi Aranka
Vid Jeromos Viktor *bencés tanár, Pápán 1913/14*
Vikár Erzsébet *zenetanítónő (Nátus, 1899)*
Vikár Kornélia *tanárnő, Nátus 1913*
Vince Paulin István (Komárom, 1814-Celldömök, 1906) *bencés szerzetestanár. Pápán 1859-61-ben.*
Vintze Imre *tanító (Ref. Koll. 1811/12)*
Virág Ilona *tanítónő (Kertvárosi Ált. Isk. 1945-52)*
Vlasics Ádám János (1799-1827) *bencés tanár, Pápán 1827-ben*
Vozáry Erzsébet *polg. isk. tanárnő 1899-től (megírta a Nátus történetét 1918-ban)*
Vörös Balduin Mihály (1871-1924) *bencés tanár, Pápán 1915-19*
Vörös Ede *gimn. tanár (Ref. Koll. 1865/66)*
Vörös Jolán Róza *tanítónő, zongoratanár (Nátus, 1947/48)*
Vörös Pál *gimn. tanár (Ref. Koll. 1867/68)*
Wagner Anna Ernesztin *irgalmasnővér, tanítóképzős m.-német tanár 1942-48*
Weisz Blanka *izr. talmud oktató 1903/4*
Weizsmann Joáchim *izr. isk. tanító (1859)*
Welsersheim Matild *irgalmasnővér, tanítónő*
Welsersheim Lepoldina *irgalmasnővér, tanítónő*
Wendler László János (1858-1885) *bencés tanár, Pápán 1883/84*
Wider Arnold *izr. hittanár 1941/42*
Wider Salamon *izr. hitoktató 1941/42*
Windensen Notburga *irgalmasnővér, tanítónő*
Woldmayer Márton Károly (1809-1859) *bencés tanár, Pápán 1835-39*
Wulf Leontin *irgalmasnővér, polg. isk. német-francia tanár 1910-28*
Wurst Konstancia *irgalmasnővér, tanítónő*

Z

Zadák Etelka *polg. isk. tanárnő (Nátus, 1902-)*
Zempléni Tivadar Illés (1890-1948) *bencés tanár, Pápán 1915-18*
Zett Filoména *irgalmasnővér, tanítónő*
Zimányi Alajos *középk. földr.-tört. tanár Kereskedelmi Középk. 1946/47*
Zimányi Alajosné lásd Csikmák Gizella
Zoller Lidia *irgalmasnővér, tanítónő*
Zöch Fridolin (1800-1878) *bencés tanár, Pápán 1824/25*
Zsádon Etelka *tanárnő 1913/14*
Zsádon László *középk. m.-latin-német tanár (Ref. Koll. 1943/44)*
Zsádon Lászlóné lásd Pécsváradi Jolán
Zsemle Miklós *tanító (Ref. Koll. 1809/10)*
Zsilavi Sándor *róm. kat. tanító 1909/10*
Zsoldos János *tanító (Ref. Koll. 1803)*

FÜGGELÉK

PÁPA VÁROS ISKOLASZERKEZETÉNEK VÁLTOZÁSAI A 19-20. SZÁZADBAN (Áttekintési kísérlet*)

Állami:

* **Tanítóképző Intézet:** 1896-1945: Pápai M. Kir. Állami Tanítóképző-Intézet; 1945-48: Állami Líceum és Tanítóképző Intézet; 1948-57: Pedagógiai Gimnázium és Állami Tanítóképző Intézet; 1957-59: Állami Tanítóképző Intézet. 1959-ben megszűnt, jogutódja a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola lett.

* **Polgári Leányiskola:** Pápa város alapította 1874-ben. 1875. október 18-án nyílt meg (Bocsor István, az iskolaszék első elnöke nyitotta meg. Kezdetben a Barát utcában, a Szentilonay-házban, 1898 őszétől a Jókai utcai új épületben működött.) 1875-1899 között: államilag segélyezett "községi", 1899-1946-ig: M. Kir. Állami Polgári Leányiskola (az intézmény keretein belül 1901-től Női Kézimunkatanfolyam kezdte meg működését); 1946-47-ben: "állami polgári leányiskola és állami általános fiú és leányiskola"; 1948-55: I. sz. Állami Általános Leányiskola (az 1968-as koedukációig); 1955. június 30. -: Jókai Mór Általános Iskola

* **Gépészképző:** 1959-62 között működött.

* **Elemi iskolák:** 1900-45: A M. Kir. Áll. Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolája, 1945-59: a tanítóképző gyakorlóiskolája, 1959-62: V. sz. Ált. Iskola, 1962 - : Killián György Általános Iskola

- 1939-48: Tókeri Általános Iskola; 1948-63: Kertvárosi Általános Iskola; 1963-89: III. sz. Általános Iskola; 1989- : Munkácsy Mihály Általános Iskola.

- 1947/48. tanévben a mai Jókai Mór Általános Iskola tagozataként működött; 1948-63: Állami Gyógypedagógiai Iskola; 1963-86: Kisegítő Iskola (továbbképző tagozattal 1983-87-ig); 1986-94: Általános Iskola és Speciális Szakiskola; 1994-: Balla Róbert téri Általános Iskola (10 osztályos)

- Igal-Öreghegyi Állami Általános Iskola: 1938-60 között egytantermes iskolaként a Tókeri Általános Iskolához tartozott, 1960-ban az V. sz. (ma Killián György) Általános Iskolához került.

Evangélikus:

* 1787: három szegény növendék számára alumneumot szervezett az egyházközség, ettől kezdve létezik ev. elemi iskola Pápán. (Az iskola épültét és a tanítókat 1800-ban és 1863-ban építették újjá.); 1896-1945: Ág. Hitv. Evangélikus Elemi Népiskola, 1945-48: Evangélikus Ált. Isk., 1948: összevonták a II. sz. Ált. Iskolával.

Izraelita:

* **Polgári Fiúiskola:** 1899-1929-ig működött (1929-ben beolvadt a Róm. Kat. Polgári Fiúiskolába)

* **Elemi Népiskola:** 1748-1826: rendszeres izr. magániskoláról szólnak az írások; 1826-tól: hitközségi elemi iskola; 1875-80: két népiskola működött (mert két hitközség volt), 1880-1944: Pápai Izraelita Aut. Orth. Hitközség Elemi Iskolája

Katolikus:

* **Tanítónőképző:** 1902-48: A Pauli Szent Vincéről nevezett irgalmasnővérek Tanítónőképző Intézete (a Ranolder Intézet [alapítva 1864-ben] keretében, amelyet 1938-ban kezdtek liceummá átszervezni); 1948: II. sz. Állami Leányliceum és Tanítónőképző Intézet; 1949: Állami Általános és Pedagógiai Leánygimnázium; 1950: Állami Általános Leánygimnázium; 1951: Zrínyi Ilona Állami Általános Leánygimnázium; 1952-58: Petőfi Sándor Állami Általános Gimnázium; 1959-63: Petőfi Sándor Állami Általános Leánygimnázium; 1963-69: Petőfi Sándor Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola; 1969-71: Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola; 1971-97: Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola; 1997- : Petőfi Sándor Gimnázium és Szakképző Iskola.

* **Gimnázium:** 1638-1786: pálos algimnázium; 1786-1802: Királyi (állami) Gimnázium; 1802-1914: bencés algimnázium, 1915-48: Pápai Szentbenedek-rendi Kath. Szent Mór Reálgimnázium; 1948: Állami Gimnázium; 1950: Állami Általános Gimnázium; 1951: Pápai Állami Türr István Általános Gimnázium; 1959:

* Az adatok feldolgozása folyamán kitűnt, hogy az idők során nemcsak az emberek, hanem az intézmények is sűrűn változtak városunkban. A névváltozások, iskolaalapítások, összevonások és megszűnések szinte áttekinthetetlen halmazával szembesültünk, ugyanakkor senki sem tudott pontos felvilágosításokkal szolgálni olyan kérdésekben, hogy egy-egy iskola mikor milyen nevet vett fel, hol működött stb. Ennek a fejezetnek kényszerűségből lett ilyen óvatoskodó alcíme, mert valóban csak egy *k i s é r l e t* arra, hogy valamiféle logika szerint áttekintést nyújtson Pápa iskolastruktúrájának változásairól az elmúlt másfél-, kétszáz évben. Úgy véljük, ennek a kérdéskörnek még alapos kutatás tárgyát kell képeznie. (M. Zs.)

Pápai Állami Türr István Általános Fiúgimnázium; 1964: Türr István Gimnázium; 1974: Türr István Gimnázium és Övönői Szakközépiskola; 1994- : Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola.

* **Polgári Leányiskola:** 1890-től az irgalmasnővérek Polgári Leányiskolája (a Ranolder Intézet keretében); 1945-48: Ranolder Intézet Általános Iskolája; 1948-61: II. sz. Általános Leányiskola, 1961-83: Hámán Kató Általános Iskola, mely 1983-ban beolvadt az Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskolába.

* **Polgári Fiúiskola:** 1924-45: Róm. Kath. Államilag Segélyezett Polgári Fiúiskola; 1945-48: Róm. Kat. Általános Iskola; 1948-64: II. sz. Állami Általános Fiúiskola; 1964-88: II. sz. Általános Iskola; 1988- : Nagy László Általános Iskola.

* **Elemi iskolák:** A 18. század végétől a Felsővárosban (Török Bálint u.) és a Belvárosban (Nagytemplom mellett) működött a katolikus népiskola. Ehhez kapcsolódott 1864-ben a Ranolder Intézet iskolája, mely 1941-ben nyolcosztályos elemi népiskolává alakult át, s 1948-ban államosították.

- 1892: Róm. Kath. Fiú Népiskola (Belváros, a Nagytemplom mellett); 1945: Róm. Kat. Általános Iskola; 1948: I. sz. Állami Általános Fiúiskola (ez 1992-ben a volt Zárda épületébe költözött, majd 1996-ban összevonták az Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskolával); 1992: Szent István Római Katolikus Általános Iskola.

Református:

* **Teológiai akadémia és gimnázium (Kollégium):** XVI. század közepe (1531 körül): a plébániai elemi iskola előbb lutheránus, majd református iskolává alakult; 1585-ben már felső tagozata is működött, noha az osztálykeretek csak a XVII. század közepén alakultak ki: 6 osztályos középiskola, erre épült a 2 vagy 3 osztályos teológia; 1752-83: a Kollégium adásztevelői száműzetése (Itt csak a négy gimnáziumi osztály működött); 1797-ig a pápai egyházközség, azután a Dunántúli Egyházkerület a fenntartó; 1857-ig az ún. Ókollégium épületében működött, ebben az évben volt az első érettségi is. Ettől kezdve a gimn. nyolcosztályos volt 1948-ig.; 1857-95: a későbbi Nátus épületében élt a Kollégium; 1895 (az új, Március 15. téri épület átadása) - 1952 (államosítás): Dunántúli Református Egyházkerület Pápai Főiskolája; 1991 (újraindulás) - : Pápai Református Kollégium.

* **Jogakadémia:** 1832-53: "Auditorium Juridicum" (a szabadságharc idején az oktatás szünetelt); 1861-85: jog- és államtudományi kar. (A Jogakadémia 1885-ben megszűnt).

* **Tanítóképző:** 1876-90: "egyházkerületi tanítóképezde" (1890-ben megszűnt a Főiskola alkotórészét képező intézmény).

* **Nőnevelő Intézet:** 1894: leányinternátus (1902-ig, a ref. polgári leányiskola megnyitásáig az internátus növendékei az állami polgári leányiskolában tanultak); 1901/02. tanévtől tanítónőképző intézet (1939/40-től: Leányliceum és Tanítónőképző Intézet) 1948-ig (államosítás: összevonták a Ranolder Intézet egykori tanítónőképzőjével, és ebből hozták létre a II. sz. Állami Tanítóképző Intézetet), polgári leány- és elemi (gyakorló) iskolával.

* **Polgári Leányiskola:** 1902-48: Ref. Polgári Leányiskola (a Tanítóképzővel egy épületben, 1939-től önálló)

* **Elemi iskola:** A 16. századtól 1797-ig: az elemi a gimn. előkészítője volt (szoros kapcsolatban a főiskolával); 1797-ben a főiskolát átvette az egyházkerület, az elemi megtartotta az egyházközség; 1850-től teljesen önálló, leválasztva a főiskolától; 1905-1946: Ref. Elemi Népiskola; 1946-48: Az 1947/48. tanévben történt átszervezés eredményeként az egyházközség volt elemi népiskolája a Ref. Általános Fiúiskola alsó tagozata lett.; 1948-59: III. sz. Általános Fiú- és Leányiskola, 1959-1996: Zalka Máté Általános Iskola, 1996. május 21-e óta : Belvárosi Általános Iskola.

- Az 1947/48. tanévben megnyílt a Ref. Tanítónőképző gyakorló népiskolájának VII. osztálya. 1947. novemberétől a Ref. Általános Leányiskola mint felső tagozat, a pápai Evangélikus Általános Iskolával "együttműködve" (gyakorlatilag összevonva) működött. (A kispirityi, nagypirityi, tapolcafői, borsosgyőri, adorjánházi, tápi és tápszentmiklósi ált. iskolák a Ref. Általános Leányiskola fiókiskoláiként működtek).

* **Kereskedelmi iskola:** 1939-48: Dunántúli Ref. Egyházkerület Kereskedelmi Középiskolája, 1948: Állami Kereskedelmi Iskola; 1949-50: Közgazdasági Gimnázium, 1950-52: Közgazdasági Középiskola; 1952-58: Közgazdasági Technikum, 1958-64: Jókai Mór Közgazdasági Technikum; 1964-78: Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskola; 1978-81: Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskola, Gépíró és Gyorsíró Szakiskola; 1981-96: Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskola, Gépíró és Gyorsíró Szakiskola, Leánykollégium; 1996- : Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskola és Leánykollégium.

Városi:

* **Mezőgazdasági Szakiskola:** Alapítás éve: 1892. 1893-1929: Magyar Királyi Földműves Iskola; 1929-45: Magyar Királyi Mezőgazdasági Szakiskola és Mezőgazdasági Szaktanácsadó Állomás; 1945-48: Magyar Állami Mezőgazdasági Szakiskola / Állami Mezőgazdasági Gimnázium / Állattenyésztési Mezőgazdasági Technikum / Mezőgazdasági Technikum Állattenyésztési Tagozat; 1959-68: Mezőgazdasági Technikum; 1968-70: Mezőgazdasági Szakközépiskola; 1970-78: Mezőgazdasági Szakközépiskola, Élelmiszeripari Szakmunkás-

képző Intézet; 1978-89: Mezőgazdasági Szakközépiskola, Élelmiszeripari és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet; 1989-90: Battyhány Lajos Mezőgazdasági Szakközépiskola, Élelmiszeripari és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet; 1990- : Battyhány Lajos Mezőgazdasági, Kereskedelmi Szakközépiskola és Élelmiszeripari, Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet.

* **Pápai Női Kereskedelmi Szaktanfolyam:** 1912-ben hozta létre a Pápai Lloyd Társulat Kapossy Lucián és Blau Henrik ösztönzésére. Első ig.-ja Kapossy Lucián (1912-27), második Blau Henrik (1927-37) volt. 1912-ben a városi ipariskola épületében, 1913-15-ben és 1918-25-ben az Állami Polgári Leányiskolában, a háború alatt a Lloyd egyik termében, végül 1925-37-ig a Városi Nőipariskola épületében működött.

* **Városi Ipariskola (tanonciskola):** 1874-ben Vargha Gábor építész megnyitja magán-rajziskoláját a Barát utcában; 1875-től (Zimmermann János pénzügyi segítségével) Vargha Gábor az iskola rendes rajztanára; 1883/84. tanévtől kezdve a város működteti; 1886: Pápai Alsófokú Kereskedelmi Iskola; 1900-1950: Államilag segélyezett Pápa Városi Iparos és Kereskedő-Tanonciskola; 1950-88: 304. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet; 1988-97: Acsády Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet; 1997. március 11-étől: Acsády Ignác Szakképző Iskola.

* **Városi Nőipariskola:** Pápa megyei város hozta létre 1924-ben azzal a céllal, hogy a fehérnemű- és felsőruhavarrásban, illetve a kézimunka különböző ágaiban megfelelő gyakorlati képzést nyújtson. A képzés három évfolyamos volt. 1938-ban Bodolay Jenő igazgatta.

* **Zeneiskola:** Bocsor István kollégiumi tanár 1850-ben zeneegyletet alapított és zeneiskola szervezésébe kezdett. További kísérletek is történtek: 1904. márc. 1. - 1912., 1919. július-augusztus; 1936. szeptemberétől "Államilag engedélyezett és a város által támogatott zeneiskola" (az Ipariskola, majd az Állami Polgári Leányiskola épületében, 1965-től pedig a Kastélyban működik.) 1955. szeptember 10. - : Bartók Béla Zeneiskola.

* **Elemi iskola:** 1956-ban hozta létre a város a IV. sz. Általános Iskolát ének-zene tagozattal, 1968 óta: Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola (1983-ban a Hámán Kató, 1996-ban pedig az I. sz. Állami Általános Iskola olvadt be az Erkelbe)

Magánintézmény:

* **Gyors- és Gépiróiskola** (szervezte és igazgatta Gáti Samu 1939-től), 1952: államosítják, de működhet tovább Állami Gépiró-, Gyorsíró és Irodakezelői Szakiskola néven, 1978: közös igazgatás alá helyezik a Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskolával.